

ΣΕΙΡΑ
ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΩΝ

ΕΤΗ ΣΧΟΛΙΚΑ Α', Β', Γ', Δ' ΚΑΙ Ε'
ΜΕΤΑ ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΟΔΗΓΙΩΝ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ
ΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΣΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΩΝ
ΑΜΦΟΤΕΡΩΝ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ
ΜΕΤΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΙΩΝ

ΠΡΑΓΜΑΤΟΓΝΩΣΙΑ, ΑΝΑΓΝΩΣΙΣ, ΘΡΗΣΚΕΙΑ, ΥΓΙΕΙΝΗ,
ΙΣΤΟΡΙΑ, ΦΥΣΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ, ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ,
ΦΥΣΙΚΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ, ΕΜΜΕΤΡΟΣ ΛΟΓΟΣ.

ΕΤΟΣ ΣΧΟΛΙΚΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΝΕΑ ΤΟΥ 1902.

معارف نظارت جلیہ سنک ۱۴۵ نومروی وفی ۷ حزیران ۱۳۱۷
تاریخی رخصتنامه سیله و مطبوعات اداره علیہ سنک رخصتیلہ طبع اولنمشدر

ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ ΚΑΙ ΕΚΔΟΤΗΣ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ Π. ΠΟΛΥΒΙΟΣ

باب عالی جوارنده ابوالسعود جاده سنده (خانمره مخصوص غزته) مطبعه سی

EN KONSTANTINOUPOLEI

1902

Πᾶν ἀντίτυπον μὴ γέρον τὴν σφραγίδα καὶ τὴν
ιδιόχειρον τοῦ ἐκδότου ὑπογραφὴν καταδιώκεται ὡς
κλεψύτυπον.

ΔΗΛΩΣΙΣ

Τὸ ἀνά χειρας ἀναγνωστικὸν βιβλίον ἐξεδόθη κατ' ἀρ-
χάς τῷ 1883 ὑπὸ τὸν τίτλον **'Αναγνωστικὸν τοῦ**
Β', Γ', Δ' καὶ Ε' σχολικοῦ ἔτους ὑπὸ τῶν κ. κ.
Κ. Γ. Γεωργαλά, Ι. Ι. Πολυβίου, Γ. Ι. Κουζου καὶ Ι.
Α. Ἰλλίδου τῆ συνεργασίᾳ τοῦ κ. Δ. Γ. Μοστράτου.
Τὸ ἐπιὸν ἔτος 1884 ἐξεδόθη ὑπὸ τὸν τίτλον **Σειρὰ**
'Αναγνωσμάτων μόνον ὑπὸ τοῦ κ. Κ. Γ. Γεωργαλά καὶ
τοῦ μακαρίτου ἀδελφοῦ μου Ι. Ι. Πολυβίου. Ὑπὸ τὸν τί-
τλον τοῦτον πλείσται μέχρι τοῦ ἔτους 1896 ἐκδόσεις
ἐγένοντο. Τὸ δ' ἐπιὸν ἔτος 1897 ὑπὸ τοῦ κ. Κ. Γ. Γεωρ-
γαλά ἐπὶ τὸ βέλτιον μεταρρυθμισθὲν καὶ **'Αναγνώσματα**
μετονομασθὲν πολλάκις μέχρι τοῦδε ἐξεδόθη.

Δυνάμει τῆς πρὸς με ἐκχωρήσεως ὑπὸ τῶν συγγρα-
φῶν παντὸς ἐπὶ τοῦ Ἀναγνωστικοῦ τούτου βιβλίου δι-
καιώματος, καὶ μετὰ τὴν ἀναθεώρησιν ὑπὸ τοῦ Γραφείου
τοῦ Τύπου προβαίνω εἰς τὴν ὑπὸ τὸν ἀρχαιότερον τίτλον
Σειρὰ Ἀναγνωσμάτων ἐκδοσιν τοῦ βιβλίου καὶ συνί-
στημι τοῦτο τοῖς ἀρμοδίαις ὡς τὸ μόνον ἐνδεδειγμένον
εἰς τὸν πρὸς ὃν προώριτται σκοπὸν, διότι πρὸς τῆ ἐγκρί-

ΤΥΠΟΙΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΟΣ ΤΩΝ ΚΥΡΙΩΝ.

Πλατεία Ὑψηλῆς Πύλης. Ὅδος "Ἐποῦ-Σουγιοῦδ".

ΠΡΟΛΟΓΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΔΙΔΑΚΤΙΚΑΙ ΟΔΗΓΙΑΙ

σει υπό τῆς Κ. Π. Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς καὶ τῇ ἰδιαζούσῃ προτιμῆσει ὑπὸ τῶν πλείστων Μητροπόλεων τοῦ κλίματος τοῦ Οἴκουμενικοῦ Θρόνου, συνδυάζει ἐν ἑαυτῷ καὶ τὸ πλεονέκτημα, ὅτι ἐκ τῆς ὅλης παραγγελίας τὸ ἥμισυ τῆς εἰς 20 γρ. ὠριμμένης ἀξίας αὐτοῦ ἐγκαταλείπεται ὑπ' ἐμοῦ ὑπὲρ τῶν ἀπόρων μαθητῶν καὶ μαθητριῶν τῶν σχολῶν, δι' ἃς γίνεται ἡ παραγγελία.

Ἐπὶ τούτοις θεωρῶν περιττὴν πᾶσαν περαιτέρω σύστασιν τοῦ γνωστοῦ ἄλλως τε καὶ δεδοκιμασμένου τούτου βιβλίου

Διατελῶ μεθ' ὑπολήψεως
ὁ δικαιοῦχος καὶ ἐκδότης
B. I. ΠΟΛΤΒΙΟΣ.

Ἐν Κωνσταντινουπόλει, τῇ 7 Ἰουνίου 1902.

Ἀποσπῶντες δὲ ἀπὸ τῶν προτέρων ἐκδόσεων, παρατίθεμεν ἐνταῦθα τὰ ἐξῆς προλεγόμενα καὶ τὰς ἀναγκαίας διδακτικὰς ὁδηγίας.

Περὶ τῶν βοηθημάτων, ὅσα ἡμῖν ἐν ἀρχῇ εἰς τὸ ἔργον τοῦτο ἐχρησίμευσαν, περὶ τῆς συναρμοολογήσεως καὶ διατάξεως τῆς ὕλης, περὶ τῆς γλώσσης¹ καὶ τοῦ περιεχομένου τοῦ βιβλίου, περὶ τῆς ἐκτάσεως καὶ τῆς διεξαγωγῆς τῆς ὕλης, ἱκανὰ κατὰ τὴν πρώτην ἐκδοσιν εἶπομεν.

Περιττὸν δὲ νομίζοντες καὶ ἤδη τὰ αὐτὰ νὰ ἐπαναλάβωμεν καταχωρίζομεν μόνον τὰς ἀναγκαίας διδακτικὰς ὁδηγίας, ὅπως τὴν διεξαγωγὴν τῶν ἀναγνωσμάτων τοῖς διδασκάλοις διευκολύνωμεν.

α') Ἐξηγοῦνται πραγματολογικῶς 2 αἱ τοιαύτης ἐξη-

1. Ὡς πρὸς τὴν γλῶσσαν τοῦ βιβλίου ἀναγκαῖον ὑπολαμβάνομεν νὰ εἴπωμεν, ὅτι τῇ ἐπιμόνῳ αἰτήσῃ πολλῶν διδασκάλων, καίτοι μετ' ἀθυμίας οὐκ ὀλίγης, μετεβάλομεν αὐτὴν ἐπὶ τὸ ἀπλοῦστερον καὶ παιδικώτερον, μάλιστα κατὰ τὸ πρῶτον καὶ δεύτερον ἔτος, ὀλιγώτερον κατὰ τὸ τρίτον καὶ τέταρτον, ἐλάχιστον δὲ κατὰ τὸ πέμπτον, φρονούντες ὅτι οὕτω κλιμακῆδόν καὶ βαθμιαίως προάγονται οἱ μαθηταὶ εἰς τὴν γλῶσσαν, ἀκόπως δὲ μεταβαίνουν ἐκ τῆς νέας εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν.

2. Ἄπασαι αἱ ἐργασίαι αὗται (α' — ιβ') γίνονται ὑπὸ τοῦ

στ' Προλεγόμενα καὶ Διδακτικαὶ Ὁδηγίαι

ρήσεως χρῆζουσαι λέξεις καὶ ἔννοιαι, τιθεμένων ἔπ' ὄψει τῶν μαθητῶν τῶν πραγμάτων, εἰ δυνατόν, εἰ δὲ μὴ, τῶν εἰκόνων τοῦλάχιστον αὐτῶν, ἢ γίρεται διήγησις σαφῆς καὶ εὐληπτος τοῦ περιεχομένου τοῦ προκειμένου ἀναγνώ-
ματος¹.

β') Αναγιώσκεται τεχνικῶς, ἐμφαντικῶς, φυσικῶς καὶ διδασκάλου μὲν, ἔνθα οἱ μαθηταὶ δὲν δύνανται νὰ ἐκτελέσωσι ταύτας, ὑπὸ τῶν μαθητῶν δέ, ἔνθα τοῦτο εἶναι δυνατόν. Ἐν γένει δὲ ἡ διεξαγωγή τοῦ μαθήματος πρέπει νὰ γίνηται κατὰ τὴν *μαιευτικὴν μέθοδον* (ὄρα Γεν. Παιδαγωγ. καὶ Διδακτικ. Λινδέρου ὑπὸ Χ. Παπαδοπούλου σελ. 223—227). Ἐπειδὴ δὲ ταῦτα πάντα δὲν εἶναι δυνατόν νὰ γίνωνται καθ' ἐκάστην καὶ πανταχοῦ, ἐκτελοῦνται ἄλλοτε ἄλλα. Ἀπανταχοῦ δὲ ὁ διδάσκων κατὰ τὰς δυνάμεις τῶν μαθητῶν τηρεῖ τὸ προσήκον μέτρον, ἔχων κατὰ νοῦν τὰς ἐφεξῆς ἀρχὰς τῆς Διδασκαλίας, ἀποσπωμένας ἐκ τῆς ἀνωτέρω Γενικῆς Παιδαγωγικῆς καὶ Διδακτικῆς, ἣν συνιστῶμεν παντὶ διδάσκοντι :

Α' Δίδασκε κατὰ φύσιν.

Β' Δίδασκε ψυχολογικῶς.

Γ' Δίδασκε ἐποπτικῶς.

Δ' Δίδασκε εὐληπτικῶς.

Ε' Δίδασκε ἵνα μορφώσῃς.

Στ' Δίδασκε ἐνδιαφερόντως.

Ζ' Προκάλει τὴν αὐτενέργειαν τοῦ μαθητοῦ ἐν τῇ διδασκαλίᾳ.

Η' Δίδασκε μονίμως ἢ διαρκῶς.

Θ' Δίδασκε πρακτικῶς.

1. Ἡ τοιαύτη ἐξήγησις ἢ διήγησις πρὸ πάσης ἄλλης ἐργασίας εἶναι ἀναγκαιοτάτη καὶ λυσιτελεστάτη, τὰ μάλιστα συμβαλλομένη εἰς τὴν ἐφεξῆς ὀρθὴν ἀνάγνωσιν καὶ κατάληψιν τοῦ προκειμένου ἀναγνώματος.

ὀρθῶς ἀπαγγελόμενον, τὸ προκείμενον ἀνάγνωσμα².

γ') Ἐρμηνεύονται αἱ ἄγνωστοι ἢ δύσληπτοι λέξεις τοῦ λόγου πρῶτον ἀσχέτως καὶ ἐν τῇ κυρίᾳ σημασίᾳ, ἔπειτα σχετικῶς πρὸς τὰς ἄλλας καὶ ἐν τῇ τυχόν ἐκδοχικῇ ἔννοιά.

δ) Τάττονται φυσικώτερον κατὰ τὸ πνεῦμα τῆς νέας Ἑλληνικῆς τὰ μέρη τῆς προτάσεως, συμπληροῦντα τὰ τυχόν ἐλλειπῆ καὶ ἀραπτύσσονται τὰ συνεπτηγμένα.

ε') Ἐρευνᾶται ἡ λογικὴ σχέσις καὶ συνάφεια τῶν προτάσεων καὶ ἔννοιῶν.

στ') Ἐπιστᾶται ἡ προσοχὴ καὶ ἐφελκύεται ἡ παρατήρησις καὶ κρίσις τοῦ μαθητοῦ ἐπὶ τῶν ἔννοιῶν.

ζ') Ὑποθερμαίνεται καὶ διεγείρεται τὸ ἀνάλογον αἰσθημα, ἐξάγεται δὲ ἡ ὑπαγορεύεται τὸ ἐν ὁμοίᾳ περιστάσει καθήκον.

η') Αναγιώσκεται αὐθις καὶ ἐρμηνεύεται ἐν ὄλῳ ἐνοπιούμενον τὸ μάθημα.

θ') Τεχνολογοῦνται αἱ λέξεις ἄλλοτε ἄλλαι, ζητουμένης, ἔνθα ἐφικτόν, τῆς μεταβολῆς τῶν προσώπων, ἀριθμῶν, χρόνων καὶ τῶν ἄλλων τύπων, ἀναζητοῦνται δὲ τὰ παράλληλα συνώνυμα ἢ συγγενῆ χωρία ἢ λέξεις.

ι') Συντάσσονται καθ' ὅλον καὶ κατὰ μέρος αἱ προτάσεις, ζητεῖται δὲ, ἔνθα δυνατόν, ἡ μεταβολὴ τῆς τοιαύτης εἰς τοιαύτην σύνταξιν, πλοκὴν κτ.λ.

ια') Γίρεται ἀντιγραφή τοῦ μαθήματος ὅλου ἢ μέρους κατ' οἶκον ἢ ἐν τῇ σχολῇ ἢ γράφεται καθ' ὑπαγόρευσιν εἰς τὸν πίνακα ἢ τὸ τετράδιον, ἐξετάζεται δὲ καὶ διορθοῦται ὑπὸ τοῦ διδάσκοντος ἐν αὐτῇ τῇ παραδόσει καὶ εἰς ἐπήκοον

2. Περὶ τεχνικῆς ἀναγνώσεως ἐξέδοτο πρὸ πολλοῦ ἄριστον σύγγραμμα ὁ κ. Μιλτ. Ι. Βρατσάνος. Καὶ ὁ μακαρίτης Δ. Γ. Πετρίδης ἐν ταῖς Διδακτικαῖς αὐτοῦ Ὁδηγίαις (Κεφ. η') πολλὰ καὶ ὀρθὰ περὶ ἀναγνώσεως λέγει. Ἀμφότερα τὰ πονήματα ταῦτα συνιστῶμεν θερμῶς τοῖς διδάσκουσι.

πάντων τῶν μαθητῶν, εἰ δυνατόν, εἰ δὲ μὴ, κατ' ἴδιαν. Καλὸν δὲ εἶναι τὰ ὑποδεικνύονται μόνον ὑπὸ τοῦ διδάσκαυτος τὰ ἐσφαλμένα διὰ συμβολικῶν σημείων, ῥ' ἀνευρίσκονται δὲ καὶ διορθῶνται ὑπὸ τῶν μαθητῶν.

ιβ') Τὰ ἐν τῷ βιβλίῳ ἀναγνώσματα διὰ τὴν ἐρότητα καὶ τὸ συνεχὲς τῆς ἔκδοσης κατετάχθησαν ἐν τῇ ἐκδόσει ταύτῃ καθ' ἑλκν. Ὁ διδάσκων ὁμῶς ἐκλέγει ἐκ τοῦ ὅλου καὶ διεξάγει ἐκάστοτε τὸ κατὰ καιρὸν καὶ χρόνον πρόσφορον ἀνάγνωσμα. Οὕτω λόγου χάριν, ἐὰν σήμερον βρέχη, δύναται τὰ διεξαγάγη τὸ περὶ βροχῆς· ἐὰν αὐριον ἐμφανισθῇ ἡ ἥλιος, τὸ περὶ ἡλίου καὶ οὕτω καθεξῆς.

Ἐρ γένοι λέγομεν, ὅτι ὁ διδάσκων πρέπει τὰ ὑπολαμβάνει τοὺς παῖδας γῆν, ἢν ὅτε μὲν πρέπει τὰ καθαίρει ἀπὸ τῶν ζιζανίων καὶ πετρῶν, ἄλλοτε τὰ σπείρει καὶ τὰ φυτεύει ἐνταῦθα μὲν τοῦτο, ἐκεῖ δὲ ἐκεῖνο τὸ φυτὸν. Ἐνταῦθα τῆς γῆς ταύτης τὰ ὑπάρχοντα σπέρματα ὀφείλει τὰ περιποιῆται, θερμαίνει καὶ ἀρδεύει, φροντίζων ὅπως μὴ καὶ τὰ σπέρματα μετὰ τῶν ζιζανίων καὶ πετρῶν ἐκρίζωσιν καὶ ἀνασπάσῃ, μὴ κατακάσῃ καὶ κατακλύσῃ· ἐκεῖ ὀφείλει τὰ ὑποβοηθῆ τὴν βλάστησιν, ἀλλάχου τὰ εὐθύρει τὸ γεαρὸν καὶ ὑπὸ παρτοίων ἀνέμων σαλευόμενον φυτὸν. Τέλος ἡ διάπλασις τοῦ σώματος, τῆς διατοίας, μάλιστα δὲ τῆς καρδίας, ἀπαρταχού καὶ πάντοτε πρέπει τὰ εἶναι ὁ κύριος σκοπὸς τῆς τοῦ διδάσκαυτος ἐργασίας. Ἀλλὰ καὶ ἡ γλῶσσιχὴ τοῦ παιδὸς μόρφωσις εἶναι χορδή, ἢν ἀείποτε εὐλαβῶς πρέπει τὰ ἐντείνωσι καὶ ἐναρμοίως τὰ κρούωσιν οἱ διδάσκαυτες.

ΣΕΙΡΑ

ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΩΝ

ΕΤΗ ΣΧΟΛΙΚΑ Α', Β', Γ', Δ' ΚΑΙ Ε'

ΜΕΤΑ ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΟΔΗΓΙΩΝ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ

ΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΣΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΩΝ

ΑΜΦΟΤΕΡΩΝ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ

ΜΕΤΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΙΩΝ

ΠΡΑΓΜΑΤΟΓΝΩΣΙΑ, ΑΝΑΓΝΩΣΙΣ, ΘΡΗΣΚΕΙΑ, ΥΓΙΕΙΝΗ, ΙΧΝΟΓΡΑΦΙΑ,
ΙΣΤΟΡΙΑ, ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ, ΦΥΣΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ, ΕΜΜΕΤΡΟΣ ΛΟΓΟΣ

ΕΤΟΣ ΣΧΟΛΙΚΟΝ Δ'

ΕΚΔΟΣΙΣ ΝΕΑ ΤΟΥ 1902

معارف نظارت جلیله می و مطبوعات داخلی اداره سنک ۱۳۰۵ نومروی
و فی ۷ حزیران ۱۳۱۷ تاریخلو رخصتنامه سیله طبع اولششد

ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ ΚΑΙ ΕΚΔΟΤΗΣ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ Ι. ΠΟΥΛΥΒΙΟΣ

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

1902

Πᾶν ἀντίτυπον μὴ φέρον τὴν σφραγίδα καὶ τὴν
ιδιόχειρον τοῦ ἐκδότου ὑπογραφήν καταδιώκεται
ὡς κλεψίτυπον.

ΕΤΟΣ ΣΧΟΛΙΚΟΝ Δ'.

Α' ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟΝ

1. Ἡ σχολή.

Τέταρτον τοῦτο ἔτος εἰς τὴν σχολὴν ἐπανέρχομαι.
Ἐφέτος εἶμαι εἰς τὴν τετάρτην τάξιν.

Ἐν τῇ σχολῇ¹ διερχομαι τὴν παιδρὰν παιδικὴν ἡ-
λικίαν μετ' ἄλλων συνομηλικῶν παίδων, ὡς ἐν ταῖς
ἀγκάλαις μητρὸς φιλοστόργου, Ἐν τῇ σχολῇ παιδραὶ
καὶ εὐθυμοὶ οἱ μαθηταὶ μαθάνομεν καθ' ἑκάστην
πλεῖστα ὠφέλιμα πράγματα. Ἡ σχολὴ εἶναι ἡ πνευ-
ματικὴ τροφὸς τοῦ ἀνθρώπου· τὰ ἐν αὐτῇ διδασκόμενα
μαθήματα εἶναι ἡ πνευματικὴ αὐτοῦ τροφή.

Ἄλλά, καθὼς εἶναι ἀνάγκη] νὰ ἐργασθῶμεν, καὶ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Α. ΚΟΡΟΜΗΛΑ
(Ὁδὸς Τσινάρ, ἀριθμὸς 11).

1. Ἐν τῷ ἔτει τούτῳ, ἵνα σχηματισθῇ κλίμαξ προόδου γλωσ-
σικῆς, ὀλιγίστας καὶ μόνον τὰς ἀναγκαιοτάτας, γλωσσικὰς ἀπλου-
στεύσεις ἐπηνέγαμεν. Περὶ δὲ τῆς ἐν καιρῷ διεξαγωγῆς ἐκάστου
ἀναγνώσματος βλέπε Προλεγόμενα καὶ Διδακτικὰς Ὁδηγίας.

νὰ ἐργασθῶμεν συντόμως καὶ μετὰ καρτερίας, ἵνα κερ-
δῆσωμεν τὴν σωματικὴν ἡμῶν τροφήν, τὸν ἐπιούσιον
ἄρτον, οὕτω καὶ πρὸς πορισμὸν τῆς πνευματικῆς
τροφῆς ὀφείλομεν νὰ ἐργαζώμεθα μετὰ ζήλου καὶ
ἀγάπης πρὸς τὸ ἔργον, μεθ' ὑπομονῆς καὶ ἐπιμονῆς,
μετ' ἐπιμελείας. Οὐδεμία δυσκολία πρέπει νὰ φοβῆ
ἡμᾶς· οὐδὲν ἐμπόδιον πρέπει νὰ ἀναγκάζῃ ἡμᾶς εἰς
ὑποχώρησιν.

Ἐχοντες εἰς τὸν νοῦν, ὅτι ἡ ἐπιμέλεια νικᾷ ὅλας
τὰς δυσκολίας, πρέπει νὰ φοιτῶμεν εἰς τὴν σχολήν,
νὰ μελετῶμεν τὰ μαθήματα ἡμῶν, προσεκτικοὶ νὰ
ἀκροώμεθα αὐτῶν, γινώσκοντες ὅτι πάντα, ὅσα δι-
δασκόμεθα, εἶναι ὠφέλιμα καὶ ἀναγκαῖα εἰς πάντα
ἄνθρωπον.

2. Τὸ σχολεῖον.

Λαμπρὸς καὶ φωτοβόλος
ὁ Φοῖβος ἀνατέλλει
καὶ φῶς γλυκὸ μᾶς στέλλει
ἐλπίδων φαινῶν.

Σεπτὴ δὲ Πιερίδων
μᾶς ὀδηγεῖ χορεία
εἰς εὐθαλῆ πεδία,
εἰς στάδιον κλεινόν.

Ἅποία χάρις πρέει,
ὁποῖον μεγαλεῖον!
ὦ! μέγας τὸ σχολεῖον
λειμῶν εἶν' εὐανθής,
ἐν ᾧ μυρσίγη θάλλει
καὶ δάφνη τῆς παιδείας,
καρποὶ δὲ εὐτυχίας
γεννῶνται παμπληθεῖς.

Ἐδῶ τῆς Κασταλίας
ἢ κρήνη κελαρύζει,
ἐδῶ τὸν νοῦν φωτίζει
τῆς ἐπιστήμης φῶς·
ἐδῶ τὴν εὐτυχίαν
καὶ τὴν ζωὴν εὐρίσκει,
ἐδῶ δὲν ἀποθνήσκει
καὶ θνήσκων ὁ σοφός.

Ἐδῶ, ἐδῶ, ὦ φίλοι,
τρυφήσασαι τὸ πάλαι
διάνοιαι μεγάλαι
προγόνων εὐκλειῶν,
πηγὰς τεχνῶν μυρίας
κ' ἐπιστημῶν ἐξεύρον
κι' αὐτὸν προσέτι εὖρον
τὸν Ἄγρωστον Θεόν!

Ἐνταῦθα εἰσελθόντες
χωρῶμεν θαρραλέως
καὶ ἐπιμόνως, ἕως
νὰ φθάσωμεν κ' ἡμεῖς,
νὰ δρέψωμεν τὰ ρόδα
τῆς ἀληθοῦς παιδείας
νὰ λάβωμεν εὐκλείας
στεφάνους καὶ τιμῆς.

Δ. Κ. Μιούτζης

Β'. ΟΡΗΣΚΕΙΑ

3. Ἡ γέννησις τοῦ Σωτῆρος.

Ὁ ἄνθρωπος ἐπλάσθη παρὰ τοῦ Θεοῦ ἄκακος. Ὑπακούσας ὁμως εἰς τὴν φωνὴν τῶν παθῶν αὐτοῦ, παρέβη τὰς θείας ἐντολάς, ἤμαρτε καὶ παρεξέτραπη τῆς εὐθείας ὁδοῦ, ἀπώλεσε τὴν εὐδαιμονίαν αὐτοῦ. Ἄλλ' ὁ Θεός, ὡς πανάγαθος, ἠθέλησεν αὐθις νὰ ἐπαναγάγῃ αὐτὸν εἰς τὴν εὐδαιμονίαν αὐτοῦ, ὡς ὁ καλὸς ποιμὴν τὸ ἀποπλανηθὲν πρόβατον εἰς τὴν μάνδραν. Ἡθέλησε νὰ συνδιαλλαγῇ μετὰ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Ἐπὶ τούτῳ ἀπέστειλεν εἰς τὸν κόσμον τὸν μονογενῆ αὐτοῦ Υἱόν, τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν.

Ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἐνηθρώπησε, σαρκωθείς ἐκ Πνεύματος ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς Παρθένου.

Ἡ ἐνανθρώπησις αὕτη ἐγένετο καθ' ὃν καιρὸν ἔβασίλευεν ἐν Ρώμῃ ὁ αὐτοκράτωρ Καῖσαρ Αὐγουστος, ὃς ἐξουσίαζε καὶ τῆς Ἰουδαίας. Γινώσκω ποῦ ἐγεννήθη ὁ Χριστὸς καὶ πάντα τὰ εἰς τὴν γέννησιν αὐτοῦ ἀναγόμενα ἱστορικὰ γεγονότα. (Εἰπέ).

4. Ἡ γέννησις τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Δόξα Θεῷ! δόξα Θεῷ!

Θεὸν ἀνυμνοῦσιν ἀγγέλων τὰ πλήθη.

Ἀγάπης ἀντηχεῖ φωνή.

Σωτῆρ τοῦ κόσμου ἐγεννήθη.

Ἀγάλλονται οἱ οὐρανοί.

Δόξα Θεῷ! δόξα Θεῷ!

Τῶν Μάγων τὰ δῶρα χρυσοῦ καὶ κασσία.

Ξενίζει γάττη τὸν Θεόν.

Ἀγάλλου, ἄχραρτε Μαρία.

Σκιρτήσατε, λαοὶ Σιών.

Δόξα Θεῷ! δόξα Θεῷ!

Ἡ χάρις ἐξ ὕψους τῷ κόσμῳ ἐδόθη.

Χαρᾶς πληροῦται ὅλ' ἡ γῆ.

Δεσμῶν ὁ ἄδης¹ ἐλυτρώθη.

Ἀρέσκται ζωῆς πηγῆ.

Ἄλ. Κατακουζηνός.

5. Πῶς πρέπει νὰ προσευχώμεθα.

Ὁ Ἰησοῦς, ἀκολουθούμενος ὑπὸ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, διήρχετο τὰς πόλεις καὶ τὰς κώμας τῆς Γαλι-

1. Τὸ περιέχον ἀντὶ τοῦ περιεχομένου.

λαίας, διδασκων ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ θεραπεύων.
Ἡμέραν τινά, θέλων νὰ ἀποφύγῃ τὴν τύρβην τοῦ
πλήθους, ἀπῆλθεν εἰς τὸ ὄρος καὶ ἐκεῖ ἤρξατο διδασκων
τοὺς ἀκολουθήσαντας αὐτῷ. Ἡ διδασκαλία αὕτη κα-
λεῖται ἢ ἐπὶ τοῦ ὄρους διδασκαλία, εἶναι δὲ ὑψίστη
καὶ ὑπερφυστάτη (Ματθ. κεφ. ε' καὶ ἐφεξῆς).

Μεταξὺ δὲ ἄλλων πολλῶν εἶπεν, ὅτι, ὅταν προσευ-
χώμεθα, δὲν πρέπει νὰ προσευχώμεθα ὡς οἱ ὑποκρι-
ταί, πρὸς τὸ θεαθῆναι ἐν πλατεῖαις καὶ ἐν συναγωγαῖς,
ἀλλὰ κεκλεισμένοι ἐντὸς τοῦ δωματίου ἡμῶν. Οὐδὲ
πρέπει νὰ βαττολογῶμεν, ὡς οἱ ἔθνικοί, ἀλλὰ πρέπει
νὰ προσευχώμεθα οὕτω: «Πάτερ ἡμῶν κτλ.». (Εἶπε
τὴν προσευχὴν ταύτην).

Ἡ προσευχὴ αὕτη, ἐπειδὴ ἐδόθη ὑπ' αὐτοῦ τοῦ
Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐκλήθη Κυριακὴ προσ-
ευχή.

6. Ἡ Κυριακὴ προσευχή.

Πάτερ ἀθάνατε, τὰ πλάσματά σου
πλήρης ἀγάπης καθοδηγεῖς.
Ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου
ὡς ἐν τοῖς ἄνω κ' ἐπὶ τῆς γῆς.

Ἡ βασιλεία σου ἢ οὐρανό
ἐλθέτω, Πάτερ. Κ' ἐξ οὐρανῶν
χάριν παράσχου καὶ δῶρα θεῖα,
ἐξ ὧν πηγάζει εὐδαιμονία
κ' ἐξουδενοῦται πᾶν ἀλγεινόν.

Σύ, ὅστις ἦσο, εἶσαι, θὰ εἶσαι
θεὸς μόνος παντὸς καιροῦ,
ἡμῶν τὰ πταίσματα μὴ ἐκδικεῖσαι,
καὶ τὸν λαόν σου σῶσον καὶ ρῦσαι
ἀπὸ τοῦ φαύλου καὶ πονηροῦ.

Δὸς ἡμῖν σήμερον ἐκ τῶν χειρῶν σου
τὸν ἐπιούσιον ἄρτον ἡμῶν,
κ' ἡμᾶς τοὺς τρέμοντας ἐνώπιόν σου
καὶ ἀναμέλποντας τὸν ἔπαιρόν σου
μὴ εἰσενέγκῃς εἰς πειρασμόν.

Τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν τὰ τόσα
σὺ ὁ μακρόθυμος ἄφες ἡμῶν,
πρὸς ὃν ἐκάστου ἀνθρώπου γλῶσσα
καὶ πᾶσα κίσις ἐνθουσιῶσα
ἕμους προσάδει. Ἀμήν. Ἀμήν!

Ἄλ. Κατακουζηνός.

7. Ἡ σταύρωσις τοῦ Χριστοῦ.

Αὐξηθεὶς δ' Ἰησοῦς καὶ τριακονταέτης γενόμενος, ἤρξατο διδάσκων τὸν λαὸν καὶ ποιῶν θαύματα.

Ἐκήρυττεν ἑαυτὸν ὡς τὸν ἀναμενόμενον ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων Μεσσίαν.

Καὶ ἦτο τῷ ὄντι ὁ ἀναμενόμενος Μεσσίας. Ἦτο ἀληθῶς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ· διότι πάντα, ὅσα αὐτὸς ἐδίδαξεν, οὐδεὶς οὐδέποτε ἠδυνήθη νὰ διδάξῃ. Τὰ θαύματα, ἅπερ ἐξετέλεσεν, οὐδεὶς οὐδέποτε ἠδυνήθη νὰ ἐκτελέσῃ. Οἱ λόγοι τοῦ Ἰησοῦ, ὁ ἐπὶ τῆς γῆς βίος αὐτοῦ, ἡ διδασκαλία, αἱ προφητεῖαι καὶ πᾶσαι ἐν γένει αἱ πράξεις αὐτοῦ ἀπεδείκνυον τρανῶς, ὅτι ἦτο Υἱὸς ἀληθινὸς Θεοῦ ἀληθινοῦ.

Ἄλλ' ὀλίγοι ἐπίστευσαν ἀμέσως εἰς τὸν Χριστόν. Μεταξὺ τῶν ὀλίγων τούτων πιστῶν ἐξεῖχον οἱ δώδεκα αὐτοῦ μαθηταί. Τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ προεῖπεν ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ὅτι, ἵνα πληρωθῶσι τὰ ὑπὸ τῶν προφητῶν ρηθέντα, ἔμελλε νὰ σταυρωθῇ καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ν' ἀναστῇ.

Καὶ ὄντως· οἱ Ἰουδαῖοι κατηγόρησαν αὐτοῦ, ὅτι ἐγείρει τὸν λαὸν εἰς ἀποστασίαν, ὅτι εἶναι ψευδοπροφήτης, ὅτι ἑαυτὸν παρανόμως υἱὸν Θεοῦ ἀποκαλεῖ, κατεδίκασαν δὲ αὐτὸν εἰς τὸν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ θάνατον.

Γινώσκω ἐκ τῆς Ἱερᾶς Ἱστορίας πάντα τὰ εἰς τὴν σταύρωσιν τοῦ Χριστοῦ ἀναγόμενα ἱστορικὰ γεγονότα. (Εἰπέ).

8. Ἡ σταύρωσις τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἦδη κρέματ' ἐπὶ ξύλου
τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς ἀσπίλου
ὁ παρὰ νόμος Υἱός.

Ἐπερ τῶν ἀνθρώπων θῶμα,
προσλαβὼν ἀνθρώπου σχῆμα,
ἤδη πάσχει ὁ Θεός.

Ὡς μισθὸν ἀγάπης τόσης
ἕβρον, χλεύην, μαστιγώσεις,
στέμμι' ἀκάνθινον εὐρών,
ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἀνόμων
ἦρεν ὁ Χριστὸς ἐπ' ὤμων
τοῦ θανάτου τὸν σταυρόν.

Ἡ τῶν παρανόμων σπεῖρα,
ὡς ποτὸν εἰς τὸν Σωτῆρα
ὄξος δίδει καὶ χολήν,
ὅστις πᾶσι συγχωρήσας
καὶ «Τετέλεσται» φωνήσας,
ἔκλινε τὴν κεφαλὴν.

*Αλ. Κατακουζηνός.

9. Ἡ ἀνάστασις τοῦ Σωτῆρος.

Ὁ Χριστὸς ἐσταυρώθη ἡμέρᾳ Παρασκευῆ, ὡς γινώσκομεν καὶ ἐτάφη τῇ ἐπαύριον.

Τῇ μετὰ τὸ σάββατον ἡμέρᾳ, ὄρθρου βαθείος, γυναῖκες τινες, πιστεύουσαι τῇ θεότητι τοῦ Ἰησοῦ, μετέβησαν εἰς τὸν τάφον αὐτοῦ, κομίζουσαι ἅμα καὶ διάφορα ἀρώματα, δι' ὧν ἤθελον νὰ ἀλείψωσι τὸ νεκρὸν σῶμα τοῦ Χριστοῦ. Ὅτε ἀφίκοντο πλησίον τοῦ τάφου, ἀποροῦσαι περιέμενον, διότι ἠδυνάτουν ν' ἀποκυλίσωσι τὸν μέγαν λίθον, τὸν καλύπτοντα τὸν τάφον.

Αἰφνης ἐγένετο σεισμὸς μέγας· ἄγγελος Κυρίου κατελθὼν ἀπεκύλισε τὸν λίθον τοῦ μνημείου, λέγων εἰς τὰς πεφοβισμένας γυναῖκας· «Μὴ φοβεῖσθε· Ἰησοῦν ζητεῖτε τὸν Ναζαρητῶν; Ἠγέρθη, ὡς προεῖπεν· ὑπάγετε καὶ ἀναγγεῖλατε τὴν ἔγερσιν αὐτοῦ τοῖς μαθηταῖς».

Καὶ αἱ μὲν γυναῖκες ἀπήλθον· καθ' ὁδὸν δὲ ἐνεφανίσθη αὐταῖς ὁ Κύριος καὶ εἶπε· «Χαίρετε! Ὑπάγετε νὰ εἴπητε τοῖς ἀδελφοῖς μου, ὅπως πορευθῶσιν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ἔνθα θὰ με ἴδωσιν».

(Πότε ἐορτάζομεν τὴν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἁγίαν ἀνάστασιν; Πῶς καλεῖται ἡ ἑορτὴ τῆς ἀναστάσεως; Τίς ἡ ἡμέρα τῆς ἐβδομάδος, ἢ εἰς τὴν ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ ἀφιερωμένη;)

10. Ῥοδὴ εἰς τὸ Ἅγιον Πάσχα.

Ἀναστάσεως ἡμέρα! ἀγαλλόμενος καὶ χαίρων ἔξελθε, λαὸ Κυρίου, ἀρετῶν λαμπάδας φέρον. Γυναικῶν χορὸς ἑνθέων ἀγαθὰ κηρύττει νέα τὸ Χριστὸς ἀνέστη ψάλλει δαφνηφόρος νεολαία τὰ ἐπάνω καὶ τὰ κάτω, ὁρῶμένη καὶ μὴ κτίσις, συγχορευούσιν ἐπ' ἴσης.

Ἐξανέστη ὁ Χριστός,
τῶν ἀπάντων ἡ ζωὴ.
Ἐξανέστη ὁ Χριστός·
ἀλαλάξατε, λαοί!

Τοῦ ναοῦ προχθὲς τὸ μέγα καταπέτασμα ἐρράγη, τὸ φῶς ἔσβεσεν· ἡ φύσις μετὰ φρικτικῆς κατεπλάγη, εἰς τοῦ Γολγοθᾶ ὡς εἶδε μὲ κατάδικον αὐχένα τῆς Τριάδος κατὰ σάρκα θανατούμενον τὸν Ἐνα. Ἀλλὰ σήμερον ὁ κύκλος πόσον λάμπει τοῦ φωστῆρος ἀναστάντος τοῦ Σωτῆρος!

Ἐξανέστη ὁ Χριστός,
τῶν ἀπάντων ἡ ζωὴ.
Ἐξανέστη ὁ Χριστός·
προσκυνήσατε, λαοί!

Εἰς τὸ μνήμα, Μυροφόροι, πρῶτ' ἴδωσιν τί ζητεῖτε; Θεὸς ἦτο καὶ ἀνέστη ὁ νεκρός, δι' ὃν θνητεῖτε. Μαθηταί [εἰς Γαλιλαίαν ἐπὶ ὄρους Ἐλαιῶνος σπεύσατε, τὸν ἀναστάντα προσκυνήσοντες ὁμψύφωνος· ψάλλετε, φυλαὶ καὶ γλώσσαι! ψάλλετ' Ἕλληνες, Ρωμαῖοι, Σαμαρεῖται Ἰουδαῖοι!

Ἐξανέστη ὁ Χριστός,
τῶν ἀπάντων ἡ ζωή.

Ἐξανέστη ὁ Χριστός·
ἀνυμνήσατε, λαοί!

Τὰς χαλκᾶς τοῦ Ἰδου πύλας μὲ τὸν θάνατον συνθλάσας,
ἐκ τοῦ ζόφου τοῦ θανάτου τὰς ψυχὰς ἀρπάζει πάσας,
καὶ ὀδυνηρᾶς κατάρας τὸν Προπάτορ' ἀπολύων,
σχίζει μὲν τῶν ἐγκλημάτων τὸ χειροῖ γραφὸν βιβλίον,
λύει δὲ τοῦ φραγμοῦ πλέον τὸ μεσότοιχον, κ' εἰς μίαν
τὸ πᾶν φέρει ἁρμονίαν.

Ἐξανέστη ὁ Χριστός,
τῶν ἀπάντων ἡ ζωή.

Ἐξανέστη ὁ Χριστός·
ἀναμέλψατε, λαοί.

Ἄπὸ τ' ἄντρα τοῦ Ταρτάρου ἕως τ' οὐρανοῦ τὸν θόλον
μεταξὺ τῶν δύο κόσμων, μεταξὺ τῶν δύο πόλων
τῆς Ἐγέρσεως τὸ ρήμα ἤχησε καὶ διεδόθη.
καὶ ἡ φύσις νενευκυῖα εἰς τῆς πλάνης τὰ ἐδάφη,
πρὸς τὸν οὐρανὸν ἐστράφη.

Ἐξανέστη ὁ Χριστός,
τῶν ἀπάντων ἡ ζωή.

Ἐδοξάσθη ὁ Χριστός·
συνδοξάσθητε, λαοί!

Τὴν σημαίαν τῆς εἰρήνης μετὰ δόξης ἀνυψῶνων,
Ἰησοῦ Χριστέ! παράγεις νέον βίον, νέον χρόνον.
Ἄ ἰαίονός σου λόγος πύλας οὐρανῶν ἀνοίγει·
ἡ ἐν γῆ μας πολιτεία μὲ θεότητα ἐμίγη,
καὶ ἐν ἀσωμάτων τάγμα, κ' ἡ θνητὴ μας αὐτὴ φύσις
ψάλλει μετ' αὐτῶν ἐπ' ἴσους:

Ἐξανέστη ὁ Χριστός,
τῶν ἀπάντων ἡ ζωή.

Ἐδοξάσθη ὡς Θεός,
Σὲ δοξάζουσι, λαοί.

Ἦλ. Τανταλίδης.

II. Ἡ ἀνάληψις τοῦ Χριστοῦ.

Μετὰ τὴν ἐκ τοῦ τάφου ἔγερσιν ὁ Ἰησοῦς ἐπὶ τεσσαράκοντα ὄλας ἡμέρας ἐφαίνετο τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, διδάσκων αὐτοὺς τὰ περὶ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ.

Τῇ τεσσαρακοστῇ μετὰ τὴν ἔγερσιν αὐτοῦ ἡμέρα ἐμφανισθεὶς λέγει αὐτοῖς: «Μὴ ἀπομακρυνθῆτε τῆς Ἱερουσαλήμ, ἕως οὗ πληρωθῆ ἡ ὑπόσχεσις, ἣν ἐκ τοῦ στόματός μου ἠκούσατε. Ὁ μὲν Ἰωάννης ἐβάπτισε δι' ὕδατος μόνον, ὑμεῖς δὲ μετ' ὀλίγον θὰ βαπτισθῆτε διὰ Πνεύματος ἁγίου.

Μετὰ τινὰς ἄλλους λόγους, παραλαβὼν αὐτούς, ἐξῆλθε τῆς πόλεως· μετέβη μέχρι Βηθανίας, ἀνήλθε τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν καὶ ἤρξατο εὐλογῶν τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ. Ἐν ᾧ δὲ ἠυλόγει αὐτούς, ἀνελήφθη πρὸ τῶν ὀμμάτων αὐτῶν, νεφέλη ὑπεδέξατο αὐτὸν καὶ ἐγένετο ἄφαντος. Οἱ μαθηταί, ἔντρομοι καὶ ἐκπεπληγμένοι, ἔβλεπον εἰς τὸν οὐρανόν, ὅτε ἐνεφανίσθησαν αὐτοῖς δύο ἄνδρες λευκὰ ἐνδεδυμένοι, καὶ εἶπον: «Ἄνδρες Γαλιλαῖοι, πρὸς τί ἐμβλέπετε εἰς τὸν οὐρανόν; Αὐτὸς

οὗτος ὁ Ἰησοῦς, ὁ ἀναληφθεὶς ἀφ' ἡμῶν εἰς τοὺς οὐρανοὺς, θὰ ἔλθῃ πάλιν μετὰ δόξης, ἵνα κρίνῃ ζῶντας καὶ νεκρούς».

12. Εἰς τὴν ἑορτὴν τῆς ἀναλήψεως.

Πάλιν ἑορτὴ καὶ πάλιν πανηγύρεως ἡμέρα, κατ' οὐδὲν τῆς τοῦ Ἁγίου Πάσχα ὑποδεεστέρα· εἰς τὴν γῆν ἐκεῖ ἀνέβη ἀπὸ τῶν καταχθονίων, εἰς τοὺς οὐρανοὺς ἐνταῦθα ἴστατ' ἐκ τῶν ἐπιγείων, ὁ αὐτὸς Θεὸς τῆς δόξης, μέγας ἐν θαυματουργίαις, φοβερὸς ἐν παραδόξοις.

Τὴν οἰκονομίαν πᾶσαν τὴν μεγάλην ἐκπληρώσας, καὶ τὸν ἄνθρωπον τῆς πάλαι καταδίκης ἐκλυτρώσας, ἐκ τοῦ ὄρους Ἐλαιῶνος ἔμπροσθεν τῶν Ἀποστόλων εἰς τοὺς οὐρανοὺς ἀνέβη εὐλογῶν τὸν κόσμον ὅλον, καὶ καθέζετ' ἐκεῖ, ὅθεν οὐδεπώποτ' ἐχωρίσθη, τοῦ Γενέτου δεξιόθεν.

Ἀγγελίδια μυρία προηγοῦνται τῆς ἀνόδου, καὶ ἀράσσοντα τὰ πλῆκτρα τῆς τῶν οὐρανῶν εἰσόδου, κρᾶζουσι τοῖς Ἀρχαγγέλοις· «Ἄρατε ὑμῶν τὰς πύλας· ἔρχεται ὁ πρὸ ἡλίου ἥλιος ἐξανατείλας».

— «Ἐρχεται», χειροκροτοῦσι, κ' «Ἀλληλοῦτί, Ἀλληλοῦτί, Ἀλληλοῦτία» ἠχοῦσι.

«Ἀνελήφθη»· κεχηνότες θεωροῦσι τοὺς αἰθέρας, ἀτενεῖς οἱ τούτου φίλοι, καὶ θαυμάζοντες τὸ τέρας. «Τί, ὦ ἄνδρες· Γαλιλαῖοι, τί θαμβεῖσθε. Οὗτος πάλιν οὕτως ἦξει μετὰ δόξης τὴν ἡμέραν τὴν μεγάλην, καθ' ἣν μέλλει τῶν ἀνθρώπων νὰ δικάσῃ τῆν ἀξίαν καὶ τὸν βίον καὶ τὸν τρόπον.

Ἦλ. Τανταλίδης.

13. Ὁ Θεός.

Ὁ Θεὸς διὰ μόνου τοῦ λόγου αὐτοῦ ἔπλασε τὸν κόσμον ἐκ τοῦ μηδενός. Ὁ ζωογόνος ἥλιος εἶναι ἔργον τοῦ Θεοῦ. Ἐνευσε καὶ ἐφάνησαν οἱ κατὰ τὴν νύκτα λάμποντες ἀστέρες. Εἶπε καὶ ἐβλάστησαν τὰ κρίνα τοῦ ἀγροῦ. ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἐδημιουργήθησαν τὰ πάντα μόνον διὰ τοῦ λόγου. Ὁ Θεὸς δύναται τὰ πάντα.

Ὁ Θεὸς εἶναι παντοδύναμος.

Οὐδὲν τῶν ἔργων τοῦ Θεοῦ εἶναι ἄσκοπον, οὐδὲν ἀτελές, οὐδὲν ψεκτόν. Τὰ πάντα ἐπλάσθησαν πανσόφως καὶ βαίνουσι τὴν ὁδόν, ἣν προώρισεν αὐτοῖς ὁ πρὸ τῶν αἰώνων ὑπάρχων Δημιουργός.

Ὁ Θεὸς εἶναι πάνσοφος.

Ἡ παντοδυναμία καὶ ἡ πανσοφία τοῦ Θεοῦ κα-

ταδείκνυται, ὅταν παρατηρήσωμεν μετὰ προσοχῆς πάντα τὰ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ὄντα. Ὅταν παρατηρήσωμεν τὰ ἄνθη, τὰ φύλλα, τὰ δένδρα, τοὺς μικροὺς ἐλαχίστους σκώληκας. Ἐκαστον πέταλον τῶν ἀνθῶν, ἕκαστον φύλλον τῶν δένδρων εἶναι πεπλασμένον ἐπὶ σκοπῷ, νὰ ἐκτελῇ λειτουργίαν τινά.

Μυρίαὶ ὑπάρχουσιν ἔντομαὶ ἐπὶ τῶν σκωλήκων. Πᾶσαι αἱ ἔντομαὶ αὗται, ἅς οὐδεὶς ἡμῶν δύναται νὰ χαράξῃ, ἐχαράχθησαν ἐπὶ τινὶ σκοπῷ.

Ἄτενίζοντες εἰς τὴν πέριξ κτίσιν, ἀναγκαζόμεθα ν' ἀναρῶμεν μετὰ τοῦ προφητᾶνακτος Δαυὶδ :

«Ὡς ἐμεγαλύνθη τὰ ἔργα σου, Κύριε· πάντα ἐν σοφίᾳ ἐποίησας».

14. Ὁ Θεὸς ἐν τῇ φύσει.

Θεέ! ὕμνεϊ τὴν δόξαν σου ἢ νύξ καὶ ἡ ἡμέρα·
 μὲ ἄνθη ἔστρωσας τὴν γῆν, μὲ ἄστρα τὸν αἰθέρα.
 Τῆς γῆς ἀσύμφωνοι λαοὶ σὲ προσκυνοῦν συμφῶνως.
 ποικίλαι γλῶσσαι χίλιαι, σὲ ἀνυμνοῦν συγχρόνως.

Τὸ πᾶν ἀμέτρητος μετρήσ
 ἀόριστος ὀρίζεις·
 τὸ πᾶν ἀόρατος ὄρας,
 ἀγνώριστος γνωρίζεις.

Τὸ φῶς, Θεέ, τὸ σῶμά σου,
 ὁ ἥλιος τὸ ὄμμα σου,
 ὁ κεραυνὸς φωνὴ σου.
 Τὸ ἄπειρον διάστημα
 τὸ μέγα σου ἀνάστημα,
 καὶ ὁ αἰὼν στιγμῆ σου.

Δύναται ὁ δάκτυλός σου
 ὡς μοχλὸς τὴν γῆν νὰ σείσῃ,
 καὶ τὸ κοῦλον τῆς χειρός σου
 τοὺς ὠκεανούς νὰ κλείσῃ.

Μὲ προήν σου μίαν σβύνεις
 τῶν ἀστέρων τοὺς φαρούς,
 καὶ μ' ἐν μόνον ρεῦμα κλίσεις
 πρὸς τὴν γῆν τοὺς οὐρανοὺς.

Π. Σοῦτσός-

Γ'. ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ

15. Ἡ κολακεία τιμωρουμένη.

Φιλιππον, τὸν βασιλέα τῆς Μακεδονίας, διεδέξατο ἐπὶ τοῦ θρόνου ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἀλέξανδρος, ὃ διὰ τὰ κατορθώματα αὐτοῦ ἐπικληθεὶς *Μέγας*.

Ὁ Ἀλέξανδρος ἠθύμει ἡμέραν τινα μετὰ τῶν φίλων καὶ στρατηγῶν αὐτοῦ. Τῇ παρακλήσει δὲ τῶν στρατηγῶν ὑπέικων μᾶλλον ἢ ἔνεκα φιλαυτίας καὶ περιουτολογίας, διέταξε τὸν ἱστορικὸν Ἀριστόβουλον νὰ ἀναγνώσῃ τὴν ἱστορίαν τῶν κατορθωμάτων αὐτοῦ.

Ὁ ἱστορικὸς ὑπήκουσεν εἰς τὴν διαταγὴν. Ἀλλά, θέλων νὰ κολακεύσῃ τὸν βασιλέα, τὰ πάντα λίαν ὑπερβολικῶς ἐξετίθει, καὶ τὰς ἐλαχίστας πράξεις τοῦ Ἀλεξάνδρου ἠρωισμοὺς ἀξίους τοῦ Ἡρακλέους ἀπεκάλει.

Ἄλλ' ὃ Ἀλέξανδρος οὔτε τὴν κολακείαν ἠγάπα, οὔτε τοὺς κολακεύοντας αὐτὸν ἠνείχετο. Ἐξοργισθεὶς λοιπὸν ἐπὶ τῇ κολακείᾳ τοῦ Ἀριστοβούλου, ἀρπάζει ἐκ τῶν χειρῶν αὐτοῦ τὸ βιβλίον καί, κατακερματίζων

αὐτὸ εἰς μυρία τεμάχια, ἀναφωνεῖ· « Ἄθλιε κόλαξ, σέ, σέ μᾶλλον ἔπρεπε νὰ κατακερματίσω ἀντὶ τοῦ βιβλίου σου. Ἄπελθε καὶ μὴ τολμήσης μηδέποτε ἄλλοτε νὰ ἐμφανισθῆς ἐνώπιόν μου ».

16. Παιδίον καὶ γαλῆ.

*Κρατοῦν πλακούντιον μικρόν, παιδίον τι γελῶν
ἐβάδιζεν ἐδῶ κ' ἐκεῖ, συνάμα γενυματίζον.
Καὶ ἦτο τὸ πλακούντιον ὀρεκτικόν, μυρῶν,
καὶ ἔτρωγεν αὐτὸ ὁ παῖς, ἐν ἄσμα ψιθυρίζων.*

*Γαλῆ προσῆλθε τῷ παιδί καὶ μετὰ κολακείας
ἐζήτηι νὰ συμμερισθῇ τὸ τοῦ παιδίου γεῦμα.
Καὶ ἤρξατ' ἡ παμπόνηρος μετὰ περιπαθείας
προστριβομένη ἐπ' αὐτοῦ καὶ κρίζουσα ἠρέμα.*

— ὦ! τὴν ὠραίαν μου γαλῆν, ἀντεῖπε τὸ παιδίον,
κι' ἀπέδιδ' ἔτι πλείονας εἰς τὴν γαλῆν θωπείας.

— Πόσοι τοιοῦτοι κόλακες ὑπάρχουσ' εἰς τὸν βίον
καταστροφῆς τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς περιουσίας;

Τὸ γεῦμά του ἢ πονηρὰ γαλῆ συνεμερίσθη,
ὁ παῖς, ὁ θωπευόμενος, ἐν ὄσῳ ἄρτον εἶχε.
'Αλλ' ἄμα τὸ πλακούντιον αὐτοῦ κατεβροχθίσθη,
ποσῶς τῷ εὐεργέτῃ της ἢ κόλαξ δὲν προσεῖχε.

I. I. Πολύβιος.

17. Πίστις εἰς τὴν φιλίαν.

Ἡσθνήσέ ποτε Ἀλέξανδρος ὁ Μέγας, λουσθεὶς εἰς
τὸν Κύδνον ποταμὸν.

Ὁ ποταμὸς εὗτος διέρχεται διὰ τῆς Ταρσοῦ, πόλεως
τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ πατρίδος τοῦ Ἀποστόλου
Παύλου.

Πάντες οἱ περὶ τὸν Ἀλέξανδρον ἦσαν ἀπέλπιδες
περὶ τῆς ζωῆς αὐτοῦ· οὐδεὶς δὲ τῶν ἰατρῶν ἐτόλμα νὰ
παρασκευάσῃ φάρμακον θεραπευτικόν, διότι ἐφοβοῦντο
μὴ ἀποτυχόντες διαβληθῶσιν εἰς τοὺς Μακεδόνας ὡς
δολοφονήσαντες τὸν βασιλέα.

Ἰατρός, φίλος τοῦ Ἀλεξάνδρου, ὀνόματι Φίλιππος,
ἔσχε τὴν τόλμην νὰ δώσῃ τῷ Ἀλεξάνδρῳ φάρμακον
κατάλληλον.

Προσφέρει τὸ ποτὸν τῷ ἀσθενεῖ. Ὁ Ἀλέξανδρος
ἀνορθοῦται, λαμβάνει διὰ μὲν τῆς μιᾶς χειρὸς τὸ πο-

τήριον καὶ πίνει τὸ φάρμακον, διὰ δὲ τῆς ἐτέρας ἐγ-
χειρίζει τῷ Φιλίππῳ ἐπιστολήν.

Ὁ ἰατρός ἀναγινώσκει τὴν ἐπιστολήν. Ἡ ἐπιστολή
αὕτη, σταλεῖσα ἐκ μέρους τοῦ στρατηγοῦ Παρμενίω-
νος, διελάμβανε μεταξύ ἄλλων πολλῶν κατὰ τοῦ Φι-
λίππου κατηγοριῶν καὶ τάδε· «Δυσπίσται, Ἀλέξανδρε,
τῷ ἰατρῷ Φιλίππῳ. Διεφθάρη διὰ χρημάτων ὑπὸ τῶν
Περσῶν, ἵνα σὲ δηλητηριάσῃ».

Ὁ Ἀλέξανδρος ὅμως, πεπεισμένος περὶ τῆς ὑπάρ-
ξεως τῆς χρηστότητος, τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ἀκραιφνοῦς
πίστεως καὶ φιλίας ἐν τῷ κόσμῳ, παρεῖδε τὰς κατηγο-
ρίας πάσας καὶ ἔπιεν, ὡς εἶδομεν, τὸ ὑπὸ τοῦ Φιλίπ-
που παρασκευασθὲν ποτόν.

Μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἰάθη ἐντελῶς.

18. Ἄμνησικακία.

Ὁ εὐνοούμενος βασιλέως τινος ἐλιθοβόλησεν ἐπαί-
την, ζητήσαντα παρ' αὐτοῦ ἐλεημοσύνην, ἐν ᾧ
ἐφ' ἀμάξης μετέβαιεν εἰς περίπατον.

Ὁ πτωχός, λαβὼν τὸν κατ' αὐτοῦ ριφθέντα λίθον,
ἔκρυπεν ἐν τῷ θυλακίῳ αὐτοῦ λέγων, ὅτι θὰ ἔλθῃ

ἡμέρα, καθ' ἣν διὰ τοῦ ἰδίου νομίσματος τὰ ἴσα τῶ εὐνοουμένῳ θὰ ἀνταποδώσῃ.

Μετὰ παρέλευσιν ἐτῶν τινων ὁ εὐνοούμενος ἕνεκα πολλῶν ἀδίκων πράξεων ἀπώλεσε τὴν εὐνοίαν τοῦ ἡγεμόνος αὐτοῦ· ἔπεσεν εἰς τὴν δυσμένειαν τοῦ βασιλέως. Ὁ βασιλεὺς ἐν τῇ ἐξάψει τῆς ὀργῆς αὐτοῦ διέταξε νὰ καθίσωσιν ἐπὶ ὄνου τὸν πρῶην μέγαν καὶ πολὺν τοῦτον μεγιστᾶνα καὶ νὰ περιαγάγωσιν οὕτως ἐξευτελιστικῶς ἀνὰ τὰς ἀγυῖας τῆς πόλεως, ἐκτεθειμένον εἰς τὰς ὕβρεις καὶ τὰς προσβολὰς τοῦ ὄχλου.

Ταῦτα μαθὼν ὁ λιθοβοληθεὶς ἐπαίτης, παραλαμβάνει τὸν κατ' αὐτοῦ ποτε ριφθέντα λίθον καὶ σπεύδει, ἵνα λιθοβολήσῃ τὸν ἤδη πεπτωκότα εὐνοούμενον διὰ τοῦ ἰδίου λίθου. Πλησιάζει τῶ εὐνοουμένῳ καὶ ἐγείρει τὴν χεῖρα, ἵνα ἐκσφενδονήσῃ τὸν λίθον κατ' αὐτοῦ· ἀλλ' αἰφνης ἴσταται, ρίπτει μακρὰν τὸν λίθον καὶ λέγει·

— Καὶ πῶς λησμονῶ, ὅτι ὁ θεάνθρωπος Ἰησοῦς Χριστὸς εἶπεν· « Ἀγαπᾶτε ἀλλήλους, ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, εὐλογεῖτε τοὺς διώκοντας καὶ εὐλογεῖτε τοὺς ὑβρίζοντας ὑμᾶς ; » Δησμονῶ, ὅτι αὐτὸς πρῶτος ἔδωκεν ἡμῖν τὸ παράδειγμα τῆς ἀμνησικακίας, ἐπικαλούμενος τὸν οὐράνιον αὐτοῦ Πατέρα, ἵνα συγχωρήσῃ τὰς ἀμαρτίας τῶν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ ἀδίκως αὐτὸν φονευόντων ;

Καὶ προσέθηκεν·

— Ὁ Θεὸς εἶναι μακρόθυμος· συγχωρεῖ τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν πάντοτε. Καὶ ἡμεῖς πρέπει νὰ συγχωρῶμεν τοῖς ἀδικούσιν ἡμᾶς, ἵνα καθ' ἐκάστην, προσεχόμενοι, δυνάμεθα εὐτόλμως νὰ λέγωμεν· « Καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν ».

17. Ἡ μακροθυμία τοῦ Θεοῦ.

Σὲ ὑμῶ καὶ σὲ δοξάζω

Πλάστα οὐρανοῦ καὶ γῆς.

Βάλσαμον παρηγορίας,

ὅταν κλαίω καὶ στενάζω,

ἐπιχύνεις ἐξ ἀγίας

εἰς τὴν θλιψίν μου πηγῆς.

ὦ! ποσάκις τῆς φωρῆς σου

κατεφρόνησ' ἀπαθής·

παραβάτης τῆς ἀγίας

ἐγενόμην ἐντολῆς σου

καὶ εἰς τρίβον πονηρίας

ἐπορεύθην ἐμπαθής.

Ὅμως σὺ τὸν λογισμόν σου
οὐκ ἀφείλες ἀπ' ἐμοῦ
ἀλλ' ἀγάπης πλήρης πάσης,
τὸν ἀνάξιον υἱόν σου
ἐκ χειρῶν νὰ ἐξαρπάσῃς
ἔφθασας τοῦ πειρασμοῦ.

Μ' ἔκραξας. Κατησχυμμένος
ἐπαρῆλθον καὶ δειλὸς
εἰς τὴν ποιμνὴν τὴν μεγάλην
καὶ ἀρέλαβες ἀσμένως
πρόβατον ἐμὲ καὶ πάλιν
πλάνον καὶ ἀπολωλός.

Πάντες οἱ λαοὶ συμφώνως
δόξαν, αἶνον καὶ τιμὴν
κατευθύνωμεν τῷ Πλάσῃ
καὶ διὰ παντὸς αἰῶνος
κ' ἐν στιγμῇ ζωῆς ἐκάστη
ψάλλωμεν αὐτῷ· Ἀμήν!

*Δλ. Κατακουζηνός.

20. Ὁ πτωχός.

Ὁ μικρὸς Θεόδωρος ἦτο παιδίον ἐλεῆμον καὶ φιλεύ-
σπλαγχνον. Ἦτο ἐπιμελής, εὐπειθὴς καὶ προώδευεν
εἰς τὰ μαθήματα αὐτοῦ. Ἦγάπα οὐχὶ τὰ παιγνίδια,
ἀλλὰ τὴν μελέτην καὶ τὴν σπουδὴν. Οὐδέποτε ὁ Θεο-
δωρος ἐτιμωρήθη ἐν τῇ σχολῇ δι' ἀταξίαν τινὰ ἢ
ἀμέλειαν. Τούναντίον, πάντοτε ὑπῆρξεν ἄξιος ἐπαίνων
καὶ βραβείων.

Κατὰ τινὰ πρῶϊαν μετέβαινεν εἰς τὴν σχολήν, φέ-
ρων ἐν μικρῷ καλάθῳ τὸ πρόγευμα αὐτοῦ. Συνήν-
τησε καθ' ὁδὸν πτωχῷ γέροντι, ὅστις ἐφαίνετο εἰς
ἄκρον λυπούμενος καὶ ὑποφέρων. Ἄμα τῇ τοῦ Θεο-
δώρου προσεγγίσει ἤγειρεν ὁ πτωχὸς τοὺς ὀφθαλμοὺς
αὐτοῦ. Ἦσαν πλήρεις δακρύων. Τὸ παιδίον ἔστη καὶ
εἶδε τὸν γέροντα διὰ βλέμματος συμπαθητικοῦ. Ὁ
γέρων, παρατηρῶν ἐπὶ τῶν χαρακτηριστικῶν τοῦ παι-
δὸς τὸν οἶκτον καὶ τὴν εὐσπλαγχτίαν, εἶπεν αὐτῷ·

— Τέκνον μου, δός μοι, ἂν δύνασαι, μικρὰν ἐλεη-
μοσύνην, διότι εὐρίσκομαι εἰς μεγίστην ἀνάγκην. Ὁ
ἐλεῶν πτωχὸν δανεῖζει Θεῷ, τέκνον μου.

— Ἀλλοίμονον, πτωχέ μου γέρον, ἀπεκρίνατο ὁ
Θεόδωρος· δὲν ἔχω οὐδὲως χρήματα. Λυποῦμαι
πολύ, ἀλλά . . .

— Καὶ ὁμως οὐδὲν ἔφαγον δι' ὅλης τῆς ἡμέρας, ὑπέλαβεν ὁ γέρων.

Ταῦτα ἀκούσας ὁ Θεόδωρος, ἠνοιξε τὸ καλάθιον αὐτοῦ καὶ ἔδωκε τὸ περιεχόμενον τῷ γέροντι.

Τοῦτο ἰδὼν ὁ γέρων, συνεκινήθη καὶ εἶπε τῷ ἐλεήμονι μαθητῇ·

— Ἄλλὰ, τέκνον μου, θὰ πεινάσης σύ, διότι ὀλόκληρον τὸ γεῦμά σου ἔδωκας ἐμοί. Δὲν θέλω νὰ ὑποφέρης ἐξ αἰτίας μου· τεμάχιον μόνον ἄρτου ἄρκει μοι· τὰ δὲ ἄλλα κράτει σύ.

— Οὐχί, καλέ μου γέρον, εἶπεν ὁ Θεόδωρος· ἐγὼ δὲν πεινῶ. Ἦδη προεγευμάτισα καλῶς. Οὐδὲν ἔχω ἀνάγκην τροφῆς μέχρι τοῦ δείπνου. Ταῦτα εἰπὼν, ἔλαβεν ἐν σπουδῇ ὁ Θεόδωρος τὴν πρὸς τὴν σχολὴν ἄγουσαν.

Ὁ δὲ γέρων ἤρξατο εὐχόμενος τῷ παιδίῳ μυρία ὄσα ἀγαθὰ καὶ μακαρίζων τοὺς γονεῖς αὐτοῦ, διότι ἔχουσι τέκνον τόσον ἀγαθὸν καὶ φιλεῦσπλαγχνον.

21. Ἡ ἐπιμέλεια.

Ὁ Κωνσταντῖνος ἐγεννήθη ἐν Ἀμερικῇ. Ἦτο δοῦλος, ὡς ὁ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ. Ἦτο μικρός, πολὺ μικρός, ὅτε ἀπέθανεν ὁ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ.

Ὁ κύριος τοῦ Κωνσταντῖνου ἦτο πολὺ σκληρὸς ἄνθρωπος καὶ μόλις παρῆεν αὐτῷ τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα. Ἐβασανίζετο ὁ δυστυχῆς ὑπὸ τῆς πείνης, ὑπὸ τῆς δίψης, ὑπὸ τοῦ ψύχους.

Ὅτε ἐγένετο δέκα ἐτῶν ὁ Κωνσταντῖνος, ἐπωλήθη εἰς ἕτερον κύριον. Ὁ νέος κύριος αὐτοῦ ἦτο πολὺ καλὸς ἄνθρωπος. Ἡ κόρη μάλιστα αὐτοῦ Εὐτέρπη διηγελίαν φιλικῶς πρὸς τὸν μικρὸν δοῦλον. Ἡ Εὐτέρπη ἤρξατο νὰ διδάσκη τὸν Κωνσταντῖνον τὸ ἀλφάβητον, ὅτε, παρατηρήσας τοῦτο ὁ πατὴρ αὐτῆς, ἀπηγόρευεν αὐτῇ τὴν περαιτέρω διδασκαλίαν ἐπὶ τῷ λόγῳ, ὅτι οἱ δοῦλοι δὲν πρέπει νὰ γινώσκωσι γράμματα, δὲν ἔχουσιν ἀνάγκην νὰ γινώσκωσι γραφὴν ἢ ἀνάγνωσιν.

Ὁ μικρὸς δοῦλος ἐγεύσατο ἤδη τῆς γλυκύτητος τῶν γραμμάτων καὶ ἐπεθύμει νὰ μάθῃ πολὺ περισσότερα. Κατῶρθωσεν νὰ εὕρῃ ἀλφαβητάριον, καί, ὁσάκις ἔπεμπον αὐτὸν ἔξω εἰς ἐργασίαν, εὕρισκέ τινα, γινώσκοντα γράμματα καὶ ἐδιδάσκετο κρυφίως.

Οὕτω μετ' ὀλίγον ἔμαθε νὰ ἀναγινώσκη ἀπταιστως καὶ νὰ γράφῃ ἄνευ πολλῶν σφαλμάτων. Ὁ κύριος αὐτοῦ, μαθὼν ταῦτα, ἐθαύμασε τὴν ἐπιμέλειαν καὶ τὴν πρὸς τὴν παιδείαν μεγάλην ἐφῆσιν τοῦ παιδός, ἀπηλευθέρωσεν αὐτὸν καὶ ἔπεμψεν εἰς τὰ καλλίτερα σχολεῖα, ἵνα σπουδάσῃ.

Ἐπὶ τέλους ὁ μικρὸς Κωνσταντῖνος, ὁ ἀγράμματος ἐκεῖνος καὶ ὁ ἀμαθὴς δοῦλος, ἐγένετο εἷς τῶν σοφωτάτων συγχρόων αὐτοῦ ἀνδρῶν.

22. Ἀφιλοκέρδεια.

Πόλεώς τινος οἱ κάτοικοι προσήνεγκαν στρατηγῶντι τριακοσίας χιλιάδας δραχμῶν¹, ὅπως μὴ διέλθῃ μετὰ τοῦ στρατοῦ διὰ τῆς χώρας αὐτῶν.

«Ἐπειδὴ ἡ πόλις ὑμῶν, ἀπεκρίνατο ὁ στρατηγός, κεῖται ἐκτὸς τῆς ὁδοῦ, ἦν ὁ στρατός μου μέλλει νὰ διέλθῃ, δὲν ἀποδέχομαι τὸ προσφερόμενον ἀργύριον».

23. Τὰ ἀληθῆ κοσμήματα τῶν μητέρων.

Ἡ Κορνηλία ἦτο γυνὴ Ῥωμαία καὶ ἔζη περὶ τὸν τρίτον αἰῶνα πρὸ Χριστοῦ. Υἱοὶ τῆς Κορνηλίας ἦσαν ὁ Γάιος καὶ ὁ Τιβέριος, οἱ δύο Γράκχοι.

Ὁ πατὴρ τῶν Γράκχων ἀπέθανεν, ἐγκαταλιπὼν αὐτοὺς πολὺ μικροὺς. Ἡ μήτηρ αὐτῶν ἐπέδωκεν ἑαυ-

1. Δραχμὴ = γράκχος.

τὴν εἰς τὴν ἀνατροφὴν καὶ τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν δύο τέκνων αὐτῆς. Οὐδὲν ἄλλο ἔτερπεν, οὐδὲν ἄλλο ἐχαροποιεῖ αὐτήν. Μόνον τὰ τέκνα αὐτῆς περιποιουμένη ἡσθάνετο ἑαυτὴν εὐτυχῆ.

Ἄλλὰ καὶ οἱ δύο Γράκχοι ἦσαν τέκνα καλὰ ἦσαν τῷ ὄντι χαρὰ καὶ εὐτυχία τῆς Κορνηλίας, τῆς τεθλιμμένης αὐτῶν μητρός.

Ἐπιμελῆ καὶ φρόνιμα, εὐπειθῆ καὶ προσεκτικά, οὐχὶ μόνον οὐδέποτε δυσηρέστουν ἢ ἐπικραῖνον τὴν μητέρα αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς καλῆς αὐτῶν διαγωγῆς καὶ τῆς ἐπιμελείας προσεπάθουν νὰ εὐαρεστῶσι τὴν μητρί αὐτῶν καὶ νὰ χαροποιῶσιν αὐτήν.

Ἦλθέ ποτε εἰς ἐπίσκεψιν τῆς Κορνηλίας γυνὴ τις πλουσία. Ἡ γυνὴ αὕτη εἶχε μεθ' ἑαυτῆς πάντα τὰ κοσμήματα καὶ τοὺς πολυτίμους αὐτῆς λίθους. Ἡμέραν τινά, ἐν ᾧ οἱ υἱοὶ τῆς Κορνηλίας ἦσαν ἐν τῇ σχολῇ, ἡ πλουσία γυνὴ ἤρξατο ἐπιδεικνύουσα τῇ Κορνηλίᾳ τὰ κοσμήματα αὐτῆς. Ἄφ' οὗ ἔδειξε πάντα ταῦτα, παρέκάλει τὴν Κορνηλίαν νὰ δεῖξῃ καὶ αὕτη τὰ ἑαυτῆς. Ἡ Κορνηλία ἔτρεψεν ἐπιτηδείως τὴν συνδιάλεξιν εἰς ἄλλα πράγματα, ἕως οὗ ἦλθον οἱ υἱοὶ αὐτῆς ἐκ τῆς σχολῆς. Καλέσατα τότε αὐτοὺς ἐνώπιον τῆς ξένης γυναικός, καὶ δεικνύουσα εἶπεν αὐτῇ: «Ἴδού, φίλη, τὰ κοσμήματα καὶ οἱ θησαυροὶ καὶ οἱ πολύτιμοι ἐμοῦ λίθοι».

Ἡ ξένη ὠμολόγησεν εὐθύς, ὅτι τὰ τοιαῦτα τέκνα εἶναι τῷ ὄντι ἀληθῆ κοσμήματα τῶν μητέρων.

Τίνα τέκνα δὲν θέλουσι καὶ δὲν προσπαθοῦσι νὰ ᾔγῃαι τοιαῦτα κοσμήματα τῶν μητέρων αὐτῶν;

24. Τὸ ὠραιότατον μητρικὸν κόσμημα.

Τὰ τέκνα της ἐπιμελής
 κ' ἐν μητρικῇ φιλοστοργίᾳ
 ἀνέτρεφε μετὰ πολλῆς
 σπουδῆς ἢ ἔμφρων Κορνηλία·
 κ' ἐκεῖνα ἠῤῥαρον καλῶς,
 κοσμοῦντα ροῦν, ψυχὴν, καρδίαν
 καὶ ἐξέπλήρου ἐντελῶς
 αὐτῆς ἐκάστην προσδοκίαν.

Καὶ ἦλθε πρὸς αὐτὴν γυνή,
 καλὴ τῆς Κορνηλίας φίλη,
 ἦτις, ματαία καὶ κενή,
 περὶ καλλωπισμοῦ ὠμίλει·
 κ' ἐπήγει ὡς τι ζηλωτὸν
 τὸ εἶδος τῶν αὐτῆς ψελλίων,
 τὸ πλῆθος τῶν μαργαριτῶν,
 τὸ σπάνιον τῶν δακτυλίων.

Ὡς δ' εἶπεν ἡ γυνή, «Πολλοὺς
 καὶ σὺ βεβαίως, Κορνηλία,
 θὰ ἔχῃς στολισμοὺς καλοὺς,
 ἀδάμαντας, χρυσοῦ παρτοῖα»,
 δεικνύουσα περιχαρῶς
 τὰ φίλιτά της ἀπεκρίθη·
 «Ἴδου ἐμοῦ ὁ θησαυρὸς,
 ἰδου ἀδάμαντες καὶ λίθοι».

*Ἄλ. Κατακουζηνός.

25. Οἰκονομία—'Ἀσωτία.

Ἡ οἰκονομία εἶναι μήτηρ τῆς ἀκεραιότητος, τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἀνέσεως· εἶναι ἡ ὠραία ἀδελφὴ τῆς ἐγκρατείας, τῆς φαιδρότητος καὶ τῆς υἰείας.

Ἡ ἀσωτία εἶναι σκληρὸς καὶ πικρὸς δαίμων, ὁ βαθμῆδὸν τοὺς ὀπαδοὺς αὐτοῦ εἰς δουλείας καὶ χρέη ἐμπλέκων, ὁ δεσμεύων αὐτοὺς δι' ἀλύσεων.

(Τίνα πρέπει νὰ ἐπιδιώκωμεν; Τίνα δὲ νὰ ἀποφεύγωμεν;),

26. Οἱ δύο συμμαθηταί.

Ὁ Θεμιστοκλῆς ἦτο ἀμελῆς μαθητῆς. «Εἰς τί θὰ χρησιμεύσῃ ὅ,τι μανθάνομεν ἐν τῇ σχολῇ»; ἔλεγε

δικαιολογούμενος περὶ τῆς ὀκνηρίας αὐτοῦ. Ἡμέραν τινὰ ἦτο εἰς τὸ δάσος μετὰ τοῦ φίλου αὐτοῦ Ὀδυσσεύς, παιδίου φρονίμου καὶ μαθητοῦ ἐπιμελεστάτου. Αἶφνης κατελήφθησαν ὑπὸ θυέλλης. Ἐπαταγεῖτο ἡ βροντὴ, διέσχίζον τοὺς αἰθέρας αἱ ἀστραπαὶ καὶ ἡ βροχὴ ἐπιπτε ραγδαίωσάτη. Ὁ Θεμιστοκλῆς, θέλων νὰ προφυλάξῃ ἑαυτὸν, κατέφυγεν ὑπὸ μεγάλην δρῦν.

— Μὴ μένε ἐκεῖ, φίλε μου, ἀναφωνεῖ ὁ Ὀδυσσεύς. Ὁ διδάσκαλος ἐδίδαξεν ἡμᾶς, ὅτι εἶναι ἐπικίνδυνον ἐν καιρῷ καταιγίδος νὰ καταφεύγωμεν ὑπὸ ὑψηλὰ δένδρα διότι πᾶσα ὑψηλὴ κορυφή, καὶ ἰδίᾳ αἱ τῶν δένδρων προσελκύουσι τὸν κεραυνόν.

— Οὐχὶ δά! δὲν ἐνθυμοῦμαι, ὅτι ἐδιδάχθημεν τοιοῦτόν τι, ἀπεκρίθη ὁ Θεμιστοκλῆς.

— Δὲν ἐνθυμεῖται, διότι ἐν ὥρᾳ παραδόσεως οὐδὲ λως προσέχεις. Φύγε ταχέως ἐκεῖθεν, σὲ παρακαλῶ, φίλε, ἐφώνει ὁ Ὀδυσσεύς.

Ὁ Θεμιστοκλῆς πεισθεὶς ἀπεμακρύνθη τῆς δρυός. Ἄλλὰ μόλις προὔχώρησε βήματά τινα, λάμψις μεγάλη ἐθάμβωσε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ καὶ ἤκουσε κρότον τρομερόν.

Στραφεὶς μετ' ὀλίγον παρατηρεῖ, ὅτι ἡ δρῦς κατεκᾶν ἀπὸ τῆς κορυφῆς μέχρι τῆς ρίζης ὑπὸ κεραυνοῦ.

Τεταραγμένος καὶ πλήρης φόβου λαμβάνει τὴν χεῖρα τοῦ φίλου αὐτοῦ λέγων·

— Ἄνευ σοῦ θὰ ἀπέθνησκον κεραυνόπληκτος.

Ὡ, πόσων κινδύνων καὶ δυστυχιῶν δὲν εἶναι αἰτία ἡ ἀμέλεια καὶ ἡ ἀπροσεξία! Ὀφείλομεν πάντες προσεκτικοὶ νὰ ἀκροώμεθα τῶν μαθημάτων. Ὅ,τι διδασκόμεθα τάχιον ἢ βράδιον θὰ ὠφελήσῃ ἡμᾶς.

27. Φειδῶ χρόνου.

Εὐπατρίδης Ἄγγλος ἐκ τῶν καλουμένων λόρδων ἔγραφέ ποτε τῷ ἀνεψιῷ αὐτοῦ.

«Γράψον ἐπὶ τῶν παραπετασμάτων τῶν θαλάμων σου τάδε·

«Ὁ μὴ ἐγειρόμενος ἐγκαίρως οὐδέποτε θ' ἀναδειχθῆ ἢ θὰ πράξῃ τι ἄξιον μνήμης. Ὁ μὴ κανονίζων τὰ ἔργα τῆς ἡμέρας, καὶ μὴ δρίζων τὴν ὥραν ἐκάστου ἔργου, ἀλλ' ἐπιτρέπων ἄλλοις νὰ ἐπεμβαίνωσιν εἰς τὰς ἐργασίμους αὐτοῦ ὥρας, θ' ἀπολέσῃ βεβαίως καὶ τὰς ὥρας καὶ τὰς ἡμέρας αὐτοῦ μάτην καὶ πρὸς μεγίστην θλίψιν αὐτοῦ καὶ τῶν ἀγαπώντων αὐτόν».

«Χρόνου φειδου» (7 σοφῶν).

«Ἄργος μὴ ἴσθι, μηδ' ἂν πλουτήης» (Πιττακοῦ).

28. Κύων κυνηγετικός καὶ Ὑπολαῖς.

Πρωτα

Ὑπολαῖς. Χαῖρε, ἀγαπητέ μοι κύων.

Κύων. Ἀντίχαιρε, χαρίεσά μου ὑπολαῖς.

Υ. Μόνος ἐν τοιαύτῃ ὥρᾳ καὶ τόσον πρωτὶ ποῦ ὑπάγεις, φίλε κύων ;

Κ. Σὺ δὲ μόνη ποῦ πορεύεσαι, κυρία ;

Υ. Ἐγὼ πορεύομαι εἰς τὰ δάση. Θὰ πέτωμαι ἀπὸ κλάδου εἰς κλάδον, θὰ πηδῶ, θὰ χορεύω καὶ διὰ τῶν ἄσμάτων μου θὰ φαιδρύνω τοὺς κατόικους τῶν δασῶν.

Κ. Ἐγὼ μεταβαίνω, φίλη, ἵνα κυνη-

γήτω ἐπὶ τῶν λόφων καὶ πεδιάδων. Ὡ λαγῶοι καὶ πέρδικες ! φυλάχθητε· δὲν θὰ εὕρητε χάριν παρ' ἐμοί.

Υ. Καὶ ὅμως, προσφιλές μοι κύων, ἡ μήτηρ μου λέγει νὰ μὴ ἐξέλθω ποτέ, οὐδὲ τῆς φωλεᾶς μόνη κατὰ ἐν βῆμα, λέγει, ἄνευ αὐτῆς καὶ νὰ μὴ ἀπομακρυνθῶ τῆς κατοικίης ἡμῶν. Ἄλλ' ἡ μήτηρ μου δὲν γινώσκει τί λέγει. Θὰ μεταβαίνω, ὅπου μὲ καλεῖ ἡ ἡδονὴ καὶ ἡ τέρψις.

Κ. Καὶ ὁ ἐμὸς πατὴρ ταῦτο πράττει καθ' ἐκάστην. Μοὶ ἀπηγόρευσε νὰ ἐξέλθω μόνος τῆς οἰκίας. Ἄλλὰ τίς ἀκούει αὐτόν ;

Υ. Χαῖρε λοιπόν· σοὶ εὐχομαι καλὸν κυνήγιον.

Κ. Ἀντίχαιρε, ὑπολαῖς μου. Σοὶ εὐχομαι καλὴν διασκέδασιν.

Ἐσπέρα.

Υ. Καλὴν ἐσπέραν, φίλε κύων. Ἄλλὰ τί βλέπω ; Μοὶ φαίνεσαι περίλυπος.

Κ. Ὡς βλέπω, φιλότατη ὑπολαῖς, καὶ σὺ ταῦτα πάσχεις.

Υ. Ἀληθῶς εἶμαι ἐν μεγίστῃ λύπῃ. Ἄλλ' εἰπέ σὺ τὴν αἰτίαν τῆς λύπης σου.

Κ. Προθύμως. Σὺ δὲ τὴν αἰτίαν τῆς λύπης σου θὰ μοὶ διηγηθῆς ἀκολούθως. Ἀνῆλθον, φίλη, ἐπὶ τοῦ ἀπέναντι ὄροπέδιου. Διέδραμον αὐτὸ καθ'

ελας τὰς διευθύνσεις. Μάτην. Οὐδὲν εὔρον, οὔτε λα-
γων οὔτε πέρδικα. Ἀπαυδήσας καὶ πεινῶν κατηρχόμενη
τὸ ὄρος ἀπελπισ, ὅτε συνήντησα κυνὶ οἰκουρῶ. Ἐκάθητο
παρά τι κοφίνιον, πλήρες ὀσῶν, ὀρνίθων καὶ προβάτων.
Πλησιάζω καὶ κρυφίως λαμβάνω μικρὸν ὄστουν ἐκ
τοῦ κοφινίου. Ἄλλ' ὁ ἄγριος, ὁ αἰμοβόρος, ὁ λαίμαρ-
γος κύων ἔναντίον μου καὶ δακῶν ἀποκόπτει τὸ
δεξιόν μου οὖς. Ἴδὲ τὸ αἷμα.

Ἵ. Σοὶ συλλυποῦμαι, νέε μου. Ἄλλ' ἄκουσον. Καὶ
σύ θὰ μὲ οἰκτείρης. Πετωμένη ἀπὸ κλωνὸς εἰς κλώνω
ἀρκούντως ἀπεμακρύνθη. Ἐπειτα ἀπεκοιμήθη ἄφρον-
τις ἐπὶ τῆς χλόης. Τότε μικρὸν τι παιδίον αἵφνης μὲ
συλλαμβάνει ὀπισθεν ἐκ τῆς οὐρᾶς. Ἡθέλησα νὰ σωθῶ
διὰ τῆς φυγῆς· ἀλλ' οἱμοὶ! ὀλόκληρος ἡ οὐρά μου ἔ-
μεινεν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ἀχρείου παιδός.

Κ. Οὕτω τιμωροῦνται οἱ ἀπειθεῖς καὶ παρήκοοι.

Ἵ. Ἀλλὰ κατόπιν ἑορτῆς. Ἡ τίς θὰ μοὶ ἀποδώσῃ
τὴν οὐράν μου;

Κ. Ποῦ θὰ εὔρω τὸ οὖς μου;

29. Ποντικός καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ.

Ποντικός, τὴν ἡλικίαν
δέκα μόλις ἡμερῶν,
τότε πρῶτον μ' ἀπορίαν
ἵστατο παρατηρῶν
αἴλουρον ἐξηπλωμένον
καὶ εἰς ὕπνον βυθισμένον.

—Μῆτερ, εἶπε, ποῖον ζῶον
ἦσυχά κοιμᾷτ' ἐκεῖ;
Πόσον φαίνεται ἀθῶον,
πόσον φαίνεται γλυκύ!
Δὲν μοὶ λέγεις τ' ὄνομά του
καὶ τὴν ιδιότητά του;

—Αἴλουρος τὸ ὄνομά του,
λέξις, τέκνον, ἀπηχῆς·
πρόξενος δ' αὐτὸς θανάτου
εἰς ἡμᾶς τοὺς δυστυχεῖς
καὶ διδοὺς τάλαιπωρίας
ἀφορήτους καὶ παντοίας.

Τὸν πατέρα σου τίς ἄλλος
ἔφαγε πρὸ ἡμερῶν;
"Ὅθεν πρόσεχε μεγάλως"
ὅταν βλέπης τὸν σκληρόν,
ἐκ τῆς τρύπας μὴ τοιμύσης
οὐδὲ βῆμα νὰ ποιήσης.

— Ἄλλ' αὐτὸς τὴν νοθεσίαν
τῆς μητρὸς καὶ συμβουλήν
θεωρήσας ὡς γελοίαν
καὶ μωρὰν ὑπερβολήν,
τὴν ὀπίην τῆς κατοικίας
ἄφινε μετ' ἀφοβίας.

Μεθ' ἡμέρας ἀπαντήσας
ὁ μικρὸς τὸν πονηρὸν
ἐπλησίασε τοιμύσας
πρὸς αὐτόν, παρατηρῶν
τὸ μυστακοφόρον στόμα
καὶ τοὺς ὄνυχας ἀκόμα.

Ἄλλ' ὀνύχων ὀλεθρίαν
αἴφνης ἔλαβε πληγὴν·
εἰς θανάτου ἀγωνίαν
μίαν ἄφησε κραυγὴν.

Καὶ ὁ δυστυχὴς ἐκπνέων,
«Μῆτερ», εἶπε τελευταῖον.

Ἄλ. Κατακουζηνός.

30. Ἡ αὐτάρκεια.

Ὁ βασιλεὺς τῆς Ἀγγλίας Γεώργιος δ' Γ', περιο-
δεύων πρωίαν τινὰ καὶ συναντήσας παρὰ τὴν θύραν
τῶν ὑπηρετῶν νέφ, ἠρώτησεν αὐτόν·

— Τί τὸ ἔργον σου, ὦ παῖ, καὶ πότα καθ' ἐκάστην
ἀπολαμβάνεις;

— Βοηθῶ ἐν τοῖς σταύλοις, ἀπεκρίνατο ὁ νέος, ἀπο-
λαμβάνω δὲ οὐδὲν ἄλλο ἢ τροφήν καὶ ἐνδύματα.

— Στέργε ταῦτα, ὑπέλαβεν ὁ βασιλεὺς, διότι οὐδ'
ἐγὼ ἔχω πλείονα.

31. Ὁ Φαγόνδιος.

Ὁ Φαγόνδιος κατήγετο ἐξ ἀριστοκρατικοῦ οἴκου
τῆς Βενετίας. Ἄλλ' οὔτε τὰ αἰσθήματα αὐτοῦ οὔτε
τὰ ἦθη ἦσαν ἄριστα.

Ἐκ τῶν ἐλαττωμάτων τοῦ Φαγονδίου τὸν πρώτον
βαθμὸν κατεῖχεν ἡ λαιμαργία. Ἔνεκα δὲ τῆς λαιμαρ-
γίας αὐτοῦ οὐδόπως ἠδύνατο νὰ κοιμᾶται ἡσυχῶς καὶ
ἀνέτως· διότι ὁ ὕπνος πάντοτε ἀποστρέφεται τοὺς βε-
βαρημένους στομάχους καὶ φεύγει μακρὰν αὐτῶν.

Ὁ στόμαχος τοῦ Φαγονδίου, ἐξησθενημένος ἐκ τῶν

ὑπερβολικῶν ἀγώνων καὶ ἔλως ἀβοήθητος ἐκ τῆς σωμαστίας, δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ ἐκτελῇ τὴν πέψιν. Ἄλλ' ὁ Φαγόνδιος, δοῦλος χαμερπῆς τοῦ πάθους αὐτοῦ, ἠναγκάζετο ἐκάσταν νὰ καταφεύγῃ εἰς φαγητὰ καὶ ποτὰ ἐρεθιστικά τῆς ὀρέξεως, ἅτινα ὁμως ἔτι μᾶλλον κατέστρεφον τὸν στόμαχον αὐτοῦ.

Κατ' ἀκολουθίαν ἡ κοιλία καὶ βαθμηδὸν ἐλόκληρον τὸ σῶμα αὐτοῦ ἤρξαντο ἐξογκούμενα. Ὁδυνηρὰ σῆψις τῶν ὀδόντων ἠκολούθησε τῇ δυσπεψίᾳ τοῦ στόμαχου. Ἡ δὲ πολυσαρκία αὐτοῦ τοσοῦτον προυχώρει, ὥστε ἐξηπλωμένος καὶ ὄρθιος κατέστη εἰς ἄκρον δυσκίνητος· πόνοι ἐνοχλητικώτατοι κατέλαβον ὅλα τὰ μέλη αὐτοῦ καὶ ἐπὶ τέλους τρομερὰ ποδαλγία ἐκυρίευσεν αὐτόν· μετὰ πολλῆς δυσκολίας, ἐπὶ βακτηρίας στηριζόμενος καὶ ὑπὸ ὑπηρετῶν βοηθούμενος, ἠδύνατο νὰ μεταβαίῃ ἐνίοτε ἀπὸ τῆς ἀπαλῆς κλίνης εἰς τὸ ἀπαλώτερον ἀνάκλιτρον τοῦ κοιτῶνος αὐτοῦ.

Οἱ κάλλιστοι τῶν ἰατρῶν τῆς Βενετίας ἐπεσκέπτοντο τὸν Φαγόνδιον, ἀλλ' οὐδεμίαν ἐλπίδα θεραπείας εἶχον, διότι οὔτε τὴν πολυφαγίαν οὔτε τὴν πολυποσίαν ἤθελε νὰ ἐγκαταλίπη· ἐνόμιζεν ὁ μωρὸς ὅτι διὰ μόνων τῶν φαρμάκων ἠδύνατο νὰ θεραπευθῇ.

Ἄλλ' ἐπὶ τέλους, ἐπειδὴ δὲν ἔβλεπε βελτιώσιν τινα, ἐσκέφατο νὰ μεταβῇ εἰς Παταύιον, πλησιόχωρον πό-

λιν τῆς Βενετίας, ἵνα θεραπευθῇ ὑπὸ τοῦ ἐκεῖ περιφήμου ἰατροῦ τῆς Ἰταλίας Β...., ὅστις καὶ καθηγητῆς τῆς Κλινικῆς ἦτο ἐν τῷ ἐν Παταύῳ Πανεπιστημίῳ.

Λαβὼν λοιπὸν παρὰ τῶν ἰατρῶν αὐτοῦ συστατικά καὶ ἔκθεσιν τῆς ἀσθενείας, μετέβη εἰς Παταύιον, παρακολουθούμενος ὑπὸ ὑπηρετῶν, μαγείρων καὶ ὑπομαγείρων.

Ὁ σοφὸς καθηγητῆς τοῦ Παταυίου, ἀναγνούς τὴν ἰατρικὴν ἔκθεσιν τῶν ἐν Βενετίᾳ συναδέλφων αὐτοῦ καὶ ἰδὼν ὀλίγον τὸν Φαγόνδιον, ἐνόησεν εὐθύς καὶ τὰ αἷτια καὶ τὰ θεραπευτικά μέσα τῆς ἀσθενείας, καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν· «Προθύμως ἀναδέχομαι τὴν θεραπείαν σου, ἐὰν στέργῃς νὰ διαμείνῃς ἐλόκληρον μῆνα διαρκῶς ἐν τῇ οἰκίᾳ μου, καὶ κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο νὰ συμμορφωθῇς αὐστηρῶς ταῖς διαταγαῖς μου, ἐξ ὧν ἡ πρώτη εἶναι ν' ἀποπέμψῃς εἰς Βενετίαν πᾶσαν τὴν συνοδίαν τῶν ὑπηρετῶν καὶ μαγείρων σου.

Ὁ Φαγόνδιος πάσχων δεινῶς, ἠναγκάσθη νὰ δώσῃ τὰς αἰτηθείσας παρὰ τοῦ ἰατροῦ ὑποσχέσεις καὶ ἐγκατελείφθη μόνος εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ καθηγητοῦ. Ἡ δὲ θεραπεία τοῦ πάθους αὐτοῦ ἤρξατο ἀμέσως οὕτω·

— Δὲν εἶναι εἰσέτι ἔτοιμον τὸ δωμάτιόν σου, λέγει αὐτῷ ὁ ἰατρός· ὅθεν πρέπει νὰ περιμείνῃς ὀλίγα λεπτὰ τῆς ὥρας ἐντὸς τοῦ μικροῦ τούτου δωματίου,

ἕως οὗ ἐτοιμασθῆ ὁ κοιτῶν σου. Εἰσάγει δὲ αὐτὸν ἐν-
τὸς μικροῦ δωματίου, ὅπου καταλείπει αὐτὸν μόνον,
καὶ ἐξερχόμενος κλείει ἔξωθεν τὴν θύραν.

Ὁ Φαγόνδιος, ἐπειδὴ δὲν ἔβλεπεν ἐντὸς τοῦ δωμα-
τίου οὔτε θρανίον, οὔτε ἔπιπλόν τι, εἰμὴ μόνον ξηρὸς
τοὺς τέσσαρας τοίχους, ἤρξατο νὰ στενοχωρῆται· στη-
ρίξας δὲ τὸ βαρὺ σῶμα αὐτοῦ ἔμπροσθεν μὲν ἐπὶ τῆς
βακτηρίας, ὀπισθεν δὲ ἐπὶ τοῦ τοίχου, περιέμενε νὰ
παρέλθωσι τὰ ὀλίγα λεπτὰ τῆς ὥρας, ὅπως μεταβῆ
καὶ ἀναπαυθῆ εἰς τὸν ἐτοιμαζόμενον κοιτῶνα.

Ἄλλὰ μετ' ὀλίγον αἰσθάνεται τὸν τοῖχον, ἐφ' οὗ
ἐστηρίζετο, καὶ τὸ ἔδαφος, ἐφ' οὗ ἐπάτει, θερμαινό-
μενα καὶ βαθμηδὸν καίοντα. Ἐπειδὴ δὲ ὡς ἐκ τῆς
θερμότητος δὲν ἠδύνατο οὔτε ἐπὶ τοῦ τοίχου διαρκῶς
νὰ στηρίζεται, οὔτε ἐπὶ τοῦ ἐδάφους διαρκῶς νὰ πα-
τῆ, ἠναγκάζετο νὰ μεταβάλλῃ θέσιν συνεχῶς, καὶ
συγχρόνως ν' ἀναβιβάσῃ καὶ νὰ καταβιβάσῃ ἐναλλάξ
τοὺς πόδας αὐτοῦ πρὸς ἀποφυγὴν τῆς ἀξάνουσης
θερμότητος.

Οὕτως ἐτέθη ὁ δυστυχῆς εἰς ἀδιάκοπον κίνησιν, χο-
ροπηδῶν καὶ ὀδυρόμενος ἐντὸς τοῦ δωματίου τούτου
τῆς κολάσεως. Μάτην προσεπάθει ν' ἀνοίξῃ τὴν θύραν
καὶ νὰ σωθῆ· μάτην διὰ γοερῶν φωνῶν ἐπεκαλεῖτο
βοήθειαν.

Μετ' ὀλίγον ὁμως ἡ θερμότης τοῦ δωματίου ἤρξα-
το μετριαζομένη· ἡ θύρα ἐπὶ τέλους ἀνοίγει καὶ ὁ
ιατρός ἐμφανίζεται, κρατῶν θρανίον, ὅπερ προσφέρει
τῷ Φαγονδίῳ. Οὕτως δὲ ἀσθμαίνων καὶ πλήρης ἰδρῶ-
τος, ρίπτεται ἐπὶ τοῦ θρανίου, ἀποτείνων ἅμα πικρὰ
παράπονα πρὸς τὸν καθηγητὴν.

Ἄλλ' ὁ καθηγητῆς μετὰ πολλῆς ὑπομονῆς καὶ
πράοτης διακόπτει τὸν ἐξωργισμένον Φαγόνδιον, λέ-
γων αὐτῷ, ὅτι τὸ δωματίον ἐκεῖνο ἦτο εἶδος ξηροῦ
λουτροῦ, ἀναγκαιοτάτου πρὸς θεραπείαν καὶ ὅτι ὑπάγει
νὰ ἴδῃ, ἐὰν τὰ διάφορα φαγητά, ἅπερ διέταξε χάριν
τοῦ γεύματος τοῦ Φαγονδίου, ἦσαν ἔτοιμα.

Ὁ Φαγόνδιος, ἀκούσας γεῦμα καὶ φαγητὰ διάφο-
ρα, κατεπράυνε τὸν θυμὸν αὐτοῦ.

Τὸ γεῦμα ἐν τούτοις ἐβράδυνεν ὀλίγον, ἵνα ἀναπαυ-
θῆ ὁ ἀσθενὴς καί, ἀλλάσων ἐνδύματα, ἐλευθερωθῆ
ἐκ τοῦ ἀφθόνου ἰδρώτος, ἴσως δὲ καὶ ἵνα κεντηθῆ ὀλί-
γον διὰ τῆς πείνης ἢ ὄρεξις αὐτοῦ.

Μεγάλως δὲ ἐχάρη ὁ Φαγόνδιος, ὅτε, εἰσελθὼν εἰς
τὸ δωματίον τοῦ γεύματος, εἶδεν ἐπὶ τῆς τραπέζης
διάφορα μεγάλα καὶ μικρὰ πινάκια· ἀλλ' ἡ χαρὰ αὐ-
τοῦ μετεβλήθη εἰς ἀγανάκτησιν καὶ ἀπελπισίαν ἀμέ-
σως· διότι, ἀποκαλύπτων τὰ πινάκια νὰ ἴδῃ τί περιέ-
χουσιν, εἰς μὲν τὸ πρῶτον εὔρεν ἡμισυ γεώμηλον ἐψη-

μένον, εἰς τὸ δεύτερον τεμάχιον ἄρτου, εἰς τὸ τρίτον ὀλίγα χόρτα, εἰς τὸ τέταρτον μικρὰν πτέρυγα ὄρνιθος καὶ εἰς τὸ τελευταῖον ἓν μῆλον ἐψημένον.

— ὦ, δυστυχία! ἐφάναξεν ἐν τῇ ἀγανακτῆσει αὐτοῦ ὁ λαίμαργος· τί γεῦμα εἶναι αὐτό!

Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν διενοήθη οὔτε κἂν νὰ ἐγγίση τὸ ἄθλιον γεῦμα· ἀλλ' ἡ πεῖνα ἠνάγκασεν αὐτὸν νὰ μεταβάλη ἀπόφασιν· οὕτως ἐντὸς ὀλίγων λεπτῶν ἐκαθάρισε τὸ ἐν μετὰ τὸ ἕτερον ἅπαντα τὰ πινάκια.

Ὅτε δὲ μετὰ τὸ γεῦμα παρεπονεῖτο εἰς τὸν ἰατρὸν ἐπὶ τῇ λιτότητι καὶ ἀθλιότητι τοῦ φαγητοῦ, ὁ καθηγητὴς προσεκάλεσεν αὐτὸν νὰ διασκεδάσῃ εἰς τὸν κήπον τῆς οἰκίας, ὃν ἰδίαις χερσὶν ἐκαλλιέργει χάριν σωμασκίας.

Εἰς τὸν κήπον προσκαλῶν ὁ ἰατρὸς τὸν Φαγόνδιον ποτὲ μὲν, ἵνα δείξῃ αὐτῷ ἄνθος τι ἢ φυτὸν περιέργον, ἄλλοτε δέ, ἵνα βοηθήσῃ αὐτῷ εἰς τινὰ κηπουρικὴν ἐργασίαν, κατάρθρωσεν ἐπιτηδεῖως νὰ περιπατήσῃ ὁ Φαγόνδιος καὶ νὰ γυμνασθῇ ἀρκούντως.

Τῇ δὲ ἐσπέρᾳ μεταβάς εἰς τὸν κοιτῶνα, ἵνα κοιμηθῇ, ἤρξατο καὶ αὐτὸς νὰ δυσαρεστῆται καὶ ἀπελπίζηται, διότι εὔρε καὶ τὸ στρῶμα τῆς κλίνης σκληρὸν καὶ τὸ προσκεφάλαιον σκληρότερον.

Ἐν τούτοις ὁ ὕπνος, ὃν μάτην ἐν Βενετίᾳ ἐπὶ τῆς

ἀπαλῆς καὶ μαλθακῆς κλίνης αὐτοῦ ἐπεκαλεῖτο, εὐθὺς τὴν ἐσπέραν ἐκείνην ἐπεσκεψάτο αὐτόν, διότι καὶ τὸν στομάχον αὐτοῦ εὔρεν ἐλαφρὸν, καὶ τὰ μέλη τοῦ σώματος κεκμηχότα.

Ἐκοιμήθη δὲ μέχρι τῆς πρωίας, ὅτε περὶ τὴν ἕκτην ὥραν ὁ ἰατρὸς ἐξύπνησεν αὐτὸν λέγων, ὅτι ἔπρεπε πρὶν νὰ ἐξέλθῃ τῆς οἰκίας, νὰ ἐπισκεφθῇ αὐτόν. Καὶ ἠνάγκασεν αὐτὸν ἀμέσως νὰ ἐγερθῇ, διότι ἐκ τῶν ἀναγκαίων πρὸς θεραπείαν φαρμάκων ἦτο καὶ νὰ ἐγείρηται ἐνωρίς.

Διὰ τῆς αὐτῆς θεραπείας, ἣτις διήρκεσεν ἐπὶ ὀλόκληρον μῆνα, ἐθεραπεύθη ἐντελῶς ὁ Φαγόνδιος.

Ἀλλὰ πρὶν ν' ἀποχωρισθῇ ὁ καθηγητὴς τοῦ Φαγονδίου, ἐζήτησε παρ' αὐτοῦ τὴν ὑπόσχεσιν, ὅτι καὶ ἐν Βενετίᾳ θὰ τρέφεται ὀλιγαρκῶς καὶ θὰ γυμνάζεται διὰ τοῦ περιπάτου, καὶ ἐνωρίς θὰ ἐγείρηται τῆς κλίνης. Πρὸς δὲ παρήγγειλε τῷ Φαγονδίῳ νὰ καθαρῖσῃ τὸ στόμα αὐτοῦ ἀπὸ τῶν σεσηπτότων ὀδόντων, διότι μένοντες θὰ ἔβλαπτον πάντοτε καὶ τὸν στομάχον καὶ τὴν ὑγείαν αὐτοῦ.

Μετὰ ταῦτα πάντα ὁ Φαγόνδιος, εὐχαριστήσας ἐκ μέσης καρδίας τῷ σοφῷ καθηγητῇ τοῦ Παταυίου καὶ ἀποχαιρετίσας αὐτόν, ἐπανῆλθεν ὑγιῆς, εὐθυμὸς καὶ εὐτυχῆς εἰς Βενετίαν.

32. Ἡ ἀφροσύνη.

Ὁ μικρὸς Παῦλος οὐδόλως ἦτο φίλος τῆς ἐργασίας. Ἠγάπα πολὺ τὰς διασκεδάσεις καὶ τὰ παιγνίδια. Οὐδὲν παιδίον ἐν τῷ χωρίῳ ἐγίνωσκε κάλλιον αὐτοῦ ν' ἀναρριχᾶται ἐπὶ τῶν δένδρων, νὰ καταστρέφῃ τὰς φωλιὰς τῶν πτηνῶν, νὰ ὑπερπηδᾷ τάφρους καὶ νὰ κολυμβᾷ ἐπὶ τῶν ὑδάτων. Πάντοτε ἐπανέκαμπτεν εἰς τὴν πατρικὴν οἰκίαν, ἔχων τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας πλήρεις πληγῶν, τὰ ἐνδύματα ἐσχισμένα, καὶ ἐνίοτε τὴν κεφαλὴν ἢ τὸ πρόσωπον καθημαγμένον. Οὐδενὶ ὑπήκουεν, οὐδενὸς τὰς συμβουλάς παρεδέχετο. Ἄλλ' ἐπὶ τέλους διορθώθη, ὑποστάς ἕνεκα τῆς ἀπειθείας καὶ ἀφροσύνης αὐτοῦ συμφορὰν καὶ κίνδυνον, ὃν καθ' ὄλον αὐτοῦ τὸν βίον ἐνεθυμεῖτο.

Εἰς μικρὰν ἰσθμὸν χωρίου ἀπόστατιν ὑπῆρχε ποταμὸς ἀβαθὴς μὲν, ἀλλὰ λίαν ὀρμητικὸς. Μετὰ βροχὴν τὰ ὑδάτα τοῦ ποταμοῦ τούτου ἀυξήθηντα οὐδενὶ παρεῖχον διάβασιν. Ὁ Παῦλος ἔπαιζε μετὰ τινων φίλων αὐτοῦ παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ. Αἰφνης ἀνακράζει·

— *Τίς στοιχηματίζει μετ' ἐμοῦ, ὅ-ως μεταβῶ πέραν τοῦ ποταμοῦ;*

— Ἐγὼ ! εἶπεν ἀχρεῖόν τι παιδίον, ὅμοιον τῷ Παύλῳ. Καὶ ἐστοιχημάτισαν. Ὁ Παῦλος ὄρμησεν εἰς τὸν ποταμόν, ἵνα διέλθῃ πέραν. Μάτην οἱ λοιποὶ παῖδες ἐκώλυον αὐτόν. Μάτην ἔλεγον αὐτῷ, ὅτι τὰ ὑδάτα τοῦ ποταμοῦ ἠΰξήθησαν καὶ ἀφεύκτως θὰ παρέσυρον αὐτόν καὶ θὰ ἐπνίγετο. Οὐδόλως ἤκουε ταῦτα ὁ Παῦλος. Ἐκδυθεὶς εἰσῆλθεν εἰς τὸ ὕδωρ· μόλις προχώρησε βήματα τινα καὶ ἡ ὄρμη τῶν ὑδάτων ἀνέτρεψεν αὐτόν. Προσεπάθησε τότε νὰ σωθῇ κολυμβῶν, ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθη. Μετ' ὀλίγον ἐβυθίσθη. Ἐπειτα αὐθις ἀνῆλθεν, ἀλλ' ἵνα ἐκβάλῃ μόνον φωνὴν ἀπελπισίας, ἵνα ἐπικαλέσῃται συνδρομὴν. Τέλος ἐγένετο ἄφαντος ὑπὸ τὰ ὑδάτα. Τότε εἰς τῶν ἐκεῖ παίδων, ρωμαλέος καὶ καλὸς κολυμβητῆς, περιφρονῶν τὸν κίνδυνον, ἐρρίφθη εἰς τὸν ποταμόν, καὶ ριψοκινδυνεύων τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ζωὴν, ἔσφσε τὴν ζωὴν τοῦ ἄφρονος Παύλου. Ἐξήγαγεν αὐτὸν λιπόθυμον καὶ ἔθηκεν ἐπὶ τῆς ὄχθης. Εἰς τὰς ἀπελπιστικὰς κραυγὰς τῶν παιδίων προσῆλθον γυναῖκες τινες καὶ ἤρξαντο νὰ κτυπῶσι τὸν Παῦλον, ἀφ' οὗ ἐκρέμασαν αὐτόν κάτω τὴν κεφαλὴν. νομίζουσαι, ὅτι οὕτω θὰ ἐπανεῖλθῃ εἰς τὴν ζωὴν· Εὐτυχῶς ἰατρός, κατὰ τύχην διερχόμενος ἐκεῖθεν, συνετέλεσεν εἰς τὸ νὰ ἀναλάβῃ τὰς αἰσθήσεις αὐτοῦ ὁ Παῦλος, ἀφ' οὗ ὑπὸ τῶν γυναικῶν ἔφαγεν ἱκανοὺς δαρμούς, ὅσοι ἤρκεσαν νὰ σωφρονίσωσιν αὐτόν.

33. Τὰ κακὰ τῆς μέθης.

Ἡ βασίλισσα τῆς Μαδαγασκάρης, νήσου τοῦ Ἰνδικοῦ Ὠκεανοῦ, κατὰ μεσημβρίαν καὶ ἀνατολὰς τῆς Ἀφρικῆς κειμένης, θέλουσα νὰ προφυλάξῃ τοὺς ὑπηκόους αὐτῆς ἀπὸ τῶν κακῶν τῆς μέθης, δικαιολογεῖ τὴν ἀπαγόρευσιν τῶν μεθυστικῶν ποτῶν κατὰ τὸν ἐφεξῆς περίπου τρόπον :

«Τὰ μεθυστικά ποτὰ βλάπτουσι τὴν ὑγείαν, δαπανῶσιν ἀνωφελῶς τὴν περιουσίαν, ζημιοῦσι τοὺς οἰκείους, ποιοῦσι μωροὺς τοὺς σοφοὺς καὶ μωροτέρους τοὺς μωροὺς· πρὸς δὲ καθιστῶσι τοὺς πολίτας ἀπειθεῖς τοῖς νόμοις τῆς πόλεως καὶ ἐνώπιον τῆς κοινω- νίας καὶ τοῦ Θεοῦ».

«Μὴ μεθύσκεσθε οἴνω, ἐν ᾧ ἔστιν ἄσωπία» (Παῦλος πρὸς Ἐφεσίους, ε΄, 18).

34. Θεραπεία καύσεως.

Ὁ ἀπρόσεκτος Μιχαὴλ ἔπαιζε πλησίον τῆς ἐστίας, ἐφ' ἧς ἐντὸς ἀγγείου ἔζεεν ὕδωρ. Αἰφνης ἀνέτρεψε τὸ ἀγγεῖον τοῦ ὕδατος· τὸ ζέον ὕδωρ, χυθὲν ἐπὶ τῶν πο-

δῶν αὐτοῦ, κατέκαυσεν αὐτούς. Ὁ Μιχαὴλ ἤρξατο νὰ κλαίῃ καὶ νὰ ἐκβάλλῃ φωνὰς σπαραξικαρδίους. Ἀκούσασα τὰς φωνὰς ἡ μήτηρ αὐτοῦ, ἔσπευσε τεταραγμένη καὶ μαθοῦσα τὸ συμβάντα, ἔθηκε τοὺς πόδας τοῦ δυστυχοῦς Μιχαὴλ, ἐντὸς ὕδατος ψυχροῦ. Μετ' ὀλίγον οἱ πόνοι τῶν κεκαυμένων μερῶν ἐμετριάσθησαν.

Τότε προσεκλήθη ὁ ἰατρός καὶ διὰ τινων ἄλλων φαρμάκων ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν ἐθεράπευσε τὸν ἀπρόσεκτον Μιχαὴλ.

Ὁ ἰατρός ἐπήνεσε τὴν μητέρα τοῦ Μιχαὴλ, διότι ἔθηκε τοὺς πόδας τοῦ παιδὸς αὐτῆς ἐντὸς ψυχροῦ ὕδατος. Εἶπε δὲ αὐτῇ·

— Τὸ ψυχρὸν ὕδωρ εἶναι τὸ καταλληλότερον τῶν φαρμάκων πρὸς θεραπείαν τῶν πόνων τῶν κεκαυμένων μερῶν. Πολλὰ ἄλλα μέσα ἐπενόησαν πρὸς θεραπείαν τῶν πόνων τῆς καύσεως. Ἄλλοι τιθέασιν κεκομμένα γεώμηλα ἐπὶ τῶν κεκαυμένων μερῶν. ἄλλοι περιτυλίσσουν αὐτὰ διὰ φαρμάκου καὶ ἄλλοι εἰς ἄλλα μέσα καταφεύγουσιν. Ἄλλὰ τὸ βεβαιότερον καὶ εὐκολωτερον φάρμακον ἐν τοιαύτῃ περιστάσει εἶναι τὸ ψυχρὸν ὕδωρ.

35. Εὐσέβεια νιοῦ.

Λέγεται, ὅτι ἐν τινι τῶν ἐκρήξεων τῆς ἐν Σικελίᾳ Αἰτνης ρύαξ ἐγένετο. Οὗτος δ' ἔρρεεν ἐπὶ τε τὴν ἄλλην

χώραν καὶ δὴ καὶ πρὸς τινα τῶν παρακειμένων πόλεων. Καὶ οἱ μὲν ἄλλοι ὤρμησαν πρὸς φυγὴν, σωτηρίαν ἑαυτοῖς ζητοῦντες· εἰς δὲ τῶν νέων, βλέπων, ὅτι ὁ πατήρ, πρεσβύτερος ὢν, δὲν ἠδύνατο ν' ἀποχωρήσῃ, ἀλλ' ἐκινδύνευε νὰ ἐγκαταληφθῇ ὑπὸ τοῦ πυρός, ἤρατο αὐτὸν ἐπ' ὤμων καὶ προσεπάθει, ἵνα ἀγάγῃ ἔξω τοῦ κινδύνου. Ἄλλ' ἔνεκα τοῦ φορτίου καὶ αὐτὸς ἐγκατελήφθη ὑπὸ τοῦ πυρός.

Ἐνταῦθα ὁμως ἴδωμεν, πόσον ὁ Θεὸς ἀγαπᾷ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας. Λέγεται ὅτι τὸ πῦρ περιέρρευσε

κύκλω τὸν τόπον ἐκεῖνον καὶ ἐσώθησαν οὗτοι καὶ μόνοι, ἀφ' ὧν καὶ ὁ τόπος ἐκεῖνος ἐκλήθη Χώρα τῶν εὐσεβῶν. Οἱ δὲ ταχέως ἀποχωρήσαντες καὶ τοὺς ἑαυτῶν γονεῖς ἐγκαταλιπόντες λέγεται, ὅτι ἀπώλοντο ἅπαντες.

36. 'Ασθένεια παιδός.

Παιδίον μόλις ἐπτάετες, Σωκράτης τὸ ὄνομα, ἠσθένει βαρέως. Ἀπὸ πολλῶν ἡδὴ ἐβδομάδων κατέκειτο ἐπὶ τῆς πτωχικῆς αὐτοῦ κλίνης. Ἡ κλίνη ἔκειτο πλη-

σίον τῆς θυρίδος, ἔθεν, ἀνεγειρόμενον ἐνίοτε, ἔβλεπε τοὺς μακρὰν μαγευτικῶς πρασινίζοντας ἀγρούς· ἤκουε τὴν φωνὴν παιδῶν συνομιλῶν, παιζόντων μετὰ χαρᾶς θορυβώδους πρὸ τῆς οἰκίας.

Ὡς ἴπτον ὑπέφερε τὸ δυστυχὲς παιδίον, διότι δὲν ἠδύνατο νὰ συμμετάσχη καὶ αὐτὸ τῆς ἀθώας χαρᾶς, τῶν ἀθῶων παιγνίων τῶν φίλων αὐτοῦ! Κρουνοὶ δακρύων ἔρρεον ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ. Ἐκλαιεν, ἀλλ' ἔκλαιε, φροντίζον ἅμα νὰ καταπνίγῃ τοὺς λυγμοὺς αὐτοῦ, ἵνα μὴ ἀφυπνίσῃ τὴν παρὰ τὴν κλίνην κοιμωμένην μητέρα.

Ἀφ' ἧς ἡμέρας ἠσθένησεν ὁ Σωκράτης, ἡ μήτηρ οὐδ' ἐπὶ μικρὸν ἐγκατέλιπε τὸ προσκεφάλαιον αὐτοῦ. Ἡμέρας καὶ νυκτός, περιπρονοῦσα καὶ πόνους καὶ μόχθους καὶ ἀγρυπνίαν, περιποιεῖτο τὸ τέκνον αὐτῆς, περιέβαλλεν αὐτὸ μετὰ τοιοῦτων φροντίδων, οἷας μόνον ἡ μήτηρ δύναται νὰ ἔχῃ, μετὰ τοιαύτης αὐταπαρνησίας, οἷαν μόνη μητρικὴ καρδία δύναται νὰ ὑπαγορεύῃ.

Ἦτο πτωχὴ· δὲν ἠδύνατο νὰ καταφύγῃ εἰς τὸν ἰατρόν. Κατέφυγεν εἰς τὸν Θεόν, ἰκέτευεν αὐτόν, καὶ ὁ Θεὸς ἐθεράπευσε τὸν Σωκράτην.

37. Τὸ ἀσθενὲς παιδίον.

Θεέ μου ! τὸ μικρὸν αὐτὸ τί σ' ἔπαισε παιδίον ;
 Τὸν κραταῖον πῶς ἐβλαψε τὸ ἀσθενές σου πλάσμα ;
 Μὴ σὲ ἀφύπνισε τυχὸν μὲ ἄκαιρόν τι ἦσμα,
 ἢ ἄνθος τι μὴ σ' ἔθραυσε πηδῶν εἰς τὸ πεδίον ;

Τί ἄλλο μέγα ἐγκλῆμα νὰ πράξῃ ἡδυνήθη,
 καὶ τί κακούργημα φρικτὸν εἰς τὸν βραχύν του βίον,
 ὥστε βασάνων ἄξιον καὶ πόνων καὶ δακρύων
 ἐν τῇ δικαιοσύνῃ σου τῇ φοβερᾷ ἐκρίθη ;

Ἴδέ· ἀντὶ εἰς τοὺς ἀγρούς, ἐλεύθερον καὶ χαῖρον,
 μὲ ροδοχοοὺς παρεῖς καὶ μὲ γελῶν ὄμμα
 νὰ τρέξῃ, κείται ἀσθενές εἰς τὸ μικρὸν του στῶμα,
 καὶ τοὺς συντρόφους παίζοντας ἀκούει ὑποφέρον.

Δὲν τὸ λυπεῖσαι σύ ; Ἐμὲ μὲ σχιζοῖ τὴν καρδίαν,
 ἀδίκως πάσχον, τρυφερόν, ἀδύνατον παιδίον,
 πειρώμενον νὰ μειδιᾷ ἐν μέσῳ τῶν δακρύων,
 καὶ μέχρι τῆς ἐσχάτης του πνοῆς μὲ τὴν γλυκεῖαν

φωνὴν του διαβεβαίωσιν, ὅτι δὲν πάσχει πλέον,
 διότι βλέπει τὴν πτωχὴν μητέρα του, οἰγῶσα,
 παράφρων νὰ τὸ θεωρῇ καὶ ἔπειτα σιγῶσα
 νὰ στρέφῃ πρὸς τὸν οὐρανὸν τὸ ὄμμα τῆς τὸ καῖον.

Καὶ ἂν ἐκπνεύσῃ ! διὰ τί πλὴν τότε ἐγεννήθη ;
 Μὲ τοὺς ἀθλίους διὰ τί γονεῖς δεσμούςς νὰ δέσῃ ;
 Ἦ ἀφ' οὗ ἅπαξ ἔδεσε καὶ ἅπαξ ἠγαπήθη,
 τίς ὁ σκληρὸς, ὅστις τολμᾷ νὰ τοὺς τὸ ἀφαιρέσῃ ;

Ἐλθέ καὶ κλῖνον, Ὑψίστε, εἰς τὸ πτωχόν του στῶμα
 καὶ τὴν ἐγγύς του ἀπελπιν ἀτένισον μητέρα,
 καὶ ἔσο, ἔσο ἴλεως ἐν τῇ μικρᾷ μας σφαίρᾳ,
 ἂν βλήσῃς τὸν εἰς τὸ ἐξῆς ἀνοίγεται τι στόμα.

Κλέων Παγκαθής

38. Καρδιά ἀγαθὴ.

Ἦτο ἑσπέρα ξαρος. Οἱ μαθηταὶ Κρίτων καὶ Ξενοφῶν μετέβαινον εἰς περίπατον. Καθ' ὁδὸν συνήντησαν παιδίῳ κλαίοντι γοερῶς. Συγκινηθέντες πλησιάζουσι καὶ ζητοῦσι νὰ μάθωσι τὴν αἰτίαν τῶν δακρύων αὐτοῦ.

Τὸ παιδίον ἀδυνατεῖ νὰ κρατήσῃ τοὺς λυγμούς.
 Ἀδυνατεῖ ν' ἀπαντήσῃ εἰς τοὺς δύο μαθητάς.

Ἐν τῷ μεταξύ ὁ Κρίτων καὶ ὁ Ξενοφῶν εἶδον πολλοὺς ἀνθρώπους προσερχομένους πρὸς τὸ παιδίον καὶ μετὰ λύπης παρατηροῦντας αὐτό. Παρὰ τῶν ἀνθρώπων τούτων ἔμαθον, ὅτι ὁ κλαίων ἐκεῖνος παῖς ὠνομάζετο Ἀριστόβουλος· ὅτι πρὸ πολλοῦ ἔστερεῖτο πατρός, καὶ ὅτι πρὸ ὀλίγου θάψας καὶ τὴν μητέρα αὐ-

τοῦ, τὴν μόνην περὶ αὐτοῦ φροντίζουσαν ἐν τῷ κόσμῳ, ἐπανήρχετο ἐκ τοῦ νεκροταφείου.

— ὦ! τὸ δυστυχές! εἶπεν ὁ Ξενοφῶν· καὶ τίς τῶρα θὰ φροντίσῃ περὶ αὐτοῦ; Τίς θὰ δώσῃ αὐτῷ ἄρτον, ἐνδύματα, ὑποδήματα!

Καὶ μετὰ σιωπὴν λεπτῶν τινῶν, ἀποτεινόμενος τῷ φίλῳ αὐτοῦ Κρίτωνι, λέγει·

— Γινώσκεις, Κρίτων, ὅτι ὁ πατήρ μου εἶναι ἄρ-
κούντως πλούσιος. Θὰ παραλάβω μετ' ἐμοῦ τὸν Ἄρι-
στόβουλον καὶ θὰ παρακαλέσω τὸν πατέρα μου, ὅπως
φροντίσῃ περὶ τοῦ ὄρφανοῦ τούτου παιδός.

Καὶ ὄντως, παραλαβὼν τὸν παῖδα, ἀπῆλθε. Τῇ ἐπαύ-
ριον δὲ εὐρῶν τὸν φίλον αὐτοῦ Κρίτωνα, ἀνήγγειλεν, ὅτι
ὁ πατήρ αὐτοῦ ἀνέλαβε τὴν ἐκπαίδευσιν, τὴν ἀνατρο-
πὴν καὶ τὴν ἀποκατάστασιν τοῦ μικροῦ Ἄριστοβούλου.

39. Τὸ ὄρφανό.

Ἐνα παιδάκι ἐπροχθὲς
ἴδαν κρίνο μαραμμένο
εἰς ἓνα δρόμο σκοτεινὸ
ἐκύτταζε τὸν οὐρανὸ
μὲ μάτι δακρυσμένο.

Μαῦρα ἴφοροῦσε τὸ φτωχὸ
κ' ἐκεῖνο ἴδαν ἐμένα,
κ' εἶχε τὴν δ'ψι θλιβερόν·
πὼς ἀγαπῶ, ὅποιον φορεῖ
φορέματα θλιμμένα!

Μοσχοβολοῦσεν ἀρχοντιά,
κ' ἄς ἦτο γυμνωμένο·
ἀκόμῃ χθὲς μέσ' ἔς τὰ φίλιά,
ἔς τῆς μάννας του τὴν ἀγκαλιά
ἴπετοῦσε τὸ καῦμένο.

Ἄμιλλτο καὶ σκυθρωπὸ
τὸ δάκρυ του ἴκρατοῦσε,
κ' ἄπλωνε χέρι μ' ἐντροπὴ
ὅμως δὲν ἴθελε νὰ πῆ,
τὸ μαῦρο! πὼς πεινοῦσε.

Ἄχ! ἐκεῖνος, ποῦ δὲν πείνασε,
«Πεινῶ» ποτὲ δὲν λέγει·
δὲν τὸν ἀφίνουν οἱ λυγμοί,
κυττάζει μόνον τὸ ὕμνι
ἀπὸ μακρὰ καὶ κλαίγει...

Ἐ τὴν ἀγκαλιά μου τῶβαλα
μὲ πόνο τὸ καῦμένο
καὶ τοῦ ἴδοκα γλυκὸ φίλιν.
ὅμως αὐτὸ τί ὠφελεῖ
ἔς τὸ ἔρημο ἔς τὸ ξένο;

Γιὰ τοῦτο σήμερα κ' ἐγὼ
τὰ χέρια μου σταυρόνω,
κ' ὅ,τι γιὰ μένα δὲν ζητῶ
μὲ δάκρυα ζητῶ γι' αὐτὸ,
καὶ τὴν φωνὴν ὑψώνω·

Μπότερες, όπου έχετε
 παιδιά ευτυχισμένα
 και καλωσύνη 'ς τήν καρδιά!
 πεινοῦν πολλῶν πτωχῶν παιδιά!
 και κρυόνουν τὰ καῦμένα!

ΑΧ. ΠΑΡΑΣΧΟΣ.

40. Βάτραχος δόλιος.

Μῦς χερσαῖος, θέλων νά μεταβῆ εἰς τήν ἀπέναντι
 ὄχθην ποταμοῦ τινος, ἤτησε τήν βοήθειαν τοῦ γείτονος
 αὐτοῦ βετράχου, ὃν ἐνόμιζε
 φίλον πιστόν. Ἄλλ' ὁ βάτρα-
 χος ἦτο δόλιος και ἐζήτει εὐ-
 καιρίαν, ἵνα καταστρέψῃ τὸν
 γείτονα αὐτοῦ μῦν. Προθύ-
 μως ἐδέξατο νά συνδράμῃ
 αὐτῷ ἵνα διέλθῃ τὸν ποταμόν, και εἶπε. «Δῆσον
 τὸν πόδα σου εἰς τὸν
 ἔμόν, ἵνα οὕτω συγκε-
 λυμβῶντες δυνηθῶμεν ν'
 ἀποδιδασθῶμεν εἰς τήν
 ἀντίπεραν ὄχθην». Και
 ὁ μῦς ἐπραξεν οὕτω. Ὅτε
 δὲ ἀφίκοντο εἰς τὸ μέ-
 στον τοῦ ποταμοῦ, ὁ δόλιος βάτραχος προσεπάθει νά

καταπνίξῃ τὸν μῦν, σύρων εἰς τὰ βάθη τῶν ὑδάτων.

Ἐν τούτοις ἱέραξ κατ-λθὼν ἀρπάζει τὸν μῦν συμπα-
 ρατύρων μετ' αὐτοῦ
 και τὸν βάτραχον, και
 καταβροχθίζει ἀμφο-
 τέρους.

Ὁ μῦθος δηλοῖ, ὅτι
 ὁ τοῖς ἄλλοις κακὰ

προξενῶν και καταστροφὴν παρασκευάζων και αὐτὸς μετ'
 αὐτῶν συγκαταστρέφεται.

41. Αἶνιγμα.

Μὲ κατέταξεν ἡ φύσις
 μεταξὺ τῶν ἀμφιβίων
 μὲ εὐρίσκεις, ἀν ζητήσης,
 εἰς τὴν κοιλτὴν ρυακίων,

εἰς τὰς λίμνας, εἰς τὸ ἔλος,
 εἰς βαλτώδες ὑγρὸν μέρος.
 Τ' ὄχληρόν μου βαρὺ μέλος
 ὑποφέρεις κάθε θέρος.

Ἄν τὸ δευτέρόν μου γράμμα
 ἐκ τοῦ μέσου ἀποβάλης
 και τὸ τρίτον μου συνάμα,
 ὅλως θὰ με μεταβάλης.

Μεταβάλλω τότε φύσιν
βράχορ ἄβυχον σημαίνω·
τοῦ αἰνίγματος τὴν λύσιν,
φίλε, τώρα περιμένω.

42. Ἐκπλήρωσις ὑποσχέσεως.

Ἐξοχος πολιτικός Ἄγγλος λέγεται, ὅτι τὴν τῆς ὑποσχέσεως ἀγιότητα κατενόησεν ἕκ τινος παραδόξου μαθήματος, ὅπερ παρὰ τοῦ πατρὸς, παῖς ἔτι ὢν, ἐδιδάχθη. Διατρίβοντας ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ χάριν τῶν ἑορτῶν καὶ μετὰ τοῦ πατρὸς ἐν τῷ κήπῳ περιοδεύοντας, ὁ πατήρ ἔδειξεν αὐτῷ τοῖχον, ὃν ἐσχόπει νὰ καταρρίψῃ.

Ἦ, πόσον ἐπιθυμῶ νὰ ἴδω τοῖχον καταρριπτόμενον, εἶπεν ὁ υἱός.

—Ναί, τέκνον μου, ὑπέλαβεν ὁ πατήρ, θὰ ἴδῃς.

Ἡ ὑπόσχεσις ὅμως διέφυγε τὴν μνήμην τοῦ πατρὸς, καί, ἀπόντος τοῦ παιδός, πολλῶν ἐπισκευῶν γενομένων, κατερρίφθη ὁ τοῖχος, νέος δὲ ἐν τῇ θέσει αὐτοῦ ὤκοδομήθη.

Ἐπανελθὼν ὁ υἱὸς οἶκαδε καὶ τὸν τοῖχον ἰδὼν, εἶπε.

—Πάτερ, ὑπέσχου νὰ μοὶ δείξῃς τὸν τοῖχον ἐκεῖνον καταρριπτόμενον.

Ὁ πατήρ, εὐθύς ἀναμνησθεὶς τῆς ὑποσχέσεως καὶ ἄγαν λυπηθεὶς, ὅτι ἄφροντις περὶ αὐτὴν κατεφάνη, εἶπεν.

—Ἀληθῶς, τέκνον μου, ὑπεσχόμην καὶ ὤφειλον νὰ μὴ ἐπιλάβωμαι τῆς ὑποσχέσεώς μου. Ἦδη μοὶ εἶναι πάντῃ ἀμήχανον νὰ ἐκπληρώσω ἀκριβῶς ὅ,τι ὑπεσχόμην σοι· ἀλλ' ἐπεθύμεις νὰ ἴδῃς τοῖχον καταρριπτόμενον· τοῦτο ὑπεσχόμην καὶ τοῦτο θὰ ἴδῃς.

Πάραυτα ἐκέλευσε τοὺς κτίστας νὰ καταρρίψωσι τὸν τοῖχον καὶ νέον νὰ οἰκοδομήσωσιν ὅπως ὦς ἔγγιστα ἡ ὑπόσχεσις ἐκπληρωθῇ.

—Ἐδαπάνησα εἴκοσι λίρας, εἶπε φίλῳ σκώπτοντι, εἰς αὐτόν· ἀλλὰ καὶ ἑκατὸν ἐὰν ἐδαπάνων, μικρὰν θὰ ἐλογιζόμην τὴν δαπάνην τοῦ νὰ ἐντυπώσω εἰς τὴν τοῦ υἱοῦ μου διάνοιαν καθ' ἅπαντα τὸν βίον αὐτοῦ, ὅτι ὁ χρηστός ἄνθρωπος ὀφείλει νὰ ἐκπληροῖ πιστῶς τὴν ἑαυτοῦ ὑπόσχεσιν.

43. Ὁ τυφλός.

Ἡμέραν τινὰ πλεῖστοι παῖδες ἔπαιζον εἰς τὴν πλατεῖαν τῆς πόλεως. Εἰς ἐξ αὐτῶν, τὸ ὄνομα Ἀλκιβιάδης, ἀνακράζει·

—Ἴδου ἔρχεται ὁ τυφλός. Ἐλθετε νὰ διασκεδάσωμεν ἐνοχλοῦντες αὐτόν.

Καὶ πάντες διηυθύνθησαν πρὸς τὸν τυφλόν.

Ὁ δυστυχὴς οὗτος ἦτο εἰσέτι νέος. Παιδίον ἔτι, ἀπολέσας τὸ φῶς τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ, οὐδὲν ἠδύνατο

νά βλέπη, οὔτε τὸ ὠραῖον χρῶμα τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῶν ἀνθέων οὔτε τὸ λαμπρὸν φῶς τοῦ ἡλίου καὶ τῶν ἀστέρων οὔτε τοὺς γονεῖς αὐτοῦ οὔτε τοὺς ἐλεοῦντας αὐτόν. Περιπάτει κρατῶν ἀνά χεῖρας βακτηρίαν, κλονιζόμενος εἰς ἕκαστον βῆμα καὶ πάντοτε κινδυνεύων νὰ πέσῃ.

Ἐξῆ δεχόμενος τὴν ἐλεημοσύνην τῶν καλῶν ἀνθρώπων.

Ἦδη οἱ παῖδες ἐπλησίασαν εἰς τὸν τυφλόν. Ἄλλ' αἴφνης ἴσταται ὁ Ἀλκιβιάδης, κωλύων δὲ καὶ τοὺς λοιποὺς παῖδας τοῦ νὰ ἐνοχλῶσι τὸν τυφλόν, λέγει σχεδὸν κλαίων.

—Φίλοι μου, ὑπῆρξα κακός, προσκαλῶν ὑμᾶς ἐναντίον τοῦ δυστυχοῦς τούτου. Τοὺς τυφλοὺς μόνον οἱ ἀνοικτίρμονες παῖδες ἐνοχλοῦσιν. Ἦδη μετανῶ καὶ παρακαλῶ ὑμᾶς, ὅπως συνεισενέγκωμεν κατὰ δύναμιν ἕκαστος ὑπὲρ τοῦ πτωχοῦ.

Οἱ λοιποὶ παῖδες δέχονται τὴν πρόπασιν τοῦ Ἀλκιβιάδου· συναθροίσαντες δὲ ὀλίγα χρήματα, προσφέρουσιν εἰς τὸν τυφλόν, ζητοῦντες συγγνώμην, διότι διανοήθησαν νὰ ἐνοχλήσωσιν αὐτόν.

Δ' ΠΡΑΓΜΑΤΟΓΝΩΣΙΑ

44. Τὰ εἰς τὴν γεωργίαν χρήσιμα ζῷα.

Εἶδομεν, ὅτι ὁ γεωργὸς ἔχει ἀνάγκην ἐργαλείων εἰς καλλιεργίαν καὶ βελτίωσιν τῆς γῆς¹. Ἄλλ' ὁ γεωργὸς ἔχει ἀνάγκην καὶ πολλῶν ζῴων εἰς τὰς γεωργικὰς αὐτοῦ ἐργασίας.

Τινὰ τῶν ζῴων τούτων χρησιμεύουσι τῷ γεωργῷ ἀμέσως, διότι παρέχουσιν ἢ τὴν ἐργασίαν ἢ τὴν κόπρον αὐτῶν ἢ καὶ ἀμφοτέρα.

Ὁ ἵππος, ὁ ἡμίονος, ὁ βοῦς καὶ ὁ βούβαλος σύρουσι τὸ ἄροτρον, μετακομίζουσιν εἴτε ἐπὶ τῶν ὤμων εἴτε ἀμάξας φορτηγοὺς σύροντες τὰ προϊόντα τοῦ γεωργοῦ εἰς τὴν ἀποθήκην καὶ ἀπὸ τοῦ ἐνὸς τόπου εἰς τὸν ἄλλον· παρέχουσι τὴν κόπρον αὐτῶν εἰς λίπανσιν τῆς γῆς· χορηγοῦσι τὸ δέρμα αὐτῶν εἰς τὴν κατασκευὴν ὑποδημάτων καὶ διαφόρων πραγμάτων.

Ὁ ὄνος καὶ ἡ κάμηλος εἶναι ἐπίσης ζῷα χρήσιμα καὶ ὠφέλιμα τῷ γεωργῷ καὶ ὡς φορτηγὰ καὶ διότι παρέχουσι τὴν κόπρον αὐτῶν εἰς βελτίωσιν τῆς γῆς.

Καὶ τὸ πρόβατον καὶ ἡ αἰξ χορηγοῦσι τῷ γεωργῷ

1. Ὁρα ἔπος Β'.

τὴν κόπρον αὐτῶν εἰς λίπανσιν τῆς γῆς. Ἄλλα δὲ τῶν ζώων χρησιμεύουσιν ἐμμέσως, διότι χορηγοῦσιν εἰς τὸν γεωργὸν τρόφιμα ἄφθονα, καὶ εὐωνα, ἀπερ ἄλλως θὰ ἦτο δύσκολον αὐτῷ νὰ ἀγοράσῃ ἐκ τῆς ἀγορᾶς.

Αὐτὸς ὁ βοῦς καὶ ὁ βοῦβαλος, αὐτὸ τὸ πρόβατον, ἡ αἶξ καὶ ἡ κάμηλος εἶναι καὶ ἐμμέσως χρήσιμα· πλὴν τῶν εἰρημένων ὠφελειῶν καὶ γάλα ἄφθονον καὶ κρέας θρεπτικόν καὶ τὸ δέρμα αὐτῶν τῷ γεωργῷ παρέχουσιν.

Ὁ χοῖρος παρέχει τῷ γεωργῷ ἄφθονον, εὐωνον καὶ θρεπτικώτατον κρέας, ἔτι δὲ τὸ δέρμα αὐτοῦ.

Ἡ ὄρνις, ὁ χῆν καὶ ἡ νῆσσα παρέχουσι τῷ γεωργῷ πρῶτον ψὰ ἄφθονα καὶ θρεπτικώτατα, ἔπειτα κρέας εὐάρεστον καὶ ὑγιεινόν.

Ἐν γένει δυνάμεθα νὰ εἰπωμεν, ὅτι ἡ γεωργία δὲν δύναται νὰ εὐδοκίμησῃ ἄνευ τῆς κτηνοτροφίας. (Πῶς ὀφείλομεν νὰ φερώμεθα πρὸς τὰ ζῷα ;).

45. Ἡ ἐξαγωγή τοῦ ἐλαίου.

Γινώσκω πῶς συλλέγονται αἱ ἐλαῖαι (1). Μέγα μέρος τῶν ἐλαιῶν ταριχεύεται κατὰ διαφόρους τρόπους καὶ παραδίδεται εἰς τὸ ἐμπόριον. Πολλαὶ ἐλαῖαι ἐσθίονται οὕτω ταριχευταί.

Ἄλλ' οὐχὶ ὀλιγώτεραι χρησιμεύουσιν εἰς τὴν ἐξα-

1. Ὅρα ἴτος Β'.

γωγὴν τοῦ ἐλαίου. Ἡ ἐξαγωγή τοῦ ἐλαίου γίνεται οὕτω. Οἰκοδόμημα ἴδιον ἐλαιοτριβεῖον ἢ ἐλαιοποιεῖον καλούμενον, ἔχει δύο μηχανάς.

Αἱ μηχαναὶ αὗται κινοῦνται ὑπὸ ἵππων, ἡμιόνων καὶ ἀνθρώπων ἢ ὑπὸ τοῦ ἀτμοῦ. Ἐν τῇ μιᾷ τῶν μηχανῶν τούτων αἱ ἐλαῖαι θλίβονται ἢ συντρίβονται· ἐν τῇ ἑτέρᾳ πιέζονται πρὸς ἐξαγωγήν τοῦ ἐλαίου.

Ἡ τριπτικὴ μηχανὴ καλεῖται ἄλλως καὶ ἔχει δάπεδον κυκλικὸν λίθον. Ἐν τῷ μέσῳ τοῦ λίθου τούτου στηρίζεται ἄξων, ἔχων τὸ ἕτερον ἄκρον ἐστηριγμένον ἐν τῇ ὀροφῇ τῆς οἰκοδομῆς καὶ περιστρεφόμενος. Μετὰ τοῦ ἄξωνος τούτου συνδέεται κύλινδρος λιθινὸς ἢ σιδηροῦς, συμπεριστρεφόμενος καὶ κυλιόμενος ἐπὶ τῆς ἄλωνος.

Αἱ ἐλαῖαι ρίπτονται ἐπὶ τῆς ἄλωνος καὶ θλίβονται ἢ συντρίβονται ὑπὸ τοῦ κυλίνδρου, τοῦ κυλιομένου ἄνωθεν αὐτῶν.

Ἐκ τῆς ἄλωνος μεταφέρονται αἱ ἐλαῖαι εἰς τὴν πιεστικὴν μηχανήν. Ἐν τῇ πιεστικῇ μηχανῇ πιέζονται κατὰ μικρὸν πρὸς ἐξαγωγήν τοῦ ἐλαίου· τὸ ἔλαιον ρέον συναθροίζεται ἐντὸς ἀγγείου ἐπιτηδείου· ἐντεῦθεν μεταγίγεται εἰς τὰ ἐλαιοδοχεῖα, ἔνθα ὑψίσταται μικρὰν καὶ ἀβλαβῆ ζύμωσιν.

Ἴνα διευκολύνωσι τὴν ἐξαγωγήν τοῦ ἐλαίου ἐν τῇ πιεστικῇ μηχανῇ, ὅταν μάλιστα εἶναι κρύος, χύνουσιν ἐντὸς τῶν πιεζομένων ἐλαιῶν θερμὸν ὕδωρ· τὸ ὕδωρ τοῦτο καὶ τὸ φύσει ἐντὸς τῶν ἐλαιῶν ἐμπεριεχόμενον,

ὡς βαρύτερον τοῦ ἐλαίου, μένει κάτωθεν τοῦ δοχείου ἔνθα συναθροίζεται, τὸ δὲ ἔλαιον ἐπιπλέει.

Ἄλλὰ τὸ οὕτω παραγόμενον ἔλαιον εἶναι κατωτέρα ποιότητος τοῦ ἄνευ θερμοῦ ὕδατος. Ἀρίστης ποιότητος ἔλαιον εἶναι τὸ ἐξαγόμενον ἀπὸ ἐλαίων προσφάτων καὶ οὐχὶ πολὺ ὠρίμων.

Τὸ ἔλαιον χρησιμεύει εἰς ἄρτυσιν τῶν τροφῶν τοῦ ἀνθρώπου, εἰς φωτισμόν, εἰς ἐπάλειψιν τῶν ἀτμομηχανῶν καὶ εἰς τὴν κατασκευὴν τοῦ σάπωνος.

46. Τὸ νόμισμα.

Τὸ παιδίον. ὦ σύ, χρυσοῦν νόμισμα, λάμπων ὡς πῦρ, καὶ σύ, ὦ ἄργυρᾶ δραχμῆ, ἔχουσα λευκότητα στυλπνῆν, ὡς ἀκτὶς ἡλίου, πόσον ἐπιθυμῶ νὰ γινώσκω τὴν ἱστορίαν ὑμῶν! Θέλετε νὰ μοὶ εἴπητε πόθεν κατάγεσθε;

Τὸ χρυσοῦν νόμισμα. Ὁ χρυσός, ἐξ οὗ μὲ ἔκοψαν, παιδίον μου, εὑρίσκεται ἐν τῇ γῆ. Πολλοὶ χάλικες χρυσοῦ ἐντὸς τῆς ἄμμου σπινθηροβολοῦσι· πολυλάκις δὲ παρὰ τοὺς χάλικας τούτους εὑρίσκονται ἀδάμαντες καὶ ἕτεροι πολύτιμοι λίθοι, ἀναμιγνύοντες τὴν λάμψιν αὐτῶν μετὰ τῆς λάμπσεως τοῦ χρυσοῦ. Ἄμα κατὰ τὸ πρῶτον ἰδόντες οἱ ἄνθρωποι τὰ τεμάχια τοῦ χρυσοῦ, ἤρπασαν αὐτὰ μετὰ σπουδῆς.

Ἐκάλεσαν τὸν χρυσὸν βασιλέα τῶν μετάλλων ἕνεκα

τῆς μεγάλης αὐτοῦ λάμπσεως. Κατεσκευάσαν ἐξ αὐτοῦ διάφορα κοσμήματα καὶ ἔκοψαν νομίσματα.

Ἐκ χρυσοῦ ἔκόπην, παιδίον, καὶ ἐγὼ τὸ μικρὸν νόμισμα, ὅπερ περιέργως συστρέφεις μεταξύ τῶν δακτύλων σου. Τὰ δὲ σχήματα, τὰς μορφάς, τὰς γραμμάς καὶ τὰ γράμματα, ἅπερ βλέπεις ἐπ' ἐμοῦ, ἐνεχάραξάν μοι τεχνηέντως οἱ ἄνθρωποι ἐν τῷ νομισματοκοπέῳ.

Ἡ ἄργυρᾶ δραχμῆ. Καὶ ἡ ἐμὴ ἱστορία εἶναι ὁμοία τῇ τοῦ συντρόφου μου χρυσοῦ νομίσματος. Ὅπως ἐκεῖνο, ἀπεσπᾶσθην καὶ ἐγὼ ἐκ τῶν κόλπων τῆς γῆς. Ἐν Ἀμερικῇ ἄνθρωποι πολλοὶ ἀδιακόπως σκάπτουσι τὴν γῆν, ἵνα εὑρωσιν ἄργυρον. Καὶ ἐν Εὐρώπῃ καὶ κατὰ τὰς ἄλλας ἡπείρους ὑπάρχουσι μεταλλεῖα ἀργύρου ἐκτεταμένα καὶ πλούσια. Παιδίον, ὁ ἄργυρος, ἐξ οὗ ἔκόπην ἐγὼ, ἡ δραχμῆ, εἶναι ἥττον πολύτιμος τοῦ χρυσοῦ. Ἐχει ἀξίαν δεκαπεντάκις περίπου ὀλιγωτέραν.

47. Τὰ ἐν τῷ ναῷ πράγματα. I

Ἐν τῷ ναῷ ὑπάρχουσι διάφορα πράγματα, σκευὴ καὶ ἱερὰ ἄμφια, χρήσιμα ἢ πρὸς ἐξωτερικὸν κόσμον τοῦ ναοῦ ἢ κατὰ τὰς ἱερὰς τελετὰς καὶ τὴν θείαν λειτουργίαν. Τοιαῦτα εἶναι.

Τὰ διάφορα ἱερὰ βιβλία. ὦν πρῶτιστον τὸ ἱερὸν

1. Ὁ διδάσκων δύναται νὰ ποιῆσῃ τὴν ἐρμηνείαν ἐνὸς ἐκάστου τούτων συντόμως, βοηθούμενος ἐκ τῆς λειτουργικῆς τοῦ Γρ. Παλαμά.

εὐαγγέλιον, τὸ δισκέλιον, τὸ ἀνάλογιον, οἱ δισκοί, τὰ κηροπήγια ἢ μαρουάλια, τὰ ἐξαπτέρυγα, οἱ φανοί, αἱ καρδιῆλαι, οἱ πολυέλαιοι, αἱ εἰκόνες· ὁ ἐπιτάμιος, ὁ σταυρός, τὸ θυμιατήριον, τὸ ἀντιμήτριον, τὸ ἅγιον ποτήριον, ὁ ἀστερίσκος, ἡ λαβὴς ἢ τὸ κοχλιάριον, ἡ ἀγία λόγχη, τὸ κάλυμμα ὁ δισκος, τὸ ζέον, τὰ δίπτυχα καὶ πολύπτυχα.

Ἰερὰ δὲ ἄμφια καὶ σκεύη, τὴν λειτουργικὴν στολὴν τοῦ διακόνου, τοῦ ἱερέως καὶ ἀρχιερέως ἀποτελοῦντα, εἶναι.

Τοῦ μὲν διακόνου τὸ στιχάριον, τὰ ἐπιμάνικα, καὶ τὸ ὠράριον.

Τοῦ δὲ ἱερέως τὸ στιχάριον, τὸ ἐπιτραχήλιον, ἡ ζώνη, τὰ ἐπιμάνικα, τὸ φαίλονιον καὶ τὸ ἐπιγονάτιον, ὅπερ μόνον εἰδικῇ ἀδείᾳ τοῦ ἐπισκόπου φέρεται.

Τοῦ δὲ ἀρχιερέως εἶναι πρὸς τοῖς εἰρημένοις καὶ ταῦτα· ὁ μανδύας, ὁ σάκκος, ἀντὶ τοῦ φαίλου, τὸ μέγα καὶ μικρὸν ὠμοφόριον, ὁ σταυρός, τὸ ἐγκόλλιον, τὸ ἐπιρριπτάριον ἢ ἐπαρωκαλύμμανον, ἡ μίτρα, ἡ ποιμαντικὴ ράβδος, τὸ δικήριον καὶ τὸ τρικήριον.

48. Ἡ ἐρυθρὰ χιών

— Μῆτηρ, ἔλεγεν ἡ Ἀσπερόπη, ὁ Δημήτριος λέγει, ὅτι ἀνέγνω ἔν τινι βιβλίῳ πολλὰ περὶ χιόνος ἐρυθρᾶς. Ἀκούεις, μῆτὲρ μου; Περὶ χιόνος ἐρυθρᾶς! Εἶναι δυνα-

τὸν νὰ ὑπάρχη τοιαύτη χιών; Ἐγὼ τοῦλάχιστον ποτὲ δὲν εἶδον. Δὲ τοῦτο εἶπον πρὸς τὸν Δημήτριον, ὅτι πάντα ταῦτα εἶναι ψεῦδος, εἶναι μῦθος.

— Καὶ ὅμως, κόρη μου, εἶναι ἀληθὲς πᾶν ὅτι εἶπεν ὁ Δημήτριος, ἀπεκρίνατο ἡ μήτηρ. Πολλαχοῦ εἶδον οἱ περιηγηταὶ χιόνα ἐρυθράν. Ἐπὶ τῶν Ἀλπεων τῆς Εὐρώπης, ἐν Ἀμερικῇ καὶ ἄλλαις τισὶ χώραις εἶδον χιόνα, ἧς τὸ χρῶμα ἀντὶ νὰ εἶναι λευκόν, ἦτο ὅλως ἐρυθρόν.

— Περτέργον, περτέργον! ἀνέκραξεν ἡ Ἀσπερόπη διακόπτουσα τὴν μητέρα αὐτῆς.

— Ἡ ἐρυθρὰ χιών, προσέθηκεν ἡ μήτηρ, τηχομένη, ἐγκαταλείπει κόνιν ἐρυθράν, ἣν κατ' ἀρχὰς ἐξέλαβον, ὅτι συγκρατεῖται ἐκ μικροτάτων ζυψίων. Ἐξετάσαντες ὅμως διὰ μικροσκοπίου προσεκτικώτερον, ἐνόησαν τὴν ἀπάτην αὐτῶν· εἶδον, ὅτι ἡ ἐρυθρὰ αὕτη κόνις ἦτο εἶδος μύκητος, ὅπερ μόνον ἐπὶ τῆς χιόνος ἀναφαίνεται.

49. Ἵλαι χρύσιμοι εἰς τὴν κατασκευὴν τῶν ἐνδυμάτων.

Ἡ πρώτη ὕλη, ἐξ ἧς οἱ ἀνθρώποι κατασκευάζουσιν ἐνδύματα, εἶναι τὰ δέρματα τῶν ζῴων. Ἐπὶ πολὺν χρόνον μόνον τοιαῦτα ἐνδύματα ἔφερον οἱ ἄνθρωποι.

Ἐτεραι ὕλαι, ἐξ ὧν κατασκευάζουσιν ἐνδύματα, εἶναι τὸ μαλλίον τῶν ζῴων ὁ βάμβαξ, τὸ λίνον, ἡ κάνναβις, ἡ μέταξ.

Ὁ βάμβαξ ἐξάγεται ἐκ τοῦ καρποῦ τοῦ φυτοῦ, ὅπερ καλεῖται ὡσαύτως βάμβαξ· τὸ δὲ λίνον καὶ ἡ κάνναβις

ἐξάγονται ἐκ τοῦ φλοιοῦ τῶν ὀμωνύμων φυτῶν, ὡς εἶδομεν ἀλλαχοῦ¹. Ἡ μεταξὰ γίνεται ἐκ τοῦ βομβυκίου τοῦ μεταξοσκώληκος, ὡς εἶδομεν ἤδη².

Τὸ μαλλίον, τὸν βάμβακα, τὸ λίνον, τὴν κάνναβιν καὶ τὴν μεταξὴν νήθουσιν οἱ ἄνθρωποι, στρέφουσι καὶ κατασκευάζουσι νῆμα. Τὸ νῆμα τοῦτο ὑφαίνουσι καὶ κατασκευάζουσι ὕφασμα. Ἐκ τοῦ ὕφασματος τούτου κατασκευάζουσι διάφορα ἐνδύματα, ἀφ' οὗ καταλλήλως καὶ ἀρμοδίως κόψωσιν εἰς τεμάχια καὶ ράψωσι διὰ νήματος καὶ βελόνης. Σήμερον ἄπασαι σχεδὸν αἱ ἐργασίαι αὐταὶ ἐκτελοῦνται διὰ μηχανῶν.

Καὶ τὰ δέρματα τῶν ζῴων κατεργάζονται πρῶτον οἱ ἄνθρωποι, ἔπειτα κόπτουσι ἀρμοδίως καὶ καταλλήλως, ράπτουσι ὡσαύτως διὰ ράμματος καὶ βελόνης καὶ κατασκευάζουσι διάφορα ἐνδύματα.

Τὸ δέριμα λέγεται καὶ βύρσα. Ὁ κατεργαζόμενος τὰ δέρματα τῶν ζῴων λέγεται βορσοδέλης. (Πῶς λέγεται ἡ τέχνη τούτου; Πῶς τὸ ἐργαστήριον). Πῶς λέγεται ὁ ὑφαίνων τὰ νήματα; Πῶς ἡ τέχνη τούτου; Πῶς τὸ ἐργαστήριον, ἐνθα οἱ ἄνθρωποι ἐργάζονται τὰ νήματα;).

Τὸ κατεργασμένον δέριμα λέγεται σκῦτος. (Πῶς λέγεται ὁ τέμνων καὶ ἐργαζόμενος τούτου; Πῶς λέγεται ὁ ποιῶν τὰ ὑποδήματα; Πῶς ἡ τέχνη τούτου; Πῶς τὸ ἐργαστήριον; Πῶς ὁ τόπος ἢ τὸ εἰκημα. ἐνθα τὰ ἀνωτέρω πράγματα πωλοῦνται;).

(Ὀνόμασον τοὺς διαφόρους τεχνίτας, οἵτινες ἐργάζονται καὶ κατασκευάζουσι τὰ διάφορα ἐνδύματα ἡμῶν

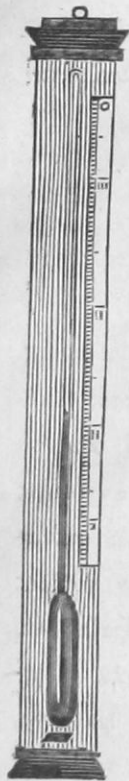
Ὀνόμασον τὴν τέχνην ἐκάστου. Ὀνόμασον τὸ ἐργαστήριον, τὸν τόπον ἢ τὸ εἰκημα, ἐνθα κατασκευάζονται καὶ πωλοῦνται τὰ διάφορα ἐνδύματα).

50. Τὸ θερμόμετρον.

Θερμαίνοντες τεμάχιον τι σιδηροῦ ἐλάσματος βλέπομεν αὐτὸ αὐξανόμενον κατὰ τε τὸν ὄγκον καὶ τὸ μῆκος, οὐχὶ ὁμως καὶ κατὰ τὸ βῆρος. Ἐὰν αὐτὸ ψυχρανθῆ, ἐπανέρχεται εἰς τὴν πρώτην αὐτοῦ κατάστασιν. Ἐὰν θέσωμεν ἐπὶ τῆς πυρᾶς ἄγγειον πλήρες ὕδατος, τὸ ὕδωρ αὐξάνει κατὰ τὸν ὄγκον, βράζει καὶ ἐκχύνεται τοῦ ἀγγείου. Ἐὰν κύστιν κεκλεισμένην, πληρῆ ἀέρος θερμάνωμεν, ἐξογκοῦται καὶ τέλος θραύεται.

Ἐκ τούτων γίνεται δῆλον, ὅτι παντὰ τὰ σώματα τὰ τε στερεὰ, ὑγρὰ καὶ αἶρια, θερμαινόμενα διαστέλλονται, ψυχραίνόμενα δὲ συστέλλονται. Παρατηρήθη δὲ, ὅτι πάντα τὰ σώματα ἔχουσιν ἐν ἑαυτοῖς θερμότητά τινα· τὴν θερμότητα ταύτην, καὶ ἰδίᾳ τὴν τοῦ ἀέρος, μετροῦμεν δι' ὄργανον, ὅπερ καλεῖται θερμόμετρον Ἰδοῦ ἐν θερμόμετρον. Βλέπομεν, ὅτι τὸ θερμό-

1. Ὁρα ἔτος Γ'. 2. Ὁρα ἔτος Γ'.

52. Κατασκευὴ τοῦ θερμομέτρου.

Λαμβάνομεν σωλήνα ὑάλινον, οὗ τὸ ἔτερον ἄκρον ἀπολήγει εἰς δοχεῖον σφαιροειδές. Τὸ δοχεῖον τοῦτο πληροῦμεν οἴνοπνεύματος ἢ ὑδραργύρου. Ἐπειτα θερμαίνομεν αὐτὸ. Ὁ ὑδράργυρος θερμαινόμενος ἀνέρχεται ἀποδιώκων τὸν ἐν τῷ σωλήνι ἀτμοσφαιρικὸν αἶρα.

μετρον εἶναι ὄργανον συγκείμενον ἐκ σωλήνος ὑαλίνου, ἐφηρμοσμένου ἐπὶ τεμαχίου σανίδος. Ἐν τῷ σωλήνι ὑπάρχει οἴνόπνευμα. Τὸ οἴνόπνευμα οὐδέποτε πήγνυται. Ἐνεκα τούτου τὸ δι' οἴνοπνεύματος κατασκευασμένον θερμομέτρον μεταχειρίζονται ἐν ταῖς ψυχραῖς χώραις. Ἴδου καὶ ἕτερον θερμομέτρον. Καὶ τοῦτο εἶναι ὅμοιον τῷ πρώτῳ κατὰ πάντα. Μόνον ἀντὶ οἴνοπνεύματος περιέχει ὑδράργυρον. Τὸ δι' ὑδραργύρου κατασκευασμένον θερμότερον εἶναι συνήθως ἐν χρήσει παρ' ἡμῖν.

Ἄμα δὲ ἔλθῃ εἰς τὸ ἀνοικτὸν στόμιον τοῦ σωλήνος ὁ ὑδράργυρος, κλείομεν ἐρητικῶς τὸ ἀνοικτὸν στόμιον τοῦ σωλήνος. Μετὰ ταῦτα βυθίζομεν τὸν σωλήνα τοῦτον ἐντὸς πάγου τηχομένου, τότε ἄρχεται συστέλλομενος ὁ ὑδράργυρος καὶ κατερχόμενος ἐπὶ τέλους ἴσταται ἐν τινι σημείῳ καὶ οὐδόλως πλέον κατέρχεται. Εἰς τὸ μέρος τοῦτου τοῦ σωλήνος, ἐν ᾧ ἴσταται ὁ ὑδράργυρος, γράφομεν 0 (μηδὲν).

Ἐπειτα κρατοῦμεν τὸν σωλήνα ἄνω ἀγγείου ὕδατος θερμαινόμενου ἐπὶ τοῦ πυρός. Καθ' ὅσον θερμαίνεται τὸ ὕδωρ, τὸ ἐν τῷ σωλήνι ὑγρὸν ἐξογκοῦται καὶ ἀνέρχεται. Ἀνέρχεται ἕως οὗ τὸ ὕδωρ βράσῃ. Τότε ἴσταται ἐν τινι σημείῳ τοῦ σωλήνος, μάτην δὲ πλέον αὐξάνομεν τὸ πῦρ. Ὁ ὑδράργυρος μένει ἀκίνητος ἐπὶ τοῦ σημείου ἐκείνου χαράττομεν τὸν ἀριθμὸν 100 ἢ 80. Οὕτως ἐπὶ σωλήνος ὀρίζομεν δύο σταθερὰ σημεῖα. Τὸ δὲ μεταξύ αὐτῶν διάστημα διαιροῦμεν εἰς 100 ἢ 80 ἴσα μέρη, ἅτινα καλοῦνται βαθμοὶ τοῦ θερμομέτρου.

Ἐσαύτως καὶ τὸ κάτωθεν τοῦ σημείου 0 μέρος τοῦ θερμομέτρου διαιρεῖται εἰς ἴσα τοῖς ἄνω βαθμοῖς μέρη καὶ χρησιμεύει πρὸς δεῖξιν τῆς ὑπὸ τὸ μηδὲν θερμότητος.

Θερμομέτρον διηρημένον εἰς ὀγδοήκοντα βαθμούς, καλεῖται ὀγδοηκοτάβαθμον ἢ τοῦ Ρεωμύρου. Θερμομέτρον διηρημένον εἰς 100 βαθμούς, καλεῖται ἑκατοντάβαθμον ἢ τοῦ Κελσίου.

Ἐπάρχουσι καὶ ἄλλα εἶδη θερμομέτρου, διηρημένα διαφόρως. Τὸ τοῦ Φορεαίτου, εὐχρηστον ἐν Ἀγγλίᾳ, εἶναι διηρημένον εἰς 212 βαθμούς.

53. Ἡ δαμαλις.

Πρό τινων ἐτῶν χωρίον τι πλησίον τῆς Κωνσταντινουπόλεως προσεβλήθη ὑπὸ τῆς εὐλογίας. Ἐντὸς ὀλίγου ἢ τρομερὰ αὕτη ἀσθένεια πολλὰς τῶν οἰκογενειῶν τοῦ χωρίου ἐβύθισεν εἰς πένθος.

Πολλοὶ τῶν κατοίκων ἔκλαιον τὸν θάνατον ἢ τὴν ἀποτύφλωσιν ἐνὸς ἢ πλειόνων τῶν συγγενῶν καὶ φίλων.

Μόνην τὴν οἰκίαν τοῦ κ. Χαραλάμπους δὲν προσέβαλεν ἡ ἀσθένεια. Ὁ κ. Χαραλάμπης ἠγαπάτο ὑπὸ πάντων ἐν γένει τῶν συμπολιτῶν αὐτοῦ, διότι οὐδενὶ ἤρνεϊτο ἠθικὰς καὶ ὑλικὰς βοηθείας παντός εἶδους. Πολλὰκις ὁ ἀνὴρ οὗτος συνεβούλευε τοῖς συμπολίταις αὐτοῦ, ὅπως ἐμβολιασθῶσιν, ἵνα ἀποφύγῃ τὴν προσβολὴν τῆς τρομερᾶς εὐλογίας. Ἀλλ' οὐδεὶς ἤθελε νὰ ἀκούσῃ τῶν συμβουλῶν αὐτοῦ. Ὅτε ὁμως ἡ ἀσθένεια ἤρξατο νὰ θερίζῃ αὐτούς, ἔσπευδον οἱ πάντες εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ κ. Χαραλάμπους καὶ παρεκάλουν αὐτὸν νὰ ἐμβολιάσῃ αὐτούς, ὅπερ καὶ προθύμως ἐπραττεν ὁ ἀγαθὸς οὗτος ἀνὴρ. ἐμβολιαζόμενοι πάντες ἢ οὐδόλως ἢ πάνυ ἐλαφρῶς προσεβάλλοντο ὑπὲρ τῆς εὐλογίας

καὶ ἠυλόγουν τὸ ὄνομα τοῦ κ. Χαραλάμπους. Ἄλλ' ὁ κ. Χαραλάμπης ἔλεγεν αὐτοῖς.

— Ὀφείλετε νὰ εὐλογῆτε, φίλοι μου, τὸ ὄνομα οὐχὶ ἐμοῦ, ἀλλὰ τοῦ Ἀγγλοῦ ἱατροῦ Ἰεννέρου. Ὁ ἱατρός οὗτος παρετήρησεν, ὅτι οἱ ἀμέλγοντες δαμάλεις προσκτώνται φλυκταίνας ἐν ταῖς χερσὶ καὶ οὐδόλως προσβάλλονται ὑπὸ τῆς εὐλογίας. Ἐσπούδασε τὸ φαινόμενον τοῦτον καὶ εὔρε τὴν δαμαλίδα.

54. Περὶ τῆς ρίζης τῶν φυτῶν I.

Τὸ μέρος τῶν φυτῶν, ὅπερ κεῖται ἐντὸς τῆς γῆς καὶ ἐπαρροφᾷ ἐξ αὐτῆς τὴν ἀναγκαίαν πρὸς συντήρησιν τῶν φυτῶν τροφήν, καλεῖται ρίζα.

Ἐπάρχουσι διαφόρων εἰδῶν ρίζαι.

Τινὲς τούτων κατέρχονται εἰς τὴν γῆν καθέτως καὶ λεπτύνονται καθ' ὅσον κατέρχονται· αὗται καλοῦνται ρίζαι κάθετοι. Ἄλλαι σύγκεινται ἐξ ἰνῶν λεπτοτάτων ἐν σχήματι ψήκτρας. αὗται καλοῦνται ἰνώδεις ρίζαι.

Ἄλλαι πάλιν ἔχουσι πολλὰ ἢ ὀλίγα ἐξογκώματα

1. Ὁ διδάσκων δεικνύει τὰ διάφορα εἶδη καὶ μέρη ριζῶν, ἐγκαίρως προμηθεύμενος ταύτας ἢ εἰκόνας αὐτῶν.

ἐν σχήματι βολβοῦ· αὐταὶ καλοῦνται βολβώδεις ρίζαι.

Αἱ ρίζαι, αἱ ζῶσαι μετὰ τοῦ φυτοῦ αὐτῶν ἐν μόνον ἔτος, καλοῦνται ἐπέτειοι.

Αἱ ρίζαι, αἱ διατηρούμεναι μετὰ τοῦ φυτοῦ αὐτῶν ἐπὶ δύο ἔτη, καλοῦνται διετείς.

Αἱ ρίζαι, αἱ ζῶσαι μετὰ τοῦ φυτοῦ αὐτῶν ἐπὶ πολλὸν χρόνον, καλοῦνται μακρόβιοι ἢ πολυετείς.

Τὸ μέρος, ἐνθα ἡ ρίζα συνενούται μετὰ τοῦ ἐκτὸς τῆς γῆς φυτοῦ, καλεῖται λαιμὸς τῆς ρίζης. Τὸ κάτωθεν τοῦ λαιμοῦ ἐν τῇ γῇ εὐρισκόμενον μέρος λέγεται σῶμα τῆς ρίζης. Αἱ δὲ λεπταὶ ἴνες, αἱ βλαστάνουσαι ἐκ τοῦ σώματος τῆς ρίζης καὶ ἀποροφῶσαι τὴν πρὸς διατήρησιν τοῦ φυτοῦ ἀναγκαίαν τροφήν, καλοῦνται ριζοβολαί.

55. Περὶ τοῦ κορμοῦ τῶν φυτῶν.

Τὸ μέρος τοῦ φυτοῦ, ὅπερ ὑφούται πρὸς τὰ ἄνω καὶ περικοσμεῖται ὑπὸ κλάδων, φύλλων, ἀνθέων καὶ καρπῶν, καλεῖται κορμὸς.

Τὰ φυτά, ὧν ὁ κορμὸς εἶναι ξυλώδης καὶ καθ' ὠρίσμενον ὕψος διακλαδίζεται, καλοῦνται δένδρα. Ἡ μηλέα εἶναι δένδρον.

Τὰ φυτά, ἅπερ ἔχουσι πολλοὺς ξυλώδεις κλάδους ἀμέσως ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς, καλοῦνται θάμνοι. Ἡ ροδὴ εἶναι θάμνος.

Τὰ φυτά, ἅπερ ἔχουσι κορμὸν ἀπαλόν, πράσινον, καὶ ἀπὸ τῆς ρίζης φυλλοφόρον, καλοῦνται πόαι, βοτάναι, λάχανα. Ὁ σῆτος εἶναι πόα.

Οἱ κορμοὶ ἀναλόγως τοῦ σχήματος καὶ τῆς διευθύνσεως αὐτῶν ἔχουσι καὶ διάφορα ὀνόματα.

Ὁ ξυλώδης κορμὸς τῶν δένδρων, ὁ εἰς κλάδους ἢ κλῶνας διαιρούμενος καλεῖται στέλεχος. Τῆς ἀπίου ὁ κορμὸς εἶναι στέλεχος.

Ὁ ἰνώδης, ἴσος καὶ κυλινδρικός κορμὸς, ὁ ἐν τῇ κορυφῇ ἔχων μόνον φύλλα, λέγεται στύπος. Τοῦ φοίνικος ὁ κορμὸς εἶναι στύπος.

Ὁ κυλινδρικός καὶ ἔνδον κοῖλος κορμὸς, ὁ ἔχων κατὰ διαστήματα ὄξους ἢ γόνατα, καλεῖται κάλαμος ἢ καλίμη. Τοῦ σίτου ὁ κορμὸς εἶναι καλίμη.

Ἐν τῷ κέντρῳ τοῦ στελέχους περικλείεται ὕλη 1 τις ὡς ὁ μυελὸς ἐν τῇ ὀστέῳ, εἰς μὲν τὰ νέα δένδρα ὑγρὰ καὶ πρασίνου χρώματος, εἰς δὲ τὰ παλαιὰ λευκὴ καὶ ξηρά. Ἡ ὕλη αὕτη καλεῖται ἐντεριώνη.

Τὸ περίξ τῆς ἐντεριώνης ξυλώδες μέρος τοῦ στελέχους, ὅπερ ἐκ τῆς ἐντεριώνης γεννᾶται, καλεῖται σῶμα ξυλώδες. Ἡ δὲ κυλινδρική ἐρρυτιδωμένη ἐπιφάνεια τοῦ στελέχους, ἢ ὡς τις χιτῶν καλύπτουσα τὸ τε ξυλώδες σῶμα καὶ τὴν ἐντεριώνην, καλεῖται φλοιός. Τὰ ἐσωτερικὰ στρώματα τοῦ φλοιοῦ, ἐπειδὴ σύγκεινται ἐξ

1. Ὁ διδάσκων δεικνύει τὰ διάφορα εἶδη καὶ μέρη τοῦ κορμοῦ, προμηθευόμενος καὶ παρασκευάζων ταῦτα ἐγκαίρως.

ἰῶν ὁμοίων τοῖς φύλλοις βιβλίου, καλοῦνται βιβλος. Πάντα δὲ ταῦτα τὰ μέρη τοῦ στελέχους συγκοινωνοῦσι πρὸς ἄλληλα διὰ τινων ὀργάνων.

56. Περὶ τῶν φύλλων τῶν φυτῶν.

Τὰ φύλλα τῶν δένδρων, ὡς ἐκ τοῦ σχήματος αὐτῶν λαμβάνουσι καὶ διάφορα ὀνόματα. Οὕτω τὰ φύλλα, τῆς ροδῆς, ὡς ἔχοντα σχῆμα ψοῦ, καλοῦνται ψοειδῆ. Τὰ φύλλα τῆς ροδακινέας, ἐπειδὴ εἶναι ὀξέα ὡς λόγχη, λέγονται λογχοειδῆ, καὶ ἄλλα ἄλλως 1.

Τὸ κυρίως φύλλον καλεῖται δίσκος. Τὸ λεπτὸν καὶ μακρὸν μέρος τοῦ φύλλου, δι' οὗ προσκολλᾶται εἰς τὸν κλάδον, καλεῖται μίσχος. Πολλὰ φύλλα, ὡς τὰ τοῦ σίτου, δὲν ἔχουσι μίσχον, εἶναι ἄμισχα.

Ὅταν εἰς καὶ ὁ αὐτὸς μίσχος συγκρατῆ ἓνα μόνον δίσκον, τὸ φύλλον καλεῖται ἀπλοῦν· ὅταν δὲ πολλοὺς, τὸ φύλλον καλεῖται σύνθετον.

Τὰ φύλλα, ἀναλόγως τῶν δένδρων εἰς ἅ ἀνήκουσιν, ἔχουσι διάφορον μέγεθος. Τὸ χρῶμα αὐτῶν εἶναι πράσινον.

Τὰ φύλλα συντελοῦσι τὰ μάλα εἰς τὴν ζωὴν τῶν φυτῶν. Ὅπως τὰ ζῷα διὰ τῶν πνευμόνων, οὕτω καὶ τὰ φυτὰ διὰ τῶν φύλλων παραλαμβάνουσιν ἐκ τοῦ

1. Ὁ διδάσκων δεικνύει τὰ μέρη καὶ εἶδη τῶν φύλλων, ἐγκαίρως προμηθεύμενος ταῦτα.

ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος πᾶν ὅ,τι ἀναγκαῖον πρὸς τὴν συντήρησιν αὐτῶν.

Καθ' ἕκαστον ἔτος περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ φθινοπώρου τὰ φύλλα τῶν δένδρων μαραίνονται καὶ πίπτουσιν. Ὑπάρχουσιν ὅμως καὶ φυτὰ, ὡς ἡ ἐλαία, ἡ δάφνη καὶ ἄλλα, μηδέποτε στερούμενα τοῦ λαμπροῦ κόσμου τῶν φύλλων. Τὰ τοιαῦτα φυτὰ καλοῦνται ἀειφύλλα ἢ ἀειθαλῆ. Τὰ ἀειθαλῆ φυτὰ δὲν καλύπτονται πάντοτε διὰ τῶν αὐτῶν φύλλων, ἀλλὰ πρὶν νὰ μαρανθῶσι καὶ πέσωσι τὰ πρῶτα, γεννῶνται καὶ ἀυξάνουσι νέα.

57. Περὶ τοῦ ἄνθους τῶν φυτῶν.

Τὸ σύνολον τῶν πρὸς καρποφορίαν τῶν φυτῶν προωρισμένων ὀργάνων αὐτῶν καλεῖται ἄνθος. Συνήθως τὸ ἄνθος ἔχει χρῶμα διάφορον τοῦ τῶν φύλλων καὶ εὐωδιάζει.

Ὡς ἕκαστον φύλλον, οὕτω καὶ ἕκαστον ἄνθος ἐπικάθεται συνήθως ἐπὶ μίσχου 1. Τὰ ἄνθη περικυκλοῦνται ἔξωθεν ὑπὸ πρασίνων μικρῶν φύλλων, ἅπερ καλοῦνται κάλαξ. Τὰ φύλλα τῆς κάλυκος λέγονται σέπαλα ἢ κατ' ἄλλους φυλλάρια.

1. Ὁ διδάσκων δεικνύει πάντα, ἐγκαίρως προμηθεύμενος καὶ παρασκευάζων.

Ἐξω τῆς κάλυκος ὑπάρχει ἕτερον περικάλυμμα, ὁμοιον τῇ κάλυκι καὶ ἔχον χρῶμα διάφορον τοῦ τῆς κάλυκος καὶ τῶν φύλλων, ὅπερ καλεῖται στεφάνη. Εἰς πολλὰ ἄνθη ἡ κάλυξ καὶ ἡ στεφάνη εἶναι τὸ μᾶλλον φαινόμενον, ὡραῖον, κομψόν καὶ συνήθως εὐώδες μέρος τοῦ ἄνθους.

Τὰ μέρη, ἧτοι· τὰ φύλλα ἐξ ὧν σύγκεται ἡ στεφάνη καλοῦνται πέταλα.

Ἡ στεφάνη, ἀναλόγως τοῦ σχήματος αὐτῆς, ἔχει καὶ διάφορα ὀνόματα, οἷον σταυροειδῆς, κωδωνοειδῆς, χειλοειδῆς κ. ἄ. Ἀναλόγως δὲ τῶν πετάλων λέγεται μονοπέταλος, πολυπέταλος κλπ.

Μετὰ τὴν στεφάνην βλέπομεν λεπτά τινα νήματα, ἅπερ καλοῦνται στήμονες.

Τὸ ἀνώτατον μέρος τοῦ στήμονος, τὸ ἔχον σχῆμα θυλάκου, καλεῖται ἀνθήρ ἢ ἀνθήλη. Ἡ ἐντὸς τοῦ ἀνθήρος λεπτοτάτη κιτρίνη κόκκις καλεῖται γῦρις. Ὁ δὲ μίσχος, ὁ φέρων τὸν ἀνθήρα, καλεῖται νήμα. Πολλὰ ἄνθη στεροῦνται νήματος.

Ἄφ' οὗ μαρνανθῶσιν ἢ τε κάλυξ καὶ τὰ πέταλα τῶν ἀνθέων καὶ καταπέσωσιν, ὄργανόν τι, εὐρισκόμενον ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἄνθους καὶ καλούμενον ὕπερος, διαμένει, ἐξογκοῦται βαθμηδὸν καὶ μεταβάλλεται εἰς καρπόν.

58. Τὰ ἄνθη.

Ἡ Ἐλπινίκη ἔλεγεν εἰς τὰ τέκνα αὐτῆς, παίζοντα εἰς τὸν κήπον.

— Ἐλθετε, τέκνα μου, ἵνα περιτυλλέξωμεν ἀνοδέσμην καὶ δωρήσωμεν αὐτὴν τῷ πατρὶ ὑμῶν αὔριον ἐπὶ τῇ ἑορτῇ αὐτοῦ.

— Ἡ ἀνοδέσμη ἡμῶν θὰ σύγκηται ἐκ ρόδων καὶ ναρχίστων, εἶπεν ἐν τῶν παιδίων.

— Καὶ ἐξ ὑακίνθων καὶ ἴων καὶ ἰάσμων, ὑπέλαβεν ἕτερον.

— Θὰ σύγκηται ἐκ παντὸς εἴδους ἀνθέων· θα περιέχη ἄνθη παντοίων χρωμάτων καὶ ὁσμῶν, ἐφώνησε τὸ μικρότατον πάντων.

Ἡ Ἐλπινίκη ἐκάθισεν ὑπὸ πλάτανον εὐσκιον, καὶ μετ' ὀλίγον προσήλθον τὰ τέκνα αὐτῆς, κομίζοντα πλεῖστα ὅσα παικιλόχροα ἄνθη. Παραδίδοντα δὲ τὰ ἄνθη τῇ μητρὶ, ἠρώτησαν μετ' ἀφελεῖς·

— Εἰς τί χρησιμεύουσι τὰ ἄνθη, μήτηρ; Μὴ ἐπλάσεν ὁ Θεὸς αὐτὰ μόνον καὶ μόνον, ἵνα τέρψασι τὴν ὄρασιν ἡμῶν;

— Τὰ ἄνθη εἶναι λίαν ὠφέλιμα, ἀπεκρίνατο ἡ μήτηρ. Πολλὰ ἄνθη, οἷον ὁ ἡδύσμος, τὸ ἴον, τὸ χαμαίμηλον, χρησιμεύουσιν ἡμῖν ὡς φάρμακα ἐναντίον διαφόρων ἀσθενειῶν καὶ ὡς ἔμπλαστρα ἐπὶ τῶν πληγῶν.

— Τότε διὰ τί, μητέρα, ἐμποδίζεις ἡμᾶς νὰ θέσωμεν τὰ ἄνθη εἰς τὸ στόμα; ὑπέλαβον τὰ παιδιὰ.

— Διότι, παιδιὰ μου, εἶπεν ἡ Ἑλπινίκη, ὡς ὑπάρχουσιν ἄνθη ὠφέλιμα, ὑπάρχουσι καὶ ἄνθη βλαβερά, ἄνθη, ὧν μόνη ἡ γεῦσις ἐπιφέρει τὸν θάνατον. Οἱ πρὸς κερᾶσια ὁμοιοὶ καὶ γλυκύτητα σακχάρους ἔχοντες μικροὶ καρποὶ τοῦ *μανικοῦ στρύχνου* δηλητηριάζουσι τὸν ἄνθρωπον. Καθ' ἕκαστον ἔτος πολλὰ ἀμνάδες ἀποθνήσκουσι, διότι ἔφαγον ἐκ τῶν καρπῶν τοῦ *μανικοῦ στρύχνου*.

Ἄλλ' οἱ φαρμακοποιοὶ καὶ ἐκ τῶν μᾶλλον δηλητηριωδῶν ἀνθῶν ἐξάγουσι βάλσαμον θεραπευτικὸν διαφόρων ἀσθενειῶν.

59. Οἱ καρποί.

Ἦτο ἡ νύξ τοῦ Ἁγίου Βασιλείου, τῆς πρώτης τοῦ ἔτους, νύξ πλήρης χαρᾶς καὶ ἀγαλλιάσεως πάντων μὲν, ἰδίᾳ ὅμως τῶν παιδῶν, διότι κατ' αὐτὴν λαμβανουσι παρὰ τῶν φίλων καὶ συγγενῶν πλεῖστα καὶ πολυειδῆ δῶρα.

Ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Θεολόγου ἐπὶ τῆς τραπέζης, ἐν μέσῳ αἰθούσης κειμένης, ἐν διαφόροις πατανίσις ὑπῆρχον μῆλα, ἄπια, σταφυλαί, ὑδροπέπων, ὁ τέσσον κατὰ τὴν ὥραν ταύτην τοῦ ἔτους σπάνιος, πορτοκάλια, ρόδια,

βερούκοκκα καὶ δαμάσκηνα ἠλιασμένα. Παρὰ τοὺς καρποὺς τούτους ἔκειτο ποτήριον ἐκ χρυστάλλου πλήρες ὑδατος διαυγοῦς, ἔχον πῶμα ἐκ κωνοειδούς καρποῦ πίτυος. Πέριξ τῆς τραπέζης ἐκάθητο ὁ πατήρ καὶ ἡ μήτηρ τοῦ Θεολόγου μετὰ τινῶν φίλων.

Μετ' ὀλίγον εἰσελθὼν εἰς τὴν αἴθουσαν ὁ Θεολόγος σπεύδει πλησίον τῆς τραπέζης καὶ τείνει τὴν χεῖρα ἐπὶ τῶν καρπῶν, τῶν κεντούντων τὴν ὄρεξιν αὐτοῦ. Ἄλλ' ὁ πατήρ μειδιῶν κωλύει αὐτὸν καὶ λέγει.

— Θεολόγε, σὺ διδάσκεισαι κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο *βοτανικήν* καὶ γινώσκεις πολλὰ πράγματα, ἅπερ ἄγνοοῦμεν ἡμεῖς. Γινώσκεις, ὡς μοὶ εἶπες ποτε, ὅτι ὁ καρπὸς ἀποτελεῖται ἐκ τριῶν μερῶν· α' ἐκ τῆς ἐπιδερμίδος ἢ τοῦ ἐξωφλοίου, ὅπερ, τρώγοντες τὸν καρπὸν, καθαρίζομεν καὶ ὅπερ καλεῖται ἐπικάρπιον· β' ἐκ τοῦ σαρκώδους μέρους, ὅπερ τρώγομεν καὶ ὅπερ καλεῖται μεσοκάρπιον· γ' ἐκ τοῦ λεπτοῦ ἐκείνου ὑμένος, τοῦ κατέχοντος τὸ ἐσωτερικὸν κοίλωμα τοῦ καρποῦ, ὅπερ καλεῖται ἐνδοκάρπιον. Ταῦτα ἔχουσι καλῶς. Ἀλλὰ γινώσκεις καὶ τὰ διάφορα εἶδη τῶν καρπῶν; Γινώσκεις πῶς ὀνομάζει αὐτοὺς ἡ *βοτανική*; Εἰπέ μοι, ἐπὶ παραδείγματι, τίνος εἶδους καρπὸς εἶναι τὸ μῆλον καὶ πῶς καλεῖται. Ἄν ἀπαντήσης εἰς τὰς ἐρωτήσεις μου, θὰ χαρῶμεν πάντες.

Ὁ Θεολόγος, λαβὼν ἀνὰ χεῖρας τὸ μῆλον, εἶπε·

— Τὸ μῆλον εἶναι καρπὸς σαρκώδης καὶ εὐχυμος, ἐμπεριέχει διάφορα καρπίδια διαχωριζόμενα δι' ὑμε-

νοειδῶν διαφραγμάτων, ἅπερ περιλαμβάνουσι τὰ σπέρματα, τὰ γίγαρτα καλούμενα. Ἴδου αὐτά.

Καὶ διακόψας τὸ μῆλον ἔδειξε πάντα, ὅσα εἶπεν.

— Οἱ τοιοῦτοι καρποί, ἐπανέλαβε, καλοῦνται μῆλον. Τὸ κυΰνιον καὶ τὸ ἄπιον εἶναι ὡσαύτως μῆλον.

— Εὐγε! εὐγε, Θεολόγε, ἀνεκράξαν πάντες οἱ περί τῆς τρυπέτης.

Ἐκεῖνος δὲ πατήρ ἠρώτησεν αὐτῆς.

— Περὶ δὲ τῆς σταφυλῆς τί γινώσκεις, υἱέ μου;

— Καὶ ἡ σταφυλή εἶναι καρπὸς εὐχυμῶς καὶ σαρκώδης, ἀπεκρίνατο ὁ παῖς. Ἡ σταφυλή ἔχει ἔνδον γίγαρτα, κολυμβάντα, οὕτως εἶπεν, ἐντὸς ὑγροῦ πολτώδους. Ὑπάρχει εἶδος σταφυλῆς, μὴ ἔχον γίγαρτα. Ἡ σταφυλή καὶ πάντες οἱ ὅμοιοι αὐτῇ καρποὶ καλοῦνται ράξι, ρῆγες.

— Ὁ δὲ ὑδροπέπων οὕτως προσέθηκεν ὁ Θεολόγος, ὁ τὸσον ἀναψικτικὸς κατὰ τὸ θερος, εἶναι καρπὸς σαρκώδης, πλήρης καρπιδίων, καλούμενος πέπων. Τοιοῦτοι εἶναι καὶ ἡ πέπων, ὁ σίκκος¹ καὶ ἡ κολοκύνθη. Φαγῶν δὲ τεμάχιον ὑδροπέπωνος, εἶπεν.

— Ἦδη, πάτερ μου, θά εἶπω ὑμῖν ὅσα γινώσκω καὶ περὶ τῶν λοιπῶν ἐνταῦθα εὕρισκομένων καρπῶν. Τοῦτο τὸ πορτοκάλιον, τὸ κίτρον, τὸ λεμόνιον, εἶναι καρπὸς ἀρωματώδης, ἀδιάρρηκτος. Ἐμπριέχει καρπίδια ὑμενώδη καὶ καλεῖται ἔσπεριδιον.

1. Τὸ ἀγγούρι.

— Καὶ διὰ τί ἐκλήθη ἔσπεριδιον, Θεολόγε; ἠρώτησεν εἰς τῶν παρόντων.

— Ἐκλήθη ἔσπεριδιον, διότι οἱ ἀρχαῖοι ἐνόμιζον, ὅτι οἱ καρποὶ οὗτοι μετεκομισθῆσαν ἐκ τοῦ ἐν Ἀφρικῇ κήπου τῶν Ἐσπεριδῶν, ἀπεκρίνατο ὁ Θεολόγος.

Καὶ προσέθηκε·

— Τὸ ἐρυθρόλευκα, στρογγύλα καὶ ἡδέα καρπίδια ἔχον ριθίδιον καλεῖται βαλαύστιον.

Τέλος δὲ τὸ βερύκοκκον τοῦτο καὶ τὸ δαμάσκηνον, ἔπερ τὸσον ἀγαπῶ, καλεῖται δρύπη. Τοιοῦτοι καρποὶ εἶναι καὶ τὸ κεράσιον, τὸ ροδάκινον καὶ ἄλλοι. Κατὰ τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ περικαρπίου τοῦ καρποῦ, ὅστις καλεῖται δρύπη, σχηματίζεται λιθῶδες σύμπηγμα, ἔπερ καλεῖται τυρήν. Τὸ δὲ πῶμα τοῦτο τοῦ ποτηρίου εἶναι καρπὸς τῆς πίτυος. Ὁ καρπὸς οὗτος, ὡς καὶ ὁ τῆς πεύκης καὶ τῆς κέδρου, λέγεται κῶνος ἢ στρόβιλος.

— Εὐγε! εὐγε! ἀνεκράξαν αὐτῆς πάντες χειροκροτοῦντες ἅμα καὶ φιλοδωροῦντες τὸν μικρὸν Θεολόγον, τὸν τὸσον σοφὸν τοῦτον βοτανικόν.

Ἐκεῖνος δὲ πατήρ ἔδωκεν αὐτῷ καὶ χρήματα, δι' ὧν ὁ Θεολόγος ἠγόρατε διάφραρα χρήσιμα πράγματα καὶ ἐχαρίσατο αὐτὰ ἐπὶ τῇ πρώτῃ τοῦ ἔτους εἰς τὰ ὄρφανα τῆς γείτονος αὐτῶν. Ὁ Θεολόγος δὲν ἦτο μόνον ἐπιμελὴς μαθητῆς, ἀλλ' εἶχε καὶ εὐπλαγχνον καρδίαν. Ἐλυπεῖτο τοὺς πτωχοὺς καὶ ἐβοήθει αὐτοὺς ὡς ἰσχυρὸς ἠδύνατο.

Πάντες ὀφείλομεν νὰ βοθηθῶμεν καὶ νὰ ἐλεῶμεν τοὺς

πτωχοὺς πάντοτε μὲν, ἰδίᾳ δὲ κατὰ τὰς ἡμέρας τοῦ Πάσχα, τῶν Χριστουγέννων, τῆς πρώτης τοῦ ἔτους, καθ' ἃς, ἐν ᾧ πάντες χαίρουσι καὶ ἀγάλλονται εὐδαίμονες, μόνι οἱ πτωχοὶ λυποῦνται, θρηνοῦσι, στερούμενοι ἴσως καὶ αὐτοῦ τοῦ ἄρτου.

61. Ἡ ἔλεημοσύνη.

Ε, σεις ὅπου σκορπίζετε τὰ πλοῦτή 'ς τὸν ἄερα τὸ χέρι σας τὸ ἄπορο καὶ ἄσωτο ξαπλώστε, καὶ δόστε καὶ 'ς τὸν ἄρρωστο καὶ 'ς τὴν πτωχὴν μητέρα ἔλεημοσύνη, Χριστιανοί! ἔλεημοσύνη δόστε!

Ποὺς λέγει, ποιός, ὅτι αὐτὰ, 'ποῦ τώρα σεις πετᾶτε, εἶναι δικά σας:.. Δύστυχοι! αὐτό, 'ποῦ περισσεύει, εἶναι τῆς γῆρας, τ' ὄρφανῶν, καὶ μὴ τὸ σπαταλᾶτε...
 "Ὅποιος τὰ πλοῦτητον σκορπᾷ ἀπ' τοὺς πτωχοὺς τὰ κλέβει
 Ἐλεημοσύνη, Χριστιανοί, ἀδελφία, ἔλεημοσύνη,
 Ἄγο ψωμί γιὰ τὸ πτωχὸ καὶ Ἄγη καλωσύνη!
 Συλλογισθῆτε εἰς αὐτὴν τὴν ὥραν γυμνωμένα
 πόσα παιδάκια κρυόνουνε, πόσα μικρὰ πεινοῦνε,
 πόσα δὲν ἔχουνε γιὰτρὸ καὶ γιὰτρικὸ κάρτενα!
 Ἄλλοίμονο 'ς ὅποιον γελᾷ, οἱ ἄλλοι σὰν θρηνοῦνε!...
 Ἄχ! δώστε ἕνα φόρεμι 'ς τὸν γέροντα, ποῦ κρυόνει,
 Ἄγο ψωμί μ' ἕνα γλυκὸ χιμὸρελο 'ς τὸν ξένο,
 ἕνα ραβδί εἰς τὸν τυρλί, ποῦ 'ς τὸ σκοτεινὸ λυόνει,
 καὶ ἕνα παιγνίδι 'ς τὸ παιδί τὸ πριζπορευμένο.
 Ἐλεημοσύνη Χριστιανοί! ἀδελφία ἔλεημοσύνη!
 χαρὰ 'ς ἐκείνη τὴν καρδιά, 'ποῦ τὸ ψωμάκι δίνει!

Συλλογισθῆτε, εἰς αὐτὴν τὴν ἴδια ὥρα πόσοι χωρὶς νὰ θέλουνε κακὸ 'ς τὸν τοῦ τους μελετᾶνε!...
 Τι εὐκόλα 'ποῦ εἰμπορεὶ κανεὶς νὰ τοὺς γλυτώσῃ μ' αὐτὰ, ὅπου τὰ χέρια σας ἐδῶ κ' ἐκεῖ πετᾶνε!
 Τὰ ἐλαφρὰ μεταξωτὰ καὶ τὸ μαργαριτάρι,
 ὅπου ὁ πλοῦτος σήμερα καὶ ἡ σπατάλη δίνει,
 δὲν ἔχουν τόση εἰμορφιά, δὲν ἔχουν τόση χάρι,
 δὲν εἶναι εἰμορφότερα ἀπ' τὴν ἔλεημοσύνη.
 Πόσοι χαρίζουν σήμερα 'ς ἀνθρώπους, 'ποῦ μισοῦνε,
 γιὰ νὰ φαντάζουν μονιχὰ καὶ νὰ φανοῦνε μόνο,
 καὶ τὰ πτωχὰ τ' ἀδελφία τοὺς ἀφίρουν νὰ χαθοῦνε!
 Αὐτοὶ δὲν ἔχουνε καρδιὰ ἀνθρώπου οὔτε πόνο.
 Ἐλεημοσύνη, Χριστιανοί! ἀδελφία, ἔλεημοσύνη.
 Πολλὰ χαρίζει ὁ Θεὸς 'ς ἐκεῖνον, ὅπου δίνει!

ΑΧ. ΠΑΡΑΣΧΟΣ

62. Τὰ ἀειθαλῆ φυτὰ.

Παρὰ τὴν ἀποφυλλίζομένην μηλέαν καὶ ἄμπελον ἴσταται ὑπερήφανος καὶ γαυριῶσα ἡ ἀειθαλῆς καὶ ὑψικάρηνος κυπάρισσος καὶ ἡ μελαγχολικὴ ἔλαια.

Ἐνῶ ἡ μηλέα καὶ τὰ ἄλλα φυλλορροοῦντα φυτὰ καὶ δένδρα κλαίουσι τὴν φυλλόρροϊαν αὐτῶν, ἡ κυπάρισσος καὶ πάντα τὰ ἀειθαλῆ γαυριῶσι καὶ ὑπερηφανεύονται ἐπὶ τῇ ἀειφυλλίᾳ αὐτῶν.

Ἄλλὰ δὲν πρέπει νὰ νομιζόμεν, ὅτι καὶ τὰ ἀειθαλῆ φυτὰ ἔχουσι πάντοτε τὰ αὐτὰ φύλλα. Οὐχί! Ἄλλὰ τούτοις καὶ ταῦτα τὴν στολὴν αὐτῶν, ἀλλὰ οἶνεὶ κρύφα

καὶ βαθμηδόν. Τῶν ἀειθαλῶν φυτῶν ἢ φυλλόρροια γίνεται ἀνεπαισθήτως, ἐκφύονται πρῶτον νέα φύλλα καὶ ἔπειτα πίπτουσι τὰ παλαιά. Τριτοτρόπως οὐδέποτε τὰ ἀειθαλῆ φυτὰ μένουσι γυμνά· οὐδέποτε κλαίουσι καὶ θρηνοῦσιν ἐπὶ τῇ ἀπωλείᾳ τῆς στολῆς αὐτῶν. Τὰ ἀειθαλῆ φυτὰ λέγουσιν ἡμῖν.

—Μὴ δαπανᾶτε ἀμέτῳ καὶ πᾶν ὅ,τι ἔχετε. Δαπανᾶτε μετὰ οἰκονομίας καὶ φειδωλίας μέρος μόνον τῶν χρημάτων ὑμῶν. Μὴ δαπανᾶτε, μηδὲ ρίπτετε παλαιόν τι, πρὶν ἢ ἀντικαταστήσητε ἄλλο νέον εἰς τὸν τόπον τοῦ παλαιοῦ. Οὕτω μόνον θὰ λογιζήσθε φρόνιμοι καὶ συνετοί.

(Τίνα φυλλόρροια ἢ ἀποφυλλίζομενα φυτὰ γινώσκει; Τίνα ἀειθαλῆ;).

63. Ὁ φελλός,

Ἐν τῇ μεσημβρινῇ Εὐρώπῃ καὶ ἰδίως ἐν Ἰσπανίᾳ, φύεται εἰδὸς τι δρυός, ὅπερ καλεῖται *φελλόδενδρον*. Τοῦ δένδρου τούτου ὁ φλοιὸς εἶναι σπογγώδης, διαρρηγνύεται δὲ αὐτομάτως καὶ ἀποχωρίζεται τοῦ δένδρου, ὅπερ μετὰ παρέλευσιν δέκα περίπου ἡμερῶν προσκτᾶται αὐθις νέον φλοιόν. Οἱ ἐκ τοῦ δένδρου ἀποχωριζόμενοι φλοιοὶ βρέχονται ἐντὸς ὕδατος, ἵνα μαλακώτεροι καταστῶσιν, εἶτα ἰσοπεδοῦνται διὰ βραειῶν σανίδων καὶ διακόπτονται διὰ

λεπτῶν πρίνων εἰς τετράγωνα τεμάχια· τὰ τεμάχια ταῦτα αὐθις κόπτονται, στρογγυλοῦνται διὰ κοπτερῶν μαχαίρων καὶ οὕτω σχηματίζονται τὰ πώματα δι' ὧν κλείομεν τὰ στόμια τῶν διαφόρων φιαλῶν.

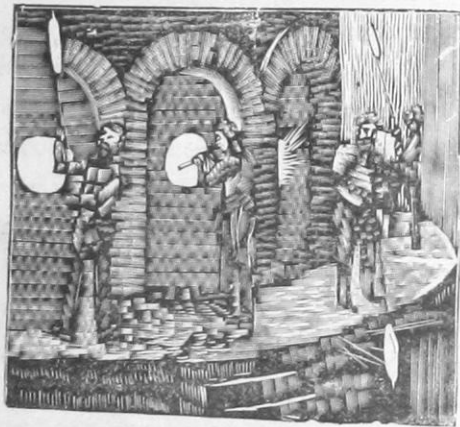
Διὰ τοῦ φελλοῦ κατασκευάζουσι πλοιάρια καὶ ἐνδύματα, ἅπερ ἐνδύομενοι ἄνευ φόβου καταβυθίσεως, σπεύδουσι πρὸς διάσωσιν τῶν ἐν τῇ θαλάσῃ κινδυνεύόντων. Ἐπὶ τῶν ἀτμοκινήτων πλοίων ὑπάρχουσι κύκλοι ἐκ φελλοῦ, οὓς ἐν καιρῷ κινδύνου ὁ περὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ φορῶν οὐδὲλως βυθίζεται εἰς τὸ ὕδωρ. Πρὸς τούτοις ὁ φελλὸς καιόμενος παρέχει ὀδοντόκονιν καὶ χρῶμα μελαν, χρήσιμον τῇ ζωγραφικῇ.

Ἐξ ἀρχαιοτάτων χρόνων μετεχειρίζοντο τὸν φελλὸν εἰς τὴν κατασκευὴν ὑποδημάτων κατὰ τῆς ὑγρασίας.

64. Γαλοποιία.

Ἡ ὕαλος συνίσταται ἐκ σόδας ἢ ποτάσης, ἄμμου καὶ ἀσβέστου. Τούτων μέρη, ἐν ὠρισμένη ἀναλογίᾳ λαμβανόμενα καὶ θερμαινόμενα ἐντὸς χωνευτηρίου μέχρι τήξεως, μεταβάλλονται εἰς ὕαλον. Ὁ ὕαλοποιὸς ἐργάτης βυθίζει σιδηροῦν τινα σωλῆνα ἐντὸς τοῦ χωνευτηρίου, ἐνθα ἡ ὕαλος εὐρίσκειται ἐν ὑγρᾷ καταστάσει· ἐξάγει ἔπειτα τὸν σωλῆνα, φέροντα ἤδη ἱκανὴν ποσότητα ρευ-

στῆς ὑάλου φυσῶν δὲ διὰ τοῦ σωλῆνος τὴν εἰς τὴν ἀκρὰν αὐτοῦ εὐρισκόμενην ὑάλον, ὡς φυσῶσιν οἱ παῖδες

πρὸς σχηματισμὸν σφίρις ἐκ σάπυνος, δίδει αὐτῇ διάφορα σχήματα.

Ὅστω σχεδὸν κατασκευάζονται πάντα τὰ ὑάλινα πράγματα, τὰ ποτήρια τοῦ ὕδατος, αἱ φιάλαι, αἱ βαυκαλίδες, αἱ ὑάλοι τῶν λαμπτήρων καὶ λοιπά.

Ἡ κατασκευὴ τῆς ὑάλου δὲν εἶναι νέα ἐφεύρεσις. Ἦτο γνωστὴ καὶ εἰς τοὺς ἀρχαίους λαοὺς, εἴτινες εἶχον ὑαλοουργεῖα.

Διηγούνται δέ, ὅτι κατὰ τύχην ἐφεύρον τὴν τέχνην ταύτην οἱ Φοίνικες, ἀρχαῖος ναυτικὸς λαὸς τῆς Ἀσίας. Ἐμπόροι, μεταφέροντες νίτρον, ἤναψαν εἰς τὰς ὄχθας ποταμοῦ τινος πῦρ, μεταχειριζόμενοι ἀντὶ τρίποδος τμή-

ματα νίτρον. Ἡ γῆ, ὅπου ἤναψεν τὸ πῦρ, ἦτο ἀμμώδης. Ἄμα πυρωθείσης τῆς ἐστίας, ἐτάκηνσαν τὰ τμήματα τοῦ νίτρον, συνανειμίγησαν μετὰ τῆς ἀμμώδους γῆς καὶ ψυχρανθέντα ἀπετέλεσαν μίγμα παρεμφερὲς πρὸς τὴν ὑάλον. Τοῦτο λέγεται, ὅτι ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὴν ἐφεύρεσιν τῆς ὑάλου.

Ε' ΠΕΡΙΓΡΑΦΑΙ

65. Ἡ ἀνατολὴ τοῦ ἡλίου.

Καὶ πάλιν ἀνέτειλεν ὁ ἥλιος· καὶ πάλιν διὰ τῶν ζωογόνων καὶ θαλπνῶν αὐτοῦ ἀκτίνων τὴν φύσιν πᾶσαν θερμαίνει. Αἱ κορυφαὶ τῶν ὄρεων χρυσίζουσι, καὶ φῶς ἄπλετον βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον ἀνὰ τὴν ὑψήλιον δισκορπίζεται.

Καὶ πάλιν ἀνέτειλεν ὁ ἥλιος. Ἡ ὥρα τῆς ἐργασίας ἤρχισεν. Ὁ θόρυβος τῆς ζωῆς ἤρξατο. Οἱ πάντες ἐπὶ τὸ ἴδιον ἔργον τρέπονται. Ἄλλ' οἱ πάντες, πρὶν νὰ ἐπιληφθῶσι τῶν ἡμερησίων αὐτῶν ἐργασιῶν, αἶνον καὶ δόξης ψαλμὸν ἀναμέλπουσιν, εὐχαριστήριον τῷ Θεῷ ᾄδουσι.

Σύμπασα ἡ φύσις, τοῦ ὕπνου ἐγειρομένη, ὕμνον εὐχαρι-

στίας τῷ Πλάστῃ ἀποδίδει, ὅτι ἐν καιρῷ νυκτὸς σῶαν καὶ ἀβλαβῆ αὐτὴν διεφύλαξε.

Τὸ ἄσμα τῶν πτηνῶν, ἡ πινοὴ τοῦ ζεφύρου, ἡ εὐωδία τῶν ἀνθέων, ὁ βληχηθμός τῶν προβατων, ὁ βόμβος τῶν μελισσῶν, τὸ κελάρυσμα τῶν ρυακῶν, τὰ πάντα, τὰ πάντα δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, ὅτι εἶναι προσευχὴ, ἀποτεينوμένη πρὸς τὸν αἰώνιον ἡμῶν Δημιουργόν.

Πρὸ πολλοῦ ὁ πατήρ μου ἀπῆλθεν, ἵνα τὸν ἐπιούσιον ἡμῶν ἄρτον προσπορίσῃται. Ἡ μήτηρ ἐνασχολεῖται εἰς τὰ οἰκιακὰ αὐτῆς ἔργα. Ἰδοὺ καὶ ἐγὼ, λαμβάνων τὰ βιβλία μου, ἀπέρχομαι εἰς τὴν σχολὴν. Ἡ ὥρα παρέρχεται καὶ φοβοῦμαι μὴ δὲν θά ἡμῶν ἐν τῇ σχολῇ κατὰ τὴν ὥραν τῆς ἑωθινῆς προσευχῆς. ὦ πόσον λυποῦμαι! Ἄσπεύτω.

66. Ἐωθινὴ εὐχή.

Καὶ πάλιν χρωματίζεται
ροδό, ροὺς ἢ αὐγὴ
καὶ μέ ὑγροὺς ποτίζεται
ἀδάμαρτας ἢ γῆ

Ξανθὸν κοσμεῖ διάδημα
ἀκτινῶν τὰ βοννά,
καὶ ἐγειροῦσι κελάδημα
ἀμέτρητα πτηνά.

Ἄρθῶν χρυσᾶ ποιήρι
ἀρώματα κίροδν,
καὶ πνεύματα ζεφύρια
τὰ κύματα κίροδν.

Ἡ φύσις καὶ τὰ πλάσματα
ὑμνοῦσι τὸν Θεόν,
μὲ εὐγνωμοσύνης ἄσματα
καὶ δοξολογιῶν.

Ὅμοιως καὶ ἡμεῖς ἀρομεν
τὰς νέας μας ψυχάς,
καὶ ἑωθινὰς προσφέρομεν
εἰς τὸν Θεὸν εὐχάς

Αὐτὸς εἰς ὕπνον ἤρεμον
κειμένους μᾶς φρουρεῖ
ὁ δοὺς τὴν χθές, τὴν σήμερον
ἐπ' ἰσῆς μᾶς δωρεῖ.

Ἐκόσμησε τῆς φύσεως
τὴν ὕψιν ὁ Θεὸς
πρὸς τέλει τῆς αἰσθήσεως
πρὸς χάριμα τοῦ ροός.

Ἐποίησε διάπυρον
φανὸν περιλαμπῆ,
ὅστις περᾶ τὸ ἄπειρον
ἐν δόξῃ καὶ πομπῇ.

Φῶς ἑλισσὸν ἐνδύεται
ἢ πλάσις τὸ πρῶτ',
καὶ πανταχοῦ μνηνέται
ἀνήσυχος ζωῆ

Τὸ πᾶν ὀργᾶ δραστήριον
κινεῖται κ' ἐνεργεῖ,
καὶ τοῦ παντός τὸν Κύριον
δι' ἔργων εὐλογεῖ.

Εἰς τοῦ Θεοῦ τὸ θέλημα
ὁμοίως εὐπειθῶς,
ἔργα κ' ἡμεῖς ὠφέλιμα
ἀρχίσωμεν εὐθύς.

Ἐπὶ τὸ θεῖον ἴχνος του
ὡς βαίνωμεν πιστῶς.
Μᾶς ὀδηγεῖ ὁ λύχνος του,
οὐδέποτε σβεστός.

A. P. Ραγκαβῆς.

67. Ἡ νύξ.

Εἶναι νύξ. Ὁ θροῦς τῆς ζωῆς ἀπὸ πολλοῦ ἤδη κατεπαύσατο. Πάντα τὰ ἐπὶ τῆς γῆς δημιουργήματα κοιμῶνται ἠδὲ κεκμηκότα. Δὲν βλέπω πλέον τὰ θείλητρα καὶ τὰς καλλογὰς τῆς γῆνιου σφαίρας. Σκότος καλύπτει τὴν γῆν καὶ μόνον

νος ὁ οὐρανὸς λάμπει καὶ ἀπαστρέπτει. Τὰς ἀχανεῖς αὐτοῦ ἐκτάσεις μυριάδες λαμπυρίζουτῶν στιγμῶν ποικίλλουσιν ἅστριμα αὐταὶ εἶναι τὰ ἄστρα. Αἱ ἀνά τὸ ἄπειρον διάστημα σπινθηροβολοῦσαι αὐταὶ στιγμαὶ εἶναι κόσμοι ἄπειροι, ἄπειράκις μεγαλείτεροι τῆς σφαίρας, ἐφ' ἧς οἰκοῦμεν.

Τὰ φωτοβόλα ταῦτα σημεῖα, τὰ διεσπασμένα ἀνά τὸν οὐρανόν, ὡς λαμπτήρες ἄσβεστοι, εἶναι ἄπειρα κόσμων, στροφόμενων μεγαλοπρεπῶς καὶ ἐναρμονίως περὶ τὸν ἀειλαμπῆ θρόνον τῆς θεῆας πεντοδυναμίας. Ἐν μέσῳ δὲ αὐτῶν ἡ γῆ ἡμῶν εἶναι ὡς τις κόκκος ἄμμου, εἰς ἔρημον ριπτόμενος. ὡς τις σταγὼν ὕδατος, εἰς τὴν ὠκεανὸν πίπτουσα. Καὶ ἔτι πλέον. Εἶναι στιγμῆ, δυναιμένη νὰ ἐκλείψῃ ἀπὸ τοῦ μέσου τῶν ἀμετρήτων σωμάτων ἀπρατήρητος.

Καὶ ὅμως ἡμεῖς δὲν δυνάμεθα νὰ βλέπωμεν, ἀλλ' ἡ τὸ ἐλάχιστον μέρος τῶν ἐν τῷ οὐρανῷ τούτων ἡλίων καὶ γαλιῶν καὶ ἄστρον. Τίς οἶδε πόσα ἄλλα ἑκατομμύρια ἑκατομμυρίων ἄστρον κινοῦνται ἀνά τὰ ὕψη τὰ οὐράνια! Τίς εἶδε πόσα ὄντα ζῶντιν ἐπ' αὐτῶν καὶ ἀπαθνήσκουσιν!

Τὰ ἄστρα εἶναι ἄπειρα, ὡς εἶναι ἄπειρος ὁ πλάσας αὐτὰ νοῦς. Εἶναι ἀδύνατον νὰ μετρήτῳ τὰς ρανίδας τῶν θαλασσιῶν ὕδατων ἢ τοὺς κόκκους τῆς παρὰ τὰς παραλίας τῶν ὠκεανῶν ἄμμου. Ἀδύνατον νὰ νοήσῃ ὁ νοῦς ἡμῶν ὁ περὶ ἰσχυρισμένος τὴν συστάσιν πάντων τούτων τῶν σωμάτων, τὴν ἐν αὐτοῖς ὑπάρχουσαν θερμότητά κίνησιν καὶ εἴ τι ἕτερον, ὡς εἶναι ἀδύνατον νὰ νοήτῃ καὶ τὸ μεγαλεῖον, τὴν δύναμιν, τὴν σοφίαν καὶ τὴν ἀγαθότητα τοῦ δημιουργοῦ αὐτῶν.

68. Τὸ ἄπειρον.

Κ' ἐμβαθύνω, κ' ἐμβαθύνω,
 τοῦν καὶ ὄρασιν ἐκτείνω
 καὶ εἰς γῆν κ' εἰς οὐρανοὺς,
 πλὴν γὰρ εὐρη μάρτην θέλει
 εἰς τὸ πᾶν σκοποῦς καὶ τέλη
 ὁ ἀδύνατός μου τοῦς.

Εἰς τὸ ἄπειρον πεδλον
 τίς ἀστέρων καὶ ἡλίων
 ἔχσε κοριορτόν ;
 καὶ τὰ ὄμματά μου ποιοσ
 δήσας μ' ἐκλεισε κρηφίως
 εἰς τὸν διδαλον αὐτόν ;

Ἐτρεξα, θεέ ! πλὴν μάρτην
 καὶ εἰς γῆς καὶ πόντου πλίτην,
 κ' εἰς τὴν κροῦσιν τῶν στοιχειῶν,
 τῶν κρηφῶν καὶ μυστηρίων
 γὰρ συλλάβω λέξιν μιαν.

Πλάστα, δὲν σὲ συλλαμβάνω !
 εἰς τὸ ἄπειρον ἐπάνω
 κ' ὑπεράνω τῶν αἰώνων
 ἀνυψόνεις σεαυτόν·
 τὸν χιτῶνά σου δὲ μόνον
 εἰς ἡμᾶς ἐμπρὸς ἐκτείνεις,
 γὰρ τὸν βλέπωμεν ἀφίχνεις
 ἀπὸ ἄστρα κερητόν.

Π. Σουτσοῦς.

69. Αἱ φθινοπωρινὰ ἔργασια.

Εἶναι φθινόπωρον.

Κατὰ τὴν γλυκεῖαν ταύτην ὥραν τοῦ ἔτους ὁ ἄνθρωπος συλλέγει καὶ ἀποθηκεύει πολλὰ τῆς γῆς προϊόντα· τὰ προϊόντα ταῦτα θὰ χρησιμεύσωσιν αὐτῷ τὸν χειμῶνα.

Ἄλλὰ συγχρόνως ὁ ἄνθρωπος, ἐν ᾧ συλλέγει ταῦτα ἢ ἐκεῖνα τὰ προϊόντα τῆς γῆς, σπείρει διαφόρους σπόρους, φυτεύει πολλὰ φυτά, ἵνα ἐν καιρῷ βλαστήσωσι καὶ τῇ τοῦ Θεοῦ εὐδοκίᾳ τὸν καρπὸν αὐτῶν δώσωσιν.

Ἴδου ὁ κηπουρός· ἔνθεν μὲν συλλέγει τὰ κάρυα, τὰ μῆλα, τὰ κυδῶνια ἔνθεν δὲ σπείρει τοὺς κυάμους καὶ φυτεύει διάφορα λάχανα·

Ἴδου ὁ γεωργός· ἔνθεν μὲν συνάγει τὸν ἀραβόσιτον καὶ τὰ ἄλλα ὄψιμα δημητριακά· ἔνθεν δὲ σπείρει τὸν σῖτον, τὰς φακὰς, τὴν κριθὴν καὶ ἄλλα.

Ἴδου περαιτέρω ὁ ἀμπελοργὸς σπεύδων καὶ μετὰ χαρᾶς ἐκ τοῦ ἀμπελῶνος εἰς τὴν οἰκίαν τὰς γλυκέας καὶ εὐχόμεους σταφυλὰς μεταφέρει,

Ἴδου ἔτι περαιτέρω ὁ τὴν ἐλάταν καλλιερῶν· εὐθυμος καὶ οὗτος ἐκ τοῦ ἐλεῶνος εἰς τὴν οἰκίαν τὸν πολῦτιμον τῆς ἐλάτας καρπὸν μετακομίζει.

Ἴδου περαιτέρω ὁ ἀνθρακεὺς καὶ ὁ ξυλοκόπος ἄνθρωπος καὶ ξύλα εἰς τὴν πόλιν καὶ τὴν κώμην μεταφέρουσι διὰ τούτων θὰ θερμαίνωνται οἱ ἄνθρωποι τὸν χειμῶνα.

Σπεύσατε, καλοὶ μου καὶ φιλεργοὶ καὶ προνοητικοὶ ἄν-

Σειρὰ Ἀναγνωσμάτων

ἄνθρωποι, σπεύσατε, συλλέξατε καὶ ἀποθηκεύσατε τὰ ὑμέτερα προϊόντα, διότι ὁ χειμῶν προσεγγίζει. Ἄν μὴ ἐγκαίρως εἰς τὰς ἀποθήκας ὑμῶν τοὺς καρποὺς συναγάγητε, οὐχὶ μόνον ὑπὸ τοῦ ἐπερχομένου χειμῶνος θὰ καταστραφῶσιν, ἀλλὰ καὶ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων τῶν καρπῶν τούτων θὰ στερηθῶσι.

Σπεύσον, καὶ σὺ ἀνθρακεὺ καὶ ξυλοκόπε· κόμισον ἡμῖν ξύλα καὶ ἄνθρακας, ἵνα μὴ ὑπὸ τοῦ ψύχους ριγῶμεν καὶ παγῶμεν τὸν χειμῶνα.

Εὐτυχεῖς οἱ ἄνθρωποι, ὅσοι δύνανται ἐγκαίρως νὰ ἀποθηκεύσωσι τὰ κατὰ τὸν χειμῶνα αὐτοῖς ἀναγκαιῶντα.

«Θεέ μου πανάγαθε! Εὐχαριστῶ σοὶ ἐπὶ πᾶσι τοῖς ἀγαθοῖς, ἃ ἔδωκας ἡμῖν. Χάρισται πᾶσι τὰ εἰς τὸν βίον χρήσιμα, ἵνα μηδεὶς μηδενὸς στερῆται καὶ μηδαμῶς πάσχη».

70. Ὁ χειμῶν.

Ἦλθε καὶ πάλιν ὁ χειμῶν. Τὸ ψύχος ἀφῆρεσεν οὐχὶ μόνον τὰ καλλίχροα καὶ εὐώδη ρόδα τῆς ροδῆς, ἀλλὰ καὶ τὰ φύλλα· μετέβαλεν αὐτὴν εἰς θάμνον γυμνὸν καὶ συνήθη, εἰς βᾶτον πλήρη ἀκανθῶν. Τὰ πέταλα τῶν ἀνθέων ἐξέλιπον ἀπὸ πολλοῦ· ἤδη καὶ αὐτὰ τὰ φύλλα τῶν φυλλοβόλων δένδρων πίπτουσι μεμαρασμένα ἐπὶ τῆς γῆς·

ἢ βροχὴ συμπιλοῦσα¹ αὐτὰ μετὰ τοῦ χύματος, μεταβάλλει εἰς βόρβορον.

Τὰ καλλικέλαδα πτηνὰ σιγῶσιν ἄκραν σιγὴν, ἀντ' αὐτῶν δὲ ἐπὶ τῶν ἀποφυλλισθέντων ἤδη δένδρων κρῶζει ἀπαισίως ὁ κόραξ, περιπέτεται ἐν μέσῳ μελάνων συννέφων ὁ γυψ ἢ ὁ ἀετός, ζητῶν βορὰν καὶ λείαν.

Ὁ βορρᾶς συρίζων τὴν φρέικην καὶ τὸν τρόμον ἐπιφέρει ἀπανταχοῦ. Ἡ ψυχρὰ αὐτοῦ πνοὴ ἐπηξε τὸν γλυκύρροον ρύακα, τὰ δὲ διαυγῆ τῶν πηγῶν ὕδατα δὲν ρέουσιν ἤδη διὰ μέσου τῶν ἀνθοποικίλων θάμνων μορμυρίζοντα, οὐδὲ ἀκούω τὸ γλυκὺ κελάρισμα ποταμίου, ἐλικσειδῶς πρὸς τὴν θάλασσαν βαίνοντος. Τὰ πάντα κοιμῶνται ὑπὸν ἀναπαύσεως.

Ὁ χειμῶν εἶναι ἡ νύξ τοῦ ἔτους. Ὡς τὴν ἡμέραν τὴν λαμπρὰν νύξ μέλαινα καὶ σκοτεινὴ διαδέχεται, οὕτω μετὰ τὴν πάροδον τοῦ ἀνθοφόρου ἔαρος, τοῦ σιτοφόρου θέρους, τοῦ διὰ καρπῶν ἡδίστων ἐστεμμένου φθινοπώρου, ὁ ψυχρὸς καὶ παγετώδης χειμῶν ἐπέρχεται.

Εὐτυχῆς ὁ κατὰ τὰς ἄλλας ὥρας τοῦ ἔτους συλλέξας τὰ χρειώδη κατὰ τὸν χειμῶνα. Οὐχὶ μόνον ἀνέτως ζῆ καὶ εὐδαιμόνως, ἀλλὰ καὶ χεῖρα βοθηρίας τοῖς πτωχοῖς αὐτοῦ ἀδελφοῖς δύναται νὰ τείνη, ἐκπληρῶν οὕτως ἐν τῶν ἱερωτάτων καθηκόντων αὐτοῦ.

Κατὰ τοὺς λόγους αὐτοῦ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ὁ ἐλεή-

1. Συμπιλῶ=συμπιέζω τι καὶ δίδω αὐτῷ τὸ σχῆμα πείλων.

μῶν ἄνθρωπος εἶναι μακάριος, διότι ἑλεῶν, παρέχει ἄρ-
τον τοῖς πεινώσιν, ἐνδύει τοὺς γυμνοὺς, περιβάλλει τοὺς
ριγοῦντας.

§ 1. Ὁ χειμῶν.

Παρήλθον τοῦ ἔαρος τ' ἄνθη·
πενθοῦσιν οἱ κῆποι γυμνοί.
ἢ χλόη τῆς γῆς ἐμαράνθη·
σιγαῖ τῶν πτηνῶν ἢ φωνή.

Ψυχρὸς ὁ βορέας συρίζει
ψυχρὰ καταπιπτ' ἢ βροχή·
τὸ πῦρ πανταχοῦ σπινθηρίζει,
πλήν τρέμουν γυμνοὶ οἱ πτωχοί.

ὦ, δότε, υἱοὶ τῶν πλοισίων,
ὦ, δότε τοῖς ἄρτον καὶ πῦρ·
ἄρχει ἔν σας μόνον ψυχλον
καὶ εἰς τοῦ πυρός σας σπινθήρ.

Ἡ τύχη πολλὰ μεταβάλλει·
τίς οἶδε μὴ ἔλθῃ χειμῶν,
καθ' ὃν γὰρ σὰς διδῇ χεῖρ ἄλλη.
ὦς τώρα ἢ χεῖρ διδ' ὑμῶν.

ΑΓΓ. ΒΛΑΧΟΣ.

§ 2. Τὸ ἔαρ.

Μετὰ ὕπνον νυκτὲς ἤσυχον, ἐλαφρὸν καὶ πάσης φροντί-
δος καὶ ἀσχολίας ἀπηλλαγμένον, ὁ ἄνθρωπος ἐγείρεται
τῆς κλίνης εὐθυμος καὶ φαιδρός· ἐνδύεται ἄδων ἠσύχως
καὶ ἀπέρχεται, ἵνα ἐργαζόμενος προσπορίσῃται τὴν τρο-
φήν αὐτοῦ. Οὕτω καὶ ἡ φύσις, ἀφ' οὗ ἐπὶ τρεῖς ὀλοκλή-
ρους μῆνας ὑπὸ τοὺς πάγους τοῦ χειμῶνος ἀνεπαύσατο
καὶ νέας δυνάμεις ἐκτήσατο, ἀναζωογονεῖται ἤδη· ἐγεί-
ρεται ἐκ τοῦ ὕπνου καὶ τῆς νάρκης· ἡ χιών τῶν ὀρέων
τήκεται· ἄνθη ποικιλόχροα καταστολίζουσι τὴν γῆν
ὕμνος προσφέρεται τῷ Δημιουργῷ ἐκ μυρίων καὶ γλυκυ-
φθόγγων στομάτων διὰ κελαδημάτων πτηνῶν ἀπέιρων
καὶ καλλιφῶνων.

Παρήλθεν ἤδη ὁ χειμῶν. Ὁ βορρᾶς δὲν μυκᾶται πλέον·
τὸ ἐκ τῆς χιόνος ὕδωρ πηγνύμενον δὲν σχηματίζει, ὡς
ἐμπειρὸς τις ἀρχιτέκτων, ποικιλομόρφους σταλακτίτας
ἐκ τῶν στεγῶν τῶν οἰκιῶν κρεμαμένους. Ἄντὶ τοῦ ἀγρίου
βορρᾶ νῦν πνέει ὁ γλυκὺς ζέφυρος· ἢ αὔρα ἐλαφρῶς τὰ
φύλλα τῶν δένδρων ἐπιψαύει· ὁ ψιθυρισμὸς τῶν φύλλων
ἀκούεται τερψιθυμῶς· ἢ ἀηδῶν ἐπὶ τῶν κλάδων τῶν
δένδρων καὶ τῶν θάμνων σκιρτῶσα ψάλλει τὴν τοῦ ἔαρος
ἐπάνοδον.

Παρήλθεν ἤδη ὁ χειμῶν. Ἀφαιρέσατε τοὺς τάπητας
ἐκ τῶν δωματίων ὑμῶν. Ἀνοίξατε τὰς θυρίδας, ἵνα εἰ-

σέλην ὁ ζωογόνος ἄηρ, ὁ ἀναφυχὴν εὐφρόσυνον πανταχοῦ διαχέων. Μᾶλλον δὲ ἐξελθετε εἰς τοὺς ἀγρούς. Τάπης χλοερὸς καὶ πράσινος ἀπλοῦται ἐκεῖ καὶ προσκαλεῖ τοὺς πάντας εἰς εὐφροσύνην καὶ διάχυσιν, εἰς ἀπόλαυσιν τῶν καλλονῶν τῆς φύσεως.

Ἀκούσατε. Ὁ βληχθημὸς τῶν ποιμνίων, ἅπερ ἐπὶ τῆς εὐθαλοῦς τοῦ λειμῶνος χλόης βόσκουσιν, ἀντηχεῖ. Αἱ κρῆναι καὶ οἱ ἀπὸ τῶν ὀρέων κατερχόμενοι ρύακες κελαρύζουσι, μουσικὴν θεσπεσίαν ἀποτελοῦντα. Ἡ φιλεργὸς μέλισσα περὶ τὰς κάλυκας τῶν ἀνθέων βομβεῖ, συλλέγουσα τὴν εὐώδη ὕλην, ἐξ ἧς θὰ κατασκευάσῃ τὸ μέλι. Τὸ ὀπωροφόρον δένδρον μεταξὺ τῶν φύλλων καὶ τῶν ἀνθέων αὐτοῦ κρύπτει καὶ γονιμοποιεῖ τὸν καρπὸν, δι' οὗ μετ' ὀλίγον θὰ ἀναψύξῃ ἀνθρώπους καὶ ζῶα.

Τὰ πτηνὰ τὰς φωλεὰς αὐτῶν κατασκευάζουσι. Τὰ πάντα ἐργάζονται ἐκ πάντων μία καὶ ἡ αὐτὴ λέξις ἀκούεται :

Ἔργασια, Ἔργασια, Ἔργασια !

73. Τὸ ἔαρ.

Ἀκούετε εἰς τὸν ἀγρὸν, τὸν μ' ἀνθηστολισμένον, νὰ ψάλλωσι κορυδαλλοί ; Ἀκούετ' εἰς κοιλάδας τὰ ἄσματα καὶ τὸν αὐλὸν τῶν ἀφελῶν ποιμένων ; Βλέπετ' εἰς δρυὸς πολυετέας κισσοῦ ἀγαδενδράδας ;

Πικρὰ καὶ ἀνθηρότατα τὰ δάση ἐξαπλοῦνται· ἢ πλάτανος τοὺς κλάδους τῆς ἐντὸς τῆς λεύκης χάνει. Κλῶν κλῶνα περιπτύσσεται καὶ ἀλληλοφιλοῦνται, καὶ μόλις εἰς τοὺς κόλπους τῆς ἀκτὸς ἡλίου φθάνει.

Ὁ ρυᾶξ ρέον κάτοπτρον, ἡσύχως μαρμαρίζει καὶ ἄνθη μυριόχροα περὶ τὰς ὄχθας κλινόν· ὁ ζέφυρος τὸ φρέλλωμα ταράττων ψιθυρίζει, καὶ τὰ πτηνὰ μαγευτικὸν κελῖδιμα προχύνουν.

Ἦλθε τὸ ἔαρ· διαυγῆς τῶν οὐρανῶν ὁ θόλος, εἶναι μειδιᾶμα θεοῦ κ' ἐλπίδα ἀποπνέει. Πᾶν ἄσμα καὶ πᾶν δένδρον νῦν ἢ κάλυξ μυροδόλος αἰσθημ' ἀγάπης καὶ χαρᾶς εἰς τὰς καρδίας χέει.

A. I. Προβελέγγιος.

74. Ἡ ἐσπέρα.

Ἡ ἐσπέρα προσεγγίζει· ὁ δῦων ἥλιος, ὡς δίσκος πάγ-χρυσος, φωτίζει λαμπρῶς τὸν ὀρίζοντα. Χρυσοὶ μαγευτικῶς τὰ ἀνὰ τὰ ὕψη τοῦ αἰθέρος νέφη, ὧν ἕκαστον ὡς εἰκῶν ζῶου τινὸς φαίνεται ἡμῖν.

Οἱ ἄνθρωποι εἰς τὰς οἰκίας αὐτῶν ἐπανακάμπτουσιν.

Ὁ μαθητὴς πορεύεται ἐκ τῆς σχολῆς εἰς τὴν οἰκίαν χαίρων, διότι ἐξεπλήρωσε τὸ καθήκον αὐτοῦ.

Ὁ γεωργός, ἐπ' ὤμου ἔχων τὴν σκαπάνην, καθίδρωσ

ἐπανακάμπει εἰς τὴν πτωχικὴν αὐτοῦ καλύβην. Τὰ τέκνα αὐτοῦ ἀνοικταῖς ἀγκάλαις αὐτὸν ἀναμένουσι.

Τὰ πτηνὰ ἠδέως κελαδοῦσιν, οἶνοι ἐσπερινὸν χαίρει ἀποτείνοντα τῷ δύοντι ἡλίῳ. Τὰ πρόβατα ἐπιστρέφουσιν εἰς τὴν μάνδραν αὐτῶν βληχλώμενα.

Ἡ ἑσπέρα προσεγγίζει. Ὀλίγον ἔτι καὶ ἡ νύξ θὰ περικαλύψῃ τὴν φύσιν πᾶσαν διὰ τῶν μελαινῶν αὐτῆς πετερύγων.

ΣΤ' ΙΣΤΟΡΙΑ—ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ

75. Λυκούργος καὶ Ἄλκανδρος.

Ἐν ᾧ ὁ Λυκούργος ἠτό ποτε ἐν τῇ ἀγορᾷ, νεανίας ὀξύθυμος καὶ αὐθαδής, Ἄλκανδρος ὀνομαζόμενος, ἐπιπίπτει κατ' αὐτοῦ καὶ διὰ τῆς ράβδου τὸν ἔτερον τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ ἐξορυττει. Ὁ Λυκούργος ἀτάραχος καὶ πρῶτος ἐμφανίζεται ἐνώπιον τοῦ λαοῦ καὶ δεικνύει τὸ καθημαγμένον πρόσωπον καὶ τὸν ἐξωρυγμένον αὐτοῦ ὀφθαλμὸν.

Ἡ ἀταραξία αὐτῆ καὶ ἡ πραότης τοῦ Λυκούργου τοσοῦτον καὶ αὐτοὺς τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ συνεκίνησεν, ὥστε

αὐθωρεὶ παρέδωκαν αὐτῷ τὸν Ἄλκανδρον, ἵνα τιμωρήσῃ αὐτὸν ὅπως θέλῃ. Ἄλλ' ὁ Λυκούργος, παραλαβὼν καὶ ἔχων τὸν νέον ἐν τῇ οἰκίᾳ, οὐδέποτε αὐτὸν ἐτιμώρησεν, οὐδέποτε οὐδὲ λόγους ἐλύπησεν, ἀλλὰ διὰ τῶν ἑαυτοῦ περικοιήσεων καὶ συμβουλῶν φίλον ἐπιστήθιον τὸν ἐχθρὸν καταστήσας, πολίτην ἐνάρετον καὶ σωφρονέστατον τῇ πόλει παρέδωκε.

76. Ὁ Σωκράτης τυπτόμενος.

Ἐτυπτέ τις Σωκράτην τὸν Σωφρονίσκου υἱὸν κατὰ πρόσωπον οὕτω σφοδρῶς ὥστε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐτραυματίσθη καὶ ἐξωγκώθη. Ὁ δὲ Σωκράτης, ἀταράχως τὴν προσβολὴν ὑπενεγκῶν, ἔγραψεν ἐπὶ τοῦ ἑαυτοῦ προσώπου τὸ ὄνομα τοῦ τύψαντος, ὡς ἐπὶ τῶν ἀδριάντιων τὸ τοῦ γλύπτου ὄνομα γράφεται, καὶ αὕτῃ ἦτο ἡ μόνη ἐκδίκησις τοῦ ἐναρέτου ἀνδρός.

«Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν· Μὴ ἀντιστῆναι τῷ πονηρῷ· ἀλλ' ὅστις σε ραπίσῃ ἐπὶ τὴν δε-

Ξιάν σου σιαγόνα, στρέφον αὐτῷ καὶ τὴν ἄλλην·
(Ματθ. ε'. 39).

77. Ὁ Σωκράτης ἀποθνήσκων.

Ὁ Σωκράτης ἀπέθανε, πῶν τὸ κώνειον, καταδικασθεὶς ὑπὸ τῶν συμπολιτῶν, ὡς μὴ ἀνεχομένου αὐτοῦ, τὴν κακίαν στηλιτεύοντος, τὴν ἀρετὴν δέ, τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν πρὸς τὴν κοινὴν μητέρα ἀγάπην διδάσκοντος. Ἀποθνήσκων δὲ ἔλεγεν. Οὐδὲν μισος, οὐδεμίαν μνησικακίαν κατὰ τῶν κατηγορῶν καὶ δικαστῶν μου συνισθάνομαι· οὔτε γὰρ ἀνταδικῶμεν, οὔτε γὰρ κακοποιῶμεν τινα πρέπει, ὅ,τι δήποτε ὑπ' αὐτῶν καὶ ἂν πάσχωμεν.

Τοιοῦτοις χριστιανικωτάτοις λόγοις τὸν ἐνάρετον αὐτοῦ βίον ἐν τῇ εἰρκτῇ ἐπισπράγισαντος τοῦ Σωκράτους, ὀρθότατα καὶ δικαιοτάτα περὶ αὐτοῦ ἐλέγχθη, ὅτι, καίπερ μὴ Χριστιανὸς γεννηθεὶς, ἐδίδαξεν ὁμως πολλὰς χριστιανικὰς ἀληθείας.

«Μὴ ἑαυτοὺς ἐκδικούντες, ἀγαπητοί, ἀλλὰ δότε τόπον τῇ ὀργῇ· γέγραπται γάρ· Ἐμοὶ ἐκδίκησις, ἐγὼ ἀνταποδώσω λέγει Κύριος» (Ρωμ. ιβ', 19).

78. Ἀμνησικακία Περικλέους.

Ἐν ᾧ ὁ Περικλῆς ἠσχολεῖτο ποτε περὶ τὰ ἔργα αὐτοῦ ἐν τῇ ἀγορᾷ, ἀνθρωπῶς κακοήθης καὶ αὐθάδης ἤρξατο ὑβρίζων αὐτόν.

Ἄλλ' ὁ μέγας ἀνὴρ ἀπαράχως καὶ σιωπηλῶς τὰς ὑβρεῖς ἀκούων, διήγαγεν ἐργαζόμενος δι' ὅλης τῆς ἡμέρας. Ἐσπέρας δὲ γενομένης καὶ τοῦ Περικλέους οἰκαδε ἐπανερχομένου, ὁ αὐθάδης καὶ κακοήθης ἐκεῖνος παρηκολούθησεν αὐτῷ ὑβρίζων καὶ κακολογῶν. Ἄλλ' ὁ Περικλῆς οὔτε τότε ὠργίσθη, οὔτε τὴν τιμωρίαν τοῦ ὑβριτοῦ ἐξητήσατο. Τούναντίον εἰσελθὼν εἰς τὴν ἑαυτοῦ οἰκίαν, παρήγγειλεν ἐνὶ τῶν ὑπηρετῶν γὰρ λαβὴ φανόν καὶ συνοδεύσῃ τῷ ὑβριστῇ μέχρι τῆς οἰκίας αὐτοῦ, ὅπως μὴ τι κακὸν πάθῃ ἐν τῷ τῆς νυκτὸς σκότει.

«Συγγνώμη τιμωρίας ἀμείνων, τὸ μὲν γὰρ ἡμέρου φύσεως, τὸ δὲ θηριώδους» (Πιττακοῦ).

«Μὴ ἑαυτοὺς ἐκδικούντες, ἀγαπητοί, ἀλλὰ δότε τόπον τῇ ὀργῇ· γέγραπται γάρ· Ἐμοὶ ἐκδίκησις, ἐγὼ ἀνταποδώσω, λέγει Κύριος» (Ρωμ. ιβ', 19).

79. Ἡ μήτηρ.

Ἡ μήτηρ, βάσις κοινωνίας,
 ἡ μήτηρ, ὄνομα γλυκί·
 τῆς θείας ἄγγελος προνοίας,
 θεότης τῆς οἰκογενείας
 παρήγορος κ' εὐνοϊκή.

Θείου πυρός μεστὸν τὸ στόμα,
 μεστὸν τὸ πνεῦμα τῆς μητρός·
 αὐτῆς ζωήρουτον τὸ ὄμμα,
 αὐτῆς μελίρουτον τὸ στόμα,
 αὐτῆς τὸ θάλπος ἰατρός.

Τιμᾶται, τέκνα, τὴν μητέρα·
 αὐτὴ τὸ νέκταρ τῆς ζωῆς
 ἐκ τῆς ζωῆς τῆς σᾶς ἐκέρα,
 καὶ ἡ ἀτιμὴ σᾶς διεπέρα
 τῆς θερμογόνου τῆς πνοῆς.

Αὐτὴ ἐπάνω τῆς στρωμνῆς σας
 ἄγρυπνον εἶχεν ὀφθαλμόν,
 καὶ συμπελλίζουσα μαζί σας,
 σᾶς ἔμαθε τὸν εὐσεβῆ σας,
 τὸν πρῶτον εἰς Θεὸν ψαλμόν.

ὦ τέκνα, μὴ ἀμνημονεῖτε
 τῶν τιμαλφῶν τῆς θυσιῶν·
 εὐγνωμονεῖτ', εὐγνωμονεῖτε,
 τὴν εὐεργέτιδα φιλεῖτε,
 κ' ἔξετε φίλον τὸν Θεόν.

Ἡ.Ι. Tartalίδης.

80. Ὁ Κολόμβος.

Γινώσκουμεν, ὅτι αἱ ἤπειροι εἶναι πέντε. Ἐδιδάχθημεν,
 ὅτι τρεῖς μόνον ἡπείρους ἐγίνωσκον οἱ ἀρχαῖοι, τὴν *Εὐ-*
ρώπην, τὴν *Ἀσίαν* καὶ τὴν *Ἀφρικήν*. Ἡ δὲ *Ἀμερικὴ*
 καὶ ἡ *Ὠκεανία* ἀνεκαλύφθησαν βραδύτερον.

Τὴν Ἀμερικὴν ἀνεκάλυψε τῷ 1492 ὁ ἐκ Γενούης τῆς
 Ἰταλίας Χριστοφόρος ὁ Κολόμβος τῇ βοήθειᾳ τῶν βασι-
 λέων τῆς Ἰσπανίας Φερδινάνδου καὶ Ἰσαβέλλας.

Ἡμέρα Παρασκευῆ, τρίτη Αὐγούστου τοῦ 1492 μ.
 Χ. ἔτους, ἀνεχώρησεν ὁ Κολόμβος ἐκ τῆς Πάλου τῆς
 Ἰσπανίας μετὰ τριῶν πλοίων, ἅπερ ὀνομάζοντο *Ἄγρια*
Μαρία, *Πιντα* καὶ *Νιργα*, καὶ μετὰ ἐνενήκοντα ἀν-
 θρώπων.

Μετὰ πλοῦν ἐπικίνδυνον 71 ἡμερῶν εἰς πελάγη
 ἄγνωστα εἶδον νῆσον κεκαλυμμένην ὑπὸ ἄγρῶν καταπρα-
 σίνων, ὑπὸ δένδρων εὐσκίων καὶ δισχιζομένην καὶ ἀρ-
 δευομένην ὑπὸ πλήθους ρυακίων. Ἀπεβίβασθεντες, κατέ-
 λαβον τὴν νῆσον ταύτην καὶ ὀνόμασαν αὐτὴν *Σωτήρα*,
 διότι ἐνταῦθα ἐσώθησαν ἐκ τῶν ἀπείρων κινδύνων τῶν
 ἀγνώστων θαλασσῶν, ἃς οὐδεὶς μέχρι τότε ἠύλακισε
 διὰ τῆς τρόπιδος τῶν πλοίων. Μετὰ ταῦτα ἐγένετο ἡ
 ἀνακάλυψις καὶ ἄλλων χωρῶν.

Ὁ Κολόμβος διωρίσθη ἀντιβασιλεὺς τῶν ἀνακαλυφθει-
 σῶν χωρῶν· οἱ χαλκόχροες καὶ γυμνοὶ κάτοικοι τῶν χω-
 ρῶν τούτων, ἐπὶ τῇ θείᾳ τῶν Εὐρωπαίων ἐκπληττόμενιο,

ἐνόμιζον τούτους υἱοὺς τοῦ ἡλίου, κατελθόντες πρὸς ἐπίσκεψιν τῆς γῆς. Ἄλλὰ, διαβληθεὶς ὁ Κολόμβος, ὡς θέλων δῆθεν νὰ κηρύξῃ ἑαυτὸν βασιλέα, ἀπήχθη σιδηροδέσμιος εἰς τὴν Ἰσπανίαν καὶ ἐρρίφθη εἰς τὰς φυλακάς. Μετ' ὀλίγον ἀθρωθεὶς, ἀφέθη ἐλεύθερος καὶ ἀπέθανε πένης καὶ τεθλιμμένος ἕνεκα τῆς ἀγνωμοσύνης τῶν Ἰσπανῶν. Λέγουσι δέ, ὅτι ἐτάφη μετὰ τῶν ἀλύσεων, δι' ὧν ἐδέσμευσαν αὐτὸν ζῶντα.

Μετὰ τὸν Κολόμβον πολλοὶ ἄλλοι ἐπλευσαν εἰς τὸν νέον κόσμον. Ἀμερικὸς τις Βεσπούκιος ὀνομαζόμενος, παραπλεύσας τὰ παράλια τῆς νέας ταύτης γῆς, πρῶτος ἐδημοσίευσεν τέλειον αὐτῆς χάρτην. Ἐνεκα τούτου, ἐκ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ, ὁ νέος κόσμος ὠνομάσθη Ἀμερικὴ.

Ἐκ δὲ τοῦ ὀνόματος τοῦ Κολόμβου, τοῦ πρώτου ἀνακαλύψαντος καὶ δωρήσαντος τῷ παλαιῷ κόσμῳ κόσμον νέον ὠνομάσθη Κολομβία μία τῶν ἐπαρχιῶν τῆς Ἀμερικῆς. (Δεῖξον αὐτὴν ἐπὶ τοῦ χάρτου).

81. Βενιαμὴν Φραγκλῖνος.

Ὁ Φραγκλῖνος ἦτο τὸ 15ον τέκνον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. Ἐγενήθη ἐν Βοστώνῃ τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν ἐκ γονέων πτωχῶν τῇ 13 Ἰανουαρίου τοῦ 1706 ἔτους. Ὁ πατὴρ αὐτοῦ ταχέως διεῖδε σημεῖα μεγαλοφυΐας ἐν τῷ υἱῷ αὐτοῦ. Ἐξεπαίδευσεν δ' αὐτόν, ἵνα καταστήτῃ ἡμέ-

ρην τινὰ ἱεραπόστολον τῆς πρεσβυτεριανῆς Ἐκκλησίας, ἧς ἦτο ἐνθερμος θασώτης. Ἄλλ' ἡ ἔνδεια ἠνάγκασεν αὐτὸν ν' ἀποσύρῃ τὸν Βενιαμὴν ἐκ τῆς σχολῆς, μόλις τὸ 10ον ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ ἄγοντα, καὶ νὰ παραλαβῇ αὐτὸν βοηθὸν ἐν τῇ κηροποιίᾳ, δι' ἧς ἔτρεφε τὸν πολυμελῆ αὐτοῦ οἶκον. Ἄλλ' ὁ Φραγκλῖνος δὲν ἦτο προωρισμένος νὰ μείνῃ ἀπλοῦς κηροποιός. Ἐφλέγετο ὑπὸ τῆς διψῆς τῆς μαθητέως καὶ ἐν πάσῃ εὐκαιρίᾳ ἐμελέτα ἐμ-

βριθῶς πάντα τὰ εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ περιπίπτοντα βιβλία. Ἠγάπα πολὺ τὴν θάλασσαν, καὶ θέλητρὸν τι ἀκαταμάχητον ἠσθάνετο πρὸς τὴν ναυτικὴν ζωὴν. Ἄλλ' ὁ πατὴρ ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ἐπέτρεψεν αὐτῷ νὰ γείνη ναύτης.

Μετ' ὀλίγον, ἐγκαταλειπὼν ὁ Βενιαμὴν τὴν κηροποιίαν, ἐγένετο μαχαιοποιός· εἴτε εἰσῆλθεν ὡς στοιχειοθέτης εἰς τὸ τυπογραφεῖον ἑνὸς τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ. Ὁ ἀδελφὸς ἐκτὸς τῆς τροφῆς οὐδεμίαν ἄλλην ἀμοιβὴν παρεῖχε τῷ Φραγκλῖνῳ. Ἄλλ' αὐτὸς ἦτο λίαν εὐχαριστημένος ἐκ τῆς νέας αὐτοῦ θέσεως διότι εὕρισκεν ἐν τῷ τυπογραφείῳ πᾶν ὅ,τι ἐζήτει. Εὕρισκεν ἀφθονὰ βιβλία, καὶ ἀναγινώσκων αὐτὰ ἐδιδάσκετο πολλά.

Ὅτε δὲ κατὰ τὸ ἔτος 1721 ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἤρξατο ἐκδίδων ἐφημερίδα, ἐπῆλθε τῷ Φραγκλῖνῳ ἡ φιλόδοξος ἰ-

δέα τοῦ νὰ καταστῆ ἐκ τῶν συντακτῶν τῆς ἡμεριδὸς ταύτης. Αὐτὸς ὁ ἐν τῷ τυπογραφείῳ διδαχθεὶς πάντα, ὅσα ἐγίνωσκε, νὰ γείνη δημοσιογράφος! Ἐγίνωσκε καλῶς ὅτι ἡ ἀνακοίνωσις τῆς ιδέας αὐτοῦ ταύτης τῷ ἀδελφῷ μυκτηρισμοὺς θὰ προεκάλει. Ἐσκέψατο λοιπὸν πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ ἕτερον μέσον. Μετέβαλεν ἐν μέρει τὴν γραφικὸν αὐτοῦ χαρακτῆρα, ἔγραψεν ἄρθρον τι, ὑπέγραψεν αὐτὸ ψευδονύμῳς καὶ ἀπέστειλεν εἰς τὴν σύνταξιν τῆς ἡμεριδὸς. Τῇ ἐπαύριον οἱ κάτοικοι τῆς Βοστώνης ἀνεγίνωσκον ἐν ταῖς στήλαις τῆς προσφάτως ἐκδοθείσης ἡμεριδὸς τὸ ἄρθρον τοῦ νεαροῦ δημοσιολόγου Βενιαμίν. Ἡ δημοσίευσίς τούτου καὶ ἄλλων αὐτοῦ ἄρθρων ἐδήλου ἐπιτυχίαν· ἡ δὲ ἐπιτυχία αὐτὴ ἐκέντησε τὴν φιλοδοξίαν τοῦ Φραγκλῖνου καὶ ἔσπευτε νὰ ἀναγγεῖλῃ τῷ πατρὶ καὶ τῷ ἀδελφῷ, ὅτι αὐτὸς ἦτο ὁ συντάκτης τῶν ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον δημοσιευθέντων ἄρθρων. Ἄλλ' ἀντὶ εὐχαριστήσεων καὶ θωπειῶν, ἀντὶ ἐνθαρρύνσεως καὶ ἐπαίνου, σκληρὰς ἤκουσε παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ ἐπιπληξείας. Ὁ δὲ πατὴρ εἶπεν αὐτῷ. « Πάντες οἱ συγγραφεῖς ἀποθνήσκουσιν ὑπὸ τῆς πείνης. Ἄν θέλῃς ἀνετον ζῶν, ἄφες τὸν χάρτην, σκόρπισον χαμαὶ τὴν μελάνην, θραῦσον τὸ κοινδύλιον τοῦ συγγραφεῶς καὶ φρόντισον νὰ εὕρῃς ἐργασίαν τινὰ βιοποριστικὴν ».

Ταῦτα ἐπλήγησαν βαθέως τὴν καρδίαν τοῦ νέου Βενιαμίν καὶ μετ' ἄλλοις ψυχῆς ἠναγκάσθη νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν προσφιλεῖ αὐτοῦ πατρίδα, ἵνα ἐν ξέναις χώραις

ζητήσῃ πόρον ζωῆς· κατὰ πρῶτον μετέβη εἰς τὴν Νέαν Ἰόρκην, εἶτα εἰς Φιλαδέλφειαν καὶ ἐπὶ τέλους εἰς Ἀγγλίαν. Ἥδη ὁ Φραγκλῖνος, διελθὼν τὴν μαθητικὴν αὐτοῦ ζωὴν, ἐγένετο ἐργάτης φιλόπονος, ἀγχινοῦς, οἰκονόμος. Εἰργάζετο ἐν τοῖς τυπογραφείοις τοῦ Πάλμερ, ζῶν διὰ τοῦ γλίσχρου μισθοῦ τοῦ στοιχειοθέτου, ἀλλ' ἅμα φυλάττων μέρος τι τῶν χρημάτων, ἅπερ ἐλάμβανε, χάριν τοῦ γήρατος ἢ ἐνδεχομένης δυστυχίας. Τὰς ὥρας τῆς ἀναπαύσεως αὐτοῦ διετίθει εἰς ἀνάγνωσιν σπουδαίων βιβλίων καὶ εἰς ἀναστροφὴν μετὰ τῶν τότε ἐν Λονδίῳ ζώντων ἐπιστῆμων ἀνδρῶν.

Ἐπανακάμψας δὲ μετὰ παρέλευσιν ἰκανῶν ἐτῶν εἰς Ἀμερικὴν, συνέστησεν ἐν Φιλαδέλφειᾳ τὴν συνδρομὴν τῶν φίλων αὐτοῦ τυπογραφεῖον, μετακομίσας ἐκ Λονδίνου πάντα τὰ πρὸς τοῦτο ἀναγκαῖα, καὶ ἤρξατο ἐκδίδων ἡμεριδίαν οὐχὶ κερδοσκοπίας χάριν, ἀλλ' ἐπὶ σκοπῷ νὰ διαδώσῃ παρὰ τῷ λαῷ τὰς ἠθικὰς καὶ ὑγιεῖς ἀρχάς. Ἐγένετο θεμελιωτὴς λέσχης καὶ βιβλιοθήκης, αἵτινες ἔπειτα ἐχρησίμευσαν ὡς πρότυπα ἐν ταῖς λοιπαῖς χώραις. Ἡ δὲ ἐταιρεία, ἢ πρὸς διάδοσιν τῶν βιβλιοθηκῶν τοῦ λαοῦ ἐν Γαλλίᾳ συσταθεῖσα, πρὸς τιμὴν τοῦ πρώτου συλλαβόντος τὴν ιδέαν τῆς συστάσεως τούτων βιβλιοθηκῶν, ἐπεκλήθη *Φραγκλῖνος*.

Ὡς θεμελιώδεις ἀρετὰς ἐνόμιζεν ὁ Φραγκλῖνος τὴν ἐγκράτειαν, τὴν σιγὴν, τὴν τάξιν, τὴν σταθερότητα, τὴν οἰκονομίαν, τὴν μετριοφροσύνην, τὴν φιλανθρω-

πλαν, τὴν ἐργασίαν, τὴν εἰλικρίνειαν καὶ τὴν δικαιοσύνην. Καὶ ἤσκει ταύτας πάσας τὰς ἀρετὰς ὁ Φραγκλίνος. Ἦτο ἐγκρατὴς εἰς ἄκρον. Ἡ λιτότης ἐκότμει τὴν τράπεζαν αὐτοῦ. Προσκαλέσας ποτὲ εἰς δεῖπνον πολλοὺς ἐπιστήμους ἄνδρας τῆς Ἀμερικῆς, ἐν οἷς καὶ τὸν μέγαν Βασιγεκτώνα, παρέθετο αὐτοῖς οὐχὶ ὀρεκτικὰ καὶ ποικίλα φαγητά, ἀλλὰ τυρὸν μόνον, βούτυρον, πράτα ὀπτὰ, σικουρὸς, φιάλην ὕδατος καὶ ζύθου.

Καθ' ὑπερβολὴν ἠγάπα τὴν σιγὴν. Οἱ μὲν ἀρχαῖοι ἔλεγον. *Χρὴ σιγᾶν ἢ κρείττονα τῆς σιγῆς λέγειν.* Αὐτὸς δὲ ἔλεγεν. Ἄν' ὁ λόγος εἶναι ἀργυρὸς ἢ σιωπὴ εἶναι χρυσός.

Ἦτο λίαν ἐργατικός. Ἐλεγεν. *Ἡ πενία βλέπει διὰ τῆς θύρας τοῦ φιλοπόνου, ἀλλ' οὐδέποτε το λιμᾶ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν κατοικίαν αὐτοῦ.*

Ἀπεστρέφετο τὸ ψεῦδος πανταχοῦ καὶ πάντοτε.

Ὡς ὁ Πυθαγόρας, οὕτω καὶ ὁ Φραγκλίνος καθ' ἐκάστην ἐσπέραν ἐξήταζεν ἑαυτόν, ἐξήταζε τὰς πράξεις τῆς ἡμέρας, καὶ ἐὰν μὴ τι καλὸν ἔπραξε κατ' αὐτὴν, ὡς ὁ ἀγαθὸς αὐτοκράτωρ τῆς Ρώμης Τίτος, ἔλεγεν. «Ἀπώλεσα μίαν ἡμέραν».

Ἐγκαταλιπὼν δὲ ἐπὶ τέλει τὰς ἐμπορικὰς πράξεις, ἐπέδωκεν ἑαυτόν, μετὰ τῆς χαρακτηριζούσης αὐτὸν δραστηριότητος καὶ ἐνεργείας εἰς τὴν πολιτικὴν καὶ εἰς τὴν μελέτην τῶν φυσικῶν ἐπιτημῶν. Κατὰ τὸ ἔτος 1752 ἐφεύρε τὸ ἀλεξικέραυνον. Κατὰ τὸ ἔτος 1776, διαρκου-

τος τοῦ ἀμερικανικοῦ ἀγῶνος, ἀπεστάλη ὑπὸ τῶν συμπολιτῶν αὐτοῦ εἰς Γαλλίαν καὶ ἠδυνήθη νὰ καταπέσῃ αὐτὴν ὅπως βοηθήσῃ τοῖς Ἀμερικανοῖς. Κατὰ τὴν εἰς Ἀμερικὴν ἐπάνοδον ὁ λαὸς ὑπεδέξατο αὐτὸν ἐνθουσιωδῶς καὶ ἐξελέξατο πρόεδρον τῆς προσωρινῆς κυβερνήσεως

Οὕτω διὰ τῆς μελέτης καὶ ἐργασίας, διὰ τῆς ὑπομονῆς καὶ ἐπιμονῆς, διὰ τῆς ἐπιμελείας, εὐθύτητος καὶ τῶν ἄλλων ἀρετῶν ὁ υἱὸς πτωχοῦ κηροποιῦ κατώρθωσε νὰ γείνη ἀπὸ μαχαίροποιῦ στοιχειοθέτης, τυπογράφος, δημοσιογράφος, θεμελιωτὴς συλλόγων, διπλωμάτης καὶ εὐεργέτης τῆς ἀνθρωπότητος.

Ὁ Φραγκλίνος, ἀπέθανε τῇ 17 Ἀπριλίου τοῦ 1790 ἔτους εἰς ἡλικίαν 84 ἐτῶν. Αἱ ἠνωμένοι Πολιτεῖαι ἐπὶ δύο μῆνας ἐπένησαν ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ ἀνδρὸς τούτου, οὐ ἢ στέρσις ἐλύπησε πάντας τοὺς γινώσκοντας αὐτόν. Ἐπὶ τῆς πλακῆς τοῦ τάφου τοῦ Βενιαμίν Φραγκλίνου εἶναι γεγραμμένον τὸ ἐπίγραμμα τῶδε.

Τοῦ τυπογράφου
κλεινοῦ Φραγκλίνου
ἐνταῦθα κεῖται
τὸ νεκρὸν σῶμα,
σκολήκων βρῶμα,
ὥσπερ βιβλίον
χρυσοδεμένον,
οὐπερ ὁ τίτλος

ὅπως ἐσβέσθη
δὲν ἀπώλεσθη
πλὴν διὰ τοῦτο
ποσῶς τὸ ἔργον.
διότι πάλιν
ὁ συγγραφεὺς του
ἐν διορθώσει
θὰ τὸ ἐκδώσῃ.

82. Παιδιαί τινες τῶν ἀρχαίων.

Α'

Ἀποδιδρασκίδα. Ἡ παιδιά αὕτη ἐπαίζετο ὡδε :
 Εἰς τῶν παιζόντων ἐκάθητο ἔχων κεκλεισμένους τοὺς
 ὀφθαλμούς, αἱ δὲ λοιποὶ ἀπεδιδρασκον καὶ ἐκρύπτοντο.
 Ἄνιστάμενος δὲ ὁ κεκλεισμένους τοὺς ὀφθαλμούς ἔχων,
 ἤνοιγεν αὐτοὺς καὶ ἐζήτηε νὰ εὖρη καὶ ψύση τινά· ἔκα-
 στος δὲ τῶν ἀποδράντων προτεπάζει, ἵνα φύγη τὴν ἐπα-
 φήν καὶ προφθίσῃ εἰς τὸν τόπον ἐκείνου. Ὁ μὴ κατορ-
 θώσας τοῦτο ὑπεχρεοῦτο νὰ κλείσῃ τοὺς ὀφθαλμούς καὶ
 νὰ ζητῇ ἔπειτα τοὺς κρυπτομένους. Ἡ παιδιά αὕτη
 παίζεται μέχρι σήμερον καὶ καλεῖται κρυπτάχια ἢ κρυφ-
 τὸ ἢ κρυφτοῦλι.

Ἀπόρραξις. Κατὰ τὴν παιδιάν ταύτην ἔριπτον σφαῖ-
 ράν τινα πρὸς τὸ ἔδαφος τῆς γῆς οὕτως ἰσχυρᾶς, ὥστε
 αὕτη ἀποκρουομένη ἀνεπήδα· ἀλλὰ, δεξιόμενος αὐτὴν ὁ
 παίζων ἀνωθεν, ἐκτύπα αὐτὴν εἰς τὸ ἔδαφος, καὶ ἐξηκο-
 λούθει πρᾶττων τοῦτο μέχρις ὠρισμένου ἀριθμοῦ. Πρὶν δὲ
 νὰ συμπληρώσῃ τὸν ἀριθμὸν τοῦτον, ἐὰν ἡ σφαῖρα ἐπι-
 πτεν ἐκ τῶν χειρῶν αὐτοῦ, ἐλάμβανεν αὐτὴν ὁ ἕτερος,
 καὶ ἔπραττε τὸ αὐτό. Ὁ δὲ πλεονάκις τύψας καὶ δεξιόμε-
 νος ἐλογίζετο νικητῆς, καὶ ὠνομάζετο βασιλεύς· ὁ ἡτ-
 τώμενος ἐκαλεῖτο ὄνος καὶ ἦτο ὑπόχρεως νὰ πράττῃ πᾶν
 τὸ ὑπὸ τοῦ βασιλέως προσταττόμενον.

Ἐπῆρχε καὶ τις ἕτερα παιδιά, ὁμοία τῇ ἀπορράξει,
 καλουμένη οὐρανία, καθ' ἣν ἀντι νὰ τύπτωσι τὴν σφαῖ-
 ραν εἰς τὴν γῆν, ἀνέριπτον αὐτὴν πρὸς τὸν οὐρανόν, ὃ
 δὲ ἀρπάζων αὐτὴν, πρὶν νὰ πέσῃ κατὰ γῆς, ἐνίκα.

Αἱ παιδιαί αὗται μέχρι σήμερον παίζονται εἰς πολλὰ
 μέρη μετὰ τινων παραλλαγῶν καὶ καλοῦνται τόπι.

Ἀρτιάζειν. Παιδιά κοινοτάτη καὶ νῦν, καλουμένη
 μονὰ ἢ ζυγά. Κατὰ τὴν παιδιάν ταύτην ἐλάμβανέ τις
 λεπτοκάρυκ, κυάμους ἢ ἄλλα πράγματα εἰς τὴν ἑτέραν
 τῶν χειρῶν, καὶ, κλείων αὐτὴν, ἠρώτα ἄλλον· «Ἄρτιος
 ἢ περιττός ὁ ἐν τῇ χειρὶ μου ἀριθμός ;» Καὶ ἐὰν μὲν ἐπε-
 τύγχανεν ὁ ἐρωτώμενος, ἐλάμβανεν αὐτά, εἰδεμῆ, ἀπέ-
 διδεν ἰσαριθμὰ τῶ ἐρωτῶντι.

Ἀπαρράλλακτος γίνεται καὶ σήμερον.

83. Παιδιαί τινες τῶν ἀρχαίων.

Β'

Ἀσχωλιασμός. Ἡ παιδιά αὕτη τὴ μὲν πρῶτον ἐπαί-
 ζετο οὕτω. Κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Βάκχου ἐπλήρουν ἀ-
 σκὸν ἀέρος καὶ ἤλειπον αὐτὸν ἐλαίῳ ὃ δὲ πηρῶν ἀνωθεν
 τοῦ ἀσχοῦ τούτου δι' ἐνὸς ποδός, ἔχων τὸν ἕτερον αἰωρού-
 μενον, ἐκηρύττετο νικητῆς καὶ ἐλάμβανεν ὡς βραβεῖον

τὸν ἀσκὸν τοῦτον. Βραδύτερον ἀσκολιασμοὺς ἐλέγοντο τὰ ἐξῆς: α') ἔχων τις αἰωρούμενον τὸν ἕνα πόδα, ἐπήδα διὰ τοῦ ἑτέρου· β') πολλοὶ συμπαίκτορες, αἰωρούμενον τὸν ἕνα πόδα ἔχοντες, ἡμιλλῶντο κατὰ μῆκος τρέχοντες· γ') ὁ μὲν αἰωρούμενον τὸν ἕνα πόδα ἔχων ἐδίωκεν, οἱ δὲ ἄλλοι, τρέχοντες διὰ τῶν δύο, ἔφευγον, ἕως οὗ ὁ διώκων ἐτυπτε τινα διὰ τοῦ αἰωρούμενου ποδός· δ') πάντες οἱ παίζοντες ἐπήδων, τὸν πόδα αἰωρούμενον ἔχοντες καὶ ἀριθμοῦντες τὰ πηδημάτα, ὁ δὲ πηδῶν περισσότερον ἐνίκα.

Ἡ παιδιά αὕτη μέχρι σήμερον παίζεται πολλαχοῦ, καλεῖται δὲ κουτσόν·

Ἐποστρακισμός. Κατὰ τὴν παιδιάν ταύτην οἱ παῖδες ἔρριπτον ὄστρακα ἐπὶ τῶν λιμνῶν ἢ θαλασσῶν. Τὰ ὄστρακα ταῦτα, ἀπτόμενα τῆς ἐπιφανείας τῶν ὑδάτων, ἐπήδων πολλάκις, πρὶν νὰ βυθισθῶσιν. Ἡρίθμουσαν τὰ πηδημάτα ταῦτα, καὶ ἐκεῖνος, οὗτινος τὸ ὄστρακον ἐπήδα περισσότερον ἐνίκα. Ἡ παιδιά αὕτη παίζεται καὶ σήμερον καὶ ὀνομάζεται ψωμάκια ἀλλαχοῦ δὲ λακκάκια.

Κάλαμον ἐπιβαίνειν. Κατὰ τὴν ἄχρι τῆς σήμερον κοινοτάτην ταύτην παιδιάν τῶν μικρῶν παιδίων, καλουμένην ἄλογον, ἀναβαίνοντες ἐπὶ καλάμου ἢ ξύλου, ἔτρεχον.

Ἡμέραν τινα Ἀγησίλαος ὁ βασιλεὺς τῶν Λακεδαιμονίων, ἐπαίξε τὴν παιδιάν ταύτην μετὰ τοῦ μικροῦ αὐτοῦ υἱοῦ, ὅτε αἰφνιδίως εἰσῆλθε φίλος, οὗ τὸν θαυμασμένον

καὶ τὴν ἐκπληξίν ἰδὼν ὁ Ἀγησίλαος, εἶπε· «Μηδὲν εἶπης, πρὶν πατὴρ γένῃ».

84. Παιδιαί τινες τῶν ἀρχαίων.

Γ'

Μυτα χαλκῆ. Κατὰ τὴν παιδιάν ταύτην οἱ παίζοντες ἐκλήρουσαν τινὰ καὶ ἐκάλυπτον τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ. Ἐἶτα φεύγοντες τῆδε κἀκεῖσε, ἔτυπτον ἢ ἐκνίζον τὸν οὕτω τυφλὸν κατασταθέντα, ὃς προσεπάθει νὰ συλλάβῃ τινα τῶν παίζοντων, κρᾶζων· «Χαλκῆν μυῖν θὰ κυνηγήτω». Οἱ δὲ ἀπεκρίνοντο· «Θὰ κυνηγήτης ἀλλὰ δὲν θὰ συλλάβῃς».

Ἡ παιδιά αὕτη παίζεται καὶ νῦν καὶ λέγεται τυφλομυτα ἢ παιγνίδιον τοῦ τυφλοῦ.

Πεντάλιθα. Παιδιά ἐν μεγάλῃ χρήσει καὶ σήμερον παρὰ τοῖς παισὶ, διαφόρως ὅμως παίζομένη καὶ πεντάβολα ἢ πεντώβολα καλουμένη. Ἐπικίετο δὲ οὕτω. Ἐρριπτον πρὸς τὰ ἄνω πέντε τεμάχια σφαιροειδῆ λιθῶν ἢ ψήφους ἢ ἀστραγάλους· ἐδέχοντο αὐτὰς εἰς τὸ ὀπισθεν μέρος τῆς χειρός. Ἐὰν δὲ μὴ ἔμενον ἐπὶ τῆς χειρός ὅλα, ἔπρεπε νὰ ἀναλάβῃσι τὰ πεσόντα διὰ τῶν δακτύλων, διατηροῦντες τὰ σταθέντα ἐν τῇ θέσει αὐτῶν.

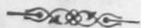
Τρῦπα. Ἡ παιδιά αὕτη παίζεται καὶ νῦν οὕτω. Ἄνο-

ρύττουσι τρύπαν ἐν τῇ γῆ, καὶ ἰστάμενοι μακρόθεν ρίπτουσι κάρυα ἢ ἀστραγάλους· οὐτινος δὲ τὸ κάρυον ἢ ὁ ἀστράγαλος μένη ἐν τῇ τρύπα, λογίζεται νικητῆς.

Τρυγοδίφησις. Κατὰ τὴν παιδιὰν ταύτην ἔρριπτον δακτύλιον ἢ ἄλλο τι εἰς τὸν πυθμένα τῆς λεκάνης, πλήρους τρυγός· ἔδενον δὲ τὰς χεῖρας ἐνός πρὸς τὰ ὀπίσω, ὅς προσεπάθει διὰ τοῦ στόματος νὰ λάβῃ τὸ εἰς τὴν λεκάνην ριφθέν. Ἡ παιδιὰ αὕτη παίζεται καὶ σήμερον· μάλιστα πληροῦσι τὴν λεκάνην δι' ἀλεύρου, ἵνα ὁ προσπαθὼν νὰ ἐξαγάγῃ τὸ εἰς τὴν λεκάνην ριφθέν ἀλευρωθῇ τὸ πρόσωπον καὶ προξενήσῃ γέλωτα τοῖς θεωμένοις.

Ἀκινήτινδα Παιδιά, καθ' ἣν ἡμιλλῶντο οἱ παῖδες, τίς τὸν ἄλλον νὰ κινήσῃ μένων αὐτὸς ἀκίνητος.

Διελκυστίνδα. Κατὰ τὴν παιδιὰν ταύτην δύο μαῖραι παίδων εἴλκον ἀλλήλας ἕως οὗ ἡ μία κατάρθου νὰ σύρῃ τὴν ἄλλην πρὸς αὐτήν. Ἀμφότεραι δὲ αὐταὶ αἱ τελευταῖαι παιδιαί εἶναι ἐν χρήσει καὶ τὴν σήμερον.

Z' ΦΥΣΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

85. Ὁ λαγῶς.

Ὁ λαγῶς εἶναι ζῷον· εἶναι ἰσομεγέθους τῇ γαλῆ, ἔχων τὰ αὐτὰ μέρη τοῦ σώματος.

Τὸ σῶμα αὐτοῦ εἶναι ἐπίμηκες καὶ κυλινδρικόν, ἡ κεφαλὴ στρογγύλη, τὰ ὦτα μακρὰ καὶ εὐκίνητα, τὰ βλέφαρα βραχεία καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ ζωηροὶ μὲν, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ὀξυδερκεῖς.

Ὁ λαγῶς ἔχει τοὺς ὀπισθίους πόδας μακρο-

τέρους τῶν ἐμπροσθίων καὶ ἐνεκα τούτου τρέχει ταχύτερον εἰς τοὺς ἀνωφερεῖς ἢ κατωφερεῖς τόπους.

Ὁ λαγῶς, ἐπειδὴ φέρει τρίχας ὑπὸ τοὺς πόδας, λέγεται καὶ δασύπους. Ἡ θήλειά τίθει τρεῖς τοῦ ἔτους, τὸν Μάρτιον, Μάϊον καὶ Ἰούνιον, ἀνὰ 3 ἢ 5 νεογνά, ἅπερ καλοῦνται λαγιδεῖς.

Τὸ ζῷον τοῦτο εἶναι δειλὸν εἰς ἄκρον· ψιθυρισμὸς τῶν φύλλων ἐλάχιστος τρέπει αὐτὸ εἰς φυγὴν. Ἐνεκα τούτου λέγομεν· Οἱ δεῖλοι λαγῶσῶ βίον ζῶσι.

Ὁ λαγῶς ζῆ ἐν τρώγλαις. Τρώγει χόρτα, ὄσπρια, φύλλα, λάχανα καὶ φλοιούς δένδρων. Τὴν τροφήν αὐτοῦ τρώγει ὁ λαγῶς τρωγαλίζων· δι' οὗ καλεῖται ζῷον τρωακτικόν. Πρὸς ἀναζήτησιν τῆς τροφῆς αὐτοῦ ἐξέρχεται κατὰ τὴν ἐσπέραν καὶ ἐν καιρῷ τῆς νυκτός.

Τὸν λαγῶν καταδιώκουσι πάντα τὰ ἀρπακτικὰ καὶ σαρκοφάγα ὄρνεα καὶ ζῶα. Ἐπειδὴ δὲ τὸ κρέας αὐτοῦ εἶναι ἐξαίρετον, καὶ οἱ ἄνθρωποι καταδιώκουσιν αὐτὸν ὡς κρέας αὐτοῦ εἶναι ἐξαίρετον, καὶ οἱ ἄνθρωποι καταδιώκουσιν αὐτὸν ὡς κρέας αὐτοῦ εἶναι ἐξαίρετον.

Σημείωσις. Ἰσομεγέθης καὶ ὅμοιος τῷ λαγῶ εἶναι καὶ ὁ κόρικλος· διαφέρει δὲ αὐτοῦ κατὰ τοῦτο μόνον, ὅτι ἔχει μικρότερα ὦτα, μικρότερα οὐράν καὶ ζῆ ἐντὸς φωλεάς, ἣν ὀρίσσει αὐτός.

86. Συνέδριον λαγῶν.

Πρὸς σκέψιν ὑποθέσεως μεγάλης καὶ σπουδαίας συνέλευσιν ἐποιήσαν οἱ δειλαιοὶ λαγοί.
Κι' ἀφ' οὗ ἀντίπλαξαν πολλὰς καὶ ὑψηλὰς ιδέας, εὔρον πῶς ἀνυπόφορος τοῖς εἶναι ἡ ζωὴ, διότι τοὺς διωκούσιν οὐ μόνον τὰ θηρία, ἀλλὰ μὲ στρατηγήματα κι' ἄνθρωποι μυρία.

Ἄντι λοιπὸν νὰ ζήσωσι ζωὴν δειλοῦ ἀθλίαν, ἐκ φόβου τρέμοντες τυχὸν μὴ τοὺς συλλάβῃ τις, οἱ πάντες ἀπεφάσισαν κατὰ πλειοψηφίαν νὰ μὴ ὑπάρξῃ ἐξ αὐτῶν ἕως τὸν κόσμον οὔτε εἰς ἕως τὰ βάθη λίμνης ὅλοι των τὰ κρῦα νὰ ριφθῶσι, κι' ἀντὶ καὶ ζήσωσι αἰσχροῶς, αὐτόθι νὰ πνιγῶσι.

Εὐθύς ὁρμῶσιν οἱ λαγοὶ ἕως τὴν λίμνην μὲ μανίαν.
Ἄλλ' ὅτε ἐπλησίασαν, ὡς ἀστραπὴ ταχεῖς, βλέπουν βατράχους ἕως τὰ νερὰ νὰ φεύγουν μὲ δειλίαν.
—«Τῶν ζῶων τούτων ἡ φυγὴ ἀξία προσοχῆς εἶναι, νομίζω φίλοι μου!»—ἕνας λαγὸς φωνάζει.
καὶ ὅλη ἡ ὀμίγηρις ἀπόφασιν ἀλλάζει.

Ἡθέλησαν νὰ ζήσωσιν, ἰδόντες, ὅτι ζῶσι ζῶα δειλότερα αὐτῶν ἐπάνω εἰς τὴν γῆν, χωρὶς νὰ θέλουν νὰ πνιγοῦν, οὔτε ν' ἀπολεσθῶσι καὶ οὔτε νὰ ὑβρίζωσι τὴν τύχην των μ' ὀργὴν.
Ἐνόησαν πὼς δυστυχεῖς εἶναι ἐκεῖνοι, ὅσοι ἀπὸ τὴν τύχην των ποσῶς δὲν εὐχαριστηθῶσι.

I. I. Πολύβιος

87. Ἡ ἔλαφος.

Ἡ ἔλαφος ἔχει σῶμα κυλινδρικόν, ὅπερ συνίσταται ἐκ κεφαλῆς, κορμοῦ, τεσσάρων ποδῶν καὶ οὐρᾶς μικρᾶς.

Ἡ κεφαλὴ αὐτῆς κοσμεῖται διὰ πολυκλάδων κεράτων, χρησιμευόντων αὐτῇ πρὸς ὑπεράσπισιν. Ἐχει δὲ ὀφθαλμοὺς ζωηροτάτους· ὄψονται λίαν ὀξείαν καὶ πόδας ταχεῖς, δι' ὅ κινεῖται καὶ περιπατεῖ κομψότατα.

Ἡ ἔλαφος ζῆ μέχρι τεσσαράκοντα ἐτῶν.

Ἡ θήλεια, στερουμένη κεράτων, τίκτει ἕν μόνον, ὅπερ καλεῖται νεβρός.

Τὰ κέρατα τῆς ἐλάφου ἀνανεοῦνται καθ' ἕκαστον ἔαρ.

Καθ' ὅλον δὲ τὸν χρόνον, καθ' ὃν στερεῖται τοῦ κοσμη-
ματος τούτου ἡ ἔλαφος, κρύπτεται ἐντὸς πυκνοτάτων δασῶν,
οἷον αἰσχυρομένη ἐπὶ τῇ στερήσει ταύτης.

Τὸ κρέας τῆς ἐλάφου εἶναι ἐξαιρετικόν. Θηρεύεται δὲ πολὺ
χάριν ταύτου καὶ τῶν κεράτων αὐτῆς, ἐξ ὧν κατασκευα-

ζουσι λαβὰς μαχαίριων, κτένια καὶ ἄλλα, καὶ χάριν τοῦ
δέρματος, ἐξ οὗ κατασκευάζονται ὑποδήματα.

Ἡ ἔλαφος μηρυκάζει τὴν τροφήν αὐτῆς· εἶναι ζῶον
(τίς;) Ἀνήκει δὲ εἰς τὰ ἐλαφοειδή.

Εὐρίσκεται δὲ ἐν τοῖς εὐκράτοις κλίμασι τῆς τε Εὐρώπης
καὶ τῆς Ἀσίας καὶ τρέφεται, ὡς καὶ τὸ πρόβατον, διὰ
φυτικῶν οὐσιῶν. (Πῶς καλοῦνται τὰ οὕτω τρεφόμενα ζῷα;).

Ἡ θήρα τῆς ἐλάφου γίνεται δι' ἑπῶν καὶ κυνῶν. Ἡ

ἐλαφος, ἅμα ἰδοῦσα τὸν ἐχθρὸν, φεύγει μετὰ ταχύτητος, ἥς
παράδειγμα δὲν ἔχομεν, στηριζούσα μετὰ χάριτος τὰ κέ-
ρατα ἐπὶ τῶν ὤμων· ἐν ἀνάγκῃ καὶ κολυμβᾷ θαυμασίως.
Ἐξαντληθεισῶν δὲ τῶν δυνάμεων αὐτῆς, στρέφεται κατὰ
τῶν διωκτῶν καὶ ὑπερασπίζει ἑαυτήν, ὅσον δύναται, διὰ
τῶν κεράτων. Ἄλλ' ἐπὶ τέλους πίπτει ὑπὸ τῆς σφαίρας τῶν
κυνηγῶν.

Σημείωσις. Ἐν τῇ αὐτῇ καὶ ἡ ἔλαφος τάξει τῶν ζῶων,
(τίς;), καὶ εἰς τὸ αὐτὸ εἶδος (τίς;) ἀνήκει ἡ δορκάς, ἡ ἀίλη
καὶ ὁ τάρανδος, ἅπερ ἔχουσι τὰ αὐτὰ καὶ ἡ ἔλαφος μέρη
τοῦ σώματος.

Ἡ δορκάς διαφέρει τῆς ἐλάφου, καθ' ὅτι τίκει δύο, ἐν

θῆλυ καὶ ἐν ἄρρεν, καὶ ἀλλάσσει τὰ κέρατα αὐτῆς οὐχ
τὸ ἔαρ, ἀλλὰ τὸ φθινόπωρον.

Ἡ δὲ ἄλκη διαφέρει, καθ' ὅτι εἶναι μεγαλειτέρα τῆς ἐλάφου ἔχουσα κεφαλὴν μεγάλην καὶ ἐπιμήκη, ὦτα μακρά,

ρύγχος μετὰ μεγάλων μυκτῆρων, τράχηλον βραχὺν καὶ ὀγκώδη, πόδας μακροτάτους καὶ οὐρὰν λίαν μακρὰν

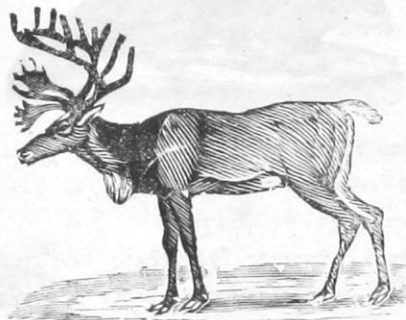
Τὸ χρῶμα τῆς ἄλκης παραλλάσσει ἀναλόγως τῆς ἡλικίας αὐτῆς. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν εἶναι φαιὸν κατὰ τὰ νῶτα, λευκὸν δὲ πρὸς τὴν κοιλίαν· εἶτα μεταβάλλεται σχεδὸν εἰς μέλαν.

Τὸ μῆκος καὶ τὸ ὕψος τοῦ ζῴου τούτου εἶναι δύο καὶ ἡμίσεος μέτρων· ζῆ 18 μέχρις 20 ἐτῶν, ἐξημεροῦται εὐκόλως καὶ ἀκολουθεῖ πιστῶς τῷ κυρίῳ αὐτοῦ.

Ζευγνύεται εἰς ἐλκηθρα καὶ ἀτρόχους ἀμάξας. Χρησιμεῖται δὲ καὶ τὸ κρέας καὶ τὸ δῆμα αὐτῆς, ὡς τὸ τῆς ἐλάφου.

Ὁ δὲ τάρανδος, ὁ καὶ βέντος λεγόμενος, εἶναι σχεδὸν κατὰ πάντα ὅμοιος τῇ ἐλάφῳ. Ζῆ μόνον εἰς τὰ ψυχρὰ κλίματα, τρεφόμενος διὰ λειχήνων καὶ φύλλων τῶν φυτῶν, ἅπερ

ἀνευρίσκει διὰ τοῦ ρύγχους, ἀνασκάπτων τὴν χιόνα. Ἀπαντᾷ κυρίως ἐν Σιβηρίᾳ καὶ Λαπωνίᾳ, ἔνθα μεταχειρίζονται αὐτὸν ὡς ζῶον φορτηγόν, ἀπολαύουσι δὲ ἐκ τούτου πᾶν ὅ,τι ἡμεῖς ἐκ τοῦ βοός, τοῦ προβάτου καὶ τῆς αἰγός. Χρησιμο-

ποιοῦσι πάντα τὰ μέρη τοῦ σώματος τοῦ ταρανδου ἀνέξαι-ρέτως. Πίνουσι τὸ γάλα καὶ ἐσθίουσι τὸ κρέας αὐτοῦ· ἐκ τοῦ αἵματος αὐτοῦ κατασκευάζουσιν ἀλλαντὰς· ἐκ τῆς κύστεως δοχεῖα· ἐκ τοῦ δέρματος ἐνδύματα· ἐκ τῶν νεύρων ράμματα· ἐκ τῶν ἐντέρων σχοινία καὶ ἐκ τῶν ὀστέων διάφορα σκεύη.

Λάπων, ἔχων εἰς τὴν κατοχὴν αὐτοῦ 400 ταρανδους, λογιζέται πλουσιώτατος.

88. Ὁ κάστωρ.

Ὁ κάστωρ ἔχει τὰ αὐτὰ καὶ ὁ μῦς μέρη τοῦ σώματος.

Τὸ ρύγχος αὐτοῦ κοσμεῖται ὑπὸ μαύρων καὶ μακρῶν μουστάκων· οἱ ὀδόντες εἶναι ὄξεις. Μεταξὺ τῶν δακτύλων τῶν ὀπισθίων ποδῶν ἔχει μεμβράνην, χρησιμεύουσαν αὐτῷ εἰς τὸ

νά κολυμβᾶ. Ἡ οὐρά αὐτοῦ εἶνα πλατεία, μακρά καὶ κεκαλυμμένη ὑπὸ λεπίδων. Ὅλος δὲ ὁ κορμὸς τοῦ ζώου τούτου

καλύπτεται ὑπὸ τριχῶν ποικίλων κατὰ τὸ χρῶμα, ἐρυθρῶν, ὑπερύθρων, μελανῶν καὶ λευκῶν. ἀλλαχοῦ μὲν μακρῶν καὶ μεταξοειδῶν, ἀλλαχοῦ δὲ βραχειῶν

Τὸ σῶμα τοῦ κάστορος ἔχει μῆκος ἑνὸς περίπου μέτρου· εἶναι δὲ κατὰ τι μεγαλείτερον τοῦ σώματος τῆς γαλῆς καὶ ὁμοιον τούτῳ κατὰ τὸ σχῆμα.

Ἡ θήλεια τοῦ ζώου τούτου κυοφορεῖ ἐπὶ τέσσαρας μῆνας καὶ τίκει 2—6 τέκνα τυρλά, ἅπερ γαλακτοτροφεῖ· ἔχει δὲ τέσσαρας μαστοὺς.

Οἱ κάστορες ζῶσιν ἐν ταῖς ἀρκτώαις χώραις, μάλιστα τῆς Ἀμερικῆς. Καὶ τὸ μὲν θέρος διαμένουσιν ἐν ταῖς τρώγλαις, ἃς σκάπουσι παρὰ τὰς ὄχθας τῶν λιμνῶν καὶ τῶν ποταμῶν, τὸν χειμῶνα δὲ συνερχόμενοι κτιζουσιν οἰκίας τεχνικωτάτας. Τὴν οἰκοδομήσιμον ξυλείαν κόπτουσι διὰ τῶν ὀδόντων· διὰ τοῦ στόματος καὶ τῶν ποδῶν κομίζουσι πᾶν ἀναγκαῖον ὑλικὸν πρὸς ἀνέργειαν τῆς οἰκίας, ἥτοι ξύλα, λίθους, πηλόν, ὃν κατασκευάζουσι διὰ τῶν ἐμπροσθίων ποδῶν. Ἐπὶ τούτῳ καὶ κολυμβῶσιν ἐν ἀνάγκῃ, ἀνυψοῦντες καὶ ποιοῦντες τὰς οὐράς αὐτῶν πηδάλια.

Μετὰ τὴν ἀνέργειαν τῶν ἐξωτερικῶν μερῶν τῆς οἰκίας

ἐνσχολοῦνται εἰς τὴν ἐσωτερικὴν διακόσμησιν αὐτῆς. Διαίρουσιν αὐτὴν εἰς διαφόρους ὀροφάς, ἐχούσας κωνοκίους θόλους καὶ τακτικὰς ὁδοὺς. Καὶ τοσοῦτον ἀκριβῶς κλείουσι τὰς τυχόν ὑπαρχούσας ὑπὰς διὰ κοιλάματος ἐξ ἀργίλλου, ὥστε ἐντὸς τῶν καλυβῶν τούτων οὐδεμία ἀκτίς φωτὸς διεισδύει. Αἱ οἰκίαι αὗται ἔχουσι πάντοτε δύο ἐξόδους, τὴν μὲν πρὸς τὸ ὕδωρ, τὴν δὲ πρὸς τὸ πλησιέστερον μέρος τῆς ὄχθης. Ἐν αὐταῖς ζῶσιν οἱ κάστορες σύνδου οἰκογένειαι, αἵτινες ἔχουσι δώδεκα περίπου κάστορας· ἔχουσιν ἐπὶ τὰς ἐξόδους φρουροὺς, οἵτινες διὰ τῶν φωνῶν αὐτῶν ἀγγέλλουσι πάντα κίνδυνον. Ἄμα δὲ τῇ ἀγγελίᾳ ταύτῃ πάντες οἱ ἐν τῇ οἰκίᾳ καταφεύγουσιν εἰς τὰ ὕδατα, ὅθεν ἐξέρχονται μόνον μετὰ τὴν πάροδον τοῦ κινδύνου.

Οἱ κάστορες τρέφονται διὰ ξηρῶν καρπῶν καὶ φλοιῶν, οὓς τρώγουσι *τρωγαλίζοντες* ὡς ὁ λαγῶς· ὅθεν καὶ τάσσονται εἰς τὴν τάξιν τῶν *τρωακτικῶν*.

Θηρεύονται δὲ οἱ κάστορες οὐχὶ μόνον χάριν τοῦ πολυτίμου αὐτῶν δέρματος, ἐξ οὗ κατασκευάζουσι πῖλους, περιχειρίδας καὶ ἄλλα πράγματα, ἀλλὰ καὶ χάριν ὕγρου τινοῦ λιπώδους καὶ ὑπομέλανοῦ, ὅπερ ὁ ἄρρην ἔχει ἐντὸς θυλάκου διπλοῦ ὑπὸ τὴν κοιλίαν, καὶ ὅπερ εἶναι λίαν χρήσιμον ἐν τῇ ἰατρικῇ. Τὸ ὕγρον τοῦτο ἔχει καὶ ἡ θήλεια, ἀλλ' εἰς ποσὸν μικρότερον.

89. Ὁ λέων.

Ὁ Λέων ἔχει κεφαλὴν, κορμόν, οὐρὰν καὶ τέσσαρας πόδας.

Ἡ κεφαλὴ τοῦ λέοντος εἶναι μεγάλη, τὸ μέτωπον ἔρρυτιδωμένον, αἱ ὀφρύες πυκναί, οἱ ὀφθαλμοὶ κοίλοι, ἡ ρίς πλατεία, τὸ στόμα μέγα καὶ ἐσχισμένον, περικλείον ὀδόντας λίαν ἰσχυροῦς, δυναμένους νὰ συντρίβωσι καὶ τὰ σκληρότατα ὀστά.

Οἱ πόδες τοῦ λέοντος εἶναι βραχεῖς, ἀλλ' εὐκαμπτοὶ καὶ τόσοσιν ἰσχυροί, ὥστε ὁ λέων δι' ἑνὸς κτυπήματος τοῦ ποδὸς δύναται νὰ συντρίψῃ τὴν κεφαλὴν ἵππου. Οἱ μὲν πρόσθιοι ἔχουσιν ἀνά πέντε δακτύλους, οἱ δὲ ὀπίσθιοι ἀνά τέσσαρας μόνον, καθωπλισμένους δι' ἰσχυρῶν ὀνύχων.

Ὁ λέων βαδίζει ἐπὶ τῶν δακτύλων, δι' ὃ καλεῖται δακτυλόβαμον ζῶον. Ὡς πρὸς τὸ σχῆμα δὲ τῆς κεφαλῆς καὶ τοὺς ὀνυχας ἔχει τὴν αὐτὴν καὶ ἡ γαλῆ μορφήν, δι' ὃ ἀνήκει εἰς τὰ γα.λεοειδῆ ἢ αἰ.λουροειδῆ ζῶα.

Τὸ χρῶμα τῶν τριχῶν τοῦ λέοντος εἶναι κατὰ μὲν τὰ νῶτα κίτρινον καὶ ἐρυθρόν, κατὰ δὲ τὴν κοιλίαν καὶ πρὸς τὰς πλευράς λευκόν.

Τὸ μῆκος τοῦ θηρίου τούτου εἶναι τριῶν ὡς ἔγγιστα μέτρων, τὸ δὲ ὕψος ἑνὸς καὶ ἡμίσεος.

Ὁ λέων ζῆ τέσσαράκοντα περίπου ἔτη, οὐδέποτε ἔγκαταλιμπάνων τὴν λέαιναν, ἀλλὰ συνοδεύων αὐτῇ πανταχοῦ καὶ προφυλάττων αὐτήν.

Ἡ λέαινα εἶναι μικροτέρα τοῦ λέοντος καὶ στερεῖται τῆς χαιτίης· μετὰ κυοφορίαν δὲ 108 ἡμερῶν γεννᾷ τέσσαρας ἕως πέντε σκύμους ἢ λεοντιδεῖς, οὓς τρέφει μετὰ μεγάλης φιλοστοργίας, χάριν δὲ αὐτῶν περιφρονεῖ πάντα κίνδυνον.

Ὁ λαιμὸς τοῦ λέοντος καλύπτεται ὑπὸ ἀδράς χαιτίης, χρώματος μέλανος· ἡ δὲ οὐρά, ἔχουσα μῆκος ἑνὸς καὶ ἡμίσεως σχεδὸν μέτρου ἀπολήγει εἰς θύσανον καὶ εἶναι ὠπλισμένη κατὰ τὸ ἄκρον δι' ὀνυχος γαμφοῦ.

Ἡ φωνὴ τοῦ λέοντος καλεῖται μυκηθμὸς ἢ βρυχηθμὸς· εἶναι δὲ τόσοσιν ἰσχυρά, ὥστε ἐμποιεῖ φόβον καὶ τρόμον τοῖς τε ἀνθρώποις καὶ τοῖς ζῴοις,

Ὁ λέων καλεῖται βασιλεὺς τῶν τετραπόδων ἕνεκα τῆς μεγάλης αὐτοῦ ἰσχύος καὶ μεγαλοπρεπειας. Πεινῶν καθίσταται τρομερός· ὁρμᾷ ἐναντίον ζῴων τε καὶ ἀνθρώπων, καὶ ἐν συνοδείᾳ πορευομένων, συλλαμβάνει τὴν λέαν αὐτοῦ, βρυχώμενος δὲ σπαράττει αὐτὴν διὰ τῶν ὀνύχων καὶ καταβροχθίζει τὰ τε ὀστά καὶ τὰ κρέατα. Πληττόμενος καθίσταται ἀκάθεκτος· ἀνυפוὶ τὴν χαιτίην αὐτοῦ, πλήττει ἑαυτὸν διὰ τοῦ γαμφοῦ ὀνυχος τῆς οὐράς, τύπτει μανιωδῶς τὴν γῆν διὰ τῶν ποδῶν, καὶ οὐδὲν δύναται ν' ἀναχαιτίσῃ τὴν λύσσαν αὐτοῦ.

Ὁ λέων ζῆ ἀνά τὰς ἐρήμους καὶ τὰ δάση τῆς Ἀφρικῆς καὶ τῆς Ἀσίας.

Τρέφεται διὰ τοῦ κρέατος τῶν πιθήκων, ἐλάφων, ἵππων,

καμήλων, μικρῶν ἐλεφάντων καὶ ἄλλων ζῴων, ἅπερ συλλαμβάνει τὴν νύκτα, κρυπτόμενος καὶ ἐνεδρεύων παρὰ τὰς πηγὰς. Ὁ λέων καὶ πάντα τὰ διὰ σαρκῶν τῶν ἄλλων ζῴων τρεφόμενα ζῶα καλοῦνται *σαρκοβόρα* ἢ *ἀρπακτικά*.

Θηρεύουσι τὸν λέοντα ἔριπποι καὶ μετὰ κυνῶν χάριν τοῦ δέρματος αὐτοῦ. Συλλαμβάνουσι δὲ αὐτὸν διὰ δικτύων καὶ βρόχων ἢ καὶ διὰ λάκκων, ἐπὶ τούτῳ ἐξορυσσομένων καὶ καλυπτομένων διὰ χόρτων καὶ φύλλων, ἐφ' ὧν ρίπτουσι δέλεαρ τεμάχια κρέατος. Οἱ λέοντες, συλλαμβανόμενοι, τιθασσεύονται καὶ χρησιμεύουσιν εἰς τε τοὺς πολέμους καὶ τὴν θήραν, ὑπακούουσι δὲ τοῖς προστάγμασι τοῦ κυρίου αὐτῶν.

90. Ἀλώπηξ καὶ λέων.

Ἐτρεχε διωκομένη μί' ἀλώπηξ κολοβή,
τίς εἰξεύρει ποῦ τὴν εἶχε λησιμονήσει τὴν οὐρανὸς της;
ἔτρεχ', ἔτρεχε ζητοῦσα μέρος, ὅπου νὰ κρυβῆ,
ὅτε βλέπει σπύλαιόν τι... φαντασθῆτε τὴν χαρὰν της.

Μὲ κυμαίνομένην γλῶσσαν καὶ μὲ ἀστραπῆς ὀρυμνὴν ὤρμησεν εἰς τοῦ σπυλαιίου τὸ σωτηριῶδες χάσμα καὶ ἐντὸς αὐτοῦ ἐρρίφθη· ἀλλ', ὦ φροῖκν! 'ς τὴν στιγμὴν εἶδε λέοντα ἐμπρὸς της... τῆς ἐβάνη μαῦρον φάσμα.

Ἐσυρε κραυγὴν τοῦ τρόμου κ' ἔπεσεν ἡμιθανής...
Ὁ δὲ λέων πλησιάσας, «Αἴ! τῆς εἶπεν, ἀδελφὴ μου

1. Δόλωμα.

δὲν ἐντρέπεσαι; Τί τρέμεις; Μὰ τὸ 'πίστευε κάνεις!
ἦλθες εἰς τὴν ὥραν, ὅπου σὲ ἐπόθει ἡ ψυχὴ μου».

Ἄχ! ἐνόησεν ἐκείνη, ὡς ἀλώπηξ κολοβή,
τί ἐσήμαινον αἱ λέξεις «ἦλθες εἰς τὴν ὥραν, ὅπου
σὲ ἐπόθει ἡ ψυχὴ μου», καὶ τί μέλλει νὰ συμβῆ,
ὅτε βρυχηθῆμις ἠκούσθην, ὡς φωνὴ κακοῦ ἀνθρώπου..

Ἡ στιγμὴ ἐκείνη ἦτο κρίσιμος στιγμὴ· διὸ
ἐγερθεῖσα... «Βασιλεῦ μου, ἔκραξε μὲ πονηρίαν,
μόλις, μόλις τὸ θυμοῦμαι καὶ ἀκόμη φροκῶ...
Ἄκουσον τῶν στεναγμῶν μου καὶ τῶν θρήνων τὴν αἰτίαν.

Ἄχ! λαγῶς κατατρεγμένος, καταφύγιον ζητῶν,
'ς τὴν καλύβην μας εἰσῆλθε, καθὼς ἦλθα κ' ἐγὼ τώρα,
καὶ ἀσπλάγχχνως ὁ πατήρ μου κατεβρόχθισεν αὐτόν·
ἀλλὰ, ὦ στιγμὴ φροκῶδης! δὲν παρῆλθε πολλὴν ὥρα,

καί... κεραυνὸς βροντήσας τὸν κτυπᾷ 'ς τὴν κεφαλὴν
κ' εἶδ' ἀσπαίροντα 'ς τὸ αἶμα τὸν πτωχόν μου τὸν πατέρα.
ἔπταισε κ' ἐτιμωρήθη μ' αὐστηρότητα πολλήν...
ὦ, κάνένα νὰ μὴ εὔρη ἡ φροκτὴ ἐκεῖν' ἡμέρα...

Καὶ σιγήσασα ἐθρήνει καὶ ἐστέναζε πικρῶς·
τόσον δὲ ἐπιτηδεῖως ἦλθε τὸ στρατήγημά της,
ὥστε καὶ αὐτὸς ὁ λέων, ὁ πρὶν τόσον φοβερός,
εἶτε ἐκ τοῦ φόβου εἶτε συμπαθῶν εἰς τὰ δεινὰ της,

«Ἐλα, ἀδελφή μου, λέγει, πήγαινε εἰς τὸ καλόν».

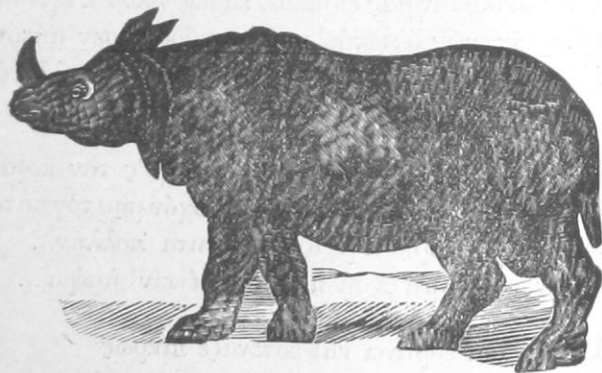
Ἡ ἀλώπηξ δὲν ἐστάθη νὰ ἀκούσῃ λόγον ἄλλον· μίαν ἔδωκε κ' εὐρέθη πρὸ συντρόφων της πολλῶν, λέγουσα τὰ θαύματά της μετὰ καγχασμῶν μεγάλων.

Π. Ι. Φέρμπος.

91. Ὁ ρινόκερος.

Ὁ ρινόκερος εἶναι ζῷον τετράπουν, ἔχων τὰ αὐτὰ καὶ ὁ λέων μέρη τοῦ σώματος.

Ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ, ὁμοία πρὸς τὴν τοῦ ἀγρίου χοίρου, εἶναι ἐπιμήκης· τὰ ὦτα πλατέα καὶ εὐθυτενῆ· οἱ ὀφθαλμοὶ μικροὶ· δυνάμενοι μόνον τὰ πρὸ αὐτῶν κατ' εὐθείαν κείμενα πράγματα νὰ βλέπωσι· τὸ στόμα ἐσχισμένον κατὰ τι, οἱ δὲ πόδες

βραχεῖς. Ἐκαστος τῶν ποδῶν τοῦ ρινόκερω ἀπολήγει εἰς τρεῖς μεγάλας χηλάς.

Ὀλόκληρον δὲ τὸ σῶμα τοῦ ζῴου τούτου καλύπτεται ὑπὸ δέρματος, ὅπερ κατὰ μὲν τοὺς ὤμους καὶ τὰ νῶτα ἔχει πτυχᾶς κεκαλυμμένης ὑπὸ λεπίδων, ἃς οὔτε λόγῃ οὔτε σφαῖρα πυροβόλου οὔτε ὄνυχες θηρίου δύνανται νὰ διαπεράσωσι· κατὰ δὲ τὴν κεφαλὴν καὶ τὴν κοιλίαν εἶναι μαλακὸν κατὰ τι, ἐνταῦθα δὲ μόνον δύναται ὁ ἐχθρὸς νὰ προσβάλλῃ αὐτόν·

Ὁ ρινόκερος ἔχει χρῶμα ὑπομέλαν. Ζῆ ἑκατὸν περίπου ἔτη.

Ἡ θήλεια κυοφοροῦσα 14 ἢ 15 μῆνας, τίκει ἐν μόνον νεογνόν.

Τὸ ζῷον τοῦτο ἔχει ἐπὶ τῆς ρινὸς κέρας τι σκληρότατον· ἐκ τούτου ὠνομάσθη ρινόκερος. Τὸ κέρας τοῦτο ἔχει μῆκος ἐνὸς μέτρου, δι' αὐτοῦ δὲ ὑπερασπίζει ἑαυτὸν ἢ ἐπιτίθεται κατ' ἄλλων ζῴων καὶ διασχίζει αὐτὰ ὡς διὰ ξίφους. Δι' αὐτοῦ ἐκρίζοι καὶ τὰ μέγιστα δένδρα, τρέχων δὲ ἀυλακίζει τὴν γῆν, ὡς δι' ἀρότρου καὶ ρίπτει ἄνω τῶν ὤμων τοὺς προστυγχάνοντας καὶ κωλύοντας τὸν δρόμον αὐτοῦ λίθους.

Ὁ ρινόκερος εἶναι ἡμερος, πρᾶος, εὐκίνητος, καίτοι ἔχει σχῆμα ὀγκωδέστατον. ἔχει μεγίστην ἀντιπάθειαν πρὸς τὸ ἐρυθρὸν χρῶμα. Ὄθεν μόνον κατὰ τῶν ἀνθρώπων, τῶν ἐρυθρὸν ἐνδύμα ἐνδεδυμένων, ἢ τῶν ἐνοχλοῦντων αὐτόν, ἐπιτίθεται. Εὐρίσκεται ὁ ρινόκερος ἐν Ἀσίᾳ· ζῆ παρὰ τοὺς ποταμούς καὶ τρέφεται διὰ χόρτων, κλάδων δένδρων, ἀκανθῶν, σακχαροκαλάμου καὶ παντοειδῶν φυτῶν· ἕνεκα τούτου καλεῖται ζῷον (τί ;).

Τὸ κέρας τοῦ ρινόκερω ἐσθίουσιν οἱ Ἴνδοί. Ἐκ τοῦ δέρματος αὐτοῦ κατασκευάζουσιν ἀσπίδας καὶ θώρακας.

Σημείωσις. Ὅμοιος τῷ ρινόκερω εἶναι ὁ ἱπποπόταμος,

κληθείς οὕτω, διότι ζῆ παρὰ τοὺς ποταμούς καὶ ἔχει φωνὴν ὁμοίαν τῇ τοῦ ἵππου.

Ὁ τε ἵπποπόταμος καὶ ὁ ρινόκερος ἔχουσι δέρμα παχύτατον, οὔτε διὰ σφαίρας πυροβόλου διατρυπώμενον· διὰ τοῦτο καλοῦνται ζῶα (τίνα ;).

Ὁ ἵπποπόταμος θηρεύεται ἕνεκα τοῦ κρέατος, τοῦ δέρματος καὶ τῶν λαμπρῶν αὐτοῦ ὀδόντων, οἵτινες εἶναι ἐπίσης πολύτιμοι, ὡς καὶ οἱ τοῦ ἐλέφαντος. Ἄλλ' ἢ θήρα αὐτοῦ

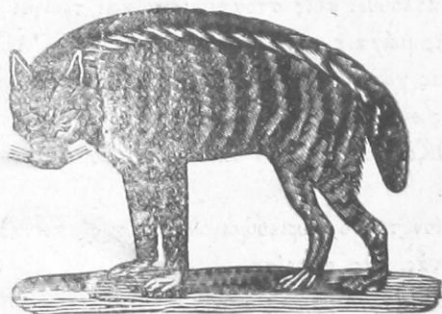
εἶναι ἐπικίνδυνος, ὡς εἶναι πάντων σχεδὸν τῶν ἀγρίων ζῴων. Διὰ τοῦτο πρὸς σύλληψιν καὶ αὐτοῦ καταφεύγουσιν οἱ ἄνθρωποι εἰς δόλους καὶ παγίδας.

92. Ἡ ὕαινα.

Ἡ ὕαινα ἔχει τὰ αὐτὰ καὶ ὁ λέων μέρη τοῦ σώματος.

Οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς ὕαινης εἶναι ἄγριοι καὶ σπινθηροβόλοι· λάμπουσι δὲ κατὰ τὴν νύκτα. ὡς δύο ἀστέρες. Αἱ σιαγόνες αὐτῆς εἶναι καθωπλισμένοι δι' ὀξέων καὶ μεγάλων ὀδόντων, δι' ὧν μεταφέρει τὴν λείαν αὐτῆς, ὅσον μεγάλη καὶ ἂν εἶναι χωρὶς οὐδόλως νὰ ἐγγίση τῷ ἐδάφει τῆς γῆς. Εἶναι ἀδύνατον ν' ἀποσπάσῃ τις ἀπὸ τῶν ὀδόντων αὐτῆς πᾶν ὅ,τι ἤδη ἤρπασεν. Ὁ τράχηλος τῆς ὕαινης εἶναι ἐπὶ τοσοῦτον σκληρὸς καὶ δύσκαμπτος, ὥστε, θέλουσα νὰ στραφῇ πρὸς τι μέρος, πρέπει νὰ στρέψῃ οὐχὶ μόνον τὸν τράχηλον, ἀλλ' ἅπαν αὐτῆς τὸ σῶμα,

Τὰ νῶτα τῆς ὕαινης καλύπτονται ἐν εἴδει χαίτης ὑπὸ ὀρ-

θίων καὶ ἀδρῶν τριχῶν· ἔχει τραχεῖαν καὶ κρεμαμένην τὴν οὐράν, τοὺς δὲ ὀπισθίους τῶν ποδῶν νομιζοῦσι τις πολλακίας βραχυτέρους τῶν προσθίων ἢ τεθλασμένους.

Βαίρουσα δὲ ἐπὶ τῶν δακτύλων τῶν ποδῶν, καλεῖται ζῶον δακτυλόβαμον.

(Τίνα ἄλλα δακτυλοβάμουνα ζῶα γινώσκετε ;).

Ἐπάρχουσιν ὕαιναι ἔχουσαι τῷ χρῶμα τῶν τριχῶν μέλαν, ἄλλαι δὲ φαῖον ἢ ὑπέρυθρον.

Ἡ ὕαινα εἶναι ζῶον θηριῶδες καὶ τολμηρόν. Ἀντιπαράσσεται καὶ πρὸς αὐτὸν τὸν λέοντα. Τὸ σῶμα αὐτῆς ἐκπέμπει βαρυτάτην ὀσμὴν, ἣ δὲ φωνὴ εἶναι πένθιμος. Τὸ ζῶον τοῦτο μικρὸν συλλαμβανόμενον, ἐξημεροῦται καὶ τιθαστεύεται.

Ἡ ὕαινα εἶναι ὁμοία πρὸς μέγαν λέοντα.

Ἡ ὕαινα ἐνδιαίτᾳται ἐν σπηλαίοις, ἐξ ὧν κατὰ τὰς νύκτας ἐξέρχεται πρὸς ἀναζήτησιν τροφῆς. Συνήθως ἐπιτίθεται κατὰ τῶν μικροτέρων αὐτῆς ζῶων· ἀλλὰ πεινώσα ἐπιπίπτει καὶ κατὰ μεγάλων καὶ κατ' αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων. Ἀνασκάπτει διὰ τῶν ὀνύχων τοὺς τάφους καὶ τρώγει τὰ πτώματα. Ἀκολουθεῖ τοῖς στρατεύμασι καὶ τρώγει τὰ σῶματα τῶν ἐν ταῖς μάχαις πιπτόντων. Ἐν δὲ τῇ Ἀβυσσίᾳ καὶ τισὶν ἄλλαις χώραις οἱ κάτοικοι ἐπὶ σκοπῶ ῥίπτουσι τὰς ἀκαθαρσίας εἰς τὰς εἰσόδους τῶν κωμῶν ἢ πόλεων, ἵνα καταβροχθίζωνται ὑπὸ τῶν ὕαινῶν καὶ μὴ μολύνωσι τὸν ἀέρα σπητόμενοι.

Τὸ θηρίον τοῦτο, κυριευόμενον ὑπὸ τῆς πείνης, καταστρέφει καὶ αὐτὰς τὰς φυτείας.

Τῆς ὕαινης χρησιμεύει μόνον τὸ δέρμα.

99. Ἡ τίγρις.

Ἡ τίγρις ἔχει τὰ αὐτὰ καὶ ἡ γαλῆ μέρη τοῦ σώματος. Τὰ ὄτα αὐτῆς εἶναι μικρά, τὸ στόμα πλατύ, οἱ ὄνυχες ὀξύ-

τατοι καὶ ἡ οὐρά μακρά. Ὅλον δὲ τὸ σῶμα αὐτῆς καλύπτεται ὑπὸ τριχῶν μαλακῶν καὶ σιλιπνῶν.

Ἡ τίγρις βαδίζει ἐπὶ τῶν δακτύλων. (Τὶ ζῶον καλεῖται ;)

Τὸ πρόσωπον, ὁ τράχηλος καὶ ἡ κοιλία τῆς τίγρεως ἔχουσι χρῶμα λευκόν, τὰ δὲ λοιπὰ μέρη ὑπόξανθον. Αἱ δὲ ἀπὸ τῶν νώτων πρὸς τὴν κοιλίαν αὐτῆς κατερχόμεναι πολυστικτοὶ γραμμαὶ παρέχουσι κάλλος εἰς τὸ ζῶον τοῦτο.

Ἐχει ὕψος ἐνὸς καὶ ἡμίσεος ὠ; ἔγγιστα μέτρου καὶ μῆκος τριῶν.

Ἡ θήλεια τίγρις τίκει συνήθως τέσσαρα ἢ πέντε.

Τὸ θηρίον τοῦτο εἶναι τὸ ἀγριώτατον πάντων τῶν ζῶων καὶ καθ' ὑπερβολὴν αἰμοβόρον.

Οὐδέποτε τιθαστεύεται. Κατασπαράσσει δέ, ἂν δύνηται, τοὺς τε θωπεύοντας καὶ τοὺς ἐνοχλοῦντας αὐτήν. Πεινώσα

δὲ καὶ μὴ πεινώσα, ἐπιτίθεται κατὰ τοῦ τυχόντος ζώου ἢ ἀνθρώπου, κατασπαράσσει τὴν λείαν διὰ τῶν τρομερῶν αὐτῆς ὀδόντων καὶ ὀνύχων, καὶ ἀπομυζᾷ τὸ αἷμα μετὰ βραχνῶδῶν φωνῶν, ἐμραινουσῶν τὴν χαρὰν αὐτῆς.

Ἡ τίγρις εἶναι ἀτρόμητος· οὐδένα φοβεῖται. Κολυμβᾷ θαυμασίως· ἐπιπίπτουσα δὲ κατὰ τῶν πλοικαρίων, ἀρπάζει τοὺς ἐν αὐτοῖς ἀνθρώπους.

Αἱ τίγρεις εἶναι ἐπὶ τοσοῦτον ἄγριαι, ὥστε οὐδὲ μετὰ τῶν ὁμοίων αὐταῖς συνδιατιπῶνται, οὔτε βοηθοῦσιν ἀλλήλαις. Λέγεται μάλιστα, ὅτι ὁ ἄρρην πολλακίς τρώγει καὶ αὐτὰ τὰ νεογνά αὐτοῦ.

Ἡ τίγρις εἶναι κατὰ πολλὰ ὁμοία τῇ γαλῇ καὶ ἀνήκει εἰς τὰ αἰλουροειδῆ ζῶα.

Ἡ τίγρις ζῆ ἀνά τὰ δάση τῆς Ἀσίας.

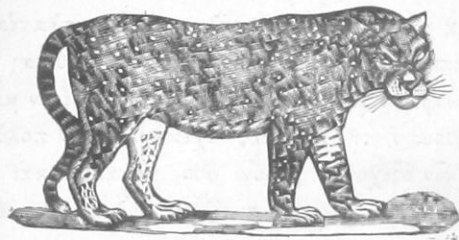
Τρέφεται δὲ ἐκ τοῦ κρέατος τῶν ἄλλων ζώων, ἅπερ συλλαμβάνει ἐνεδρεύουσα παρὰ τὰς ὄχθας τῶν ποταμῶν. Ἄμα δὲ ἰδοῦσα ζῶον τι ἐρχόμενον, ἵνα πῆν ὕδωρ, ὀρμᾷ κατ' αὐτοῦ μετὰ ταχύτητος τεραστίας, συλλαμβάνει αὐτὸ καὶ, κομίζουσα ἐντὸς πυκνοτάτων δασῶν, τὸ κατατρῶγει.

Τὰ ὑπ' αὐτῆς καταδιωκόμενα ζῶα οὐδαμοῦ εὐρίσκουσι σωτηρίαν καὶ καταφυγὴν, οὐδ' ἐπὶ τῶν δένδρων, διότι ἡ τίγρις ἀναρριχᾶται μετὰ θαυμασίας ἐπιδεξιότητος.

Ἡ τίγρις, ἐπειδὴ τρέφεται διὰ τῶν σαρκῶν ἄλλων ζώων, ἀνήκει εἰς τὴν τάξιν (τ'ἰων);).

Ἐν ταῖς Ἰνδίαις, ἔνθα ἡ τίγρις μεγάλας ἐπιφέρει κατα-

στροφάς εἰς τὰ ποίμνια καὶ εἰς τὰ κτήνη, κυνηγοῦσιν αὐτὴν οἱ κάτοικοι δι' ἐλεφάντων ἡμέρων, οἵτινες οὐχὶ ὀλίγον βοη-

θοῦσι τοῖς θηρευταῖς, ἀνκτινάσσοντες τὴν τίγριν διὰ τῆς προβοσκίδος αὐτῶν καὶ εἶτα συντριβόντες αὐτὴν διὰ τῶν ποδῶν.

Ἄν ὅμως ἡ τίγρις κατορθώσῃ νὰ προσβάλλῃ τοὺς θηρευτὰς ἐκ τῶν νώτων, οὐδεμία ἐλπίς σωτηρίας ὑπάρχει. Ἀφεύκτως θὰ κατασπαραχθῶσιν.

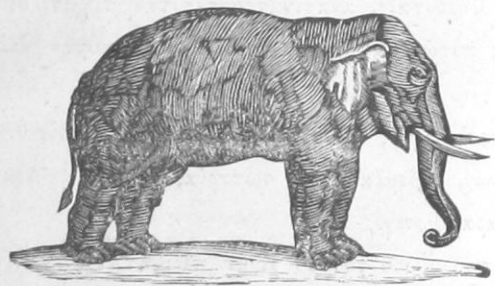
Ἡ δορὰ τοῦ ζώου τούτου εἶναι περιζήτητος χάριν τῆς ὠραίας καὶ παχεῖας μηλωτῆς· διὰ τοῦτο εἶναι βαρύτιμος.

Σημείωσις. Ὅμοια κατὰ πολλὰ πρὸς τὴν τίγριν εἶναι, εἰς τὴν αὐτὴν δὲ ἀνάγονται τάξι (τίνας) καὶ δύο ἕτερα ζῶα, ὁ πάνθηρ ἢ πάρδαλις καὶ ὁ λεόπαρδος ἢ λεοπάρδαλις· τὸν λεόπαρδον, ὡς μέγιστον αὐτῆς ἐχθρὸν, καταδιώκει ἡ τίγρις καὶ παντοιοτρόπως ἐπιδιώκει τὴν καταστροφὴν τοῦ εἶδους αὐτοῦ.

94. Ὁ ἑλέφας.

Ὁ ἑλέφας ἔχει τὰ αὐτὰ καὶ πάντα τὰ τετράποδα μέρη τοῦ σώματος.

Ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ εἶναι μεγάλη, τὰ ὦτα πλατέα, δι' ὧν, ὡς ὁ ὄνος, ἀποδιώκει τὰ ἐνοχλοῦντα αὐτὸν ζῴφια· οἱ ὀφθαλμοὶ εἶναι ζωηροὶ καὶ μικροί, τὸ στόμα ἠνωμένον μᾶλλον μετὰ τοῦ στήθους ἢ τῆς κεφαλῆς· ἔχει γλῶσσαν πολὺ μακρὰν, ἐξ ὀδόντας, ὧν ἐξέχουσι μόνον δύο μεγάλοι καὶ καμπύλοι χαυλιόδοντες, χρησιμεύοντες αὐτῷ ὡς ὁ .λον ἰσχυρόν.

Ἡ ρίς τοῦ ἑλέφαντος, ἔχουσα δύο σωλήνας ἀντὶ μυκτῆρων, καλεῖται προβοσκίς. Ἡ προβοσκίς, ἣν ὁ ἑλέφας κατ' ἀρέσκειαν συστέλλει ἢ διαστέλλει, ἐφικνεῖται μέχρι τοῦ ἐδάφους καὶ χρησιμεύει αὐτῷ, ὡς τῷ ἀνθρώπῳ αἱ χεῖρες. Πᾶν ὅ,τι ὁ ἄνθρωπος δύναται νὰ πράξῃ διὰ τῶν χειρῶν, ὁ ἑλέφας πράττει διὰ τῆς προβοσκίδος.

Εἶναι τόσον ἰσχυρὰ ἡ προβοσκίς, ὥστε δι' αὐτῆς ὁ ἑλέφας δύναται νὰ φονεύσῃ πᾶν σχεδὸν ζῷον.

Ὁ ἑλέφας ἔχει μηρούς βραχεῖς κεκαλυμμένους ὑπὸ παχυτάτους χιτῶνος. Ὁλος δὲ ὁ κορμὸς αὐτοῦ καλύπτεται ὑπὸ τυλώδους καὶ ἄνευ τριχῶν δέρματος παχυτάτου· διὰ τοῦτο τάσσεται εἰς τὴν τάξιν τῶν ζῴων, ἅπερ καλοῦνται παχύδερμα.

Τὸ χρῶμα τῶν ἐλεφάντων εἶναι ὑπομέλαν, σπανίως δὲ εὐρίσκονται καὶ λευκοὶ ἢ ἐρυθροὶ ἐλέφαντες. Τὸ ὕψος τοῦ ἐλέφαντος εἶναι τριῶν μέχρις ἑξέμετρων. Ζῆ δέ, ὡς λέγεται, μέχρι 200 ἐτῶν.

Αἱ θήλειαι σπανίως τίκτουσι πλείω τοῦ ἐνός, ὅπερ, ἅμα γεννώμενον. εἶναι ὡς μέγας κύων. Ἡ μήτηρ θηλάζει τὸ νεογνὸν αὐτῆς ἐναγκαλιζομένη διὰ τῆς προβοσκίδος.

Ὁ ἑλέφας, καίτοι ἰσχυρότερος πάντων τῶν τετραπόδων, οὐδέως εἶναι ἄγριος. Εὐκόλως ἐξημεροῦται συλλαμβανόμενος, ὑπακούει δὲ εἰς τὸν κύριον αὐτοῦ, ὃν παραλαμβάνει ἐπὶ τῶν νώτων, γονατίζων.

Τὸ ζῷον τοῦτο βαδίζει τάχιστα καλπάζει, ἐν ἀνάγκῃ δὲ καὶ κολυμβᾷ ἄριστα.

Ὁ ἑλέφας ζῆ ἀνὰ τὰ δάση, τρεφόμενος διὰ χόρτων, φύλλων, τρυφερῶν κλάδων καὶ ἄλλων φυτῶν. Ἀγαπᾷ πολὺ τὰ γλυκύσματα, τὰ πνευματώδη ποτὰ καὶ τὰς εὐωδίας. Ἄνευ μὲν τροφῆς δύναται νὰ μένῃ ἐπὶ ὀκτῶ ἡμέρας, ἄνευ ὅμως ὕδατος οὐχί.

Χρησιμεύει δὲ ὡς ζῷον φορητῆρον, σύρει ἀμάξας, μεταφέρων φορτία βαρύτερα, καὶ προσέχει, ἵνα μὴ ἀπολέσῃ ἢ συντρίψῃ τι ἐκ τῶν μετακομιζομένων.

'Επί τῶν νότων τῶν ἐλεφάντων ἔκτιζον κατὰ τὴν ἀρχαιότητα πύργους, ἐν οἷς οἱ στρατιῶται κεκρυμμένοι ἐπολέμουν ἀφόβως. Νῦν δὲ ἐπ' αὐτῶν ἀναβαίνοντες, ὡς ἐπὶ ἵππους, ἐξέρχονται εἰς θήραν οἱ μεγιστᾶνες τῶν Ἰνδῶν.

Πλὴν τούτων πάντα τὰ ἀπὸ ἐλεφαντίνου ὀστού πολυτελῆ πράγματα κατεργάζονται ἐκ τῶν χαυλιοδόντων τῶν ἐλεφάντων· τοὺς ὀδόντας τούτους ἀπορρίπτουσιν οἱ ἐλέφαντες ἐν τῇ νεανικῇ αὐτῶν ἡλικίᾳ, ἀντὶ δὲ τούτων ἐκφύονται ἔτεροι, ζυγίζοντες μέχρι ἑκατὸν λιτρῶν¹ καὶ ἔχοντες πάχος βραχίονος ἀνθρώπου, αὐξάνοντες δὲ εἰς μῆκος 3 περίπου μέτρων. Χάριν δὲ τῶν ὀδόντων τούτων θηρεύεται πολὺ ὁ ἐλέφας.

95. 'Ο δελφίν.

'Ο δελφίν ἐξωτερικῶς μὲν ἔχει μορφήν ἰχθύος, ἐσωτερικῶς δὲ ἔχει ὀργανισμόν ζῴου θηλαστικοῦ.

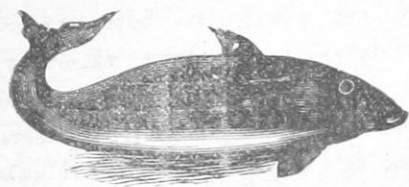
Εἶναι μὲν ζῷον θηλαστικόν, ἀλλὰ ζῆ ἐντὸς τῆς θαλάσσης καὶ εἶναι ὅμοιος μεγάλῳ ἰχθύϊ· εἶναι κητος· διὰ τοῦτο ἀνήκει εἰς τὰ κητοειδῆ.

Τὸ σῶμα τοῦ δελφίνος συνίσταται ἐκ κεφαλῆς, κορμοῦ πτερυγιῶν καὶ οὐράς.

'Επὶ τῆς κεφαλῆς ἔχει ὀπὴν, ἐν ᾗ συνοῦνται δύο ἐξωθεν, χωριστοὶ ρῶθινες. Διὰ τῆς ὀπῆς ταύτης ὁ δελφίν ἐκβάλλει τὸ εἰς τὸ στόμα αὐτοῦ εἰσαγόμενον ὕδωρ, ἅμα δὲ ἀναπνέει

1. 'Οκάδων 78.

ἐξερχόμενος συνεχῶς εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ὕδατος. Οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ δελφίνος, εἶναι μικροί, τὸ ρύγχος μακρὸν, ἀμφότερα

δὲ αἱ σιαγόνες ὠπλισμένοι δι' ὀδόντων, χρησιμεύοντων πρὸς σύλληψιν τῆς λείας αὐτοῦ.

'Ο κορμὸς τοῦ ζῴου ἔχει μῆκος 2 3 μέτρων καὶ καλυπτεται ὑπὸ γυμνοῦ δέρματος, ἔχοντος χρῶμα ὑπομέλαν.

Οἱ δελφίνες τίκτους ἐν ἡ δύο νεογνά, ἀπὲρ θηλάζουσιν. Ἀγαπῶσι δὲ τὰ τέκνα αὐτῶν καθ' ὑπερβολὴν· ὅταν δὲ ἀσθενήσωσιν, ὑποθάλλουσιν αὐτὰ ὑπὸ τὰ πτερυγία αὐτῶν. Θαυμάζονται δὲ ἐπὶ τῇ μεγάλῃ αὐτῶν ταχύτητι, μεθ' ἧς πλέουσι· συνοῦμενοι, τρέχουσι κατόπιν τῶν διαπλεόντων πλοίων, ἀμιλλώμενοι νὰ υπερβῶσιν αὐτὰ κατὰ τὸν δρόμον. πηδῶσιν ὀρμητικῶς καὶ ὑψηλῶνται ἱκανῶς ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης.

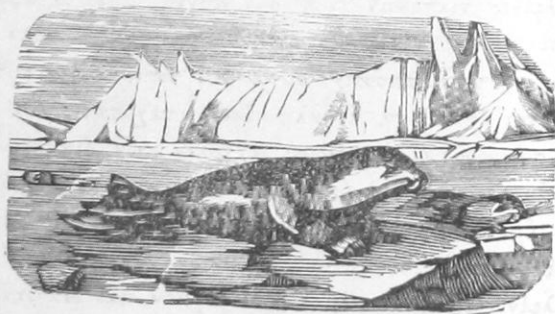
'Ο δελφίν εὐρίσκεται εἰς τὴν Μεσόγειον καὶ Μαύρην θάλασσαν, τρέφεται δι' ἰχθύων καὶ ἀγρεύεται χάριν τοῦ λίπους αὐτοῦ, ἐξ οὗ ἐξάγεται ἔλαιον χρήσιμον εἰς φωτισμόν.

96. Ἡ φώκη.

Ἡ φώκη εἶναι ζῷον. ἔχον κεφαλὴν, τράχηλον, κορμόν, οὐρὰν καὶ τέσσαρας πόδας.

Ἡ κεφαλὴ τῆς φώκης εἶναι ὁμοία τῇ τοῦ κυνὸς καὶ στρογγύλη· οἱ ὀφθαλμοὶ ἐλάχιστοι· τὰ ὠτα σχεδὸν ἀφανῆ καὶ τὰ χεῖλη κοσμούμενα ὑπὸ μυστῶν ἀδρῶν· οἱ μὲν πρόσθιοι πόδες τοῦ ζῴου ἀπολήγουσιν εἰς πέντε δακτύλους καθωπλισμένους δι' ὀνύχων γαμφῶν, καὶ καλύπτεται ὑπὸ δέρματος μαλλώδους· οἱ δὲ ὀπίσθιοι, ὡς καλυπτόμενοι ὅλως ὑπὸ τοῦ σώματος, μόλις εἶναι ὄρατοι. Ὅς ἐκ τῆς τοιαύτης δὲ κατασκευῆς τοῦ σώματος τὸ ζῷον τοῦτο εἶναι ὅμοιον ἔμπροσθεν μὲν τετραπόδῳ ὀπίσθεν δὲ ἰχθύϊ.

Τὸ σῶμα τῆς φώκης ἔχει μῆκος μὲν ἑνὸς καὶ ἡμίσεος

περίπου μέτρου, σχῆμα δὲ ἐν γένει μὲν κυλινδροειδές, πρὸς τὰ ὀπίτω δὲ λεπτυνόμενον.

Ἡ φώκη τίχτει ἐπὶ τῶν παραλλίων τῶν θαλασσῶν δύο

ἢ τρία νεογνά, ἅπερ, ἄφ' οὗ ἐπὶ 15 σχεδὸν ἡμέρας θηλάσῃ, μεταφέρει εἰς τὴν θάλασσαν καὶ διδάσκει νὰ πλέωσι καὶ νὰ πορίζωνται τὴν τροφὴν αὐτῶν. Ἄμα δὲ ἰδοῦσα αὐτὰ ἀπνυδηκότα, λαμβάνει, ὡς καλὴ μήτηρ, ἐπὶ τῶν ὤμων πρὸς ἀνάπαυσιν.

Τὸ ζῷον τοῦτο εἶναι πρῶον καὶ ἔχει ἀρκοῦσαν νοημοσύνην προσβαλλόμενον ἀμύνεται γενναιοψύχως καὶ ζωγρούμενον τιθασσεύεται. δεικνύον μεγάλην ἀγάπην πρὸς τὸν κύριον αὐτοῦ.

Ἡ φώκη εὐρίσκεται ἀνά τὰς ἀκτᾶς τῶν ὠκεανῶν κατὰ ἀγέλας· ζῆ δὲ καὶ ἐπὶ τῆς ξηρᾶς, βαδίζουσα μετὰ μεγάλης δυσκολίας, ἀλλὰ κυρίως ἐνδiciaτᾶται ἐντὸς τῶν ὑδάτων, σχεδὸν ὡς οἱ ἰχθύες. Διὰ ταῦτα τάσσεται ἐν ἰδίᾳ τάξει ζῴων, ἅπερ καλοῦνται ἀμφίβια. Αἱ φῶκαι τρέφονται διὰ χόρτων, κρεάτων καὶ ἰχθύων, οὓς θηρεύουσι μετὰ μεγάλης δεξιότητος.

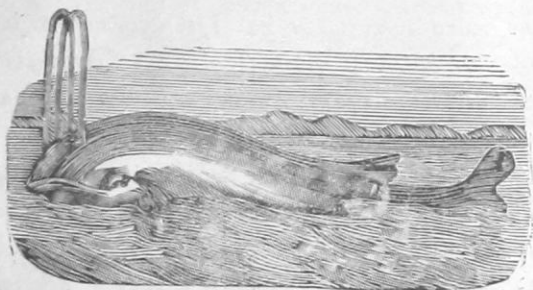
Ἀγρεύονται χάριν τοῦ λίπους αὐτῶν, ἐξ οὗ ἐξάγεται ἔλαιον, χρησιμεῖον εἰς φωτισμόν καὶ εἰς τὴν σκυτοτομίαν, πρὸς δὲ καὶ χάριν τοῦ δέρματος αὐτῶν, ἐξ οὗ κατασκευάζονται εἶδη μηλωτῶν, ἄσκοι καὶ ἐπικαλύμματα.

Εἶδη τῆς φώκης εἶναι ὁ θαλάσσιος ἐλέφας. ὁ θαλάσσιος ἐλέφας, ἢ θαλασσία ἄρκτος καὶ ἄλλα ὀνομαζόμενα καθ' ἡν ὁμοιότητα ἔχουσι πρὸς τὰ χερσαία ζῷα.

Ὁ θαλάσσιος ἐλέφας διακρίνεται ἐκ τῶν ἐν τῇ ἄνω σιαγόνι αὐτοῦ δύο τρομερῶν χαυλιοδόντων, ἐξ ὧν παράγεται ὀστοῦν ὅμοιον τῷ ἐλεφαντόδοντι, οὗ καὶ προτιμάται.

97. Ἡ φάλαινα.

Ἡ φάλαινα ἔχει τὰ αὐτὰ καὶ ὁ δελφίν μέρη τοῦ σώματος
Ἐναγομένη δὲ εἰς τὴν αὐτὴν καὶ ἐκείνος τάξι, (τίναξ).

ἔχει κεφαλὴν, κατέχουσαν τὸ τρίτον τοῦ ὅλου αὐτῆς σώματος
καὶ μὴ χωριζομένη ἀπ' αὐτοῦ διὰ λαιμοῦ. Πρὸς τὴν κεφα-
λὴν ἔχει δύο πτερύγια, χρησιμεύοντα αὐτῇ, ἵνα κρατῇ τὸ
σῶμα ἐν ἰσορροπίᾳ, ὅταν κινῆται. Οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ ζώου
τούτου εἶναι μεγαλιέτεροι τῶν τοῦ βοός καὶ κείνται ἀμέσως
ἄνω τῶν γωνιῶν τοῦ στόματος, ὅπερ εἶναι ἀνοικτὸν πάντοτε
καὶ ὅμοιον σπηλαίῳ· ἔχει δὲ ὡς ἔγγιστα πλάτος μὲν 3, ὕψος
δὲ 4 καὶ μῆκος 5 μέτρων.

Ἡ φάλαινα ἔχει ἐν τῷ στόματι ἐπὶ τῆς ἄνω σιαγόνος ἀντι-
ὀδόντων μεγάλα κεράτινα ἐλάσματα. Ἐνωθεν δὲ τῆς κεφα-
λῆς ἔχει μυκτῆρας ἢ φουσητῆρας, δι' ὧν ἀναπνέει, ἀνερχο-
μένη εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ὕδατος καὶ ἐκτινάσσει εἰς ὕψος
7 περίπου μέτρων τὸ ὕδωρ, τὸ πληροῦν τὸ στόμα αὐτῆς.

Τὸ σῶμα τῆς φαλαίνης καλύπτεται ὑπὸ δέρματος λεῖου
καὶ ἄνευ λεπίδων, χρώματος ἄνωθεν μὲν μέλανος, κάτωθεν
δὲ λευκοῦ.

Τὸ σῶμα τῆς φαλαίνης ἔχει μῆκος 20 - 30 μέτρων, σχῆμα
δὲ κυλινδρικόν, ἀπολήγον εἰς εἶδος οὐράς, δι' ἧς ἀμύνεται
γενναίως καὶ κολυμβᾷ θαυμασίως. Τίττει δὲ ἡ φάλαινα συ-
νήθως ἐν νεογνόν, ὅπερ θηλάζει. Ἡ φάλαινα τρέφεται δι-
ιχθύων μικρῶν.

Εὐρίσκεται δὲ ἐν ταῖς βορείαις θαλάσσαις καὶ ἀγρεύεται
οὐχὶ μόνον χάριν τῶν ἐπὶ τῆς ἄνω σιαγόνος κερατίνων ἐλα-
σμάτων, ἐξ ὧν γίνεται ἡ μπαλαίνα, ἀλλὰ καὶ χάριν τοῦ
ἀφθόνου λίπους τοῦ σώματος αὐτῆς. Ἐκ μιᾶς μεγάλης φα-
λαίνης ἐξάγεται λίπος ἱκανῶν χιλιᾶδων ὀκάδων, ἀξίας 30 πε-
ρίπου χιλιᾶδων φράγκων.

98. Ἡ ἀλιεῖα τῆς φαλαίνης.

Ἀνέκαθεν ἠλιεύετο ἡ φάλαινα χάριν τῆς παχείας αὐτῆς
σαρκός, δι' ἧς καὶ σήμερον ἐτι τρέφονται ἄγριοι τινες λαοί.
Ἦδη δὲ καταδιώκεται κυρίως χάριν τοῦ ἀφθόνου λίπους,
ἐξ οὗ παράγεται μεγίστη ποσότης ἐλαίου. Κατ' ἀρχὰς ἡ
ἀλιεῖα τῆς φαλαίνης ἐγένετο κατὰ τὰς διαφόρους θαλάσ-
σας. Πανταχόθεν ὅμως ἀμειλίχτως διωκομένη κατέφυγεν

εἰς τὰ περί τὸν πόλον πελάγη καὶ σήμερον μόνον ἐν ταῖς βορειοτάταις θαλάσσαις εὐρίσκεται. Ἐνασχολοῦνται δὲ εἰς τὴν ἀλιεῖαν αὐτῆς, γινομένην ἀπὸ τοῦ Μαΐου μέχρι τοῦ Αὐγούστου, οἱ Ἄγγλοι καὶ οἱ Ὀλλανδοί.

Τὰ πλοῖα, τὰ μεταβαίνοντα εἰς τὰς θαλάσσας ἐκεῖνας πρὸς ἀλιεῖαν τῶν φαλαινῶν, ἔχουσι πολλὰς λέμβους 1. Ἐν τῶν λέμβων τούτων εἰσερχόμενοι ἄνδρες ἀνὰ τέσσαρες περικυκλοῦσι τὴν φάλαιναν καὶ προσβάλλουσιν αὐτὴν δι' ἀρπάγης προσδεδεμένης εἰς τὴν λέμβον διὰ μακροῦ σχοινοῦ. Τὸ ζῖον προσβαλλόμενον βυθίζεται, ἀλλ' ἔπειτα πάλιν ἀναφαίνεται, ἵνα ἀναπνεύσῃ ἢ καὶ ἐκδικηθῇ. Ἀμα τῇ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ὕδατος ἀναδύσει προσβαλλεται καὶ πάλιν ἡ φάλαινα πανταχόθεν διὰ καμάκων, ἕως οὗ, ἐξαντλουμένη ἐκ τῆς ἀπωλείας τοῦ αἵματος, συλλαμβάνεται καὶ κατακερματίζεται.

99. Ὁ ταῶς.

Ὁ ταῶς εἶναι πτηνόν. Τὸ σῶμα αὐτοῦ σύγκειται ἐκ τῶν αὐτῶν καὶ τὸ τοῦ ἀλέκτορος μερῶν.

1. Καὶ ἐνταῦθα καὶ ἀλλαχοῦ ἐτηρήσαμεν τὸ εἰς τὴν νέαν ἑλληνικὴν συνηθέστερον θηλυκὸν γένος, καίπερ μὴ ἀττικόν, ἀντὶ τοῦ τοιοῦτου ἀρσενικοῦ.

Ἡ κεφαλὴ, ὁ τράχηλος, τὸ στήθος καὶ ἡ οὐρὰ αὐτοῦ κοσμεῖται ὑπὸ ποικιλοχρόων καὶ καταστίκτων λαμπρῶν πτίλων, ἅπερ ἀκτινοβολοῦσιν.

Ἡ οὐρὰ τοῦ περικαλλεστίτου τούτου πτηνοῦ ἔχει ἐνὸς καὶ

ἡμίσεος περίπου μέτρου μήκος. Ἀνοίγει δὲ ταύτην πολλάκις ὁ ταῶς κυκλοειδῶς καὶ τότε τὰ ἐπ' αὐτῆς ποικιλόχροα στίγματα φαίνονται ὡς ὀφθαλμοὶ ἀκτινοβόλοι.

Οἱ πόδες τοῦ πτηνοῦ τούτου εἶναι ἀσχημότατοι καὶ ἀπολήγουσιν εἰς δακτύλους τέσσαρας, ἐξ ὧν οἱ τρεῖς πρόσθιοι συνεννοῦνται κατὰ τὴν βᾶσιν διὰ μικρᾶς μεμβράνης.

Ὁ θῆλυς τίκτει ἐξ ἧ' ἐν τόπῳ ἀποκρύφῳ, φοβούμενος τὸν ἄρρενα, ὃς πολλάκις καταστρέφει τὰ ἧ' αὐτοῦ, ἐνίοτε δὲ καὶ τὴν μητέρα φονεῖ.

Ὁ ἄρρην ταῶς διακρίνεται τοῦ θήλεος ἐκ λοφίσκου τινὸς ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, ἔτι δὲ διότι εἶναι ὠραιότερος τοῦ θήλεος.

Ὁ ταῶς ἀνέρχεται ἐπὶ ὑψηλῶν μερῶν καὶ κρώζει ἀνιαρῶς· ἔχει φωνὴν εἰς ἄκρον δύσηχον. Εἶναι λαίμαργον καὶ ἀρπακτικὸν πτηνόν. Διὰ τοῦτο παροιμιωδῶς λέγεται, ὅτι «ἔχει κάλλος ἀγγέλου, φωνὴν δαίμονος καὶ ὄρεξιν κλέπτου». Τρέφεται τὸ πτηνὸν τοῦτο διὰ κόκκων σίτου καὶ ἄλλων οὐσιῶν.

Ὁ ταῶς μετηνέχθη ἐκ τῆς Ἀσίας καὶ εἶναι κόσμος καὶ μεγαλοπρέπεια τῶν αὐλῶν καὶ τῶν κήπων τῶν πλουσίων.

Πλὴν τούτου καὶ τὰ πτερὰ αὐτοῦ εἶναι χρήσιμα.

100. Ἡ στρουθοκάμηλος.

Ἡ στρουθοκάμηλος εἶναι τὸ μέγιστον τῶν πτηνῶν. ἔχει τὰ αὐτὰ καὶ τὰ ἄλλα πτηνὰ μέρη τοῦ σώματος.

Ἡ κεφαλὴ αὐτῆς εἶναι μικρὰ καὶ γυμνή. τὸ ράμφος βραχὺ

πλατύ· ὁ τράχηλος λίαν μικρὸς, ὁ κορμὸς ὀγκώδης, αἱ πτέρυγες βραχεῖαι καὶ οἱ πόδες μακροί, γυμνοὶ καὶ ἀπολήγοντες

εἰς δακτύλους, συνεχομένους πρὸς τὴν βάσιν διὰ μεμβράνης.

Ἡ στρουθοκάμηλος περικαλύπτεται ὑπὸ πτίλων λαμπρῶν καὶ ποικιλοχρῶν, ἀπερ χρησιμεύουσιν εἰς κόσμημα τῶν γυναικείων πτίλων.

Τὸ μέγεθος αὐτῆς, ὀρθίας ἰσταμένης, ἀπὸ τῆς κεφαλῆς μέχρι τῶν ποδῶν εἶναι τριῶν ὡς ἔγγιστα μέτρων, τὸ δὲ βάρος 35 ὀκάδων.

Τὸ πτηνὸν τοῦτο τίκτει κατ' ἔτος ὡς τεσσαράκοντα ὠά, ἴσα κατὰ τὸ μέγεθος πρὸς κεφαλὴν βρέφους. Ἐπαῖζει δὲ μόνον ὁ ἄρρην ἐν καιρῷ τῆς νυκτός, τὴν δὲ ἡμέραν τὰ ὠά εἶναι ἐκτεθειμένα εἰς τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου.

Ἡ στρουθοκάμηλος, ἀνοίγουσα τὰ πτερὰ αὐτῆς, τρέχει τοσοῦτον ταχέως, ὥστε καὶ ὁ μᾶλλον ὠκύπους ἵππος ἀδυνατεῖ νὰ ὑπερβῇ αὐτὴν εἰς τὸν δρόμον.

Διηγοῦνται, ὅτι τοσοῦτον μωρὸν ζῷον εἶναι ὥστε, καταδιωκόμενον ὑπὸ τῶν κυνηγῶν, κρύπτει ὀπισθεν δένδρου τὴν κεφαλὴν οὕτως, ὥστε δὲν βλέπει τοὺς κυνηγούς· οὕτω δὲ νομίζει ὅτι καὶ οἱ κυνηγοὶ δὲν βλέπουσιν αὐτό. Τοιοῦτοτρόπος εὐκόλως συλλαμβάνεται ἢ φονεύεται.

Τὸ πτηνὸν τοῦτο εὐρίσκεται ἐν Ἀσίᾳ καὶ Ἀφρικῇ ζῆ κατὰ στίφη ἀνὰ τὰς ἀμμώδεις καὶ χυσιτικὰς ἐρήμους, τρέφεται δὲ διὰ φυτικῶν οὐσιῶν· ὃν δὲ λίαν ἀδηράγον, καταβροχθίζει πᾶν ὅ,τι εὕρη, πέτρας, σίδηρον καὶ ἀνημμένους ἔτι ἀνθρακας.

Ἡ στρουθοκάμηλος, μικρά συλλαμβανομένη, ἐξημεροῦται καὶ χρησιμεύει εἰς τὴν ἵππασίαν καὶ ὡς ζῶον φορηγόν.

101. Ὁ ἀετός.

Ὁ ἀετός ἔχει τὰ αὐτὰ καὶ ἡ περιστερὰ μέρη τοῦ σώματος, ἀλλὰ μεγαλύτερα.

Τὸ ράμφος αὐτοῦ εἶναι κρατερὸν καὶ γρυπόν, τὸ ὄμμα ὀξυδερκέστατον, αἱ πτέρυγες ἰσχυραὶ καὶ μεγάλαι καὶ οἱ πόδες στιβαροὶ καὶ δι' ὀξέων, γαμψῶν καὶ κοπτερῶν ὀνύχων καθωπλισμένοι.

1. Κεκυρωμένον, καμπουριασμένον.

Ὁ ἀετός εὐρίσκεται καθ' ἅπασαν τὴν Εὐρώπην καὶ ζῆ πολλά ἔτη.

Ἡ θήλεια τίκτει δύο ἢ τρία ὦν καὶ ἐπιάζει ἐπὶ τριάκοντα ἡμέρας. Τὰ νεογνά αὐτοῦ καλοῦνται ἀετιθεῖς. Τρέφει δὲ αὐτὰ ὀλίγας ἡμέρας καὶ εἶτα ἀποδιώκει ἐκ τῆς φωλεᾶς, ὡς ἱκανὰ νὰ ἐπαρκῶσιν εἰς τὰς ἀνάγκας αὐτῶν.

Ὁ ἀετός, ὁ διὰ τὴν δύναμιν, τὸ μέγεθος καὶ τὴν γενναϊότητα βασιλεὺς τῶν πτηνῶν κληθεὶς, εἶναι πτηνὸν φιλήρμον, ἀρπακτικόν, ἀθηπάγον καὶ σιωπηλόν. Σπανίως ἐκβάλλει ὄξυν τινα καὶ θρηνώδη Κρωγμόν.

Παραλαμβάνεται δὲ ὁ ἀετός ὡς σύμβολον ἀνδρείας καὶ ἰσχύος ὑπὸ τε τῶν ἀρχαίων καὶ τῶν νεωτέρων κρατῶν.

Τὸ πτηνὸν τοῦτο κατασκευάζει τὴν φωλεάν αὐτοῦ ἐκ κλά-

δων ἐπὶ ἀπροσίτων ὄρεων καὶ ἐπὶ τῆς κορυφῆς ὑψηλῶν δένδρων.

Τρέφεται δι' ἀρνίων, ἐλάφων καὶ ἄλλων μικροτέρων ζώων, ἀπερ ἀρπάζων διὰ τῶν τρομερῶν αὐτοῦ ὀνύχων, μεταφέρει εἰς τὴν φωλεάν αὐτοῦ, κατασπαράττει αὐτὰ καὶ καταβροχθίζει ἔτι ἀσπαίροντα. Ὁ ἀετός ἐκ τῆς τροφῆς αὐτοῦ ὑπάγεται εἰς τὴν τάξιν τῶν πτηνῶν ἀπερ καλοῦνται ἀρπακτικὰ ἢ σαρκοφάγα. Ὁ ἀετός δύναται ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας νὰ ὑποφέρῃ τὴν πείναν.

Σημείωσις. Ὁ γυψ καὶ ὁ ἰέραξ ἔχουσι τὰ αὐτὰ καὶ ὁ ἀετός μέρη τοῦ σώματος καὶ ὑπάγονται εἰς τὴν αὐτὴν τάξιν

(τίνας). Διαφέρουσι δὲ τοῦ ἀετοῦ, ὁ μὲν γυψ, ὡς ὦν μεγαλύτερος αὐτοῦ καὶ ἔχων λαίμονα καὶ κεφαλὴν τελείως στερουμένην πτερῶν· ὁ δὲ ἰέραξ, ὡς ὦν μικρότερος τοῦ ἀετοῦ, ἀλλ' ἔχων πτῆσιν ταχέϊαν καὶ ἅμα ἱκανὴν νομισοσύνην· διὰ τοῦτο δ' ἐγύμναζον ἄλλοτε τοὺς ἰέρακας πρὸς ἄγχαν ἄλλων μικροτέρων πτηνῶν.

102. Αἱ φωναὶ τῶν ζώων.

Ὅταν ἐν τῷ θεσπεσίῳ κάλλει τοῦ ἔαρος καὶ τοῦ θέρους ἀγροῦς μὲν καὶ λειμῶνας ἀνθοστολιστούς καὶ λάμποντας διατρέχω μηδεὶς δὲ ψιθυρισμός, μηδεμίαν πτηνοῦ φωνὴν τὰς ἀκοῆς μου προσβάλλῃ, ἀλλὰ τὰ πάντα σιωπῶσιν, ἅπαντα ἢ καλλονὴ τῆς γῆς λυπηρὰν μόνον αἴσθησιν προξενεῖ μοι· Ἡ φύσις φαίνεται μοι καὶ ὑπὸ τὰ χαρίεντα ποικίλα χρώματα οἰοεὶ νεκρά. Οὐδὲν παρέχει μοι αἴσθησιν. Εἶμαι ἐν μέσῳ μεγαλοπρεποῦς ἐρημίας, γίνομαι περιλῦπος καὶ ἐπιποθῶ τὴν φωνὴν τῶν ζώων.

Ἡ ὄρασις ἥττον τῆς ἀκοῆς τρέφει τὰ αἰσθήματα τοῦ ἀνθρώπου. Διὰ τὴν ἀκοῆς ἰδίαν συγκοινωνοῦμεν πρὸς πάντα τὰ αἰσθητικῆς δυνάμει πεπροικισμένα ὄντα. Ἡ ἀόρατος βοή τοῦ ὑπὸ τῶν ἀνέμων ταρρασομένου ἐκτεταμένου δάσους, τὸ γλυκὺ κελάρυσμα τῶν πηγαίων ὑδάτων, ὁ φλοῖβος τῆς θαλάσσης, ὁ βόμβος τῶν μελισσῶν καὶ τῶν κανθάρων, αἱ ποικίλαι φωναὶ τῶν τετραπόδων, ὁ τερετισμός τῶν πτηνῶν δίδουσι ψυχὴν εἰς τὴν λαμπροτέραν καὶ τερπνοτέραν τοποθεσίαν.

Καθὰπερ ἡ σιωπὴ τοῦ θανάτου φέρει φοικὴν τῇ καρδίᾳ τοῦ ἀνθρώπου, οὕτως ἡ φωνὴ τῆς φύσεως προξενεῖ αὐτῷ εὐφροσύνην. Ἡ φωνὴ καὶ ὁ ἦχος τῶν διφόρων ὄντων διεγείρει ἐν ἡμῖν ὑψηλοὺς λογισμοὺς καὶ εὐγενῆ αἰσθήματα, καθίστησιν ἡμῖν καταληπτὸν τὸν καθολικὸν σύνδεσμον πάντων τῶν πλασμάτων.

Καίτοι πάντα τὰ ζῶα δὲν ἔχουσι φωνήν, διότι πλεῖστα στεροῦνται πνευμόνων, ἀλλ' ὅμως καὶ τὰ ἄμοιρα φωνῆς ἐκφέρουσι φθόγγους τινὰς ἀφελεῖς ἢ ἦχους ἀσφαιεῖς, ἵνα δι' αὐτῶν ἐπαυξάνωσι τὸν καθολικὸν θροῦν τῆς ζωῆς. Δὲν θέλουσι τὰ πλάσματα ταῦτα νὰ μένωσιν ἄφωνα, ὅταν ὁ ὕμνος τῆς γῆς ἀναβαίη πρὸς τὸν οὐρανόν. Καὶ τὰ μὲν φθέγγονται, τρίζοντα διὰ τῆς πρὸς ἄλληλα τριβῆς τῶν μερῶν τοῦ σώματος αὐτῶν, ὡς οἱ μακρόθεν ἀκουόμενοι γρύλλοι τῶν ἀ-

γρῶν ἢ τῶν οἰκιῶν, μικρὸν ἀνυψοῦντες καὶ τρίβοντες πρὸς ἄλληλα τὰ στενὰ καὶ ὑμενώδη αὐτῶν πτερά. Οἱ τέ ττιγες παρόμοιόν τινα τριγμὸν ποιοῦσι διὰ δύο μικρῶν ὀργάνων, ὑπὸ τὰ πτερά αὐτῶν κειμένων. Οἱ ἐκ τοῦ γένους τῶν κολεοπτέρων ξυλοτρῶνται ἀνταποκρίνονται κρατοῦντες ἐπανειλημμένως διὰ τοῦ μύστακος αὐτῶν τὰ σανιδώματα, ἐν οἷς βιοῦσιν. Ἄλλα δὲ τῶν ζώων γίνονται φανερὰ. ἐκβάλλοντα βίε διὰ παραδόξου ψόφου ἀπὸ τοῦ σώματος αὐτῶν ρευστόν τι ὡς ἡ φάλαινα, ἀνακοντίζουσα εἰς ἰκανόν ὕψος δύο κρουνοὺς θαλασσίου ὕδατος Ἄλλα βομβοῦσιν ἐν τῷ ἀέρι διὰ τῶν πτερῶν αὐτῶν, ὡς οἱ κύνθαροι, οἱ κώνωπες, αἱ μυῖαι, οἱ μύωπες καὶ αἱ μέλισσαι.

Ἡ φωνή, ἡ ὑπὸ τῶν πνευμόνων παραγομένη, εἶναι δεδομένη μόνοις τοῖς τελειότεροις ζώοις, ἤτοι τοῖς ἐρπετοῖς πτηνοῖς καὶ θηλαστικοῖς. Ὅσῳ δὲ μείζονες εἶναι οἱ πνεύμονες καὶ ὁ χώρος, ἐν ᾧ οὗτοι διαστελλονται, τοσούτω ἤχητικώτερα ἡ φωνή. Ἡ ἄπειρος ποικιλία, ἡ τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ χαρακτηρίζουσα, δείκνυται καὶ ἐν ταῖς φωναῖς τῶν ζώων. Ἐκαστον γένος¹, ἕκαστον εἶδος ἔχει ἰδιάζουσαν φωνήν, ἐξ ἧς διακρίνομεν αὐτὸ καὶ ἐξ ἧς τὰ ὁμοειδῆ γινώσκονται ἀμοιβαίως ἀπὸ μεγάλων ἀποστάσεων. Οἱ λέοντες, αἱ τίγρεις καὶ αἱ παρδάλεις πληροῦσι τὰς ἐρήμους φοβερῶν βρυχημάτων ἢ ἄρκτος καὶ ὁ λύκος ὠρούμενοι διαχέουσι φρίκην ἐν τοῖς τῶν δασῶν. ὁ κύων ὑλακτεῖ, τὰ πρόβατα βληχῶνται. οἱ βόες μυκῶνται, οἱ χοῖροι γρυλλίζουσι. ὄγκεται ὁ ὄνος, χρεμετίζει ὁ ἵππος.

Ἄλλα τὰ τελειότατα καὶ πολυποικιλώτατα φωνητικὰ ὄργανα εὐρίσκονται ἐν τῇ λαμπρᾷ καὶ πολυαριθμῷ τάξει τῶν πτηνῶν, ὧν αἱ χαρίεσσαι φωναὶ ἐν τῷ αἰθέρι καὶ τοῖς φυλάωμασι τῶν δένδρων, ἐν τοῖς ὄρεσι καὶ ταῖς πεδιάσι, καταθέλουσι τὸν ἄνθρωπον. Τὰ ἀπρακτικὰ ὄργανα ἐκβάλλουσιν

1. Ὁ διδάσκων ἐξηγεῖται εἰς τὴν ἀρχὴν καὶ εἰς τὸ τέλος τῆς ιστορίας.

ἀγρίαν καὶ διάτορον τινα κραυγὴν· αἱ λιμναῖαι καὶ ἐπιθαλάσσιοι ὄρνιθες ποιοῦσι μᾶλλον εἶδος τι κλαγγῆς καὶ πλαταγγῆς· τὰ δι' ἐντόμων καὶ σκολήκων τρεφόμενα ἔχουσι φωνὴν γλυκεῖαν καὶ λιγυράν· τὰ ἀπὸ κόκκων καὶ καρπῶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τερετίζουσι· τὰ κεγχροφάγα εἶναι ἀναντιρρήτως τὰ μᾶλλον ὀξύφωνα καὶ λαμπρόφωνα. Ἄλλα τίς δύναται νὰ περιγράψῃ τὰς θαυμασίας μελωδίας, ἐν αἷς ταῦτα ἐκφράζουσι τὰ αἰσθήματα αὐτῶν τὸ ἡδὺ καὶ μελαγχολικὸν μέλος τῆς ἀηδόνος, τὴν φιλικὴν φωνὴν τοῦ ὄρνυτος, τὸ φαιδρὸν ἄσμα τῆς κορυδαλλίδος, ἀποπετομένης καὶ ἐν τῷ κυανῷ τοῦ λάμποντος αἰθέρος χρώματι ἀφανοῦς γινομένης, τοὺς χαρμολογίους φθόγγους τοῦ αἰγίθαλου, τὸ τεχνικώτατον ἐν τοῖς θάμνοις κελᾶδῆμα τῶν κοσσύφων, τὸν πρῶτον τρυμὸν τῆς τρυγόνος, τὸν ζωηρὸν καὶ ποικίλον ῥυθμὸν τῶν καναρίων σειρήνων; Ἐν γένει, οἱ διάφοροι τῶν ὄντων ἤχοι καὶ αἱ ποικιλίαι αὐταὶ φωναὶ ἀποτελοῦσι, δὸς εἰπεῖν, τὸ ἄσμα τῆς καθόλου δημιουργίας πρὸς τὸν Θεόν. Δύναται τις νὰ εἴπῃ, ὅτι τὰ πάντα, τὴν φωνὴν αὐτῶν ἐνοῦντα καὶ ἀρμονικῶς ρυθμίζοντα, ἀναφωνοῦσι καὶ ψάλλουσι μετὰ τοῦ προφήτου καὶ βασιλέως· «Αἰνεῖτε τὸν Κύριον ἐκ τῆς γῆς, δράκοντες καὶ πάσαι ἄβυσσοι· πῦρ, χιλιὰς, χιών, κρύσταλλος, πνεῦμα καταιγίδος, τὰ πιοῦντα τὸν λόγον αὐτοῦ· τὰ ὄρη καὶ πάντες οἱ βουνοὶ, ζύλα καρποφόρα καὶ πᾶσαι κέδροι· τὰ θηρία καὶ πάντα τὰ κτήνη, ἐρπετὰ καὶ πετεινὰ πτερωτὰ· βασιλεῖς τῆς γῆς καὶ πάντες λαοὶ, ἄρχοντες καὶ πάντες κριταὶ τῆς γῆς, νεανίσκοι καὶ παρθένοι, πρεσβύτεροι μετὰ νεωτέρων, αἰνεσάτωσαν τὸ ὄνομα Κυρίου, ὅτι ὑψώθη τὸ ὄνημα Αὐτοῦ μόνου. Ἡ ἐξομολόγησις Αὐτοῦ ἐπὶ γῆς καὶ οὐρανοῦ».

Ψαλμ. ρη', 7—13.

103—113. Ὁ κόκκυξ.

Ὁ κόκκυξ ἔχει τὰ αὐτὰ καὶ ἡ περιστερὰ μέρη τοῦ σώματος. Αἱ πτέρυγες αὐτοῦ εἶναι μέλαιναι, ἔχουσαι λευκάς κηλίδας, οἱ δὲ δάκτυλοι εἶναι ὅμοιοι κατὰ πάντα πρὸς τοὺς δακτύλους τῶν ψιττακῶν. Ἀνάγεται λοιπὸν εἰς τὴν τάξιν (τῶν πτηνῶν;).

Τὸ μέγεθος αὐτοῦ ἴσον πρὸς τὸ μέγεθος αὐτοῦ ἴσον πρὸς τὸ μέγεθος τῆς περιστερᾶς.

Ἡ θήλεια κόκκυξ τίκτει ἐν μόνον εἰς φωλεὰς ἄλλων μι-

κρῶν πτηνῶν καὶ οὐδὲν φροντίζει περὶ τῆς ἐπιφάσεως καὶ ἐκκολάψεως αὐτοῦ. Τὰ πτηνὰ δέ, ὧν ἐν ταῖς φωλεαῖς τίκτει τὸ ὄν αὐτοῦ ὁ κόκκυξ, ἐπιφάξουσιν, ἐκκολάπτουσι καὶ τρέφουσι σὺν τοῖς ἰδίῳις αὐτῶν νεοσσοῖς καὶ τὸν κοκκυκιδέα.

Τὸ νεογνὸν τοῦ κόκκυκος, ὡς μεγαλείτερον τῶν ἄλλων, τρώγει τὴν τροφήν αὐτῶν καὶ δὴ καὶ στενοχωρούμενον ρίπτει ἔξω τοὺς ἄλλους νεοσσοὺς. Καὶ ὅμως οἱ γονεῖς τῶν ἀδι-

κουμένων νεοσσῶν δὲν παύουσι φροντίζοντες περὶ τοῦ ἀγνώμονος τούτου. (Τί λέγουσι περὶ τῆς τοιαύτης διαγωγῆς οἱ καλοὶ παῖδες ;).

Ὁ κόκκυξ ζῆ ἐπὶ τῶν ὑψηλῶν τόπων, ἀποφεύγων τὰς πεδιάδας. Ἔρχεται δὲ εἰς τὰς χώρας ἡμῶν περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἔαρος καὶ εἶναι ὁ προάγγελος τῆς ὥρας ταύτης τοῦ ἔτους.

Κοινὴ παροιμία ἐπὶ τούτου λέγεται «Εἰς μόνος κοῦκκος δὲν φέρει ἀνοιζίν». (Πότε λέγεται καὶ τί σημαίνει ;).

Ὁ κόκκυξ διαμένει παρ' ἡμῖν δι' ὅλου τοῦ θέρους καὶ ἀναχωρεῖ κατὰ Αὐγούστον.

114. Ἡ γλαῦξ.

Ἡ γλαῦξ εἶναι πτηνόν. ἔχει κεφαλὴν μεγάλην καὶ στρογγύλην, κεκοσμημένην διὰ πτερῶν· βράμπος βραχὺ καὶ γαμψόν, ὀφθαλμοὺς στρογγύλους καὶ μεγάλους, ὁμοίους πρὸς τοὺς τῆς γαλῆς.

Ἡ γλαῦξ τίκτει τέσσαρα μέχρις ἕξ φά, ἀπερ ἀποτίθησιν ἐν φωλεᾷ οὐχὶ ἰδίᾳ, ἀλλ' ἐγκαταλελειμένη ὑπ' ἄλλου πτηνοῦ.

Αἱ κόραι τῶν ὀφθαλμῶν τῆς γλαυκῆς εἶναι οὕτω κατεσκευασμένοι, ὥστε δὲν ὑπομένουσι τὸ φῶς τοῦ ἡλίου. Διὰ τοῦτο ἡ γλαῦξ ἐξέρχεται εἰς ἄγραν τὴν νύκτα· καλεῖται δὲ πτηνὸν νυκτόβιον.

Ἄν δέ ποτε γλαυῆς εὐρεθῆ τὴν ἡμέραν ἐκτὸς τῆς φωλεᾶς αὐτῆς, περιπλανᾶται, ὡς τυφλή, τῆδε κάκεισε, καταδιωκομένη ὑπὸ τῶν πτηνῶν καὶ κραυγάζουσα θρηνωδῶς.

Αἱ γλαυῆες διαιτῶνται ἐν ἐρειπίοις οἰκοδομημάτων, ἐν κρημνοῖς καὶ ἐπὶ δένδρων παλαιῶν.

Τρέφονται δὲ διὰ μικρῶν πτηνῶν, μυῶν τῶν ἀγρῶν καὶ ζυφῶν. (Εἰς τίνα τάξιν πτηνῶν ἀνήκει ;).

Οἱ ἀρχαῖοι εἶχον τὴν γλαυῆα σύμβολον τῆς σοφίας καὶ φρονήσεως· διὰ τοῦτο ἦτο ἀφιερωμένη τῇ θεᾷ Ἄθηνᾳ.

115. Ὁ γέρανος.

Ὁ γέρανος εἶναι πτηνόν. Τὸ σῶμα αὐτοῦ συνίσταται ἐκ

κεφαλῆς, κορμοῦ, πτερυγῶν καὶ δύο ποδῶν.

Τὸ ράμφος καὶ ὁ αὐχὴν αὐτοῦ εἶναι μακρά. Καὶ οἱ πόδες τοῦ γεράνου εἶναι μακροὶ, στερούμενοι πτερῶν.

Οἱ γέρανοι ἔχουσι τοὺς πόδας οὕτω κατεσκευασμένους, ὥστε δύνανται εὐκόλως νὰ βιώσῃ παρὰ τὰ ὕδατα τῶν ποταμῶν καὶ λιμνῶν διὰ τοῦτο ἀνά-

γονται εἰς τάξιν πτηνῶν, ἅπερ καλοῦνται *πάρυδρα*.

Καὶ τίνα μὲν τῶν πτηνῶν τούτων ἔχουσι τοὺς δακτύλους

τῶν ποδῶν κατὰ τὴν βᾶσιν ἠνωμένους διὰ μεμβράνης, ἄλλα δὲ ἔχουσιν αὐτοὺς σχιστοὺς· διὰ τοῦτο τὰ *πάρυδρα* πτηνὰ ἐν γένει καλοῦνται καὶ *σχιζόποδα*.

Τὸ χρῶμα τῆς μὲν κεφαλῆς τῶν γεράνων εἶναι ἐρυθρωπόν, τοῦ δὲ ράμφους, τῶν πτερῶν καὶ τῶν ποδῶν μέλαν.

Ἔχει ὕψος ὑπὲρ τὸ ἥμισυ μέτρον

Ἡ θήλεια τίκει δύο ὠὰ ὑποκύανα καὶ μεγάλα, ὡς τὰ τοῦ χηνός. Ὁ γερανὸς τρέφεται δι' ἰχθύων, βατράχων, σκολήκων καὶ ἄλλων.

Ὁ γέρανος εἶναι πτηνὸν μεταβατικόν. Ἄμα τῇ ἐλεύσει τοῦ χειμῶνος πάμπολλοι γέρανοι, κατατεταγμένοι εἰς γραμμάς, σχηματίζουσας τρίγωνον, ἔχον τὴν κορυφὴν ἔμπρός, ἀπέρχονται εἰς θερμότερα κλίματα· ἐπανακαμπτοῦσι δὲ πάλιν κατὰ τὸ ἔαρ μετὰ τῶν χελιδόνων.

Σημείωσις. Εἰς τὴν αὐτὴν τάξιν τῶν πτηνῶν (τίνα ;) ἀνήκει καὶ ὁ πελαργός· διαφέρει δὲ τοῦ γεράνου κατὰ τοῦτο, ὅτι ἔχει πτέρυγας μελανολεῖκου, ράμφος καὶ πόδας ἐρυθρούς. Συνοικειούμενος μετὰ τοῦ ἀνθρώπου, κτίζει πολλάκις τὴν φωλεάν αὐτοῦ ἐπὶ τῶν στεγῶν καὶ τῶν καπνοδοχῶν τῶν οἰκιῶν.

Τρέφεται διὰ φρύνων, σαυρῶν, ὄφειων καὶ ἄλλων ἐπιβλαβῶν εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τοὺς ἀνθρώπους ζῶων, ὧν καθαρίζει τοὺς ἀγρούς.

Οἱ ἀρχαῖοι, κκιτιδόντες τὴν μεγίστην τοῦ πτηνοῦ τούτου

εἰς τὰς ἀμπέλους καὶ τοὺς ἀγρούς χρησιμότητα, ἐπὶ αὐστηροτάταις ποιναῖς ἀπηγόρευον τὴν καταδίωξιν καὶ θανάτωσιν αὐτοῦ.

116. Σύγκρισις τετραπόδων πρὸς τὰ πτηνά.

Ὁμοιότητες. Καὶ τὰ τετράποδα καὶ τὰ πτηνά εἶναι ζῶα.

Τὰ τετράποδα καὶ τὰ πτηνά ἔχουσιν ὄργανα, ὧν ἡ λειτουργία ἀποτελεῖ τὴν ζωὴν αὐτῶν· εἶναι ὄντα ὀργανικά. Ἀμφότερα κινεῦνται, μεταβαίνουσιν ἀπὸ τόπου εἰς τόπον αὐτοβούλως, ζητοῦσι τὴν τροφήν αὐτῶν, ζῶσι καὶ ἀποθνήσκουσιν. Ἀμφότερα αἰσθάνονται, ἔχουσι κεφαλὴν, κορμὸν, οὐρὰν καὶ πόδας. Ἀμφότερα ἔχουσιν αἷμα θερμὸν καὶ ἀναπνεύουσι διὰ τῶν πνευμόνων. Τὰ τετράποδα καὶ τὰ πτηνά ἔχουσι φωνεάς, ἐναῖς τίκτουσι. Καὶ τὰ δύο πολυειδῶς καὶ πολυτρόπως χρησιμεύουσι τῷ ἀνθρώπῳ καὶ τρέφονται ὑπ' αὐτοῦ.

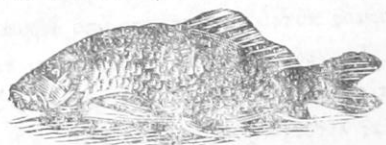
Διαφοραί. Τὰ τετράποδα γεννῶσι ζῶντα· τὰ πτηνά τίκτουσιν ᾠά. Τὰ τετράποδα ἔχουσι στόμα καὶ ἐν αὐτῷ ὀδόντας· τὰ πτηνά ἀντὶ τοῦ στόματος καὶ ὀδόντων ἔχουσι κερατώδεις τι ῥάμφος, δι' οὗ λαμβάνουσι τὴν τροφήν αὐτῶν. Τῶν τετραπόδων τὸ σῶμα καλύπτεται ὑπὸ τριχῶν· τῶν πτηνῶν τὸ σῶμα καλύπτεται ὑπὸ πτελῶν. Τὰ πτηνά ἔχουσι πόδας δύο, δι' ὧν βαδιζοῦσι, καὶ πτέρυγας, δι' ὧν πετόνται· τὰ τετράποδα ἔχουσι πόδας τέσσαρας, δι' ὧν βαδιζοῦσι, στεροῦνται δὲ πτερυγῶν.

117. Ὁ κυπρίνος, ἡ ἔρχελυς, ὁ καρχαρίας.

1. Ὁ κυπρίνος εἶναι ἰχθύς, ἔχων τὰ αὐτὰ καὶ πάντες οἱ ἰχθύες μέρη, ἧτοι κεφαλὴν, κορμὸν, οὐρὰν καὶ πτερύγια.

Τὸ χρῶμα αὐτοῦ κατὰ μὲν τὰ νῶτα εἶναι ὑποπράσινον ἢ ὑπέρυθρον, κατὰ δὲ τὴν κοιλίαν ὑπόλευκον. Ὑπάρχουσι κυπρίνοι μέγιστοι, ζυγίζοντες τριακόνητα λίτρας, ἧτοι ὀκάδας (πόσας;) 1.

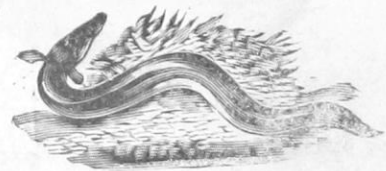
Ἡ θήλεια τοῦ ἰχθύος τούτου τίκτει ᾠὰ καὶ εἶναι λίαν γόνιμος. Λέγεται ὅτι ἐντὸς θήλεος κυπρίνου ἠριθμήθησαν ἄνω τῶν 200,000 ᾠῶν. Ἐκ τῶν ᾠῶν τῶν ἰχθύων τούτων κατασκευάζουσιν ἀξιόλογον

ψιτάριχον, τὸ κοινῶς *χαβιάριον*. Οἱ κυπρίνοι εὐρίσκονται κατ' ἐξοχὴν εἰς τὰ ὕδατα τῶν εὐκράτων χωρῶν, ζῶντες καὶ ἐν λίμναις καὶ δεξαμεναῖς· περιερισσόμενοι δὲ ἐντὸς βεβρεγμένων ὑφασμάτων ἢ χόρτων, μετακομίζονται εἰς ἀπωτάτους τόπους ἀνευ βλάβης τινός.

Ὁ κυπρίνος τρέφεται δι' ἄλλων ἰχθύων.

2. Εἶδος ἰχθύος εἶναι καὶ ἡ ἔρχελυς, οὔσα λίαν εὐκίνητος, εὐκαμπτος καὶ ἔρπουσα ἐπὶ τῆς γῆς ὡς

ὄφις, δυναμένη δὲ νὰ ζῆ ἐπὶ τινα χρόνον ἐξω τοῦ ὕδατος ἐν ὑγροῖς τόποις. Ἡ κεφαλὴ τῆς ἔρχελυς εἶναι ἐπίπεδος καὶ τὸ στόμα πλατύ, ἀλλ' ἀνευ ὀδόντων. Τὸ μῆκος αὐτῆς εἶναι ἐνός περίπου μέτρου. Ἡ ἔρχελυς ἐκκολάπτει τὰ ᾠὰ ἐν τῇ κοιλίᾳ αὐτῆς, εἶναι ἡμιζωστόκον ζῶον. Ζῆ ἐν τε ταῖς θαλάσσις καὶ

1. Ἡ λίτρα = 0,78 τῆς ὀκάς.

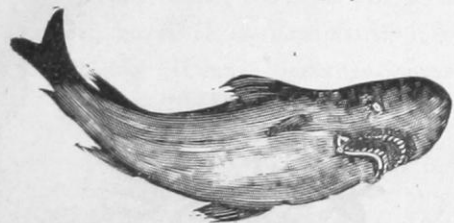
ἐντός τῶν γλυκέων ὑδάτων. Ἀλιευόμενοι αἱ ἔγχελεις τρώγονται καὶ πρόσφατοι καὶ τεταριχευμένοι.

3. Ὁ φοβερώτατος πάντων τῶν ἰχθύων εἶναι ὁ καρχαρίας, οὗ ἡ κεφαλὴ εἶναι ἰκανῶς μεγάλη. Ἔχει σιαγόνας κλωπλισμένας δι' ὀδόντων ἰσχυροτάτων καὶ κοπτερῶν. Ὁ δὲ κορμὸς αὐτοῦ καλύπτεται ὑπὸ δέρματος σκληροτάτου.

Τὸ χρῶμα τοῦ καρχαρίου εἶναι τερωῶδες, τὸ δὲ μέγεθος ὑπὲρ τὰ δέκα μέτρα. Ὁ καρχαρίας ζυγίζει πολλάκις καὶ χιλίας λίτρας, ἦτοι ὀκάδας 780

Ὡς πάντες οἱ ἰχθύες, οὕτω καὶ ὁ καρχαρίας τίκτει ψά, ἐκκολαπτόμενα διὰ τῆς θερμότητος τοῦ ἡλίου.

Ὁ καρχαρίας ζῆ ἐν ταῖς μεγάλαις θαλάσσαις καὶ τοῖς ὠκεανοῖς. τρέφεται δι' ἰχθύων καὶ διὰ τοῦ κρέατος πάντων ἐν γένει τῶν ζῶων· καταδιώκει τὴν λείαν αὐτοῦ μετὰ μεγάλης ταχύτητος, δυνάμε-

νος δι' ἐνὸς κτυπήματος τῆς οὐρᾶς νὰ κατακερματίσῃ αὐτήν. Οἱ δυστυχεῖς ναυτιλλόμενοι πολλάκις ἀποφεύγοντες τὸ ναυάγιον πίπτουσιν εἰς τὸ παμφάγον στόμα τοῦ τεραστίου τούτου ἰχθύος.

Ἀλιεύεται δὲ ὁ καρχαρίας χάριν τοῦ δέρματος, ἐξ οὗ κατασκευάζουσιν ὑποδήματα καὶ ἄλλα διάφορα πράγματα καὶ χάριν τοῦ λίπους, ἐξ οὗ ἐξάγεται ἔλαιον.

118. Ἡ χελώνη.

Ἡ χελώνη εἶναι ζῶον ἑρπετόν. Ὀλόκληρον τὸ σῶμα αὐτῆς καλύπτεται ὑπὸ δύο ὀστεωδῶν θωράκων. Καὶ ὁ μὲν ἐπὶ τῆς ράχews θώραξ εἶναι κυρτός, ὁ δὲ ὑπὸ τὴν κοιλίαν ἐπίπεδος. Τὰ δύο ταῦτα σκεπάσματα λέγονται ὀστράκον. Ἐμπροσθεν δὲ καὶ ὀπισθεν τοῦ ὀστράκου ὑπάρχουσιν ὀπαί. Διὰ τῶν ἐμπροσθίων ὀπῶν ἐξέρχονται τοῦ θώρακος ἡ κεφαλὴ καὶ οἱ δύο πρόσθιοι πόδες τοῦ ζῶου· διὰ δὲ τῶν ὀπισθίων ἡ οὐρὰ καὶ οἱ δύο ὀπίσθιοι πόδες.

Τὴν κεφαλὴν, τὴν οὐρὰν καὶ τοὺς πόδας ἀποσύρει ἡ ἐκβάλλει ἡ χελώνη κατ' ἀρέσκειν. Αἱ σιαγόνες τοῦ ἑρπετοῦ τούτου στεροῦνται ὀδόντων καὶ ἔχουσι κεράτια τινὰ ὁμοία τῷ ράμφει τῶν πτηνῶν.

Αἱ χελῶναι εὐρίσκονται παντα-

χοῦ καὶ εἶναι διαφόρων εἰδῶν καὶ μεγέθους. Ἄλλαι μὲν ζῶσιν ἐπὶ ξηρᾶς καὶ λέγονται χερσαῖαι· ἄλλαι δὲ ἐντός ποταμῶν ἢ λιμνῶν καὶ καλοῦνται ποτάμια ἢ λιμναῖαι· καὶ ἄλλαι, αἱ μεγαλειτέραι πασῶν, ζῶσιν ἐν τῇ θαλάσῃ καὶ ὀναμάζονται θαλάσσιαι.

Ἐν εἶδος χελώνης τῆς ξηρᾶς, ἡ ἐλληνικὴ χελώνη καλουμένη, τίκτει τέσσαρα μέχρι δώδεκα ψῶν. Τὰ ψά ταῦτα κρύπτει ἐντός λάκκων, οὓς σκάπτει διὰ τῆς οὐρᾶς αὐτῆς. Ἡ

χελώνη αὐτὴ διαιτᾶται ἐν τοῖς δάσσει, ταῖς πεδιάσει καὶ τοῖς κήποις.

Αἱ χελῶνες τρώγουσι ζύφια, σκώληκας, ἔντομα, ἰχθύς μικροῦς, ἄρτον καὶ ὄσπρια.

Ἐκ τοῦ ὄστράκου αὐτῶν κατασκευάζουσιν οἱ ἄνθρωποι διάφορα ὠραία πράγματα, θήκας, κομβία, κτένας καὶ ἄλλα.

119. Χελώνη καὶ ἀετός.

Ἡ χελώνη λυπούμενη
διὰ τί νὰ μὴ πετᾶ,
εἰς τὰ ὕψη φερομένη,
ὥσπερ καὶ τὰ πτερωτά,

ἔρχεται καὶ διηγεῖται
τ' ἄδικον πρὸς ἀετόν,
καὶ πικρῶς παραπονεῖται
δεομένη πρὸς αὐτόν,

νὰ τῇ δείξῃ τινὰ τρόπον,
ἵνα μάθῃ νὰ πετᾶ
ἀφ' ἑνὸς εἰς ἄλλον τόπον,
ὥπως καὶ τὰ πτερωτά.

Ἄλλ' αὐτὸς μὲ νοθεσίας,
— «Φίλη, εἶπε, μὲ ζητεῖς
πρᾶγμα, ὅπερ ἐκ προνοίας
σὲ στερεῖ ὁ Ποιητής.

Εἰς πτηνὰ σοφῶς ἡ φύσις
περιβάλλει τὰ πτερά·
εἰς αὐτὰ καλὴ ἡ πτῆσις.
εἰς δὲ τὰλλα βλαβερά·

Ἄλλ' αὐτὰς τὰς νοθεσίας
ἡ χελώνη ἡ τρολλή,
θεωροῦσα ὡς αἰτίας,
μᾶλλον τὸν παρακαλεῖ.

Τότ' ὁ ἀετὸς ἀρπάσας
μὲ τοὺς ὄνυχας αὐτοῦ,
ὑψώσεν αὐτὴν πετάσας,
καὶ ἐξ ὕψους ἀρκετοῦ

τὴν ἀφῆκεν εἰπών· «Μάθε
πῶς πετῶσι τὰ πτηνὰ·
τὰ ἀρμόζοντά σοι πάθε
τῆς μωρίας σου δεινά.

Λοιπὸν αὐτὴ φερομένη
ὥσπερ σῶμά τι νεκρόν,
πρὸς τὴν γῆν συστρεφόμενη
ἔπεσεν ἐπὶ πετρῶν.

Κ' ἔμεινεν εὐθύς νεκρά
ἡ χελώνη ἡ μωρά.

Ὁ μὴ ἀκούων ἐμπειροτέρους,
πάσχει κινδύνους τοὺς χειροτέρους.

Γ. ΠΑΜΠΟΥΚΗΣ.

120. Ὁ κροκόδειλος.

Ὁ κροκόδειλος εἶναι ἑρπετὸν ἀμφίβιον. Ἔχει κεφαλὴν, τράχηλον, κορμὸν, τέσσαρας πόδας καὶ οὐραν.

Ἡ κεφαλὴ τοῦ κροκοδείλου εἶναι μεγάλη· οἱ ὀφθαλμοὶ ζωηροί, ἐμποιοῦντες φόβον· τὸ στόμα ἐσχισμένον καὶ ἄνευ μὲν γλώσσης, ἀλλ' ὠπλισμένον δι' ἑκατὸν ὀξέων ὀδόντων.

Ὀλόκηρος δὲ ὁ κορμὸς τοῦ θηρίου τούτου καλύπτεται ὑπὸ δέρματος πλήρους ὀξέων ὀδοντωτῶν.

Τὸ δέριμα τοῦτο εἶναι τοσοῦτον σκληρὸν κατὰ τὰ νῶτα, ὥστε οὔτε λόγχη οὔτε σφαῖρα πυροβόλου δύναται τὰ διαπεράσῃ αὐτό.

Τὸ χρῶμα τοῦ κροκοδείλου κατὰ μὲν τὰ νῶτα εἶναι ὑπομέλκν, ὑπὸ δὲ τὴν

κοιλίαν ὑπόλευκον· τὸ μῆκος αὐτοῦ εἶναι δέκα περίπου μέτρων.

Ἡθῆλεια τίκτει ἐπὶ τῆς ἄμμου δις ἢ τρίς τοῦ ἔτους ἀνά

30 περίπου μεγάλα ᾠά, ἀναπέμποντα ὀσμὴν μύσχου καὶ μετὰ ἓνα μῆνα ἐκκολαπτόμενα διὰ τῆς θερμότητος τοῦ ἡλίου. Τὰ ᾠά τῶν κροκοδείλων καταστρέφονται ὑπὸ πολλῶν ἄλλων ζῶων, μάλιστα δὲ ὑπὸ τοῦ ἰχθυόμορος¹.

Ὁ κροκόδειλος εἶναι ζῶον ὁμοίον τῇ σάυρα, ἢν γινώσκωμεν· ἀνήκει εἰς τὴν τάξιν τῶν σαυροειδῶν. Εὐρίσκεται δὲ ἐν

1 Ζῶον θηλαστικόν, ἀρπυκτικόν, αἰλουροειδές.

πολλοῖς ποταμοῖς τῆς Ἀφρικῆς, καὶ μάλιστα ἐν τῷ Νείλῳ.

Τρέφεται διὰ τοῦ κρέατος τῶν ἄλλων ζῶων ἅπερ συλλυμβάνει κατὰ τὰς ὄχθας. Πολλάκις, ἀνατρέπων τὰ ἐν τοῖς ὕδασι πλοίαρια, καταβροχθίζει τοὺς ἐπιβάτας¹.

Οἱ ἐγγῶριοι Αἰγύπτιοι ἀγαπῶσι πολὺ τὸ κρέας αὐτοῦ καὶ ἐπιμόνος θηρεύουσιν αὐτὸν ἢ διὰ δούλων ἢ καὶ τολμηρῶς εἰσδύοντες ὑπὸ τὴν κοιλίαν αὐτοῦ καὶ πληγούντες αὐτὸν θανασίμως.

Οἱ ἀρχαῖοι Αἰγύπτιοι ἐλάτρευον τοὺς κροκοδείλους ὡς θεοὺς.

121. Ὁ βόας.

Ὁ βόας εἶναι ὄφις οὐχὶ ἰσοβόλος. Τὸ σῶμα αὐτοῦ ἔχει κεφαλὴν, κορμὸν, οὐραν. (Τί δὲν ἔχει ἰ).

Ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ εἶναι ἐπιμήκης, κεκαλυμμένη ὑπὸ λεπτῶν λεπίδων, τὸ στόμα μέγα, οἱ ὀδόντες ἰσχυροὶ καὶ ὀξεῖς, ὁ κορμὸς κεκαλυμμένος ὑπὸ δέρματος, πεποικιλμένου ὑπὸ χρωμάτων ζωηρῶν καὶ διαφόρων ἐν εἴδει δακτυλίων· ἔχει δὲ οὐραν μακρὰν καὶ λεπιδωτὴν.

Τὸ μῆκος τοῦ σώματος τοῦ βόα εἶναι δέκα καὶ ἐπέκεινα μέτρων, τὸ δὲ πᾶχος ἴσον μηρῷ ῥωμαλέου ἀνδρός.

Ὁ βόας τίκτει ᾠὸν ὑπερογκοῦ μεγέθους, ἐξ οὗ συμπεραίνεται, ὅτι εἶναι ζῶον μακρόβιον.

Ζῆ δὲ τὸ ἑρπετὸν τοῦτο ἐν ταῖς θερμαῖς χώραις τῆς Ἀσίας Ἀφρικῆς καὶ Ἀμερικῆς· ἐνδικοιτάται παρὰ τὰ ἔλη, τὰς

1. Τὴν παροιμίαν «Δάκρυα κροκοδείλου» ἴρα ἐν ἔτει Ε'.

ἔχθας τῶν ποταμῶν καὶ ἀνά τὰ δάση ἐπὶ τῶν δένδρων. Τρέφεται διὰ τοῦ κρέατος τῶν ἄλλων ζῴων, ἅπερ συλλαβάνει κρυπτόμενος συνήθως παρὰ τὰς πηγὰς, ἔνθα ἔρχονται, ἵνα ποτισθῶσιν. Ἐκεῖ περιερίσσει τὸ ἄκρον τῆς οὐρᾶς αὐτοῦ εἰς κορμὸν δένδρου καὶ παραφυλάττει· ὅταν δὲ ἴδῃ τὴν λείαν αὐτοῦ πλησιάσασαν ἱκανῶς, ὄρμᾶ ὡς ἀστραπή, περιερίσσει καὶ, συσφίγγων αὐτὴν ἐν τῷ κορμῷ τοῦ δένδρου, συντρίβει

τὰ ὅστ᾽ αὐτῆς καὶ καταβροχθίζει, ἢ μᾶλλον καταπίνει ὀλόκληρον, ἀφ' οὗ ἀλείφῃ αὐτὴν διὰ τοῦ σιάλου αὐτοῦ. Καὶ αὐτοὶ οἱ λέοντες, αἱ τίγρεις καὶ δὴ καὶ οἱ ἄνθρωποι

γίνονται βορὰ τοῦ τρομεροῦ τούτου θηρίου. Μετὰ τὴν καταβροχθισιν τῆς λείας ὁ βόας πίπτει εἰς νάρκωσιν, διαρκοῦσαν ἐπὶ ἑβδομάδας ὅλας· τότε μόνον ὁ ἄνθρωπος δύναται νὰ προσβάλλῃ ἢ καὶ νὰ συλλάβῃ αὐτόν.

Οἱ ἄγριοι τῶν μερῶν ἐκείνων ἄνθρωποι φοβοῦνται αὐτόν τόσο, ὥστε λατρεύουσιν ὡς θεόν καὶ προσπαθοῦσι νὰ ἐξιλέωσιν διὰ θυσιῶν. Ἐν τῇ νάρκῃ ὅμως αὐτοῦ φονεύουσιν ἀνεκδοκίμως. Ἐσθίουσι δὲ καὶ τὸ κρέας αὐτοῦ, ἐκθειάζοντες αὐτό. Ἐν καιρῷ τῆς νάρκης προσβάλλεται ὁ βόας καὶ ὑπὸ μυρμηκῶν, οἵτινες ἐν πρώτοις μὲν ἐξορύττουσι τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ καὶ καθιστῶσιν αὐτὸν ἀνίκανον πρὸς ἀντίστασιν, ἔπειτα καταβροχθίζουσι.

122. Ὁφίς ἀχάριστος.

Τὸν χειμῶνα καθ' ὁδὸν
ὄφιν ἄνθρωπος ἰδὼν
ἐκ τοῦ ψύχους παγωμένον,
ἐλυπήθη τὸν πτωχόν,
ὅστις πλέον ἐκψυχῶν
εἶχεν ὄμμα θολωμένον.

Ὅθεν κύψας πρὸς τὴν γῆν
μὲ ἀγάπην καὶ στοργὴν
τὸν ἠμυθᾶν λαμβάνει.
καὶ μ' ἐκείνον παρευθὺς
εἰς τὸν οἶκον πορευθεὶς
ἔσπευσε νὰ τὸν θερμάνῃ.

Ἄλλ' ὁ ὄφίς βαθυπδὸν
σῶον ἑαυτὸν ἰδὼν
ὑπὸ ζωνθήρον χεῖρα,
ὡς σημεῖον ἀμοιβῆς,
ἔπληξεν ὁ ἀσεβὴς
τὸν προστάτην καὶ σωτῆρα.

Ὁ διδοὺς ἀντιμισθίαν
τὸ κακὸν ἀντὶ καλοῦ
ἔχει ὄφως καρδίαν
ἰοδόλου καὶ δειλοῦ.

Ἐκ τῆς Συλλογῆς I.M.P.

123. Σύγκρισις τῶν ἔρπετων πρὸς τοὺς ἰχθύς.

Ὁμοιότητες. Τὰ ἔρπετὰ καὶ οἱ ἰχθύες εἶναι ζῶα· ἔχουσιν αἷμα ψυχρὸν καὶ ἐρυθρὸν· ἀναπνέουσι· τίκτουσιν ὡς τὸ σῶμα αὐτῶν καλύπτεται ὑπὸ λεπίδων κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦττον σκληρῶν. Ἀμφότερα εἶναι ὠφέλιμα τῷ ἀνθρώπῳ.

Διαφοραί. Τὰ ἔρπετὰ ζῶσι συνήθως ἐν τῇ ξηρᾷ· οἱ ἰχθύες ζῶσιν ἐν τοῖς ὕδασι. Τὰ ἔρπετὰ ἔρπουσι ἢ μᾶλλον βαδίζουσι· οἱ ἰχθύες οὔτε ἔρπουσιν, οὔτε βαδίζουσι, ἀλλὰ μόνον κολυμβῶσιν ἐντὸς τῶν ὑδάτων. Τὰ ἔρπετὰ ἀναπνέουσι διὰ τῶν πνευμόνων· οἱ ἰχθύες ἀναπνέουσι διὰ τῶν βραγχίων. Οἱ ἰχθύες ἔχουσι πτερυγία· τὰ ἔρπετὰ στεροῦνται τούτων. Πλείστα τῶν ἔρπετων ἔχουσιν ἰόν ἐν τῷ στόματι αὐτῶν, δι' οὗ ἀπλητηριάζουσι δάκνοντα τοὺς ἐχθροὺς αὐτῶν· ἰχθύς οὐδεὶς εἶναι ἰσοδόλος. Τῶν ἰχθύων ἡ χρησιμότης καὶ ὠφέλεια εἶναι ἄμεσος καὶ κατὰδηλος· τῶν ἔρπετων εἶναι ἔμμεσος καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰσέτι ἄγνωστος.

124. Ἡ ἀκρίς.

Ἡ ἀκρίς εἶναι ζῶον ἀρθρωτόν. Τὸ σῶμα αὐτῆς ἔχει κεφαλήν, θώρακα, κοιλίαν, τέσσαρας πτερυγας καὶ ἑξὶ πόδας.

Ἡ κεφαλὴ τῆς ἀκρίδος ἔχει περικεφαλαίαν καὶ δύο μακρὰς κερκίας.

Ἐκ τῶν ἑξὶ ποδῶν οἱ δύο ὀπίσθιοι εἶναι μακρότεροι· μεταχειρίζεται δὲ αὐτούς, ἵνα ἀπὸ τόπου εἰς τόπον πηδᾷ. Ὄταν δὲ πηδᾷ, τρίβονται αἱ πτέρυγες αὐτῆς ἐπὶ τῶν ποδῶν καὶ

γίνεται οὕτω κρότος τις ἀρκούντως ἰσχυρὸς. Ἐκ δὲ τῶν τεσσάρων πτερυγῶν αἱ δύο πρόσθιοι εἶναι μεγαλείτεροι τῶν ὀπισθίων.

Τὸ χρῶμα τῶν ἀκρίδων εἶναι συνήθως πράσινον, κίτρινον ἢ ὑπόξανθον.

Ἐκάστη τούτων τίκει ἑκατὸν περίπου ὡς, ἅπερ ἑναποτίθησι εἰς τὴν γῆν, ἔνθα κατὰ τὸ ἔαρ ἐκκολάπτονται διὰ τῆς θερμότητος τοῦ ἡλίου. Ἀμα δὲ αἱ ἀκρίδες αὐξηθῶσι, κατατρῶγουσι πάντα τὰ παρακείμενα φυτά, ἐπιφέρουσι καταστροφὰς μεγίστας εἰς τοὺς ἀγρούς, τὰς

ἀμπέλους καὶ τοὺς κήπους. Πρὸς ἀπαλλαγὴν τῶν ἀγρῶν ἀπὸ τῆς μάστιγος ταύτης, συναγούσιν τὰς ἀκρίδας μικρὰς ἔτι καὶ καταστρέφουσιν αὐτὰς θάπτοντες ἐν τῇ γῇ ἢ καίοντες.

Τοσαῦται ἀκρίδες ἐπιπίπτουσιν εἰς πολλὰ μέρη τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Ἀφρικῆς, ὥστε πετόμεναι σκοτίζουσι πολυλάκις τὸν ἥλιον.

Σημειώσεις. Ἄτερα ἔντομα, ὅμοια ταῖς ἀκρίσιν, εἶναι ὁ γροβύλλος, ὁ κατὰ τὰς νύκτας τοῦ θέρους τρύζων ἡσύχως καὶ διαρκῶς· ἡ σίλφη, ἡ διατριβουσα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐν τοῖς μαγειρείοις καὶ ταῖς ἀποθήκαις.

125. Ἡ βδέλλα.

Ἡ βδέλλα εἶναι ζῶον ἔντομον, σκωληκοειδές.

Τὸ σῶμα τῆς βδέλλας εἶναι μαλακόν, ἔχον πολλὰς ἔντομάς ἐν εἶδη δακτυλίων ἢ κρίκων.

Ἐκ σκώληξ οὗτος κατὰ τὰ δύο ἄκρα τοῦ σώματος ἔχει κοιλότητες, δι' ὧν ἐπικολᾶται ἐπὶ τοῦ δέρματος τοῦ τε ἀνθρώπου καὶ τῶν ἄλλων ζῶων.

Κατὰ τὸ βάθος τῆς προσθίας κοιλότητος κεῖται τὸ στόμα τῆς βδέλλας ἔχον σιαγόνας ὀδοντωτάς ἐν εἶδει πρίονος, δι' ὧν διατρύχει τὸ δέσμα, ἐφ' οὗ ἐπικολᾶται καὶ ἀπορροεῖ τὸ αἷμα δίκην σικίας 1.

Τὸ χρῶμα τῆς βδέλλας εἶναι μᾶλλον μέλαν ἢ ὑποπράσινον· τὸ σχῆμα κυλινδρικόν, τὸ δὲ μέγεθος συνήθους βδέλλας, λίαν ἐκτεταμένης, εἶναι δέκα περίπου ἑκατοστῶν τοῦ μέτρου.

Ἡ βδέλλα εἶναι λίαν ἀνηράγος· διαιτᾶται δὲ ἐν τῷ πηλῷ τῶν λιμνῶν ἢ ποταμῶν καὶ τρέφεται διὰ ζωαρίων.

Αἱ βδέλλαι εἶναι λίαν χρήσιμα ζῶα εἰς τὴν ἰατρικὴν,

δι' ἧς καὶ ἀλιεῦσαι αὐτάς, ἀναταράττοντες τὸν πηλὸν τῶν λιμνῶν καὶ τῶν ποταμῶν, οὕτως αἱ βδέλλαι ἀνερχονται εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ὕδατος καὶ συλλαμβάνονται διὰ τῶν χειρῶν ἢ διὰ δικτύων λεπτῶν ἐκ τριχός. Εἶτα δὲ διατηροῦσιν αὐτάς ἐντός ὑγροῦ πηλοῦ ἀργίλλου, ἐντός ἀγγείων ὑαλίνων

1. Ἐν εἶδει. 2. Βεντοζίας.

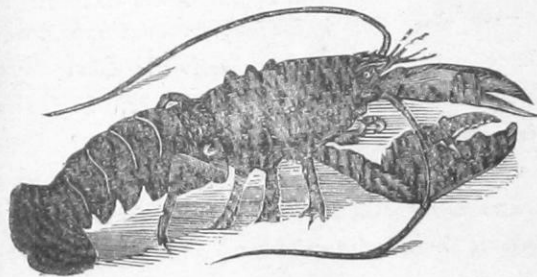
πεπληρωμένων καθαρῶ ὕδατος, ὅπερ συνεχῶς ἀνανεοῦσι πρὸς πρόληψιν διαφόρων ἀσθενειῶν, εἰς ἃ ὑπόκειται ὁ σκώληξ οὗτος.

Ἡ ἐπικολῆσις τῶν βδέλλων ἐπὶ τινος πάσχοντος μέλους τοῦ σώματος γίνεται τάχιστα καὶ εὐκόλως, ἐὰν τὸ μέρος τοῦτο ἐν πρώτοις καθαρίσωμεν, ἐπειτα ἐπαλείψωμεν διὰ διαλύσεως σακχάρους ἢ κάλλιον διὰ σταγόνων αἵματος προσφράτου.

126. Ἐκ σκώληξ.

Ἐκ σκώληξ εἶναι ζῶον.

Τὸ σῶμα τοῦ ἐκ σκώληκος σίγεται ἐκ κεφαλῆς, θώρακος καὶ ποδῶν. Ἐκ σκώληξ εἶναι ἠνωμένος μετὰ τῆς κεφαλῆς.

Ἐκ σκώληξ τὸ σῶμα τοῦ ἐκ σκώληκος ἔχει ἐξωθεν πολλὰς ἀρθρώσεις, καλύπτεται δὲ πανταχοῦθεν ὑπὸ ὀστράκου τιτανώδους, μᾶλλον μαλακοῦ ἢ σκληροῦ. Διὰ τοῦτο ἀνάγεται εἰς τὴν τάξιν τῶν ζῶων ἐκείνων, ἅτινα καλοῦνται ἀρθρωτά, μαλακόστρακα.

Τὸ ὀστρακον τοῦ ἐκ σκώληκος καθ' ἑκαστον θέρος ἀνανεοῦται. Ἐκ σκώληξ ἔχει ἐν τῇ κεφαλῇ τρία ζεύγη σιαγόνων, Σιὰ Ἀνάγωιμάτων Δ'. 12

ὁμοίων πρὸς ἰσχυρὰς λαβίδας, καὶ τέσσαρα κέρατα, ἐξ ὧν τὰ δύο εἶναι πολὺ μακρὰ, χρησιμεύονται πρὸς σύλληψιν τῶν μακρὰν εὐρισκομένων πραγμάτων. Κάτωθεν τῆς κοιλίας ἐκφύονται οἱ πόδες τοῦ ἀστακοῦ, ὑπὸ τὸν ἀριθμὸν. Ἐκτὸς τῶν ποδῶν ἔχει δύο χηλὰς, ὁμοίας πρὸς τὰς σιαγόνας αὐτοῦ, δι' ὧν δάκνει ἰσχυρῶς καὶ κόπτει τὰ μέλη τῶν ἀντιπάλων.

Τὸ ὄσρακον τῶν νώτων καὶ τῶν κεράτων τοῦ ἀστακοῦ ἔχει πολλὰς καὶ φοβερὰς ἀκάνθας, ἔτι δὲ χρῶμα χρυσοειδὲς μετὰ μελαινῶν κηλίδων.

Ὁ ἀστακὸς τίκτει ἄνω τῶν χιλίων ὧν, ἅπερ ἐκκολάπτονται, ὡς τὰ τῶν ἰχθύων, ὑπὸ τῆς θερμότητος τοῦ ἡλίου.

Οἱ ἀστακοί, ἔρποντες ἐπὶ τῆς γῆς ἢ πλέοντες, χωροῦσι πρὸς τὰ ὀπίσω. Ἄλλὰ καὶ πρόσω πλέουσι. Τὴν μὲν ἡμέραν κρύπτονται ὑπὸ τοὺς λίθους τῶν θαλασσῶν, ποταμῶν ἢ λιμνῶν, ἐν αἷς ζωσιν· νυκτὸς δὲ μόνον ἐξέρχονται πρὸς ἀναζήτησιν τροφῆς, ἧτις εἶναι ζωὴ καὶ οὐσίαι.

Ὁ ἀστακὸς εἶναι ζῶον ἀβλαβές, ἀλλὰ πρέπει νὰ φυλακτῶμεθα ἀπὸ τῶν χηλῶν αὐτοῦ. Τὸ κρέας αὐτοῦ εἶναι ἡδιστον.

Σημειώσεις. Ζῶα ὅμοια σχεδὸν τῷ ἀστακῷ εἶναι ὁ καρκίνος, ἡ καρabiς, ἡ γαρίε καὶ ὁ πάγουρος, ἅπερ ἀνάγονται εἰς τὴν αὐτὴν καὶ ὁ ἀστακὸς τάξιν (τίναξ).

127. Ὁ βάμβαξ.

Ὁ βάμβαξ εἶναι φυτὸν ἐπέτειον μικροῦ ἀναστήματος.

Ὁ κορμὸς τοῦ φυτοῦ τούτου, ὅπερ καὶ ἐριόξυλον λέγεται εἶναι πωδῆς.

Ὁ καρπὸς αὐτοῦ καλεῖται κ *άβα*, ἔχων μέγεθος καρύου καὶ περικλείων ἴνας λεπτάς, ἀπαλὰς καὶ εὐκλώστους. Διὰ τῆς θερμότητος τοῦ ἡλίου διασπάζεται ὁ καρπὸς τοῦ βάμβακος, αἱ δὲ ἐν αὐτῷ ἴνες σχηματίζουσι περὶ αὐτὸν λοφοειδῶς εἶδος λευκοῦ πτίλου. Αἱ ἴνες αὗται εἶναι ὁ βάμβαξ. Ἐν μέσῳ τῶν λεπτῶν τούτων ἰνῶν καὶ ἐν ἐκάστῳ καρπῷ ὑπάρχουσι πέντε ἢ ἑξ σπόροι, κατὰ σειρὰν τεταγμένοι.

Ὁ βάμβαξ σπείρεται κατὰ τὸ ἔαρ εἰς γαίαν ἐλαφρὰς ἢ ἀμυώδεις καὶ συνήθως παραλλήλους. Καλλιεργεῖται δὲ πανταχοῦ, ἰδίᾳ ὅμως ἐν θερμοῖς κλίμασιν.

Ἡ συγκομιδὴ τοῦ βάμβακος γίνεται διὰ τῆς χειρὸς μετὰ πολλῆς προσοχῆς ἀπὸ τοῦ Αὐγούστου μέχρι τοῦ Νοεμβρίου.

Ὁ βάμβαξ χρησιμεύει λίαν τῷ ἀνθρώπῳ. Δι' αὐτοῦ κατασκευάζομεν πολλῶν εἰδῶν ὑφάσματα καὶ χάρτην.

Ἐκ τῶν σπόρων τοῦ βάμβακος ἐξάγεται καὶ ἔλαιον. Παχύνονται δὲ διὰ τούτων καὶ ἀγιγάδες, πρόβατα καὶ ἄλλα οἰκιακὰ ζῶα.

128. Τὰ γεώμηλα.

Τὰ γεώμηλα εἶναι καρποὶ φυτοῦ ὑπόγειοι, κόνδυλοι κελούμενοι, οἵτινες ἐν μὲν τῇ ἀτμοσφαιρᾷ οὐδὲλως ἀυξάνουσι οὔτε ἀνκπύσσονται, ἐν τοῖς κόλποις δὲ τῆς γῆς μένοντες

οὐχὶ μόνον τρέφονται καὶ αὐξάνουσι, ἀλλὰ καὶ βλαστάνουσι.

Οἱ κλαδίσκοι τῶν γεωμήλων ἔχουσι κορμὸν ποώδη, φύλλα ἑλλοβα καὶ ἄνθη λευκὰ.

Τὰ γεώμηλα, φυτεύμενα κατὰ Ἰανουάριον ἐν γαίαις ἐλαφραῖς καὶ πετρώδεσι, καλῶς δὲ ὀργωθείσαις, εὐδοκίμοις, μάλιστα δὲ ὅταν μὴ βρέξη ἐπὶ τινὰς ἡμέρας μετὰ τὴν φύτευσιν. Καὶ κατὰ Σεπτέμβριον φυτεύονται γεώμηλα, ἀλλὰ δὲν εὐδοκίμοις πολὺ.

Τὰ γεώμηλα, ὧν ὑπάρχουσι διακόσια περίπου εἶδη, χρησιμοποιοῦσιν εἰς τὴν τροφήν τοῦ τε ἀνθρώπου καὶ τῶν οἰκιακῶν ζώων. Πρὸς δὲ ἐκ τῶν γεωμήλων ἐξάγεται ἄμηλον καὶ οἰνόπνευμα.

Τὰ γεώμηλα εἰσῆχθησαν εἰς τὴν Εὐρώπην ἐκ τῆς Ἀμερικῆς. Ἐπὶ τινὰ καιρὸν οἱ ἄνθρωποι γενικῶς ἀπεστρέφοντο τὰ γεώμηλα. Ἐνόμιζον ὅτι ὁ γεωόμενος τούτων ὑπόκειται εἰς προμερὰς ἀσθενείας, εἰς τὴν λέπραν, εἰς τὴν μανίαν. Ἄλλ' ἐπὶ τέλους ἀνθρωπὸς τις βέλτης ὀνόματι Δαρμεντέροσι τῇ βοηθείᾳ τοῦ Λουδοβίκου Δ', βασιλέως τῆς Γαλλίας, κατενίκησε πάσας ταύτας τὰς προλήψεις, εἰσήγαγε τὰ γεώμηλα εἰς τὴν Γαλλίαν κατὰ τὸν 16ον μ. Χ. αἰῶνα, δι' αὐτῆς δὲ εἰς ἅπαντα τὸν ἀρχαῖον κόσμον, δοὺς οὕτω τοῖς πτωχοῖς ἄρτον ἄφθονον.

129. Ἡ ὄρουζα.

Ἡ ὄρουζα εἶναι φυτὸν, ἀνήκον εἰς τὴν τάξιν τῶν σιτηρῶν. Ὁ κλάμος τῆς ὄρουζης φθάνει εἰς ὕψος δύο μέτρων καὶ ἔχει τὰ αὐτὰ καὶ ὁ σῖτος μέρη. Ἀπολήγει εἰς στάχυν, ὅστις μετὰ

τὴν ὀρίμανσιν τοῦ καρποῦ διερεῖται εἰς ὠραίας δεσμίδας.

Ἡ καλλιέργεια τοῦ φυτοῦ τούτου, ὅπερ εἶναι κυρίως προϊόν τῆς Ἰνδικῆς, παρ' ἡμῖν γίνεται ὡς ἐξῆς. Ἀποχωρίζουσι διὰ μικροῦ ἀναχώματος τὸ ἔδαφος, ὅπερ προτίθενται νὰ καλλιεργήσωσι, καὶ σχηματίζουσι ἄνθηρα. Σκάπτουσι ταῦτα καὶ ἰσοπεδοῦν. ἔπειτα πληροῦσιν ὕδατος, ὅπερ ἀνακυκῶσι καὶ θολοῦσιν· οὕτω τοῦ ὕδατος διατελοῦντος, σπειρεται ἡ ὄρουζα, καλυπτομένη ὑπὸ τῆς καθιζούσης ἰλύος, ἀφ' οὗ πρὸς ἐπιτάχυνσιν τῆς βλαστήσεως οἱ σπόροι βραχῶσιν ἐπὶ τινὰ καιρὸν ἐντὸς ὕδατος, περιέχοντος τίτανον καὶ ἄργιλλον. Μετὰ παρέλευσιν δύο ἡμερῶν ἀπὸ τοῦ χρόνου τῆς σπορᾶς φέεται τὸ φυτὸν, ὅπερ ἔχει ἀνάγκη διηνεκοῦς ὕγρασίας, μέχρις οὗ ἀναφανῶσιν οἱ στάχυες, ὅτε ἀποξηραίνεται ὁ ὄρουζῶν.

Ἡ ὄρουζα σπείρεται κατὰ Ἀπρίλιον. Ἡ συγκομιδὴ αὐτῆς γίνεται δις τοῦ ἔτους. Ἡ μὲν πρώτη κατὰ Μάιον καὶ Ἰούνιον, ἡ δὲ δευτέρα κατὰ Ὀκτώβριον καὶ Νοέμβριον. Μετὰ τὴν συγκομιδὴν τὸ ἔχυρον καίεται ἐπὶ τῶν ἀγρῶν, χρησιμοποιούμενον οὕτως ὡς λίπασμα.

Ἐν ἀπάταις σχεδὸν ταῖς χώραις καλλιεργεῖται ἡ ὄρουζα, προκόπουσα ἐκεῖ μᾶλλον, ἔνθα αἱ ἡλιακαὶ ἀκτίνες εἶναι ἰσχυραὶ καὶ διατηροῦσι τὸ ὕδωρ τοῦ ὄρουζῶνος χλιαρὸν. Διὰ ταῦτα τὸ κλίμα τῶν τόπων τούτων εἶναι νοσηρὸν. Καλὸν λοιπὸν εἶναι νὰ μὴ διακμένη τις πλησίον τοιούτων τόπων.

Γινώσκωμεν εἰς τί χρησιμεύει ἡ ὄρουζα; (Εἰπέ).

130. Ἡ μήκων.

Ἡ μήκων εἶναι φυτὸν ἐπέτειον.

Ὁ κορμὸς τοῦ φυτοῦ τούτου εἶναι ἀπαλός, πράσινος· ἀμέσως δὲ ἀπὸ τῆς ρίζης βλαστάνουσι φύλλα. Εἶναι (τί; 1).

Τὰ ἄνθη τῶν μηκώνων ἔχουσι διάφορα χρώματα. Τὸ ἐξωτερικὸν περικάλυμμα τῶν ἀνθέων τούτων, ἥτοι ἡ κάλυξ, ἔχει χρῶμα λαμπρότατον, ἐρυθρολευκὸν ἢ καὶ κίτρινον.

Τῶν μηκώνων οἱ καρποὶ περικαλύπτονται ὑπὸ περικάλυμματος ξηροῦ καὶ ὑμενώδους. Ὁ τοιοῦτος καρπὸς καλεῖται *κάψα* ἢ *κωδία*.

Υπάρχουσι κυρίως δύο εἰδῶν *μήκωνες*.

α') Ἡ *ροιάς* μήκων, ἥτις ἔχει ἄνθη λαμπροῦ καὶ ἐρυθροῦ χρώματος, φύεται δὲ αὐτομάτως ἀνά τοὺς ἀγρούς.

β') Ἡ *ὑπωτική* μήκων, ἣν καλλιεργοῦσιν ὡς φυτὸν κοσμητικὸν καὶ χρήσιμον. Τοὺς σπόρους τῆς μήκωνος ταύτης συνθλίβοντες διὰ μύλου, ἐξάγουσιν ἔλαιόν τι, ὅπερ εἶναι χρήσιμον εἰς φωτισμόν, εἰς τὴν ζωγραφικὴν καὶ εἰς τροφήν. Ἡ γεῦσις τοῦ ἐλαίου τῆς μήκωνος δὲν εἶναι τόσον εὐάρεστος. Πολλάκις δι' αὐτοῦ, ὡς εὐθηνότερου, νοθεύουσι τὸ ἔλαιον τῆς

ἐλαίας. Ἄλλ' ἡ νόθευσις αὕτη ἀνακαλύπτεται, διότι τὸ ἔλαιον

τῆς μήκωνος, αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ μὴ πηγνύμενον, κωλύει τὴν πῆξιν καὶ τοῦ κυρίως ἐλαίου.

Μετὰ τὴν πτώσιν τῶν ἀνθέων τῆς μήκωνος, τὸ περικάλυμμα τῶν σπόρων χαράττομεν διὰ μαχαίριου. - Ἐκ τῆς ἐντομῆς ταύτης ἐξέρχεται γαλακτώδης χυμὸς, ὅστις συναθροίζεται μετὰ προσοχῆς, ἐξατμίζεται καὶ ἀποτελεῖ τὸ ὄπιον.

Τὸ ὄπιον εἰς μικρὰν μὲν δόσιν εἶναι φάρμακον χρήσιμον τῇ ἰατρικῇ. Εἰς μεγάλην ὅμως δόσιν εἶναι φοβερὸν δηλητήριο.

Τὸ ὄπιον ἐν ταῖς Ἰνδαίαις εἶναι ἐν μεγάλῃ χρήσει. Καταπίνουσιν αὐτὸ ἐν ὑγρᾷ καταστάσει, ἢ ἀναμιγνύουσι μετὰ τοῦ καπνοῦ, ἢ καὶ μόνον καπνίζουσιν. Οὕτω δὲ παραδίδονται εἰς ὕπνον, διακοπτόμενον ὑπὸ ὄνειρων εὐάρεστων. Ἄλλ' ἐπὶ τέλους ἢ τοιαύτη χρῆσις τοῦ ὄπιου ἐπιφέρει χυλῶσιν καὶ μαρασμόν τοῦ τε πνεύματος καὶ τοῦ σώματος.

131. Ἡ δάφνη.

Ἡ δάφνη εἶναι φυτὸν ἀειθαλές ἢ εἰεφύλλον.

Ἔχει ρίζαν, κορμόν, κλῶνας καὶ φύλλα.

Ἡ ρίζα τῆς δάφνης εἶναι *πρεμνώδης*· ὁ κορμὸς *στέλεχος*, τὰ φύλλα *εὐμεισοειδῆ* καὶ *πριονωτά*. Κατὰ τὸ ἔρ ἄνθει· τὰ ἄνθη τῆς δάφνης εἶναι λευκά· ἐκ τῶν ἀνθέων γίνεται καρπὸς δρύπη. Ὁ καρπὸς τῆς δάφνης λέγεται *δαφνίς*.

Οἱ κλάδοι, τὰ λεία φύλλα, τὰ ἄνθη καὶ οἱ καρποὶ τῆς δάφνης γέμουσιν ἀρωματικοῦ ἐλαίου, ὅπερ μεταχειρίζονται εἰς διαφόρους ἰατρικὰς χρήσεις.

Ἡ δάφνη ἐνομίζετο ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ὡς παρέχουσα εἰς τοὺς μαντεύοντας μαντικὴν δύναμιν. Ἔνεκα τούτου ἦτο

καθιερωμένη εἰς τὸν θεὸν τῆς μαντικῆς Ἀπόλλων. Οἱ ἱερεῖς τοῦ θεοῦ τούτου, λειτουργοῦντες, ἔφερον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς στέφανον ἐκ δάφνης καὶ ἐκράτουν ἀνά χειρας κλάδον ἐξ αὐτῆς. Πρὸς δὲ ἡ δάφνη ἦτο σύμβολον τῆς νίκης. Οἱ τε ἐν τοῖς ἀγῶνι καὶ τοῖς πολέμοις καὶ οἱ ἐν τοῖς γράμμασι νικηταὶ ἐστέφοντο διὰ κλάδων δάφνης.

Σημείωσις. Ἡ καμφορέα, ἡ παρέχουσα τὸ εἰς τὴν φαρμακευτικὴν χρησιμώτατον ἔλαιον, ὅπερ κοινῶς καλεῖται καμφορά, ἡ μωσχοκαρυά καὶ τὸ κινάμωμον, οὗ ὁ φλοιὸς εἶναι ἡ καρῆλλα, ἀνήκουσιν εἰς τὴν τάξιν τῶν δαφνοειδῶν φυτῶν.

132. Ἡ δρυς.

Ἡ δρυς εἶναι δένδρον ἀειθαλές, ἔχον ρίζαν κάθετον καὶ πολυετῆ, κορυμνὸν στέλεχος. Τὰ φύλλα τῆς δρυὸς εἶναι ὀδοντωτὰ καὶ ἀκανθωτά.

Καρπὸς τῆς δρυὸς εἶναι ἡ βάλανος, ἣν γινώσκομεν. Λέγεται, ὅτι πρὸ τῆς χρήσεως τοῦ σίτου οἱ πρόγονοι ἡμῶν ἐτρέφοντο διὰ βελάνων καὶ σήμερον ἔτι ἐν τισὶ χώραις ἐκ τῶν βελάνων κατασκευάζουσιν ἄλευρον.

Εἶδος τι τῆς δρυὸς καλεῖται δρυς χαλεπίου. Ἐν τοῖς κλάδοις αὐτῆς ἀναπτύσσεται στρογγύλη καὶ κερατώδης ἀπόφυσις παραγομένη διὰ τοῦ κεντήματος τῶν ἐντόμων. Ἡ ἀπόφυσις αὕτη, ἀποσπώμενη, χρησιμεύει εἰς τὴν κατασκευὴν τῆς μελάνης, καὶ καλεῖται κηλίς, κοινῶς κηλίδιον.

Ὁ φλοιὸς τῆς δρυὸς χρησιμεύει τοῖς βυρσοδέψαις εἰς τὴν διατήρησιν καὶ κατεργασίαν τῶν δερμάτων. Ὁ δὲ κορυμνὸς αὐτῆς εἶναι περιζήτητος διότι χρησιμεύει οὐχὶ μόνον εἰς

θερμανσιν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν οἰκοδομητικὴν καὶ διαφόρους ἄλλας λεπτουργικὰς ἐργασίας.

Σημείωσις. Ὡς τῆς δρυὸς, οὕτω καὶ τῆς κασταρέας, τῆς

πίττου, τῆς πελάας, τῆς πλατάνου, τῆς ἰτέας, τῆς λεύκης, τῆς κυπαρίσσου καὶ τῆς ἐλάτης ὁ κορυμνὸς χρησιμεύει τῷ ἀνθρώπῳ πολυειδῶς καὶ πολυτρόπως.

Τὰ δένδρα ταῦτα, ὧν βασιλεὺς λέγεται ἡ δρύς, ἕνεκα στερεότητος καὶ τοῦ ὕψους αὐτῆς, εἶναι συνήθως ἀειθαλῆ, ὑψηλὰ καὶ ἀποτελοῦσι δάση μεγάλα.

133. Τὸ ζακχαροκάλαμον.

Τὸ ζακχαροκάλαμον εἶναι φυτὸν ὅμοιον τῷ σίτῳ, ὑπερβαῖνον αὐτὸν κατὰ τὸ πάχος καὶ ἐξικνούμενον εἰς ὕψος τεσσάρων ὡς ἔγγιστα μέτρων. Τὸ φυτὸν τοῦτο πατρίδα ἔχει τὰς Ἰνδίας, ὅθεν μετηνέχθη βραδύτερον εἰς πάσας τὰς λοιπὰς χώρας, ἐν αἷς μέχρι σήμερον καλλιεργεῖται, χάριν τῆς μάζης, ἣν ἐμπεριέχει ἐν τῷ καλάμῳ αὐτοῦ, καὶ ἣτις εἶναι μεστή ζακχαρώδους ὑποῦ.

Ἡ ζάκχαρις, ἣν γινώσκουμεν, κατασκευάζεται ἐκ τῆς μάζης ταύτης ὡς ἐξῆς.

Ἄφ' οὗ τὸ ζακχαροκάλαμον ἐντελῶς ὠριμάτη, θερίζουσιν αὐτό, ὡς καὶ τὸν σίτον, καὶ κόπτουσιν εἰς τεμάχια ἐνὸς περὶπου μέτρου· ἐκ τῶν τεμαχίων τούτων σχηματίζουσι δέματα, ἅπερ πιέζουσι διὰ κυλίνδρων τριπτήρων, κινουμένων διὰ μηχανῆς ἀτμοκινήτου. Τριβομένων τῶν δεμάτων τούτων, ἐκβάλλεται τὸ ἐντὸς τῶν καλάμων ζακχαρῶδες ὑγρὸν καὶ συνάγεται εἰς λεκάνας. Εἶτα πάλιν τὸ ζακχαρῶδες τοῦτο ὑγρὸν, ὃ χυμὸς τοῦ ζακχαροκάλαμου, θερμαίνεται δι'

ἀτμοῦ μέχρις ἐξατμίσεως. Τὸ ἐξατμιζόμενον ὑγρὸν συνάγεται ἐντὸς σωλήνων ἐξωθεν ψυχραίνομένων, μεταβάλλεται οὕτω πάλιν εἰς ὑγρὸν, πυκνοῦται ἀρκούντως, μεταγγιζόμενον δὲ εἰς πίθους, κρυσταλλοῦται καὶ γίνεται ζάκχαρις. Πάσα αὕτη ἡ ἐργασία γίνεται ἐν ταῖς χώραις, ἐν αἷς καλλιεργεῖται τὸ ζακχαροκάλαμον.

Ἡ ἐν τοῖς πίθοις ζάκχαρις μετὰ τὴν ἐντελῆ ἀποξήρανσιν πέμπεται εἰς τὴν Εὐρώπην, ἐνθα καθαρίζεται ἐκ νέου. Ἡ καθαρὰ ζάκχαρις εἶναι στερεὰ καὶ λευκὴ, ἡ δὲ ἀκάθαρτος ἀλευρώδης καὶ φαιὰ.

Διὰ τῆς αὐτῆς μεθόδου ἐξάγεται ζάκχαρις καὶ ἐκ τῶν τεύτλων καὶ ἄλλων τινῶν φυτῶν.

134. Ἡ καρφία.

Ἡ καρφία εἶναι θάμνος ἀειθαλής, ἔχουσα ὕψος τεσσαρῶν μέχρι πέντε μέτρων. Οἱ κλώνες αὐτῆς εἶναι μακροί, νεύοντες πρὸς τὰ κάτω. τὰ ἄνθη λευκὰ ἀνιγόμενα ἐν μιᾷ νυκτὶ ἅπαντα, ὃ δὲ καρπὸς ἐρυθρὸς ὅμοιος κερασίῳ.

Οἱ καρποὶ οὗτοι, ἅμα λάβωσι βαθύ ἐρυθρὸν χρῶμα, συλλέγονται, ὡς αἱ ἔλαια, ἠλιάζονται ἐπὶ ψιθῶν μέχρις ἐντελοῦς

ξηράνσεως, συντρίβονται διὰ βαρέων ξυλίνων ἢ λιθίνων κυλίνδρων καὶ πρέχουσι τὸν γνωστὸν καφέιν.

Ἡ καφέα καρποφορεῖ ἀφθόνως κατὰ τὸ τρίτον ἔτος. Εἶναι φυτὸν τῶν μεσημβρινῶν χωρῶν. Εἰσήχθη δὲ εἰς τὴν Εὐρώπην ἐκ τῆς Ἀραβίας, ἐν ἣ ἴσιν εὐδοκιμεῖ.

Ὁ κάλλιστος καφές ἔρχεται σήμερον ἐκ τῆς Μόκας, πόλεως τῆς Εὐδαίμονος Ἀραβίας. (Εἰπέ πῶς παρασκευαζόμενος ὁ καφές χρησιμεύει ἡμῖν ;).

135. Τὸ τέϊον.

Τὸ τέϊον εἶναι θάμνος ἀειθαλής, ἔχον κυλὸν ξυλωδῆ ὕψους τριῶν μέτρων.

Τὰ φύλλα αὐτοῦ εἶναι ὄσειδῆ, προσιωτὰ βραχυμίσηκα καὶ εὐσσημα.

Ἐχει ἄνθη λευκά, ἔχοντα στεφάνην μετὰ πετάλων 6 ἢ 7 καὶ στήμονας πολυαριθμούς, κατὰ σειρὰν τεταγμένους.

Ὁ καρπὸς τοῦ φυτοῦ τούτου εἶναι κάψα, ὡς ὁ τοῦ μήκωνος, καὶ περιέχει ἓνα ἢ

δύο στρογγύλους σπόρους. Οἱ σπόροι οὗτοι σπείρονται κατὰ στοίχους, δύο περίπου μέτρα ἀλλήλων ἀπέχοντας. Τὸ φυτὸν τοῦτο ἀναπτύσσεται μᾶλλον ἐν ταῖς πεδιάσιν καὶ τοῖς παροχθίοις τόποις τῶν ποταμῶν ἢ ρυάκων. Ἡ συλλογὴ τῶν φύλλων αὐτοῦ γίνεται τρίς τοῦ ἔτους, ἀπὸ τοῦ Φεβρουαρίου μέχρι τοῦ Αὐγούστου, μετὰ μεγάλης προσοχῆς, ἐπιμελείας καὶ καθαριότητος. Τὰ φύλλα ταῦτα, ἔρηρνοντα ἐν σιδηροῖς δοχείοις ἐπὶ πυρᾶς, παρέχουσιν ἡμῖν τὸ γνωστότατον τέϊον. (Πῶς ποιούμεθα χρῆσιν τοῦ

τεύους);

Τὰ πρῶτα φύλλα, τὰ καὶ τὸ ἀρίστης ποιότητος τέϊον παρέχοντα, συνάγονται τὸ τρίτον ἔτος μετὰ τὴν σπορὰν.

Ὅσον δὲ προβαίνει ἡ ἡλικία τοῦ φυτοῦ, τόσον ἥττονος ἀξίας καθίστανται τὰ φύλλα αὐτοῦ, κατὰ δὲ τὸ ἕνατον ἔτος ἐκρίζουται καὶ σπείρεται ἐκ νέου.

Τὸ τέιον, ἔχον πατρίδα τὴν Σινικὴν καὶ τὴν Ἰαπωνίαν, εἰσῆχθη εἰς τὴν Εὐρώπην ὑπὸ τῶν Ὀλλανδῶν τῷ 1610 μ.Χ.

136. Ὁ χρυσός.

Ὁ χρυσός εἶναι ὀρυκτόν, τὸ εὐγενέστατον τῶν μετάλλων, ἕνεκα δὲ τῆς σπανιότητος αὐτοῦ καὶ τὸ πολυτιμώτατον.

Ὁ καθαρὸς χρυσὸς ἔχει χρῶμα ἴδιον ἢ ξανθόν, λάμψιν δὲ ἰσχυράν, διαρκῆ καὶ μὴ μεταβαλλομένην.

Ὁ χρυσὸς εἶναι μὲν λαμπρόν, ἀλλὰ σκιερὸν σῶμα.

Εἶναι λίαν εὐμάλακτος καὶ τοσοῦτον ἐλαττός, ὥστε, σφριλατούμενος, δύναται νὰ ἐκταθῆ, ὅσον οὐδὲν τῶν ἄλλων μετάλλων, καὶ δὴ νὰ μεταβληθῆ εἰς λεπτότατα φύλλα.

Τὸ μέταλλον τοῦτο εἶναι ἑννέα καὶ δεκάκις βαρύτερον ἴσου ὄγκου ὕδατος.

Τήκεται ἐν μεγάλῃ θερμότητι.

Εὐρίσκειται πολλαχοῦ τῆς γῆς ἄπυρος καὶ μεμιγμένος μεθ' ἐτέρων ὀρυκτῶν καὶ μετάλλων, μάλιστα δὲ μετα τοῦ ἀργύρου, χαλκοῦ, σιδήρου Ἄφ' οὗ δὲ καθαρισθῆ καλεῖται ἀπεφθός¹.

Ὁ χρυσὸς εὐρίσκειται εἰς μικρὰ τεμάχια καὶ ἐντὸς τῆς ἄμμου τῶν ποταμῶν ἢ τῶν ρυάκων.

Χρησιμεύει δὲ τὸ μέταλλον τοῦτο εἰς τὴν κατασκευὴν

1. Ὅρα ἀνάγν. 136, σημ. 2 ἐν σελ. 187.

νομισμάτων, σκευῶν, κοσμημάτων καὶ πρὸς φύλαξιν τῶν λοιπῶν μετάλλων ἀπὸ τοῦ ἰοῦ διότι ὁ χρυσὸς οὐδέποτε ἰούται ἂν δὲ μέταλλον τι ἐπικαλυφθῆ διὰ λεπτοτάτων φύλλων χρυσοῦ, καὶ τοῦτο οὐδέποτε ἰούται.

Διαλελυμένος ἐν ὑγρῷ ὁ χρυσὸς εἶναι δηλητήριον. Κατὰ τοιαύτης δηλητηριάσεως πρόχειρον φάρμακον ὑπάρχει τὸ γάλα, τὸ λεύκωμα τῶν ὠν καὶ τὰ ζακχαρωτά ποτά.

137. Ἡ πλατίνα.

Ἡ πλατίνα εἶναι ὀρυκτόν μέταλλον, καλεῖται δὲ καὶ λευκόχρυσος. Εἶναι μέταλλον εὐγενές, ὅμοιον τῷ ἀργύρῳ καὶ ἔχον χρῶμα ἀργυρόλευκον ἢ χαλυδούφαιον.

Τὸ μέταλλον τοῦτο εἶναι σῶμα σκιερὸν, ὡς καὶ τὰ ἄλλα μέταλλα· τηκόμενον δὲ εἰς μεγίστην θερμότητα, λαμβάνει διάφορα σχήματα.

Ἡ πλατίνα εἶναι ἐλατή, δις δὲ καὶ εἰκοσάκις βαρύτερα ἴσου ὄγκου ὕδατος.

Εὐρίσκειται ἄπυρος 2 πολλαχοῦ τῆς γῆς, κυρίως ἐν Καλιφορνίᾳ, Βρασιλίᾳ, Καναδῶν τῆς Ἀμερικῆς, ἐν Ρωσίᾳ δὲ καὶ Σκωτίᾳ τῆς Εὐρώπης. Εἶναι δὲ ἠνωμένη μετὰ ἄλλων μετάλλων εἰς κόκκους ἐν αὐτῇ καὶ χρυσὸς ἄμμος, ἀλλὰ σπανιώτερον.

Κατεργάζεται δυσκόλως, δι' ὃ καὶ εἶναι βαρύτερον μέταλλον, ἐνῶ ἄπυρον εἶναι εὐωνότερον τοῦ ἀργύρου.

1. Σκωριάζει.

2. Μὴ διὰ τοῦ πυρὸς καθαρθεῖς, ἐν φυσικῇ καταστάσει ἀντίθετον τὸ ἀπεφθός—κεκαθαρισμένος, λογαριασμένος.

Ἀντέχει πλέον τῶν ἄλλων με-ἄλλων εἰς τὴν θερμότητα καὶ τήκεται ἐντὸς χυτῶν ἐξ αὐτῆς ταύτης τῆς πλατίνης κατεσκευασμένον. Ἐπίσης καὶ τὰ σκεύη, ἐν οἷς τήκονται τὰ διὰ τῆς μεγάλης θερμότητος τήκόμενα σώματα, κατασκευάζονται ἐκ τοῦ μετάλλου τούτου. Κατασκευάζουσι δὲ ἐκ τῆς πλατίνης καὶ ὠρολόγια, ἀλεξικέραυνα, χειρουργικὰ ἔργαλεῖα, ἐτι δὲ καὶ νομίσματα ἐν Ρωσσίᾳ.

138. Ὁ ψευδοῦργυρος.

Ὁ ψευδοῦργυρος εἶναι ὀρυκτὸν μέταλλον, ἔχον χρῶμα λευκοκύανον καὶ λαμβάνων διὰ τῆς τέχνης διαφόρους μορφάς.

Τὸ μέταλλον τοῦτο εἶναι σκληρότερον μὲν τοῦ μολύβδου καὶ τοῦ κασσιτέρου, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τοῦ σιδήρου.

Εὑρίσκεται ἐν τοῖς μεταλλείοις κυρίως τῆς Ἀγγλίας, τοῦ Βελγίου καὶ τῆς Γερμανίας, ἠνωμένος μετὰ τοῦ θείου καὶ ἄλλων οὐσιῶν. Καθιρίζουσι δὲ τὸν ψευδάργυρον ἐκ τῶν ζέων τούτων οὐσιῶν, θερμίνοντες ἰσχυρῶς ἐντὸς λεβήτων κυλινδρικών ἐκ σιδήρου χυτοῦ. Ὁ ψευδάργυρος ὡς σῶμα πτητικόν¹, ἀπελευθεροῦται ἐκ τῶν λοιπῶν, ἀνερχόμενος δὲ καὶ ἐραπτόμενος ἀγγείων ψυχρῶν συμπυκνοῦται.

Ὁ ψευδάργυρος εἶναι μέταλλον εὐγενές. Χρησιμεύει δὲ εἰς τὴν ἐπιστέγασιν τῶν οἰκιῶν, εἰς τὴν κατασκευὴν σωλήνων, δεξαμενῶν, ἀγγείων καὶ πλείστων ἄλλων πραγμάτων.

1. Πτητικὸς ἐκ τοῦ πέτεσθαι ἢ ἔπτασθαι· ὁ δυνάμενος ἢ ἐπιτήδειος νὰ πετάξῃ, νὰ ἐξατμισθῇ, νὰ ξεθυμάνῃ.

139. Ὁ ὑδράργυρος.

Ὁ ὑδράργυρος εἶναι ὀρυκτὸν μέταλλον εἰς ὑγρὰν κατάστασιν. Τὸ χρῶμα αὐτοῦ εἶναι λευκόν, μᾶλλον δὲ φαῖόν· στίλβει καὶ ζωηρῶς ἀντανάκλῃ τὸ φῶς.

Ὁ ὑδράργυρος εἶναι τρεῖς καὶ δεκάκις βαρύτερος ἴσου ὕγρου ὕδατος. Πήγνυται εἰς μέγα ψῦχος καὶ βράζει εἰς μεγάλην θερμότητα.

Ὁ ὑδράργυρος τοῦ ἐμπορίου εἶναι συνήθως μειμιγμένος μετὰ ψευδαργύρου καὶ μολύβδου. Ἄλλ' ἢ νόθευσις αὕτη ἀναγνωρίζεται εὐκόλως, ἐὰν χύσωμεν τὸν ὑδράργυρον ἐπὶ πατανίου ἐξ ἀλαβάστρου· οὕτως ὁ μὲν καθαρὸς ὑδράργυρος ῥεεῖ χωρὶς νὰ ἀφήσῃ ἔχνος τι ἐπὶ τοῦ πατανίου, ἐν ᾧ ὁ ἀκάθαρτος μελανοῖ αὐτό. Ὁ ἀκάθαρτος ὑδράργυρος καθαρίζεται διὰ διυλίσεως.

Πολλὰ φάρμακα θεραπευτικὰ περιέχουσιν ὑδράργυρον εἰς μικρὰν δόσιν. Ἄλλ' ἐν γένει τὸ μέταλλον τοῦτο εἶναι φρικτὸν δηλητήριο. Ἡ εἰς ὑγρὸν διάλυσις αὐτοῦ, λαμβανομένη καὶ εἰς τέσσαρας κόκκους 1, ἐπιφέρει θάνατον πολυώδυνον.

Τὸ μέταλλον τοῦτο, ἐπεὶ δὴ δυσκόλως πήγνυται καὶ βράζει, χρησιμεύει εἰς τὴν κατασκευὴν θερμομέτρων, βαρομέτρων καὶ ἄλλων ὀργάνων τῆς Φυσικῆς.

140. Τὸ ἤλεκτρον.

Τὸ ἤλεκτρον εἶναι ὀρυκτὸν καύσιμον, ἔχον χρῶμα λαμπρὸν κίτρινον ἢ ξανθόν, σπανίως πράσινον ἢ μέλιν, καὶ λαμβάνον διὰ τῆς σμίλης τοῦ τεχνίτου διαφόρους μορφάς.

1. Κόκκος=0,01 τοῦ γράμμου.

Σειρὰ Ἀναγνωσμάτων

Τὸ ὄρυκτὸν τοῦτο θραύεται εὐκόλως. Ριπτόμενον ἐπὶ τοῦ πυρὸς τήκεται, ἀναπέμπον ὀσμήν εὐάρεστον. Ὑπολαμβάνεται, ὅτι τὸ ἤλεκτρον εἶναι ρητίνη δένδρων, ἅπερ ταφέντα πρὸ ἑκατομμυρίων ἐτῶν, ἐσχημάτισαν τοὺς γαιάνθρακας. Οἱ γαιάνθρακες οὗτοι ἐκκλύφθησαν ἔπειτα ὑπὸ τῆς θαλάσσης, ἥτις, ἀποσπῶσα τὴν ρητίνην αὐτῶν, τὴν ἤδη εἰς ἤλεκτρον μεταβληθεῖσαν, ρίπτει ἀνά τὰς παραλίας.

Τὸ ἤλεκτρον εὐρίσκεται κυρίως ἐπὶ τῶν ἀμμωδῶν παραλίων τῆς Πρωσσίας ἐν τῇ Βαλτικῇ. Ἀλλὰ καὶ ἐκ μεταλλείων γαιάνθρακος, μεθ' οὗ εἶναι ἠνωμένον, ἀνορύσσεται.

Χρησιμεύει δὲ τὸ ἤλεκτρον εἰς τὴν κατασκευὴν διαφόρων τεχνουργημάτων, κομβολογιῶν, στομάτων καπνοσυρίγγων κλπ.

141. Οἱ γαιάνθρακες.

Οἱ γαιάνθρακες εἶναι ὄρυκτόν, στίλβον καὶ ἔχον τὸ χρῶμα μέλαν. Εἶναι σῶμα σκιερὸν, ἄμορφον καὶ σκληρότερον τοῦ κοινοῦ ἄνθρακος.

Οἱ γαιάνθρακες ἐν προκκατακλυσμαίοις χρόνοις ἦσαν δάση ἀπέραντα, ἅτινα ἐνεκα διαφόρων μεταβολῶν τοῦ φλοιοῦ τῆς γῆς ἐκκλύφθησαν ὑπὸ χρώματος. Ὁ χρόνος δὲ καὶ ἄλλα τινὰ αἷτια μετεποίησαν τὰ ξύλα ταῦτα τῶν δασῶν εἰς γαιάνθρακας. Ἀνωρύχθησαν γαιάνθρακες, φέροντες κλάδους, φύλλα καὶ καρπούς ἔτι. Ταῦτα δὲ πάντα εἶναι τρανὰ μαρτύρια, ὅτι οἱ γαιάνθρακες ἦσαν ποτε φυτά.

Καθ' ἀπάσας τὰς ἡπείρους εὐρίσκονται μεταλλεῖα γαιάνθρακων.

Ἴνα εὐρῶσι τὸν γαιάνθρακα, σκάπτουσι μεγάλας ὀπὰς εἰς τὰ βάθη τῆς γῆς. Καθ' ἅπασαν τὴν ἡμέραν ἐργάζονται ἐντὸς τῶν σκοτιῶν τούτων ὑπογείων, φωτιζόμενοι ὑπὸ μικροτάτων φανῶν, προσκεκολλημένων ἐπὶ τῶν καλυμμάτων τῆς κεφαλῆς αὐτῶν, ἀποσπῶντες ἐκ τῶν κόλπων τῆς γῆς τεμάχια γαιάνθρακος διὰ πελέκους. Ἐξέρχονται δὲ ἅμα τῇ δύσει τοῦ ἡλίου ὥστε οὐδέποτε σχεδὸν ζωογονεῖ τοὺς δυστυχεῖς τούτους ἐργάτας ὁ εὐεργετικὸς ἥλιος. Ἀλλὰ περιφρονοῦσι πάντα πόνον καὶ κίνδυνον καὶ ὑπομένουσι πάντα στέρησιν, ἵνα κερδήσωσι τὸν ἄητον τῶν τέκνων αὐτῶν.

Οἱ γαιάνθρακες κλιόνται εἰς τὰς ἐστίαις τῶν μαγειρίων καὶ εἰς τὰς θερμάστρας τῶν δωμάτων. Διὰ τῶν γαιάνθρακων θερμαίνονται καὶ οἱ λέβητες διαφόρων ἀτμομηχανῶν, οἷον τῶν διασχιζόντων τὰς θαλάσσας ἀτμοκινήτων πλοίων καὶ τῶν ἀτμαμαζῶν.

142. Ὁ ἀσβεστόλιθος.

Ὁ ἀσβεστόλιθος ὁ καὶ τιτανόλιθος λεγόμενος, εἶναι μίζμαρον κατωτέρας ποιότητος.

Τὸ ὄρυκτὸν τοῦτο ἔχει χρῶμα συνήθως λευκόν, φαῖον ἢ καὶ κίτρινον. Ὁ ἀσβεστόλιθος εἶναι σῶμα σκιερὸν, λαμβάνων διαφόρους μορφάς, καὶ θραυόμενος εὐκόλως.

Ὁ ἀσβεστόλιθος οὐδὲν ἄλλως τήκεται, ἀλλὰ διὰ τοῦ πυρὸς μεταβάλλεται γίνετα λευκός, πορῶδης, ὅτε καὶ καλεῖται κυρίως ἄσβεστος.

Ἄν ρίψωμεν ὕδωρ ἐπὶ τοῦ ἀσβεστολίθου μετὰ τὴν ἐκ τῆς

πυρᾶς ἐκβολὴν αὐτοῦ, ἀναπτύσσεται μεγάλη θερμότης καὶ γίνεται βράσις· ἐπὶ τέλους δὲ ὁ λίθος διαλύεται καὶ γίνεται ξηρὰ καὶ λευκὴ κόνις. Ἐὰν δὲ ἐπὶ τοῦ ἐν τοιαύτῃ καταστάσει εὐρισκομένου ἀσβεστολίθου ἐξακολουθήσωμεν ρίπτοντες ὕδωρ, παράγεται λευκὸν τι ὑγρὸν, ὅπερ καλεῖται τίταρος ἐσβεσμένη, ὅπερ καταθιβρώσκει φυτὰ τε καὶ κρέατα καὶ ἐνδύματα. Ἐν ᾧ δὲ ὁ ἀκαυστος ἀσβεστολίθος εἶναι ἀτηκτός ἢ ἀδιάλυτος, ὁ κεκαυμένος εἶναι τηκτός ἢ διαλυτός.

Ἡ ἐσβεσμένη ἀσβεστος, ἐκτεθειμένη εἰς τὸν ἀέρα, ἀπορροφᾷ ἀερίον τι, τὸ ἀνθρακικὸν ὄξύ, ὅπερ ἀπέβηκε κατὰ τὴν καύσιν, καὶ γίνεται πάλιν σκληρὰ. Οἱ δι' ἀσβέστου τοῖχοι τῶν οἰκοδομῶν γίνονται σκληρότεροι καὶ στερεώτεροι, ἐὰν βρέχοντες αὐτούς, κωλύομεν τὴν ἀμέσως ἀποξηρανσιν αὐτῶν, καὶ παρέχωμεν οὕτως ἰκανὸν χρόνον εἰς τὸ νὰ εἰσδύσῃ ἐνδότερον τὸ ἀνθρακικὸν ὄξύ. Κτίζων λοιπὸν τις τοῖχον δι' ἀσβέστου, μάλιστα κατὰ τὸ θέρος ὀφείλει κατὰ πᾶσαν ἐσπέραν νὰ περιβρέχῃ αὐτόν.

Ἐτερον εἶδος ἀσβέστου εἶναι ἡ ἰδραυλικὴ τίταρος ἢ ἀσβεστος σκληρυνομένη ἐν τῷ ὕδατι. Αὕτη χρησιμεύει εἰς τὰ ἐντὸς τοῦ ὕδατος κτίρια.

143. Ἡ φυσικὴ ἱστορία.

Ὁ Ἀναξαγόρας καὶ ὁ Θαλῆς, ἀμφοτέροι μαθηταί, ὁ μὲν τῆς Β', ὁ δὲ τῆς Γ' τάξεως, ἦσαν κατὰ τινα ἡμέραν ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Ἀναξαγόρου. Ἐπὶ τῆς τραπέζης, ἐν τῷ μέσῳ τῆς αἰθούσης κειμένης, ἔκειντο χάρται Ζωολογίας, Βοτανικῆς καὶ

Ὀρυκτολογίας, οὓς ἐφυλολλόγει ὁ Ἀναξαγόρας.

Θαλῆς. Τί πράττεις αὐτοῦ; Τί φυλλολογεῖς, Ἀναξαγόρα;

Ἀναξαγόρας. Χάρτας φυλλολογῶ, φίλτατε Θαλῆ.

Θαλῆς. Βεβαίως τῆς Γεωγραφίας χάρτας.

Ἀναξαγόρας. Οὐχί, φίλε μου. Οἱ χάρται οὗτοι εἶναι τῆς Ζωολογίας καὶ . . .

Θαλῆς. Ζωολογίας! ὑπάρχουσι λοιπὸν καὶ Ζωολογίας χάρται;

Ἀναξαγόρας. Ναί, Θαλῆ, ὑπάρχουσι χάρται οὐχὶ μόνον Ζωολογίας, ἀλλὰ καὶ Βοτανικῆς καὶ Ὀρυκτολογίας καὶ ἄλλων ἐπιστημῶν. Περὶ αὐτῶν θὰ μάθῃς ἐν ἐκτάσει, ὅταν σὺν Θεῷ κατὰ τὸ προσεχὲς ἔτος προβιβασθῆς καὶ διδασθῆς ὡς ἐγώ, Φυσικὴν Ἱστορίαν.

Θαλῆς. Καὶ τί εἶναι αὕτη ἡ Φυσικὴ Ἱστορία, Ἀναξαγόρα; Εἰπέ μοι, παρακαλῶ.

Ἀναξαγόρας. Γινώσκεις βεβαίως, Θαλῆ, ὅτι παντὰ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς δημιουργήματα τοῦ Θεοῦ διακροῦνται εἰς δύο· εἰς τὰ ἔχοντα διάφορα ὄργανα, ὧν ἡ λειτουργία ἀποτελεῖ τὴν ζωὴν, καὶ εἰς τὰ μὴ ἔχοντα ὄργανα. Γινώσκεις, ὅτι τὰ ὄντα, τὰ ἔχοντα ὄργανα, καλοῦνται ὀργανικά, τὰ δὲ μὴ ἔχοντα ὄργανα ὀνομάζονται ἀνόργανα.

Θαλῆς. Μάλιστα, Ἀναξαγόρα, γινώσκω πάντα ταῦτα. Πρὸς δὲ γινώσκω, ὅτι ἐκ τῶν ὀργανικῶν ὄντων ὅσα ζῶσι κινεοῦνται, μεταβαίνουσιν ἀπὸ τόπου εἰς τόπον αὐτοπροαιρέτως φροντίζουσι περὶ τῆς τροφῆς αὐτῶν καὶ διανοοῦνται κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον, λέγονται ζῶα. Ὅσα δὲ ἐπὶ τῆς γῆς φέονται καὶ εἶναι ἀκίνητα, τὴν δὲ πρὸς συντήρησιν αὐτῶν ἀναγ-

καίαν τροφήν λαμβάνουσι δὲ διαφόρων ὀργάνων ἐκ τῆς γῆς, ἐφ' ἧς κείνται, λέγονται φυτά.

Ἀναξαγόρας. Τὰ δὲ ἀνόργανα πῶς καλοῦνται, Θαλῆ; Δὲν ἤξεύρεις ἴσως.

Θαλῆς. Οὐχὶ δά. Ἡξεύρω κάλλιστα. Τὰ ἀνόργανα ὄντα, ἐπειδὴ σχεδὸν πάντα ἐξορύττονται ἐκ τῆς γῆς, καλοῦνται ὀρυκτά.

Ἀναξαγόρας. Καλῶς. Ὡστε ἐπὶ τῆς γῆς ὑπάρχουσι, φίλε μου, τὰ τρία εἶδη τῶν ὄντων, ζῷα, φυτά, ὀρυκτά. Ταῦτα καλοῦνται τὰ τρία βασίλεια τῆς φύσεως. Τὸ δὲ μάθημα, τὸ διδάσκον ἡμᾶς τὰ τρία ταῦτα βασίλεια τῆς φύσεως, καλεῖται Φυσικὴ Ἱστορία. Τὸ περὶ τῶν ζῴων πραγματευόμενον μέρος τῆς Φυσικῆς Ἱστορίας καλεῖται Ζωολογία· τὸ περὶ τῶν φυτῶν ἢ βοτάνων λέγεται Φυτολογία ἢ Βοτανικὴ· τὸ δὲ περὶ τῶν ὀρυκτῶν καλεῖται Ὀρυκτολογία.

Η' ΠΟΙΚΙΛΙΑ

144. Αἱ ἡλικίαι τοῦ ἀνθρώπου.

Ὁ ἀνθρώπος γεννᾶται, αὐξάνει, γηράσκει, ἀποθνήσκει. Τὸ ἀπὸ τῆς γεννήσεως μέχρι τοῦ θανάτου χρονικὸν διάστημα λέγεται ἡλικία τοῦ ἀνθρώπου.

Ἡ ἡλικία τοῦ ἀνθρώπου διαιρεῖται εἰς ἑπτὰ μέρη τὰ ἐξῆς·
1ον. Εἰς τὴν βρεφικὴν ἡλικίαν, ἀρχομένην ἀπὸ τῆς γεννήσεως τοῦ ἀνθρώπου καὶ λήγουσαν εἰς τὸ τρίτον ἔτος (βρέφος).

2ον. Εἰς τὴν νηπιακὴν ἡλικίαν ἀρχομένην ἀπὸ τοῦ τετάρτου ἔτους καὶ λήγουσαν εἰς τὸ ἕκτον (νήπιον).

3ον. Εἰς τὴν παιδικὴν, ἀρχομένην ἀπὸ τοῦ ἑβδόμου καὶ λήγουσαν εἰς τὸ δέκατον τρίτον (παῖς ἢ παιδίον, κόρη ἢ κοράσιον καὶ ἡ παῖς).

4ον. Εἰς τὴν ἐφηβικὴν, ἀρχομένην ἀπὸ τοῦ δεκάτου τετάρτου ἔτους, καὶ λήγουσαν εἰς τὸ εἰκοστὸν (μειράκιον ἢ νεανίας, παρθένος ἢ νεάνις).

5ον. Εἰς τὴν νεαρικὴν, ἀρχομένην ἀπὸ τοῦ εἰκοστοῦ πρώτου καὶ λήγουσαν εἰς τὸ τριακοστὸν ἔτος (νεός, νέα).

6ον. Εἰς τὴν ἀνδρικὴν, ἀρχομένην ἀπὸ τοῦ τριακοστοῦ πρώτου καὶ λήγουσαν εἰς τὸ πεντηκοστὸν ἔτος (ἀνὴρ, γυνή).

7ον. Εἰς τὴν γεροντικὴν ἢ πρεσβυτικὴν ἡλικίαν, ἀρχομέ-

νην ἀπὸ τοῦ πεντηκοστοῦ ἔτους καὶ λήγουσαν εἰς τὸν θάνατον τοῦ ἀνθρώπου (γέρον ἢ πρεσβύτης, γραῖα ἢ πρεσβύτις).

Ὁ ἄνθρωπος συνήθως μέχρι τοῦ τριακοστοῦ ἔτους αὐξάνει κατὰ τὸ σῶμα καὶ τὰς δυνάμεις. Ἀπὸ τοῦ τριακοστοῦ μέχρι τοῦ πεντηκοστοῦ μένει στάσιμος. Ἀπὸ τοῦ πεντηκοστοῦ ἀρχεται φθίνων, κυρτούμενος καὶ ἀπολύων δυνάμεις, μάλιστα τὰς σωματικὰς.

145. Ἡ γυμναστική.

Ὁ ἄνθρωπος ἐν τῇ ὥρᾳ τοῦ χειμῶνος, ἕνεκα τοῦ ψύχους δὲν δύναται νὰ ἐξέλθῃ τῆς οἰκίας αὐτοῦ, νὰ κινηθῇ εὐκόλως· δὲν δύναται νὰ πορευθῇ εἰς τοὺς ἀγρούς πρὸς ἀναπνοὴν καθαροῦ ἀέρος.

Ταῦτα πάντα εἶναι ἐπιβλαβῆ καὶ καταστρεπτικὰ εἰς τὴν ὑγείαν αὐτοῦ, ἐὰν μὴ ἄλλως πως ἢ ἄσκησις τοῦ σώματος ἐπιζητηθῇ.

Μέσον κατάλληλον καὶ ἐπιτήδειον εἰς τὴν ἄσκησιν τοῦ σώματος ἐν τῇ ὥρᾳ τοῦ χειμῶνος εἶναι ἡ γυμναστική.

Ἡ γυμναστικὴ ἀναπληροῖ κατὰ μέρος καὶ τὸν περίπατον καὶ τὰς ἄλλας κινήσεις, ἃς ὁ ἄνθρωπος ἐν εὐδίᾳ ἡμέρα ἐπιχειρεῖ ἐκτὸς τῆς οἰκίας αὐτοῦ.

Ἡ γυμναστικὴ εἶναι ἀνόργανος καὶ ἐνόργανος. Ἡ ἐνόργανος γυμναστικὴ δὲν εἶναι οὔτε εὐκόλος οὔτε προσιτὴ πρὸς πάντας. Ἀπαιτεῖται ἄλλως ἰδίᾳ ἐπιμέλεια καὶ διδασκαλία πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν ἀσκήσεων τῆς ἐνοργάνου γυμναστικῆς. Ἀλλὰ πλὴν τούτων τοὺς λίαν ἀσθενὲς σῶμα ἔχοντας μᾶλλον βλέπτει ἢ ὠφελεῖ ἢ ἐνόργανος γυμναστικὴ.

Τῆς ἀοργάνου ὅμως γυμναστικῆς αἱ ἀσκήσεις εἶναι καὶ εὐεκτέλεστοι καὶ προσιταί [πρὸς πάντας. Ἐκαστος δύναται νὰ ἐκτελῇ ἐν αὐτῷ τῷ δωματίῳ αὐτοῦ διαφόρους κινήσεις τῆς κεφαλῆς, τοῦ κορμοῦ, τῶν χερσῶν, τῶν ποδῶν. Οὕτως ἀσκεῖ τὸ σῶμα αὐτοῦ καὶ προλαμβάνει τὴν βλάβην τῶν μελῶν ἕνεκα τῆς ἀκινήσεως, εἰς ἣν καταδικάζεται ὑπὸ τοῦ χειμῶνος.

Οἱ παῖδες διδάσκονται ἐν τῇ σχολῇ τὰς διαφόρους αὐτὰς κινήσεις, ἃς καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ πρέπει νὰ ἐκτελῶσι πρὸς ὠφέλειαν τοῦ σώματος αὐτῶν.

Ἄλλὰ καὶ ἴδιον βιβλίον, Ἑγχειρὴν Σωμασκίᾳ καλούμενον, διαγράφει λεπτομερῶς καὶ σαφῶς τὰς ἀναγκαίας τοῦ σώματος κινήσεις. Ἀντὶ ὀλίγων χρημάτων δύναται ἕκαστος νὰ πορισθῇ αὐτὸ πρὸς ὠφέλειαν τῆς ὑγείας αὐτοῦ.

146. Συμβουλαί.

Νίπτου καθ' ἐκάστην πρωΐαν καὶ εἴτα προτεύχου.

Φύλαττε τὰ ἐνδύματά σου καλῶς, μηδὲν ῥυπαίων ἢ σχίζων αὐτὰ. Γίνωσκε, ὅτι οἱ γονεῖς, ἵνα σοι παρέχωσι τὰ ἐνδύματα ταῦτα, μοχθοῦσι πολύ.

Διαφύλαττε τὰ βιβλία καὶ τὰ τετράδιά σου καθαρὰ. Μὴ γράφει ἐπὶ τῶν βιβλίων ἄλλο ἢ τὸ ὄνομά σου μόνον, καὶ τοῦτο ἐν ἐνὶ τόπῳ. Μὴ καταστρεφε αὐτὰ ρικνῶν τὰς ἄκρας.

Ὅσάκις διαλέγονταί σοι, ἄκουε προσεκτικῶς· καὶ ἀποκρίνου εὐπροσηγῶρως· ἔσο φιλόφρων καὶ εὐπροσήγορος ἐν πᾶσι καὶ κατὰ πάντα.

Ἐρχόμενος εἰς ἐπίσκεψίν τινος, ἐὰν τὴν θύραν τοῦ δωμα-

τίου εὔρης κεκλεισμένην, κρούων ἡσύχως ἐπὶ τῆς θύρας, ὀφείλεις νὰ ζητῆς ἄδειαν εἰσόδου. Εἰσερχόμενος ἀποκαλύπτου καὶ χαιρέτιζε.

Ἐκτέλει μετὰ χροῆς καὶ ταχέως τὰς προσταγὰς τῶν γονέων καὶ διδασκάλων σου. Ἐσο βέβαιος, ὅτι πᾶσαι αὐτῶν αἱ ἐντολαὶ καὶ πράξεις σκοποῦσι τὴν ὠφέλειάν σου.

Πρὸ πάντων καὶ μετὰ Θεὸν ἀγάπα αὐτούς.

147. Παραινέσεις.

Ὁ Πλάστης πανταχοῦ παρών,
ἐκάστην ὥραν καὶ καιρόν,
ἀόρατος σὲ βλέπει.

Καὶ σύ, ὦ παῖ, ὑποτελῆς
εἰς τὸν Θεόν, νὰ ἐκτελῆς
τὰς ἐντολάς του πρέπει.

Ἄν ἐλεῆς
τοὺς ἐνδείς,
σὲ περιμένει θεία
ἐξ ὑψους εὐλογία·
ὅτι δανείζ' εἰς τὸν Θεὸν
ὁ τοὺς ἀπόρους ἐλεῶν.

Ἐπόσχου μὴ δώσης,
ἐάν μὴ εἶσαι βέβαιος αὐτὴν νὰ ἐκπληρώσης.
Τὰ χρήματα μὴ σπαταλῆς.
Οὐδεὶς ἐπτώχευσέ ποτε ἐκ τῆς οἰκονομίας.
Χωρὶς αἰτίας μὴ γελῆς.
Ὁ ἄφρων μόνον καὶ μωρὸς γελᾷ χωρὶς αἰτίας.

Τοῦ βίου ἀπολάμβανε τὰς ἡδονὰς σωφρόνως.

Ἔργαζου καὶ κοπίαζε. Πατὴρ εὐκλείας πόνος.

Μὴ ἔσο φίλος τῶν ποτῶν καὶ τῆς γαστριμαργίας.

Οὐδεὶς ποτε ἀπέθανεν ἐκ τῆς ὀλιγαρκείας.

Τὸν χρόνον τὸν ταχύτερον μὴ σπαταλῆς, παιδίον.

Ὁ χρόνος τιμιώτερος ὑπάρχει κειμηλίων.

Τὸ ψεῦδος μίσει ὡς κακὸν ἀχρεῖον καὶ φευκτέον.

Ὁ ψευδολόγος, φωραθεὶς, δὲν ἔχει πίστιν πλέον.

Εἰς πᾶν σου ἔργον, τέκνον μου, ἐπικρατεῖτω τάξις.

Πᾶν ὅ,τι ἄλλου βλέποντος, αἰσχύνεσαι νὰ πράξης,

νὰ μὴ τὸ πράττης πρέπει,

καὶ ἂν μηδεὶς σε βλέπῃ.

ΑΑ. ΚΑΤΑΚΟΤΖΗΝΟΣ.

148. Βοηθήματα πρὸς σωτηρίαν τῶν ἀποπνιγόμενων.

Πολλοὶ νομίζουσι, ὅτι οἱ ἀποπνιγόμενοι θνήσκουσιν ἕνεκα τοῦ εἰς τοὺς πνεύμονας καὶ τὸν στόμαχον αὐτῶν εἰσελθόντος ὕδατος. Δι' ὃ, ἀπ' οὗ ἀνασύρῳσιν αὐτούς ἐκ τοῦ ὕδατος, ζυλοκοποῦσι, κρατοῦντες τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ κάτω καὶ τοὺς πόδας πρὸς τὰ ἄνω· νομίζουσι, ὅτι οἱ πνιγόμενοι σώζονται οὕτω, ἐξεμοῦντες τὸ ὕδωρ, ὅπερ ἀπερφόρησαν. Ἀλλὰ διὰ τῶν ἀνηλεῶν τούτων δαχμῶν καὶ ὄλων τῶν βικίων μέσων οὐδὲν ἄλλο συνήθως ἐπιτυγχάνεται, ἢ θνήσκει ταχύτερον ὁ δυστυχὴς παθών.

Ἡ ἐπιστήμη ἀπέδειξεν, ὅτι τὸ εἰς τοὺς πνεύμονας τῶν πνιγόμενων εἰσερχόμενον ὕδωρ εἶναι πολὺ ὀλίγον καὶ οὐδέ-

ποτε ἐπιφέρει θάνατον. Ὁ δὲ θάνατος ἐπέρχεται ἐξ ἀσφυξίας, ἐπερχομένης ἐξ ἐλλείψεως ἀέρος, διότι διακόπτεται ἡ ἀναπνοή.

Ὡστε οἱ ἀποπνιγόμενοι, ἵνα σωθῶσιν, ἔχουσιν ἀνάγκην ἀέρος, πρέπει νὰ ἐπανέλθῃ ἡ τῆς ἀναπνοῆς λειτουργία. Ἐπὶ τούτῳ δὲν πρέπει νὰ προσφεύγωμεν οὔτε εἰς δαρμούς οὔτε εἰς ἄλλα τοιαῦτα ἀπάνθρωπα μέσα.

Μετὰ τὴν ἐκ τοῦ ὕδατος ἀνέλκυσιν τοῦ ἀποπνιγόμενου τὸ πρῶτον μέλημα ἡμῶν ἔστω ἡ πρόσκλησις τοῦ ἱατροῦ. Ἄλλ' ἐν τῷ μεταξύ δὲν πρέπει ἡμεῖς νὰ μένωμεν ἔχοντες τὰς χεῖρας ἐσταυρωμένας. Πρέπει μετὰ προσοχῆς, ἀνευ τινὸς κλονισμοῦ νὰ ἐκβάλωμεν τὰ ἐνδύματα τοῦ πάσχοντος καὶ νὰ ἐξαπλώσωμεν αὐτὸν ἐπὶ κλίνης χαμηλῆς, ἔχοντες τὸ μὲν σῶμα ἐστραμμένον ἐπὶ τοῦ δεξιῦ πλευροῦ, τὴν δὲ κεφαλὴν κατὰ τὴν ὑψωμένην. Ἐπειτα διὰ τεμαχίου μαλλίνου ὑφάσματος πρέπει ἐλαφρῶς νὰ τρίβωμεν ὅλα τὰ μέλη αὐτοῦ, ἰδίᾳ τὰ μέρη, δι' ὧν ἐπιπολῆσι¹ διέρχονται αἱ ἀρτηρίαι, ἔτι δὲ τὴν καρδίαν καὶ τὸν στόμαχον· νὰ ἀλείψωμεν ἅμα ὅλον τὸ σῶμα διὰ πνευματώδους τινὸς ποτοῦ, διὰ καμφορᾶς ἢ δι' ἀπλοῦ ἰσχυροῦ ὄξους, προσάγοντες ἅμα ἐκ τούτου κατὰ διαλείμματα εἰς τοὺς ρῶθινος τοῦ παθόντος. Πολύ δὲ συντελεῖ εἰς τὴν ταχέειν ἀνάρρωσιν τοῦ ἀποπνιγόμενου καὶ ὁ ἐρεθισμὸς τῶν χειλέων καὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς ρινὸς αὐτοῦ δι' ἐλαφρῶν πτερῶν ἢ διὰ νήματος ἐκ μετὰξης. Οἶκοθεν ἐννοεῖται, ὅτι πάντα ταῦτα πρέπει μετὰ προσοχῆς, ἀδιακόπως καὶ ἐπὶ μακρὸν νὰ ἐκτελεσθῶσι, διότι πολλακίς παρετηρήθη, ὅτι

1. Ἐπάνω, ἐπάνω, οὐχὶ βαθέως,

μετὰ παρέλευσιν πολλῶν ὥρῶν ἐπανῆλθεν ἡ ζωὴ εἰς τοὺς δυστυχεῖς τούτους. Ἄμα δὲ ἀναπνεύσῃ ὁ ἀσθενής, πρέπει νὰ δώσωμεν αὐτῷ ποτήριον καλοῦ οἴνου ἢ οἶνοπνεύματος, μεμιγμένου μετὰ ὕδατος, καὶ ἅμα νὰ φροντίσωμεν, ὅπως διατηρῶνται πάντοτε οἱ πόδες αὐτοῦ θερμοὶ εἴτε διὰ τρίψεως εἴτε διὰ καταπλασμάτων.

Ἐὰν ὁ ἀσθενής κεῖται ἐν δωματίῳ, ὀφείλομεν, νὰ ἀνοίξωμεν τὰς θυρίδας, ἵνα κυκλοφορήσῃ ὁ ἀήρ ἐν τῷ θαλάμῳ.

149. Διαμαρτυρία ἀδικουμένης.

Ἄδικουμένη διεμαρτύρετο, ἐξορκίζουσα τοὺς ἀνθρώπους νὰ παύσωνται ἄδικα καὶ δεινὰ αὐτῇ προξενούντες, λέγουσα.

«Εἶμεθα δύο ἀδελφαί, καθ' ὅλα ὅμοιοι καὶ ἴσαι πρὸς ἀλλήλας. Ἡ προσωποληψία τῶν γονέων ἡμῶν ποιεῖ ἡμῖν τὰς ἀλογωτάτας καὶ ἀδικωτάτας τῶν διακρίσεων. Παιδισθέν ἀναγκάζομαι νὰ νομίζω τὴν ἀδελφὴν ὡς ὄν ὑπέρτερόν μου, καίτοι, ὡς εἶπον, εἶμεθα ἐντελῶς ἴσαι καὶ ὅμοιοι. Ἠυξήθη μὴδὲ τὸ παράπαν ἐκπαιδευθεῖσα· ἐξ ἐναντίας δὲ ὑπὲρ τῆς ἀγωγῆς καὶ τελειώσεως τῆς ἀδελφῆς μου οἱ αὐτῇ χαριζόμενοι γονεῖς οὐδενὸς ἐφείσαντο. Προσέλαβον αὐτῇ διδασκάλους γραφῆς, ἰχνογραφίας, μουσικῆς καὶ πλείστων ἄλλων καλῶν καὶ χρησίμων ἐργασιῶν· ἐμοὶ δέ, ὅσάκις γραφίδος ἢ μουσικοῦ ὄργανου ἢ βελόνης ἠπτόμην, ἐπετίμων, ἀπαξ δὲ καὶ πληγὰς ἐνέτειναν, ὡς μωρᾶ καὶ ἀμοίρω ἐραστῶν τρόπων.

Καὶ ἀλλθὲς μὲν ἐνίοτε παρελάβανέ με βοηθὸν ἢ προτιμωμένη ἀδελφῆ, ἀλλ' ἐν ταῖς ἐργασίαις ἐτήρει πάντοτε ὑπὲρ

αὐτῆς τὸ δικαίωμα τοῦ διοικεῖν, ἐμοὶ μόνον ὡς ὄργανῳ καὶ βοηθῷ αὐτῆς χρωμένη. Τούτων οὕτως ἐχόντων, οὐχὶ φθονοῦσα οὔτε μεμψιμοιροῦσα παρ' ὑμῶν τὴν ἐπικυρόθησιν τῆς ἀδικίας ἐξαιτούμαι, ἀλλ' αὐθις ὑπὲρ τοῦ οἰκιακοῦ συμφέροντος τὴν διαμαρτυρίαν ποιῶμαι.

*Ἔθος ὑπάρχει τῷ ἡμετέρῳ οἴκῳ καὶ ἀνάγκη, πᾶσαι αἱ πρὸς συντήρησιν ἡμῶν ἐργασίαι νὰ διέρχωνται πρῶτον διὰ τῆς ἀδελφῆς καὶ ἐμοῦ. *Ἄν ποτε λοιπὸν ἀσθενεῖα τις τὴν ἀδελφὴν μου καταλάβῃ, συνεχῶς ἄλλως πάσχουσαν ὑπὸ περιψύξεων καὶ ρευματισμῶν, ὅποια τότε θὰ εἶναι ἡ τύχη ἡμῶν; Δὲν θὰ μετανοήσωσι πικρῶς οἱ γονεῖς, ὅτι τοιαύτας ἀνομιαιότητας μεταξὺ ἴσων καὶ ὁμοίων ἀδελφῶν ἐπήνεγκαν, μᾶλλον δ' ἐμέ ἀπαίδευτον καὶ ἀνεπιτήθειον πρὸς πᾶν ἐγκατέλειπον; Ἄλλὰ σὺν τούτοις καὶ ἐγὼ κατ' ἀνάγκην θ' ἀπολωμαί μετ' ἐκείνων. Δὲν θὰ ἡδυνάμην δὲ οὔτε ταύτην μου τὴν διαμαρτυρίαν νὰ γράψω, ἐὰν μὴ φίλη, ἐνδοῦσα εἰς τὰς παρακλήσεις μου, ἐχάραττε τὰς ὀλίγας ταύτας γραμμὰς, τὸν οἶκτον καὶ τὸν ἔλεον ὑμῶν παρ' ἐμοῦ! Ἐπικαλουμένη.

Πεπεισμένη, ὅτι οἱ γονεῖς ἡμῶν θὰ κατανοήσωσι τὴν τε ἐμοὶ προσγινομένην ἰδικίαν, τὸν τε κίνδυνον τὸν αὐτοῖς τε καὶ ἅπαντι τῷ οἴκῳ ἡμῶν ἐπιεικόμενον, ἀναμείνω τὴν ἐπανόρθωσιν τῆς ἀδικίας».

Ἡ ἀριστερὰ χεῖρ.

1. *Ἐξ ὀνόματός μου.

150. Ὁ Ἰανουάριος.

*Ὁ μὴν Ἰανουάριος ὠνομάσθη οὕτως ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἰανουῦ, πρώτου, ὡς λέγεται, βασιλέως τῆς Ἰταλίας. Οἱ ἀρχαῖοι κάτοικοι τῆς Ἰταλίας; ἐπίστευον, ὅτι ὁ ἡγεμῶν οὗτος ἐζήσῃ πλέον τῶν τριῶν χιλιάδων ἐτῶν, κατέστησε τοὺς λαοὺς αὐτοῦ εὐτυχεῖς, καὶ ἕνεκα τούτου μετὰ θάνατον οἱ εἰδωλολάτραι ὑπήκοοι αὐτοῦ ἀπέδιδον αὐτῷ θείας τιμὰς. Θέλοντες δὲ νὰ καταδείξωσιν, ὅτι ἦτο λίαν σοφός, ὅτι, ὠφεληθεὶς ἐκ τῶν μαθημάτων τοῦ παρελθόντος, προεῖδε τὸ μέλλον καὶ ἐπροέκρινε τὸν λαὸν αὐτοῦ διὰ σοφῶν νόμων, εἰκόνιζον αὐτὸν μετὰ δύο προσώπων, ἧτοι βλέποντα καὶ εἰς τὰ ὀπίσω, εἰς τὸ παρελθόν, καὶ εἰς τὰ πρόσω, εἰς τὸ μέλλον. Οἱ Ῥωμαῖοι ἀνήγειρον ναὸν περικαλλῆ εἰς τιμὴν αὐτοῦ. Τοῦ ναοῦ τούτου αἱ θύραι ἠνήγοντο μόνον, ὡσάκις οἱ Ῥωμαῖοι ἐπολέμουν πρὸς τι ἔθνος.

*Ἀπὸ τῆς πρώτης τοῦ μηνὸς Ἰανουαρίου ἀρχόμεθα ἡμεῖς οἱ Χριστιανοὶ μετροῦντες τὸν χρόνον μετὰ Χριστόν. Ναι μὲν ὁ Χριστὸς ἐγεννήθη τῇ 25 Δεκεμβρίου καὶ ἐβρεπεν ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης νὰ ἀρχόμεθα μετροῦντες, ἀλλὰ χάριν εὐκολίας παραβλέπονται αἱ μεταξὺ τῆς πρώτης τοῦ Ἰανουαρίου καὶ 25ης Δεκεμβρίου παρεμπόπτουσαι ἕξ ἡμέραι καὶ οὕτως ἡ πρώτη Ἰανουαρίου λογίζεται καὶ πρώτη ἡμέρα τοῦ νέου ἔτους.

Ἐπίθεται, ὡς γνωστὸν, νὰ προσφέρωμεν ἀλλήλοις δῶρα κατὰ τὴν πρώτην τοῦ ἔτους. Τὸ ἔθος τοῦτο εἶναι πανάρχαιον. Παρὰ Ῥωμαίους ἐπτακόσια ἔτη πρὸ Χριστοῦ ἐπεκράτει ἡ συνήθεια αὕτη. Καὶ τότε, ὡς καὶ νῦν, κατὰ τὴν πρώτην τοῦ ἔτους ἠύχοντο ἀλλήλοις τὸ νέον ἔτος αἴσιον, εὐτυχές καὶ

εὐδαιμον, προσφέροντες ἅμα καὶ δῶρά τινα, οἶον σῦκα, φοίνικας καὶ μέλι, σύμβολα βίου γλυκεῆς καὶ εὐαρέστου.

Κατὰ τὴν πρώτην τοῦ Ἰανουαρίου ἡμέραν ἐορτάζομεν δύο ἐορτάς, τὴν περτομὴν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τὴν μνήμην τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου τοῦ Μεγάλου, τοῦ ἐκ Καισαρείας τῆς Καππαδοχίας¹.

151. Ἡ πρώτη τοῦ ἔτους.

Παντοῦ ἀκούω ἄσματα χαρᾶς καὶ εὐθυμίας.

Σφίγγουν τὰ τέκνα οἱ γονεῖς θερμῶς τὴν ἀγκάλην, δῶρ' ἄφθονα προσφέροντες μετὰ φιλοστοργίας.

Οἱ πάντες ἐορτάζουσι τὸν νέον χρόνον πάλιν.

Τὸν νέον χρόνον!.... Καὶ λοιπὸν εἰς ἕτερος ἀκόμην ἀπὸ τῆς βίβλου τῆς ζωῆς ἡμῶν ἐσβέσθη χρόνος!

Τελοῦνται οὕτως ἀκριβῶς τῆς φύσεως οἱ νόμοι καὶ μένει χαίνων ἔπειτα, καὶ κλαί' ὁ ἄφρων μόνος.

«Τοῦ χρόνου φείδου», ἔλεγον μετὰ πολλῆς σοφίας οἱ πρόγονοί μας ἄλλοτε. Τοῦ χρόνου ἄς φεισθῶμεν, καὶ ἄς τὸν διαθέσωμεν μετὰ ἐπιμελείας, ἂν θέλωμεν εὐδαιμόνες ἔς τὸ γῆρας μας νὰ ζῶμεν.

Ὅφειλει νὰ ἐργάζεται ὁ ἄνθρωπος, ὡς νέος, ἂν θέλῃ τὴν ζωὴν αὐτοῦ ἀνάπλεων ἀνθέων.

Διότ' οἱ χρόνοι φεύγουσιν, ὡς ἀστραπαί, ταχέως. Παρέρχονται καὶ οὐδέποτε ἐπανακάμπουν πλέον.

1. Ὅρα ἔτος Ε΄.

152. Ἔτος Ἰουλιανόν.

Ἡ γῆ κινεῖται περὶ τὸν ἄξονα αὐτῆς ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολάς καὶ συγχρόνως περὶ τὸν ἥλιον. Ἡ πρώτη τῶν κινήσεων τούτων τῆς γῆς ἐκτελεῖται ἐν διαστήματι 24 ὥρων, αἵτινες συνιστᾷ τὸ ἡμερονύκτιον. Ἐντεῦθεν ἡ κίνησις αὕτη καλεῖται ἡμερησία. Ἡ δευτέρα τῶν κινήσεων τῆς γῆς ἐκτελεῖται ἐν διαστήματι 365 ἡμερῶν καὶ 6 σχεδὸν ὥρων, αἵτινες συνιστᾷ τὸ ἔτος. Ἐντεῦθεν ἡ κίνησις αὕτη καλεῖται ἐτησία κίνησις.

Οἱ ἄρχαιοι ἐσφαλμένως ἐνόμιζον τὸ ἔτος συνιστάμενον ἐκ τριακοσίων ἐξήκοντα καὶ πέντε μόνον ἡμερῶν ἕνεκα τούτου μεγάλην σύγχυσις ἐπεκράτει ὡς πρὸς τὴν διάταξιν τῶν ἐορτῶν καὶ ἄλλων παρ' αὐτοῖς ἐπισήμων καὶ ἀξιοσημειώτων ἡμερῶν. Τὴν σύγχυσιν ταύτην θέλων νὰ ἄρῃ ἐκ τοῦ μέσου ὁ Ἰούλιος Καίσαρ, ὑπάτος τῆς ρωμαϊκῆς δημοκρατίας, προσεκάλεσε κατὰ τὸ 45 ἔτος π. Χ. ἐξ Αἰγύπτου τὸν ἀστρονόμον Σωσιγένην. Οὗτος ἐλογίσατο τὸ ἔτος συνιστάμενον ἐκ 365 ἡμερῶν καὶ 6 ὥρων, καὶ ἐνόμισεν, ὅτι διορθοῖ πάντα, προστιθεὶς εἰς ἕκαστον τέταρτον ἔτος μίαν ἡμέραν. Τοῦτο δὲ καὶ ἐπραξε προσθεὶς τῷ μηνὶ Φεβρουαρίῳ ἐκάστου τετάρτου ἔτους ἡμέραν ὀλόκληρον· κατ' ἀκολουθίαν ὁ Φεβρουάριος παντὸς τετάρτου ἔτους συνέκειτο ἐξ 29 ἡμερῶν ἀντὶ 28, τὸ δὲ ἔτος ἐκ 366 ἡμερῶν ἀντὶ 365.

Τὸ ἔτος, ὅπερ συνίσταται ἐκ 366 ἡμερῶν, ὠνομάσθη *δίσεκτο*, διότι ἡ προστιθεμένη εἰς αὐτὸ ἡμέρα κατ' ἀρχὰς προσετιθετο εἰς τὴν 6 Φεβρουαρίου οὕτως, ὥστε 6η τοῦ μηνὸς

ελογίζετο δὲς, τουτέστιν ἕκτη τοῦ μηνὸς ἠριθμεῖτο ἐπὶ δύο ἡμέρας. Τὸ δὲ ἐκ 365 ἡμερῶν συνιστάμενον ἔτος λέγεται κοινὸν ἔτος.

Τὸ οὕτω λογιζόμενον ἔτος, ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἰουλιου Καίσαρος, ἐκλήθη ἔτος Ἰουλιανόν, παλαιὸν ἔτος (π.ξ.).

153. Ἔτος Γρηγοριανόν.

Γινώσκομεν, ὅτι τὸ Ἰουλιανόν ἔτος συνίσταται ἐκ 365 ἡμερῶν καὶ 6 ὥρων. Ἀλλὰ τοῦτο εἶναι πλέον τοῦ ἀληθοῦς 11 πρῶτα λεπτά καὶ 10 δεύτερα κατ' ἔτος. Διότι ἡ γῆ ἐκτελεῖ τὴν περὶ τὸν ἥλιον περιστροφὴν αὐτῆς εἰς 365 ἡμέρας, 5 ὥρας, 48 πρῶτα λεπτά καὶ 50 δεύτερα, οὐχὶ δὲ ἀκριβῶς εἰς 365 ἡμέρας καὶ 6 ὥρας. Ἡ διαφορὰ αὕτη, ὅσον μικρὰ καὶ ἂν εἴναι, προστιθεμένη καθ' ἕκαστον ἔτος, ἐγένετο ἐπαισθητὴ μετὰ παρέλευσιν ἰκανῶν ἐτῶν· κατὰ δὲ τὸν 16ον μ. Χ. αἰῶνα ἡ ἔαρινή ἰσημερία ἐλογίζετο κατὰ 10 ἡμέρας βραδύτερον. Οὕτως ἐπῆλθε σύγχυσις ἐν τῇ διατάξει τῆς ἑορτῆς τοῦ Πάσχα, ἣτις πρέπει νὰ τελῆται, κατὰ τὰς παραδόσεις τῆς Ἐκκλησίας, τῇ πρώτῃ Κυριακῇ μετὰ τὴν πανσέληνον τῆς ἔαρινῆς ἰσημερίας· οὕτω τὸ Ἰουλιανόν (παλαιόν) ἔτος διέφερε τοῦ νέου τότε κατὰ 10 ἡμέρας.

Τὴν σύγχυσιν ταύτην θέλων νὰ διορθώσῃ ὁ Πάπας τῆς Ῥώμης Γρηγόριος ὁ ΙΓ', συνεβουλεύσατο πολλοῖς περιφθμοῖς ἀστρονόμοις, ταῖς συμβουλαῖς δὲ αὐτῶν ἀκολουθῶν, διέταξε ν' ἀποκόψωσιν ἐκ τοῦ ἔτους 1583 τὰς 10 περιττὰς ἡμέρας. Τοῦτο δὲ ἐγένετο ἡ ἐπαύριον τῆς 4ης Ὀκτωβρίου τοῦ ἔτους

τούτου ἐλογίσθη ἡ 15ῃ τοῦ αὐτοῦ. Ἐκτοτε, ἵνα μὴ περιπέσωσι καὶ πάλιν εἰς σφάλματα περὶ τὴν ἀκριβῆ τῶν ἡμερῶν τοῦ ἔτους ἀριθμῆσιν, ἐξ ἑκάστου Ἰουλιανοῦ ἔτους ἀφαιροῦσιν 11' καὶ 10" λεπτά, ἅτινα ἐν διαστήματι 400 Ἰουλιανῶν ἐτῶν ἀποτελοῦσι 3 ἡμέρας· ἦτοι ἐκ 400 Ἰουλιανῶν ἐτῶν ἀποκόπτουσι 3 δίσεκτα ἔτη· οὕτω δὲ 400 ἔτη Ἰουλιανὰ, ἀντὶ νὰ ἔχουσι κατὰ τὴν διάταξιν τοῦ Σωσιγένους 100 δίσεκτα, ἔχουσι κατὰ τὴν διάταξιν τοῦ Γρηγορίου μόνον 97.

Ἐντεῦθεν κατὰ τὰ ἔτη 1583—1700 τὸ παλαιόν ἔτος διέφερε τοῦ νέου κατὰ 10 ἡμέρας· ἀπὸ τοῦ 1700 μέχρι τοῦ 1800 διέφερε κατὰ 11 ἡμέρας· ἀπὸ τοῦ 1800 μέχρι τοῦ 1900 διέφερε κατὰ 12 ἡμέρας.

Τὸ οὕτω λογιζόμενον ἔτος ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ Πάπα τῆς Ῥώμης Γρηγορίου ΙΓ' ἐκλήθη ἔτος Γρηγοριανόν, νέον ἔτος (ν.ξ.).

Κατὰ τὸ Ἰουλιανόν ἔτος, πᾶν ἔτος, διαιρούμενον διὰ τοῦ 4, εἶναι δίσεκτον. Οὕτω τὰ ἔτη 1840, 1880, 1884, 1888, 1892, 1896, 1900, 1904, 1907, 1912 εἶναι δίσεκτα.

154. Ἄηρ καὶ ἡ θερμότης αὐτοῦ κατὰ τὸν χειμῶνα.

Ἄηρ εἶναι σῶμα, μὴ ἔχον ὄρισμένον, σχῆμα, ἀλλὰ τείνον νὰ καταλάβῃ πάντα κενὸν χῶρον παρουσιαζόμενον αὐτῷ· τὰ σώματα, ἅπερ δὲν ἔχουσιν ὄρισμένον σχῆμα, ἀλλὰ τείνουσι νὰ καταλάβωσι πάντα κενὸν χῶρον, παρουσιαζόμενον αὐτοῖς,

λέγονται σώματα ἀέρια ἢ ἀεροειδῆ. Ὁ ἀήρ εἶναι σῶμα ἀεροειδές. Ὁ ἀήρ εἰσδύει καὶ εὐρίσκεται πανταχοῦ. Ὁ ἀήρ εἶναι ἀναγκαιότατος εἰς τὴν ζωὴν τῶν ἀνθρώπων, τῶν ζῴων καὶ τῶν φυτῶν.

Ἄνευ τροφῆς ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας δυνάμεθα νὰ ζήσωμεν ἄνευ ἀέρος ὅμως οὐδεμίαν ὥραν ζῶμεν.

Ὁ ἀήρ συγκροτεῖται ἐκ διαφόρων ἀερίων· τὰ ἀέρια ταῦτα εἶναι συγκεκριμένα καθ' ὠρισμένην ἀναλογίαν. Ὅταν ἡ ἀναλογία αὕτη καταστραφῇ, ὁ ἀήρ βλάπτει, γίνεται θανατηφόρος. Ὁ ἀήρ κατὰ τὸν χειμῶνα εἶναι ψυχρός. Ἀνάπτωμεν πῦρ, ἵνα θερμάνωμεν τὸν ἐντὸς τοῦ δωματίου ἀέρα. Κλείωμεν τὰς θύρας καὶ θυρίδας, ὅπως ἐμποδίσωμεν τὸν ἐξωθεν ἐρχόμενον ψυχρὸν ἀέρα.

Ἐπάρχει ὄργανον, δι' οὗ μετρεῖται ἡ θερμότης τοῦ ἀέρος καὶ ὅπερ καλεῖται θερμόμετρον. Τὴν κατασκευὴν καὶ τὰ ἄλλα τοῦ ὄργανου τούτου εἶδομεν ἄλλαχοῦ. Ἐνταῦθα πρέπει νὰ γινώσκωμεν μόνον, ὅτι ἡ θερμότης τῶν θερμαινομένων δωματίων κατὰ τὸν χειμῶνα δέν πρέπει νὰ ὑπερβῆ τὸς 17 βαθμοὺς τοῦ ἑκατοσταθμίου λεγομένου θερμομέτρου. Θερμότης ἀνωτέρα βλάπτει ἡμᾶς.

Ἄλλ' ὅταν τὸ δωματίον μείνῃ ἐπὶ πολλὴν ὥραν κεκλεισμένον, ὁ ἐντὸς ἀήρ ἀπολλύει τὴν ὠρισμένην ἀναλογίαν τῶν ἀερίων, ἐξ ὧν συγκροτεῖται· μολύνεται, γίνεται ἀκάθαρτος. Καὶ ὁ τοιοῦτος ἀήρ εἶναι ἐπιβλαβὴς τῇ ὑγείᾳ, εἶναι θανατηφόρος.

Οὐδέποτε λοιπὸν πρέπει νὰ ἔχωμεν πολλὴν ὥραν κε-

1. Ἀνάγνωσμα 51 καὶ 52.

κλεισμένας ὕλας τὰς θύρας ἢ τὰς θυρίδας τῶν οἰκιῶν, τῶν δωματίων. Πρέπει κατὰ χρονικὰ διαστήματα νὰ ἀνοίγωμεν τὰς θύρας ἢ τὰς θυρίδας, ἵνα ἐξέλθῃ ὁ μεμολυσμένος καὶ ἀκάθαρτος ἀήρ καὶ εἰσέλθῃ ὁ καθαρὸς.

Ἐν τοῖς νοικοῖς μάλιστα, ἐν τοῖς σχολείοις, ἐν τοῖς θεάτροις, ἐν τοῖς καφενεῖοις ἢ ἐν ταῖς οἰκίαις, ἔνθα πολλοὶ ἄνθρωποι ἐπὶ πολλὰς ὥρας διαμένουσι, πρέπει ἢ νὰ ὑπάρχῃ μέσον κατὰλληλον πρὸς ἀδιάκοπον ἀνανέωσιν τοῦ ἀέρος ἢ νὰ ἀνοίγωμεν συνεχῶς τὰς θύρας ἢ τὰς θυρίδας, ὅπως ἀνανεῶται ὁ ἀήρ.

Ἡ κακὴ ὄσμη τοῦ ἀέρος, ἣν αἰσθάνεται ὁ ἐξωθεν ἐρχόμενος, εἶναι σημεῖον, ὅτι ὁ ἀήρ εἶναι μεμολυσμένος, ἔχει ἀνάγκη ἀνανεώσεως. Οὐδέποτε πρέπει νὰ καίωμεν οὐσίας δῆθεν εὐώδεις, ὅπως ἐξαλείψωμεν ἢ μετριάσωμεν τὸν δυσώδη ἀέρα. Πρέπει νὰ ἀνανεώσωμεν μόνον αὐτόν.

155. Ὁ καθαρὸς ἀήρ.

Ἐν τινι χωρίῳ τῆς Ἑπείρου ἔζη καλοκάγαθος γέρον ἐβδομηκοντα περίπου ἐτῶν, ἀλλ' ὑγίης καὶ εὐρωστος. Ἰκανὸν πλοῦτον ἐν τῇ νεότητι συναθροίσας, καὶ αὐτὸς ἀνέτως ἔζη κατὰ τὸ γῆρας καὶ τοῖς ὁμοίοις αὐτοῦ κατὰ τὸ δυνατὸν συνέτρεχε.

Συνέστησε σχολεῖον ἐν τῇ γενετείρᾳ αὐτοῦ γῆ, ὅπερ συνέτρεχε καὶ διηύθυνε σχεδὸν αὐτὸς μόνος.

Ἦτο φίλος θερμὸς τῶν παιδιῶν. Πάντας τοὺς μαθητὰς ἡγάπα ὡς ἴδια αὐτοῦ τέκνα, καὶ πολλάκις παραλαμβάνων

αὐτοὺς εἰς τὴν οἰκίαν ἐδίδασκε πολλὰ ὠφέλιμα. Κατὰ τινὰ ἡμέραν εἰς τῶν μαθητῶν ἠρώτησε τὸν γέροντα πῶς, καίπερ προβεβηκῶς τὴν ἡλικίαν, εἶναι τόσον ὑγιῆς, εὐριστος καὶ ζωηρός.

— Εἰς πολλὰ μὲν ἄλλα, ἀπεκρίνατο ὁ γέρων, ἀλλὰ κυρίως εἰς φίλον, ὃν ἐγκαρδίως ἠγάπησα καὶ ἀγαπῶ, ὀφείλω τὴν ὑγείαν μου. Ὁ φίλος οὗτος εἶναι ὁ καθαρὸς ἀήρ, οὗ ἡ φιλία εἶναι ἀναγκαῖα τοῖς πᾶσι· δι' αὐτοῦ ἀποφεύγομεν πολλὰς ἀσθενείας καὶ βασάνους καὶ πόνους.

— Ἄλλ' ὅποια σχέσις ὑπάρχει τοῦ ἀέρος πρὸς τὴν ὑγείαν; ἠρώτησεν αὐθις ὁ μαθητῆς τὸν γέροντα.

— Ὁ ἀήρ, τέκνον μου, ἀπεκρίνατο ὁ γέρων, εἶναι ἡ ἀναγκαιοτάτη τροφή τοῦ ἀνθρώπου. Πολλοὶ ἐζησαν καὶ ζῶσιν ἄνευ κρέατος, τρεφόμενοι μόνον διὰ χόρτων. Πολλοὶ ἠδυνήθησαν νὰ ζήσωσιν καὶ ἄνευ τροφῆς ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας, ἀλλ' ἄνευ ἀέρος ἀδύνατον νὰ ζήσῃ τις. Ἐάν ὁ ἄνθρωπος παύσῃται ἀναπνέων ἀέρα, οὐδ' ἐπὶ μίαν ὥραν διατηρεῖται ἐν τῇ ζωῇ.

Ἀπὸ τῆς γεννήσεως ἡμῶν μέχρι τοῦ θανάτου ἔχομεν ἀνάγκην τοῦ ἀέρος, δι' οὗ ἀναζωογονεῖται τὸ αἷμα καὶ καθίσταται κατάλληλον πρὸς διατήρησιν τοῦ σώματος.

Ἐάν λοιπὸν ἀναπνέωμεν καθαρὸν ἀέρα, καὶ τὸ σῶμα ἡμῶν καθίσταται ὑγιῆς καὶ εὐρωστον· ἂν δὲ ἀναπνέωμεν ἀκάθαρτον καὶ μεμολυσμένον, καὶ τὸ σῶμα ἡμῶν μολύνεται, πάσχει, μαραινεται καὶ φθίνει.

Κυρίως δὲ ὁ καθαρὸς ἀήρ εἶναι ἐν τοῖς ἀγροῖς, ἐν τοῖς λόφοις, ἐν τοῖς ὄρεσι καὶ ἐν ταῖς πεδιάσιν. Ἐνεκα τούτου οἱ χωρικοὶ εἶναι οἱ ὑγιέστεροι τῶν κατοίκων τῶν πόλεων. Ἐνεκα τούτου οἱ ἐν ταῖς πόλεσι κατοικοῦντες εὐποροὶ καθ' ἑκάστον

θέρος εἰς τὰ χωρία μεταβαλίνουσιν, ἵνα ἀναπνεύσωσι τὸν καθαρὸν καὶ ζωογόνον ἀέρα τῶν ἀγρῶν, ἵνα ὀσφρακθῶσι τῆς εὐωδίας τῶν ἀνθέων, ἵνα ἀκούσωσι τὸ ἄσμα τῶν πτηνῶν καὶ ἵνα ἀπολαύσωσι τῶν ἀθῶων ἡδονῶν τῆς φύσεως.

156. Ἐξοχὴ καὶ πόλις.

Λαμπραὶ κυρίαὶ τοῦ συρμοῦ, διάσημοι πολῖται, ὁ ἐν τῇ πόλει βίος σας δὲν θὰ μὲ δελεάσῃ. Τὰς πεδιάδας προτιμῶ, τοὺς λόφους καὶ τὰ δάση, τὰ ὄρη, ὅθεν πρὸ ἐμοῦ εὐρὺς ὄριζον κεῖται.

Στοχάζομαι ἢ θερινὴ ὀπότεν φθάσ' ἡμέρα, πῶς μένετε κατάκλειστοι ἐντὸς τῶν δωματίων. Πατεῖται λίθους καίοντας θερμῶν πεζοδρομίων, καὶ ἀναπνέει πνιγνρὸν τὸ στῆθός σας ἀέρα.

Μακρὰ παραπετάσματα, πολύτιμος αὐλαία πλοσίον σας τὸν ἥλιον νὰ φθάσῃ δὲν ἀφίνουν· ἀλλ' ὅμως κρείττονα σκιὰν καὶ ζωογόνον χύνουν ἢ φουντωμένῃ πλάτανος, ἢ εὐφυλλος πετέα.

Τοῦ οἴκου σας τὴν αἴθουσαν, τὸν ἵσυχον κοιτῶνα Περσίας τάπης εὐχρῶος καλύπτει καὶ στολιζει· πλὴν τόσον περισσότερον τοῦ περσικοῦ ἀξίζει ὁ τάπης, ὅστις πράσινος καλύπτει τὸν λειμῶνα!

Ἐξέλθετε! κατάφυτος ἡ φύσις περιμένει. Καλύβην ἀχυρόσκεπον προσφέρει τὸ χωρίον. Ἀσπάσθητε τὴν ἀφελῆ ζωὴν τῶν ἀγροβίων. Ἄβρὰ ζωὴ τῆς πόλεως τὸν ἄνθρωπον μαραινεί.

Ἐκεῖ θὰ μ' ἀπαντήσετε. Προῦί, προῦί βαδίζω,
καὶ περιτρέχω εὐθυμος, βουβὰ τὰς ὑπωρείας,
καί, κύπτων πρὸ τοῦ ρύακος ἐν ὥρᾳ μεσημβρίας,
λαυδάνων ὕδωρ ἀφθονον, τὴν κεφαλὴν δροσίζω.

ΑΔ. ΚΑΤΑΚΟΥΖΗΝΟΣ

157. Τὸ φῶς.

Ὡς ὁ ἀήρ, οὕτω καὶ τὸ φῶς εἶναι ἐκ τῶν ἀπολύτως ἀ-
ναγκαίων πρὸς συντήρησιν τῆς ζωῆς καὶ τῆς υἰείας. Πρέπει
νὰ διεισδύσῃ τὸ φῶς ἐν ἀφθονίᾳ εἰς τὰς οἰκίας τῶν τε ἀν-
θρώπων καὶ τῶν ζώων. Ἄς ζητήσωμεν τὸν φωτοβόλον ἥλιον
οὐχὶ μόνον χάριν τῆς θερμότητος αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ χάριν τοῦ
ζωογόνου αὐτοῦ φωτός.

Ἐν τῷ σκότει πάντα τὰ ζῶα ὠχρῶσι, φθίνουσι, σβέννυται
καὶ μαραίνονται. Οἱ τε ἄνθρωποι καὶ τὰ ζῶα ἐξασθενοῦσι,
καταστρέφονται ἴδετε τοὺς ἐργαζομένους ἐν τοῖς μεταλλείοις
καὶ ἀνθρακωρυχείοις. Ἴδετε τοὺς ἐν ταῖς φυλακαῖς κρατου-
μένους. Οἱ δυστυχεῖς ἀπώλεσαν τὸ ροδόχρουν τῶν πα-
ρειῶν χρῶμα, τὸ σύμβολον τοῦτο τῆς υἰείας καὶ εὐεξίας.
Ὡχρὰ ἢ ὄψις αὐτῶν, ὡς ἡ τῶν νεκρῶν, ἐμπνέει οἶκτον ἄμα
καὶ φρίκην.

Ἡ στέρησις τοῦ φωτός καὶ εἰς τὴν βλάστησιν τῶν φυτῶν
μεγάλας ἐπὶ τὰ χεῖρω μεταβολὰς ἐπιφέρει. Τὰ φυτά, τὰ πάν-
τοτε ἐν σκότει καὶ σκιᾷ κείμενα, πάσχουσιν. Ἡ ἀσθeneίη
αὐτῶν καλεῖται μαρασμός.

Τὰ ποικίλα καὶ ζωηρὰ χρώματα τῶν ἀνθέων, τὸ τερπνόν

πράσινον χρῶμα τῶν φύλλων, ἡ ὠρίμανσις τῶν καρπῶν καὶ
ἐν γένει πάντοι σχεδὸν αἱ καλλοναὶ τῶν φυτῶν ὀφείλονται
εἰς τὸ φῶς.

158. Ὁ ὕπνος.

Ὁ ὕπνος εἶναι ἐκ τῶν ἀπολύτως εἰς τὴν ζωὴν ἀναγκαίων
τῷ τε ἀνθρώπῳ καὶ τοῖς ζῴοις. Ἡ στέρησις τοῦ ὕπνου γί-
νεται προξενος διαφόρων ἀσθeneιῶν. Ἡ ἀνάπαυσις ἄνευ τοῦ
ὕπνου οὐδὲν ἔπαυρον θοὶ τὰς ἐνεκα τῶν ἐργασιῶν ἐξαντλη-
θείσας δυνάμεις ἡμῶν. Ὡς δὲ εἶναι ἀδύνατον νὰ ἔχωμεν ὑ-
γίαν ἄνευ ὕπνου, οὕτως ἐπίσης εἶναι ἀδύνατον νὰ ἔχωμεν
ὕπνον ἄνευ υἰείας.

Ἴδού συμβουλαὶ τινες, αἷς πρέπει νὰ ἀκολουθήσῃ ἐν ὥρᾳ
τοῦ ὕπνου ὁ κηδόμενος τῆς υἰείας αὐτοῦ.

1. Μὴ κοιμῶ ἀμέσως μετὰ τὸ δεῖπνον.
2. Εἶναι ἐπικίνδυνον τὸ κοιτεσθαι ἐπὶ στρωμάτων πε-
πληρωμένων ὑπὸ χόρτων, προσφάτως συλλεγέντων.
3. Μὴ κοιμῶ κατὰ γῆς οὔτε ἐν ὥρᾳ θέρους, διότι ἐνδέ-
χεται νὰ προσβληθῆς ὑπὸ ρευματισμῶν καὶ διαφόρων ἄλλων
ἀσθeneιῶν.
4. Ὁ κοιτῶν σου πρέπει ἀείποτε νὰ ἀερίζηται καλῶς.
5. Μὴ ἔχε ἐν αὐτῷ οὔτε πῦρ οὔτε ἄνθη διότι ταῦτα κα-
ταναλίσκουσι τὸ ζηυρόνον τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος τοῦ κοι-
τῶνος καὶ ἐξάγουσιν ἀέρια, ἰδίᾳ ἀνθρακικὸν ὀξύ, ὅπερ εἶναι
ἐπιβλαβέστατον τῇ υἰείᾳ.
6. Ἡ κλίνη σου ἔστω μῆτε πολὺ μαλακὴ μῆτε πολὺ

θερμή, ἵνα μὴ αὐξήσῃς τὴν λεπτότητα καὶ τὴν εὐαισθησίαν τοῦ σώματος.

7. Κοιμώμενος πλαγιάζε ὀλίγον ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ μέρους. Πᾶσα ἄλλη θέσις ἐπιφέρει ὕπνον τετρααχμῆνον.

159. Ἡ βαρύτης.

Ἡμέραν τινα ὁ Ἀλκιβιάδης, ἔχων ἀνά χειρας ἀργυρᾶν δραχμὴν, ἔπαιζεν εἰκονίζων αὐτὴν ἐπὶ χάρτου· κόπτων δὲ τεμάχια χάρτου, ὅμοια τῇ δραχμῇ, ἐνόμιζεν, ὅτι πλασιάζει τὰ χρήματα αὐτοῦ. Μετ' ὀλίγον ἰδὼν τὸν διδάσκαλον αὐτοῦ προσερχόμενον, ἔσπευσε νὰ κρύψῃ πάνθ' ὅσα ἐκράτει ἀνά χειρας. Ἄλλ' ἡ ἀργυρὰ δραχμὴ ἐξέφυγε τῶν χειρῶν αὐτοῦ καὶ ἔπεσε κατὰ γῆς, διὰ τοῦ κρότου δὲ αὐτῆς προσεῖλκυσε τὴν προσοχὴν τοῦ διδασκάλου.

Ὁ διδάσκαλος προσελθὼν, ἔλαβεν ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ Ἀλκιβιάδου τὴν δραχμὴν καὶ τὰ χάρτινα ὁμοιώματα αὐτῆς. Ἀποτεινόμενος δὲ πρὸς τοὺς συνταξιώτας τοῦ Ἀλκιβιάδου καὶ μειδιῶν εἶπε τὰ ἑξῆς·

— Ὁ Ἀλκιβιάδης, ἀντὶ νὰ μελετᾷ τὰ μαθήματα αὐτοῦ, παίζει κόπτων νομίσματα. Ἐκείνος παίζων ἀπόλλυσι τὸν πολύτιμον χρόνον αὐτοῦ· ἀλλ' ἡμεῖς ὡς ὠφεληθῶμεν ἐκ τῶν παιγνιδίων τοῦ Ἀλκιβιάδου. Ἀκούσατε. Ἐὰν ρίψω ταυτοχρόνως τὸ τε ἀργυροῦν καὶ τὸ χάρτινον τοῦτο νόμισμα, πότερον θὰ καταπέσῃ ταχύτερον ἐπὶ τῆς γῆς;

— Βεβαίως τὸ ἀργυροῦν νόμισμα, ἀνέκραζαν ὁμοφώνως πάντα τὰ παιδιά.

— Καὶ διὰ τί; ἠρώτησεν ὁ διδάσκαλος. Ἀποκρίσθησύν, Δημόσθενης.

— Διότι, εἶπεν ὁ Δημοσθένης εἶναι βαρύτερον τοῦ χαρτίνου νομίσματος.

— Ἐχει καλῶς, Δημόσθενης, εἶπεν ὁ διδάσκαλος. Ἀλλὰ λάβε τὸ χάρτινον τοῦτο νόμισμα. Σύμπτηξον αὐτὸ καὶ σχηματίσων ὄγκον σφαιροειδῆ· λάβε καὶ τὸ ἀργυροῦν νόμισμα· ἦδη ἄφες συγχρόνως ἀμφοτέρω νὰ πέσωσιν εἰς τὴν γῆν.

Ὁ Δημοσθένης ἔπραξε κατὰ τὰς ὁδηγίας τοῦ διδασκάλου, καὶ μετὰ θαυμασμοῦ εἶδον αὐτὸς τε καὶ πάντες οἱ συμμαθηταὶ αὐτοῦ, ὅτι ταυτοχρόνως ἔπεσον τὰ δύο νομίσματα. Ἡπόρουν καὶ δὲν ἠδύναντο νὰ ἐξηγήσωσι τὸ φαινόμενον.

Ὁ διδάσκαλος μειδιῶν εἶπε·

— Εἶπες, Δημόσθενης, ὅτι τὸ ἀργυροῦν νόμισμα ταχύτερον τοῦ χαρτίνου πίπτει, διότι εἶναι βαρύτερον αὐτοῦ. Μήπως τώρα τὸ χάρτινον νόμισμα, συμπτυχθὲν εἰς σφαιροειδῆ ὄγκον, κατέστη βαρύτερον τοῦ ἀργυροῦ;

— Οὐχί βεβαίως, ἀνεφώνουν πανταχόθεν οἱ μαθηταί, ἀλλ' εἰπέ ἡμῖν, διδάσκαλε, πότεν προέρχεται ἡ διαφορὰ αὕτη;

Ὁ διδάσκαλος ἐξηκολούθησε διδάσκων ὡς ἑξῆς·

— Ὑποθετίσθω, ὅτι λαμβάνομεν σωλῆνα ὑάλινον, ἔχοντα μῆκος δύο μέτρων, καὶ εἰσάγομεν εἰς αὐτὸν τὴν χαρτίνην καὶ ἀργυρᾶν δραχμὴν. Κλείομεν ἐρημητικῶς τὸ στόμιον τοῦ σωλῆνος καὶ ἀναστρέφομεν αὐτόν. Θὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι τὸ ἀργυροῦν νόμισμα πίπτει ταχύτερον τοῦ χαρτίνου. Ἀλλ' ἐὰν διὰ τινος μηχανῆς, ἣτις καλεῖται ἀερατλία, ἀφαιρέσωμεν τὸν ἀέρα τοῦ σωλῆνος καὶ ἐπαναλάβωμεν τὸ πείραμα, θὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι τὰ δύο νομίσματα ταυτοχρόνως

κατέρχονται εἰς τὸν πυθμένα τοῦ σωλήνος. Ἐντεῦθεν συμπεραίνομεν, ὅτι ὁ ἀήρ ἀναλόγως τοῦ ὄγκου καὶ τῆς βαρύτητος τῶν σωμάτων ἀντιτάσσεται τῇ πτώσει αὐτῶν, καὶ ὅτι ἐν τῷ κενῷ πάντα τὰ σώματα πίπτουσι μετὰ τῆς αὐτῆς ταχύτητος καὶ ἰσοχρόνως.

(Τίς ἡ αἰτία τῆς ταχυτέρας ἢ βραδυτέρας τῶν σωμάτων πτώσεως;).

160. Αἱ χῶραι τῶν πάγων.

Ἐπάρχουσι χῶραι ἐνθα ὁ χειμῶν διαρκεῖ ἀπὸ τοῦ Αὐγούστου μέχρι τοῦ Ἰουνίου. Ψυχὸς δριμύτατον ἐπικρατεῖ κατὰ τὰς χώρας ταύτας, αἰτίνες στεροῦνται τῶν θερμῶν ἀκτίνων τοῦ ἡλίου ἐπὶ πέντε ἢ ἕξ ὀλοκληροῦς μῆνας. Ἐνίοτε λάμψεις ἐκτακτοῦ, τὸ βόρειον σέλας, ἀναφαίνεται ἐπὶ τοῦ ὀρίζοντος, ἀντικαθιστῶν, οὕτως εἰπεῖν, τὸν ἥλιον. Αἱ χῶραι αὗται καλοῦνται κατεψυγμένα ζῶναι τῆς γῆς καὶ κεῖνται περὶ τοὺς δύο πόλους.

Ἐν ταῖς χώραις ταύταις ἅμα τῇ πρώτῃ τοῦ Αὐγούστου ἄρχεται πίπτουσα ἡ χιών καὶ καταστρέφει τὰ σπανίως τῆδε κάκεισε βλαστάνοντα φυτά. Μόνον βρύα τινὰ καὶ λειχῆνες ἀνθίστανται εἰς τὴν δριμύτητα τοῦ ψύχους. Ὁ πάγος βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον καταλαμβάνει τοὺς ρύακας, τοὺς ποταμούς καὶ τὴν θάλασσαν. Ἀπασα ἡ ἐπιφάνεια τοῦ πέριξ ὠκεανοῦ καλύπτεται ὑπὸ πάγου, ὅστις ὑψούμενος σχηματίζει ὄρη πάγων οὐρανομήκη.

Καὶ ὅμως ὑπάρχουσιν ἄνθρωποι, ζῶντες ἐν ταῖς χώραις

ταύταις. Οἱ ἄνθρωποι οὗτοι εἶναι οἱ Λάπωνες ἐν τοῖς βορείοις τῆς Εὐρώπης, οἱ Σαρ οἰεῖται ἐν τοῖς βορείοις τῆς Ἀσίας καὶ οἱ Ἐσκιμῶοι ἐν τοῖς βορείοις τῆς Ἀμερικῆς.

Οἱ ἄνθρωποι οὗτοι ἔχουσιν ἀνάστημα βραχύτατον, πρόσωπον στρογγύλον, ὀφθαλμούς μικροὺς καὶ μέλανας καὶ παρειὰς ἐξογκωμένας. Αἱ δὲ χεῖρες καὶ οἱ πόδες αὐτῶν εἶναι βραχύτατοι, αἱ κνήμαι λεπταὶ καὶ τὰ γόνατα πλατεῖα. Ἐνδύονται δὲ διὰ δερμάτων ταράνθο καὶ φαλαίνης, ἐξ ὧν κατασκευάζουσιν εἶδη ἐπανωφορίων ποδήρων καὶ περισκελίδων.

Κατὰ τὸν χειμῶνα ἀδιαφοροῦσι περὶ τοῦ ψύχους, διπλᾶ τοιαῦτα ἐνδύματα ἐνδύομενοι καὶ ἐγκλειόμενοι εἰς τὰς οἰκίας αὐτῶν. Τὰς οἰκίας ταύτας κτίζουσιν ἐκ τεμαχίων πάγου, ἅπερ ζέουσιν ἐν πρώτοις, ὡς ἡμεῖς τοὺς λίθους, καὶ οὕτω προσκολλῶσι πρὸς ἄλληλα, μεταχειριζόμενοι τὴν χιόνα ὡς ὕλην κολλητικὴν.

Πρὸς τούτοις οἱ κάτοικοι τῶν χωρῶν τούτων γινώσκουσι τὴν χρῆσιν τοῦ σιδήρου καὶ κατασκευάζουσιν ἐξ αὐτοῦ εἶδη μαχαιρίων. Ἐχουσιν ἀμάξας συρομένας ὑπὸ κυνῶν ἐπιτηδείων.

Ἄλλ' οἱ ἄνθρωποι οὗτοι εἶναι εἰς ἄκρον βάρβαροι· νομίζουσιν ἑαυτοὺς ὡς τοὺς μόνους κατοίκους τῆς γῆς. Εἶναι δὲ λίαν ἀκάθαρτοι. Ἐχουσι πάντοτε τὸ πρόσωπον, τὰς χεῖρας καὶ πᾶν ἐν γένει τὸ σῶμα κεχρισμένον δι' ἐλαίου ἰχθύος.

161. Τὰ λιμνάζοντα ὕδατα καὶ οἱ ὀκνηροί.

Εἶδομεν πολλάκις λιμνάζοντα καὶ σεσηπότα ὕδατα. Ὡς ἐκ τῆς ἀκινήσιας διαφθειρόμενα τὰ τοιαῦτα ὕδατα, οὐχὶ μόνον ἄχρηστα καὶ ἀνωφελῆ, ἀλλὰ καὶ ἐπιβλαβῆ διὰ τῶν ἀναθυμιάσεων αὐτῶν καθίστανται.

Πρὸς τὰ ὕδατα ἐκεῖνα ἀκριβέστατα δύναται τις νὰ παραβάλλῃ τοὺς ἀργούς καὶ ὀκνηροὺς τῶν ἀνθρώπων.

Ὡσπερ ἐκεῖνα ἀκίνητοῦντα φθείρονται καὶ σήπονται, οὕτω καὶ οἱ ἀργοί, ἀκίνητοῦντες καὶ ἀπρακτοῦντες, τό τε σῶμα καὶ τὰ ἦθη διαφθείρονται καὶ ἐκφυλίζονται.

Ὡσπερ ἐκεῖνα ὅλως ἄχρηστα καὶ ἀνωφελῆ εἶναι, οὕτω καὶ οἱ ἀργοὶ καὶ οἱ ὀκνηροὶ οὔτε αὐτοῖς οὔτε τοῖς ἄλλοις οὔτε χρήσιμοι οὔτε ὠφέλιμοι εἶναι.

Ὡσπερ ἐκεῖνα ἀναθυμιάσεις δυσώδεις εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν ἀναπέμπουσιν, οὕτω καὶ οἱ ὀκνηροὶ εἰς τὴν κοινωνίαν, ἐν ᾗ, ὡς ἄλλοι κηφῆνες, τρέφονται καὶ διαιτῶνται, ἐλαττώματα δυσειδῆ καὶ κακίας ἐπιβλαβεστάτας διαδίδουσιν.

Δυσωδία καὶ ἐπιβλαβεστάται ἀναθυμιάσεις, πλεῖστοι ὅσαι ἀσθένεια καὶ δὴ θάνατος τοῖς περὶξ οἰκοῦσιν εἶναι αἱ βλάβαι καὶ συμφοραί, αἱ ἐκ τῶν λιμνάζοντων καὶ σηπομένων ὑδάτων προερχόμεναι· πτωχεία καὶ ἐπαιτεία, ψεῦδος καὶ κολακεία, ἀπάται, κλοπαὶ καὶ κακουργήματα εἶναι τῶν ἀργῶν καὶ ὀκνηρῶν αἱ κακίαι καὶ τὰ ἐλαττώματα.

162. Τὸ καθῆκον.

Διάλογος μεταξὺ συμμαθητῶν.

Ὁ Κωνσταντῖνος, ὁ Περικλῆς, ὁ Ἀριστείδης καὶ ὁ Κίμων παίζουσι Κυριακὴν τινα ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Περικλέους.

Κωνσταντῖνος. Αὔριον εἶναι Δευτέρα· ἔχομεν μάθημα· θὰ ὑπάγῃς εἰς τὴν σχολήν, Περικλεῖς;

Περικλῆς. Πῶς μ' ἐρωτᾷς ἂν θὰ ὑπάγω εἰς τὴν σχολήν, Κωνσταντῖνε! Ἄφ' οὗ ἔχομεν μάθημα, εἶναι δυνατὸν νὰ μὴ ὑπάγω;

Κωνσταντῖνος. Ναί, Περικλεῖς· καὶ ἐγὼ οὕτω νομίζω· ἀλλ' ὁ Ἀριστείδης, μεθ' οὗ ἐπαίζομεν χθές ἐν τῇ οἰκίᾳ μου, ἔλεγεν, ὅτι δὲν θὰ ὑπάγῃ· ἐνόμισα, ὅτι ἐνδέχεται καὶ σὺ νὰ μὴ ὑπάγῃς.

Περικλῆς. Εἶναι ἀληθές, Ἀριστείδη, ὅτι δὲν θὰ ὑπάγῃς αὔριον εἰς τὴν σχολήν; Εἶπες τοιοῦτόν τι πρὸς τὸν Κωνσταντῖνον;

Ἀριστείδης. Ναί, Περικλεῖς. Εἶπον πρὸς τὸν Κωνσταντῖνον τοῦτο καὶ δὲν θὰ ὑπάγω. Εἶναι σύμφωνος καὶ ὁ Κίμων· θὰ λάβωμεν τὸ φαγητὸν ἡμῶν καὶ θὰ ὑπάγωμεν εἰς τοὺς κήπους· ἐκεῖ θὰ φάγωμεν, θὰ παίξωμεν, θὰ συνάξωμεν ἄνθη, θὰ ζητήσωμεν φωλεὰς πτηνῶν, θὰ εὐθυμήσωμεν καὶ θὰ χαρῶμεν.

Περικλῆς. Εἶναι ἀληθές τοῦτο Κίμων; Εἶσαι σύμφωνος εἰς ταῦτα πάντα μετὰ τοῦ Ἀριστείδου;

Κίμων. Ναί, ναί, ἀγαπητὲ Περικλεῖς. Σύμφωνος, συμφωνότατος. Θὰ χαρῶμεν, θὰ εὐθυμήσωμεν.

Περικλῆς. Καὶ τίς πρῶτος ἐσκέψατο τοῦτο, Κίμων; σὺ ἢ ὁ Ἀριστείδης;

Κίμων. Ὁ Ἀριστείδης! Ὁ Ἀριστείδης τρέμει ἐνώπιον τοῦ διδασκάλου πῶς δύναται νὰ πράξῃ τοιοῦτόν τι; Ἐγώ, ἐγώ πρῶτος ἐσκεψάμην τούτο, προέτεινα ἔπειτα καὶ τῷ Ἀριστείδῃ καὶ μετὰ πολλοῦ κόπου κατέπεισα αὐτόν.

Περικλῆς. Σὺ λοιπὸν Κίμων, λέγεις ὅτι εἶναι καλλίτερον νὰ ὑπάγητε εἰς τοὺς κήπους ἢ εἰς τὴν σχολήν;

Κίμων. Πῶς οὐχί; Εἰς τοὺς κήπους θὰ παίζωμεν· θὰ χαρῶμεν ἐν ᾧ εἰς τὴν σχολήν θὰ εἴμεθα περιωρισμένοι· πλὴν τούτου εἴμεθα ἠναγκασμένοι νὰ μελετήσωμεν τῇ ἐσπέρας ταύτῃ. Ἄν δὲ μὴ δυνήθωμεν νὰ ἐκτελέσωμεν τὰς ὀρισμένας ἐργασίας, πολὺ πιθανὸν νὰ κρατηθῶμεν καὶ νήστευσι. Δὲν εἶναι λοιπὸν καλλίτερον νὰ ὑπάγωμεν εἰς τοὺς κήπους;

Περικλῆς. Σὺ τί λέγεις, Κωνσταντίνε; Ἀκούεις τὸν Κίμωνα τί λέγει; τί νομίζεις;

Κωνσταντίνος. Ἀκούω, Περικλῆς. Ἀπορῶ δὲ πῶς ὁ Κίμων λέγει, ὅτι θὰ χαρῆ, θὰ εὐθυμήσῃ εἰς τοὺς κήπους. Ἐγὼ ἤκουσα παρὰ τοῦ διδασκάλου, ὅτι μόνον ὁ ἐκτελῶν τὸ καθήκον αὐτοῦ αἰσθάνεται χαρὰν καὶ εὐθυμίαν· πιστεύω δέ, ὅτι οὕτως ἔχει, διότι τῷ ὄντι ὡσάκεις ἐπραξα τὸ καθήκον μου ἐχάρην· ὡσάκεις δὲ παρέβην τούτο ἐλυπήθην. Εἶμαι λοιπὸν βέβαιος, ὅτι μόνον μετὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ καθήκοντος χαίρει τις καὶ εὐθυμεῖ.

Περικλῆς. Σὺ δέ, Ἀριστείδῃ, τί λέγεις ὡς πρὸς ταῦτα; Τίνα γνώμην ἔχεις;

Ἀριστείδης. Καὶ ἐγὼ ἤκουσα παρὰ τοῦ διδασκάλου ὅτι καὶ ὁ Κωνσταντίνος· εἴμεθα ἐν τῇ αὐτῇ τάξει καὶ ὁμοῦ ἠκούσαμεν τὸ μάθημα ἐκεῖνο.

Περικλῆς. Ἀλλὰ πῶς ἐπέισθης εἰς τοὺς λόγους τοῦ Κί-

μωνος; Τί σε εἴλκυσε; Πῶς ἐνόμισας, ὅτι εἶναι καλλίτερον νὰ ἀκούσης τὸν Κίμωνα καὶ οὐχὶ τὸν διδάσκαλον;

Ἀριστείδης. Οὐδὲν ἄλλο, Περικλῆς, ἢ ὅτι θὰ ζητήσωμεν καὶ φωλεὰς πτηνῶν. Πολὺ ἐπιθυμῶ νὰ ἔχω ἓνα κόσσυφον ἐν τῷ κλωβίῳ ἓνα κελαδῆ· Ὁ Κίμων εἶπέ μοι, ὅτι εἰς τοὺς κήπους ὑπάρχουσι κόσσυφοι, κατασκευάζοντες ἐκεῖ τὰς φωλεὰς αὐτῶν. Εἶπέ μοι ὅτι εἶναι βεβαιότατος, ὅτι θὰ εὐρωμεν τοιαύτην φωλεάν καὶ ἔδωκέ μοι ὑπόσχεσιν, ὅτι θὰ λάβω αὐτὴν ἐγώ.

Κωνσταντίνος. ὦ! Αὐτὸ δὲ εἶναι ὠραία εὐθυμία! Μεγάλη χαρὰ! Νὰ λάβῃ τις φωλεάν πτηνῶν! Ἀκριβῶς τούτο ἔλεγε πάλιν προχθὲς ὁ διδάσκαλος· ἔλεγεν, ὅτι δὲν πρέπει νὰ καταστρέφωμεν τὰς φωλεὰς τῶν πτηνῶν. Κατέδειξε δέ, ὅτι ὁ καταστρέφων φωλεάν πτηνοῦ καταστρέφει πλείστους καρπούς! ἀδικεῖ οὕτω τοὺς ἀνθρώπους καὶ μάλιστα τοὺς πτωχοὺς γεωργοὺς καὶ κηπουροὺς. Ὁ κύριος Κίμων λοιπὸν καὶ ὁ Ἀριστείδης θὰ χαρῶσι λαμπρῶς· πρῶτον θὰ παραβῶσι τὸ καθήκον αὐτῶν ὑπάγοντες εἰς τοὺς κήπους, ἀντὶ νὰ ὑπάγωσιν εἰς τὴν σχολήν· δεῦτερον θὰ προξενήσωσι φανεράν ἀδικίαν εἰς πτωχοὺς ἀνθρώπους. Καὶ οὕτω θὰ χαρῶσι, θὰ εὐθυμήσωσιν! Ὠραία, λαμπρὰ χαρὰ καὶ εὐθυμία!

Ἀριστείδης. Ἐχει πολὺ δίκαιον ὁ Κωνσταντίνος, Κίμων. Ἐγὼ μετανοῶ ἤδη καὶ ἀνακαλῶ τὴν ὑπόσχεσιν, ἣν σοι ἔδωκα, νὰ ὑπάγωμεν ὁμοῦ εἰς τοὺς κήπους· ἐγὼ θὰ ὑπάγω εἰς τὴν σχολήν.

Κίμων. Ὠρα καλή! Καὶ ἐγὼ ὑπάγω μόνος. Τοιοῦτος εἶναι πάντοτε ὁ δειλὸς καὶ ἄτολμος.

1. ἤδη ἀνάγν. 166, σελ. 231.

Περικλῆς. Δέν εἶναι δειλία καὶ ἀτολμία, Κίμων, νὰ συναισθάνηται τις τὸ σφάλμα, εἰς ὃ περιπίπτει, νὰ μετανοῇ καὶ νὰ ἐπανορθοῖ αὐτό. Τούναντίον εἶναι προτέρημα καὶ ἀρετή· εἶναι καλὸν καὶ ἄξιον ἐπαίνου. Δέν πρέπει λοιπὸν νὰ ἐπιπλήττης ἐπὶ τούτῳ τὸν Ἀριστείδην.

Κίμων. Ναί· καὶ ταῦτα ἔλεγε προχθὲς ὁ διδάσκαλος· ἀλλ' ἐγὼ νομίζω, ὅτι πρέπει νὰ τηρῇ τις τὴν ὑπόσχεσιν, ἣν δίδει.

Κωνσταντῖνος. Ναί, ἀγαπητέ· πρέπει νὰ τηρῇ τις τὴν ὑπόσχεσιν, ἣν δίδει· ἀλλ' ὅταν ἡ ὑπόσχεσις εἶναι ὑπόσχεσις κακοῦ, εἶναι καλλίτερον νὰ μὴ τηρῇ αὐτήν.

Περικλῆς. Ἔχει δίκαιον ὁ Κωνσταντῖνος, Κίμων. Ἄφες πλέον τὴν ἐπιμονὴν καὶ μετανόησον καὶ σύ, ἀντὶ δὲ νὰ μελετᾷς τοὺς κήπους καὶ τὰς φωλεάς, ἃς ὑπάγωμεν πάντες νὰ μελετήσωμεν τὰ μαθήματα ἡμῶν καὶ νὰ ὑπάγωμεν αὐρίον εἰς τὴν σχολήν. Ἡ ἐκπλήρωσις τοῦ καθήκοντος προξενεὶ τὴν μεγαλύτεραν χαρὰν καὶ εὐθυμίαν εἰς τὸν ἄνθρωπον.

Κίμων. Ἐχετε δίκαιον πάντες, ἀγαπητοί μου. Πείθομαι, μετανοῶ καὶ ὑπακούω εἰς τὴν συμβουλὴν ὑμῶν.

«Θεὲ μου! Δέξαι τὴν μετάνοιάν μου, συγχώρησον καὶ βοήθει μοι, ἵνα ἐμμένω πάντοτε εἰς τὸ καθήκον μου καὶ ἐκπληρῶ αὐτό, ὅπως τὴν ἐκ τούτου ἀληθῆ χαρὰν καὶ εὐθυμίαν πάντοτε αἰσθάνωμαι».

163. Ἐπάρχουσι βρυκόλακες ;

Λησταὶ τρεῖς ἐπὶ λόφου νυκτὸς καθήμενοι εὐωχοῦντο. Διαλεγόμενων δέ, καὶ περὶ βρυκολάκων καὶ ἄλλων φασμάτων

λόγος ἐγένετο, τῶν μὲν διατεινομένων ὅτι ὑπάρχουσι τοιαῦτα καὶ φοβουμένων, τοῦ δὲ ἀρνούμενου. Ἐκείνων δὲ καὶ τούτου ἐν ταῖς ἰδέαις αὐτῶν ἐμμενόντων, ὁ ἀρνούμενος ὑπισχνεῖται τοῖς ἄλλοις νὰ κομίσῃ εἰς πίστωσιν κρανίον ἀπὸ τοῦ νεκροταφείου, ὡς πέντε χιλιόμετρα ἀπέχοντος. Καὶ δὴ λαθῶν τὰ ἐπιτήδεια, μετέβη ἐκεῖσε· ἀνώρυξε τάφον, ἔλαβε κρανίον· ἐνθὲς δὲ αὐτὸ ἐντὸς χειρομάκτρου, ἐπανάκαμπεν.

Ἦσαν ἤδη μέσαι νύκτες· ὁ ἀρνούμενος τὴν ὑπαρξίν τῶν βρυκολάκων ἦτο ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὁδοῦ. Αἴφνης αἰσθάνεται τὸ κρανίον κινούμενον ἐν τῷ χειρομάκτρῳ! Φρίκη καταληφθεὶς, ἐβεβαιώθη, ὅτι ὄντως ὑπάρχουσι βρυκόλακες! Τὸ κρανίον κινεῖται· ὁ ἀνδρεῖος τυμβωρύχος, καὶ περ ὄλος καὶ σύσσωμος τρέμων, ἀλλ' οὐδαμῶς θέλων νὰ γένηται καταγέλαστος τοῖς συνεταίροις αὐτοῦ, σπεύδει, ὑπερπηδᾷ χάνδακας καὶ ρυάκια· μετ' ὀλίγον δὲ ἀφικόμενος ρίπτει τὸ κρανίον πρὸ τῶν συνεταίρων καὶ καταπίπτει ἡμιθανής. Οἱ συνέταιροι σπεύδουσιν, ἵνα περιθάλψωσιν αὐτόν, ἔχοντες ἅμα τὰ βλέμματα προσηλωμένα ἐπὶ τοῦ σαλευμένου κρανίου. Ἄλλὰ τί βλέπουσι; Μὴν ἐξεληθόντα τοῦ κρανίου καὶ φεύγοντα; Πάραυτα τὴν φρίκην διαδέχεται ἀκούσιος γέλως, ὃς καὶ μόνος ἤρκεσε καὶ εἰς ἑαυτὸν νὰ ἐπαναγάγῃ καὶ τῆς ἀπάτης ν' ἀπαλλάξῃ τὸν ἐκ τοῦ φόβου ἔτι τρέμοντα καὶ λιποθυμοῦντα.

Ἴδου πῶς ὑπάρχουσι βρυκόλακες! Μόνον ἐν τῇ ἰδέᾳ καὶ φαντασίᾳ τινός, καὶ μάλιστα φοβουμένου.

164. Τὰ μεταβατικὰ πτηνά.

Οἱ γέραννοι, αἱ ἄγριαὶ νῆσσαι, αἱ ἀηδόνες, οἱ ὄρτυγες, τὰ στρουθία, αἱ περιστεραί, οἱ πελαργοί, οἱ χελιδόνες καὶ ἄλλα πτηνά, κατὰ τὰς ὥρας τοῦ ἔτους ἀλλάσσουσι τόπον διαμονῆς καὶ ἀποδημοῦσι· τὰ πτηνὰ ταῦτα λέγονται ἀποδημητικά.

Ὅταν εἰς τὰς χώρας ἡμῶν ἐπέλθῃ τὸ φθινόπωρον, ὅταν τὰ φύλλα τῶν δένδρων μεμαρασμένα ἄρχωνται νὰ πίπτωσιν, ὅταν ὁ ἄνεμος ἄρχηται πνέων ψυχρότερον, τὰ ἀποδημητικὰ πτηνὰ συναθροίζονται κατ' εἶδη. Ἀναχωροῦσιν ἐν συνοδίᾳ ἐκ τῶν χωρῶν ἡμῶν καὶ μεταβαίνουν εἰς κλίματα θερμότερα, εἰς χώρας, ἐν αἷς ἀείποτε εἶναι ἔαρ καὶ θέρος.

Ὅταν δὲ πάλιν τὰ μαῦρα νέφη τοῦ χειμῶνος διασκεδάζωνται, ὅταν ἡ φύσις πᾶσα στολιζήται δι' ἐνδύματος χλοεροῦ, ὁ δὲ ἥλιος ἀκτινοβόλος τὴν γῆν θερμίνῃ, φαιδρότητά καὶ λάμπῃ ἐπὶ τῶν ὄντων ἐπιχέων, τοὺς ἀνθρώπους, τὰ ζῶα καὶ τὰ φυτὰ ζωογονῶν, τότε ἐπανακάμπτουσι καὶ τὰ ἀποδημητικὰ πτηνὰ ἐκ τῆς ἀποδημίας αὐτῶν φαιδρὰ καὶ εὐθυμα καὶ πλήρη χαρᾶς, ἵνα ἐπαυξήσωσι τὰς καλλονὰς τοῦ ἔαρος διὰ τῶν μελωδικῶν αὐτῶν ἁσματῶν.

Προάγγελος δὲ καὶ πρόδρομος πάντων τῶν πτηνῶν ἔρχεται ἡ μελανοπτέρυξ χελιδὼν, ζητοῦσα τὴν περυσινήν αὐτῆς φωλεάν καὶ χαιρετίζουσα αὐτὴν δι' εὐθύμων τερετισμῶν.

Εὐτυχῆς ἡ χελιδὼν, ἐὰν μὴ παιδία σκληροκάρδια κατέστρεψαν τὸ τόσον τεχνικῶς ἐκτισμένον οἶκημα αὐτῆς.

165. Αἱ χελιδόνες.

Ἦλθετε; Καλῶς ἦλθετε, γλυκεῖαι χελιδόνες!
Τὴν χλοερὰν αὐτῆς στολίην ἢ φύσις θὰ νὰ βάλῃ,
Τῆς ἀπουσίας σας, μικραὶ, οἱ μῆνες ὡς αἰῶνες
μ' ἐφάνησαν μεγάλοι.

ὦ χελιδόνες, σύρετε τοῦ ἔαρος τὸ ἄρμα·
τοῦ ἔαρος προάγγελοι σεῖς εἰσθε, ὦ ἀθῶαι!
τῆς τεθλιμμένης κτίσεως ὑπάρχετε τὸ χάσμα,
ὅτ' ἔρχεσθε ἔῳαι.

Τοῦ παραδείσου ὁ Θεὸς τὰς θύρας σᾶς ἀνοίγει
καὶ εἰς τὸν κόσμον, ὦ μικραὶ, σᾶς στέλλει ἐλευθέραι·
τὰς κλείει δ' ὅταν ἐξ ὑμῶν καὶ ἡ ἐσχάτη φύγῃ
εἰς τοὺς γλαυκοὺς αἰθέρας.

Καὶ λέγει σας· «ὦ Χερουβεὶμ! μὲ σχῆμα χελιδόνος
εὐαγγελίσαι τῇ γῇ, ὅτι τὸ ἔαρ ἦλθε·
ὅτ' ἦλθε πάλιν ἡ χαρὰ, ὅτ' ἐφυγεν ὁ πόνος
καὶ ὁ χειμὼν παρῆλθε.

Ναί, ναί! εὐαγγελίσαι ὅτι θὰ μειδιάσω...
ὅτι ἀμέσως δι' αὐτοῦ τοῦ μειδιάματός μου
μὲ σμαραγδίνους καλλονὰς ἐγὼ θὲ νὰ σκεπάσω
τὸ πρόσωπον τοῦ κόσμου».

Τί πλήττεται τὸν οὐρανὸν μὲ τὰ μικρὰ πτερά σας ;
 Ὡ μελανόλευκα πτηνὰ, βραίως τί πετᾶτε ;
 Διατί τόσον γοερὰ τὰ τερετίσματά σας ;
 Τὰ στέγνα τί τρυπᾶτε ;

Ταλαίπωρα δὲν νύρετε τὰς φωλεάς σας πάλιν !
 Τίς ἄρα σᾶς κατέστησεν ἀνέστια καὶ ξένα ;
 Τίς ἄρα σᾶς ἐθύθισεν εἰς συμφορὰν μεγάλην,
 πτηνὰ δυστυχημένα ;

Χειμῶν ἐλεπλάττισε βαρὺς τὴν οἰκουμένην,
 εἰς τὰ νερά του ἔπνιξε καλύβας καὶ χωρία·
 ἐθόνευσε μὲ τὴν πνοὴν αὐτοῦ τὴν παγωμένην·
 ἀνθρώπους καὶ θηρία.

Ὁ Ὑψιστος σᾶς ἔστειλεν ἐδῶ πρὸς εὐφροσύνην·
 λοιπόν, ἀθῶραι ψάλτριαι, δέον νὰ κελαδῆτε,
 νὰ γλυκονανουρίζητε τὴν τῆς ψυχῆς οὐδύνην
 καὶ νὰ χαροποιῦτε.

Ἦλθετε ; Καλῶς ἦλθετε, ὦ φίλαι χελιδόνες.
 νὰ μ' ἐπισκέπτησθε συχνὰ εἰς τὸ παράθυρόν μου·
 θὰ παύσουν μὲ τὸ ἄσμά σας εὐθύς αἱ ἀλγηδόνες
 τῶν μαύρων ἡμερῶν μου.

Ξ. ΡΑΦΤΟΠΟΛΟΣ

166 Τί ζημιούμεθα καταστρέφοντες τὰς φωλεάς τῶν πτηνῶν.

Θέλομεν νὰ μάθωμεν τί ζημιούμεθα, μίαν φωλεὰν πτηνοῦ
 καταστρέφοντες; Ἀκούσωμεν. Ἐκάστη τῶν φωλεῶν περιέχει
 κατὰ μέσον ὄρον πέντε ἢ ἡ νεοσσούς. Ἐκαστος τῶν νεοσσῶν
 ἐσθίει καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὡς πενήντα μυῖας ἢ ἕτερα
 ἔντομα· τοῦτο δὲ διαρκεῖ τριάκοντα περίπου ἡμέρας, καθ' ἃς
 ἑκάστη τῶν φωλεῶν καταστρέφει ἑπτὰ χιλιάδας καὶ πεντα-
 κόσια ἔντομα.

Εἶναι ἤδη ἀποδεδειγμένον, ὅτι ἕκαστον τῶν ἐντόμων
 μέχρι τῆς ἐντελοῦς αὐτοῦ ἀναπτύξεως ἐσθίει καθ' ἑκάστην
 ἄνθη, ἰσοφαρίζοντα τῷ βάρει τοῦ ἰδίου σώματος· ὥστε ἐπὶ
 τριάκοντα ἡμέρας ἕκαστον τῶν ἐντόμων κατεσθίει καθ' ἑκά-
 στην ἓν ἄνθος, ἐξ οὗ παράγεται εἷς καρπός, ἐν μῆλον, ἐν
 ἄπιον ἢ τι τιοῦτον. Ἐντεῦθεν ἕκαστον τῶν ἐντόμων ἐν
 τριάκοντα ἡμέραις ἐσθίει τριάκοντα καρπούς. Τὰ δὲ κατὰ
 τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα ὑπὸ μιᾶς φωλεᾶς ἐξαφανιζόμενα
 ἑπτάκις χίλια καὶ πεντακόσια ἔντομα καταστρέφουσι διακο-
 σίας εἴκοσι πέντε χιλιάδας καρπῶν !

167. Τὰ πτερά.

Μαθηταί τινες, εὐρόντες πτερὰ ὠραιότατα, ἐκόμισαν αὐτὰ
 καὶ παρέδωκαν τῇ μητρί, ὅπως καὶ αὐτὴ θαυμάσῃ τὸν ὠραῖον,
 λαμπρὸν καὶ ποικίλον χρωματισμὸν τῶν πτερῶν τούτων. Ἡ

μήτηρ, λαβούσα ἀνὰ χειρας τὰ πτερὰ καὶ θεωρήσασα, εἶπε·

— Τῇ ἀληθείᾳ εἶναι θαυμάσια τὰ χρώματα τῶν πτερῶν τούτων, τέκνα μου. Χαίρω, ὅτι παρατηρεῖτε καὶ θαυμάζετε τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ. Διὰ τῶν ὠραίων τούτων πτερῶν καὶ τὰ πτηνὰ κοσμεῖ καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμῶν τέρπει ὁ Θεός. Μὴ νομίζετε δέ, ὅτι τὰ πτερὰ εἶναι μόνον κόσμος τῶν πτηνῶν. Οὐχί, εἶναι καὶ ἔνδυμα αὐτῶν. Τὸ ἔνδυμα τοῦτο ἔδωκε τοῖς πτηνοῖς ὁ Θεός, ἵνα διαφυλάτῃ αὐτὰ θερμὰ ἐν ὥρᾳ χειμῶνος. Δὲν ἐφρόντισεν ὁ Πλάστης μόνον περὶ τῆς ἐξωτερικῆς λαμπρότητος τοῦ ἐνδύματος· ἀλλὰ ἐχαρίσατο ἔνδυμα ἐξ ὕλης τὰ πολλὰ ὁμοίας τῷ βάμβακι καὶ τῷ ἐρίφῳ, θερμῆς δὲ ὡς καὶ τὰ ἡμέτερα ἔνδυμα.

Τὰ πτερὰ τῶν πτηνῶν εἶναι καὶ στερεὰ καὶ μαλακὰ καὶ ἐλαστικά. Καὶ διὰ τοῦτο δύνανται τὰ πτηνὰ εὐκόλως νὰ πέτῶνται πρὸς ἀναζήτησιν τροφῆς, κατοικίας καὶ καταλήλου κλίματος.

Οὕτω σοφῶς τὰ πάντα ἐδημιούργησεν ὁ Θεός. Ὁφείλομεν πανταχοῦ καὶ πάντοτε νὰ ὑμνῶμεν τὴν δύναμιν καὶ τὴν σοφίαν Αὐτοῦ.

168. Ὕμνος πρὸς τὸν Θεόν.

Μὲ μέλος ἑναρμόνιον
 ὑμνοῦντες τὸν αἰώνιον
 δοτῆρα τῆς σοφίας,
 πρὸς τὸν Θεὸν στρεφόμεθα
 κ' εἰς σέβας αἰσθανόμεθα
 παλλούσας τὰς καρδίας.

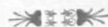
Θεέ, ὁ ἀκροώμενος
 καὶ ὕμνον ἐκδεχόμενος
 ἐκ στόματος νηπίων,
 ἡμῶν τὸν ὕμνον ἀκουσον
 καὶ ἴλεως ἐπάκουσον
 αἰνοῦντων σε παιδίων.

Σύ, ὅστις πλήρης χάριτος,
 ἀθέατος καὶ ἄροπος,
 τὸν κόσμον διευθύνεις,
 δεινῶν ἡμᾶς ἀπάλλαξον
 κ' εἰς τὰς ψυχὰς μας στάλαξον
 τὰ μύρα τῆς εἰρήνης.

Σύ, ὅστις νοῦν ἐπότισας
 κ' ἐκ πνεύματος ἐφώτισας
 τοὺς ἀλλεῖς μ' ἐν νεῦμα,
 ὡς ἄρτον ἐπιούσιον
 κατάπεμψον τὸ πλούσιον
 καὶ ἅγιόν σου πνεῦμα.

Εἰς τοὺς εὐεργετοῦντάς μας
 καὶ τοὺς ποδηγετοῦντάς μας
 πρὸς φῶς καὶ πρὸς παιδείαν
 τὴν θεϊκὴν σου χάριτα
 καὶ τ' ἀγαθὰ σου τ' ἄροπτα
 παράσχου μ' ἀφθονίαν.

ΑΛ. ΚΑΤΑΚΟΤΖΗΝΟΣ

λυποῦνται καὶ ἀνησυχοῦν οἱ ἀγαπητοὶ ἡμῶν καὶ φιλοστόργοι γονεῖς. Ποθεν προέρχεται ἡ μακροχρόνιος αὕτη σιωπὴ σου, ἀδελφέ μου; Μὴ, ὃ μὴ γένοιτο, ἀσθενῶν, ἀδυνατεῖς νὰ γράψῃς ἡμῖν λέξεις τινάς; Τί συμβαίνει; Σπεῦσον, παρκαλῶ, ἅμα τῇ παραλαβῇ τῆς παρούσης μου, νὰ διαλύσῃς τὰς υπονοίας ἡμῶν. Ὁ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ ἀσπάζονται σε φιλοστόργως, ἀναμένοντες ἐπιστολὴν σου.

Γράψον μοι τάχιστα.

Χαῖρε.

Ἡ ἀγαπῶσά σε ἀδελφὴ
Ἄρτεμισία.

172. Ἐπιστολὴ τετάρτη.

Ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, τῇ 10 Ἰουρίου 1898.

Πρὸς τὴν κυρίαν Ἄρτεμισίαν Εὐμολπίδου
εἰς Τραπεζοῦντα.

Ἀγαπητὴ μοι ἀδελφὴ,

Ἐξαιτούμαι συγγνώμην, διότι ἐπὶ τοσοῦτον ἤδη χρόνον οὐδεμίαν ἐπιστολὴν ἔγραψα ὑμῖν. Τοῦτο προήλθεν οὐχὶ ἐξ ἀμελείας ἢ ἀσθενείας, ὡς ὑποπτεύσατε, ἀλλ' ἐκ τῶν πολλῶν ἐργασιῶν καὶ μελετῶν, ἃς ἔχομεν οἱ μαθηταὶ κατὰ τὴν προσέγγισιν τῶν ἐξετάσεων. Ἦδη ἔχομεν ἐπαναλήψεις. Τῇ προσεχί Κυριακῇ ἄρχονται αἱ ἐξετάσεις καὶ λήγουσι μετὰ δεκαπέντε ἡμέρας. Ἄμα τῇ ἀποπερατώσει αὐτῶν, θὰ σπεύσω νὰ ριθῶ εἰς τὰς ἀγκάλας τῶν φιλοστόργων γονεῶν. Ἐπὶ τοῦ παρόντος ἃς ἀρκεσθῶσιν εἰς ἀπλοῦν νοερὸν ἀσπασμὸν τῆς δεξιᾶς αὐτῶν.

Ἐνέργησον, παρκαλῶ, ἀγαπητὴ μοι ἀδελφὴ, ὅπως ἀποσταλῶσί μοι ὀλίγα χρήματα, ὧν μεγάλην ἀνάγκην ἔχω.

Ἀσπάζομαί σε

ὁ ἀδελφός
Ἀρχάγγελος

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ Δ' ΕΤΟΥΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΟΥ Δ' ΕΤΟΥΣ.

Προλεγόμενα καὶ Διδακτικὰ Ὀδηγία . . .	Σελ.	Σελ.
13. Ὁ Θεός.	7	22
Α' Τὸ Σχολεῖον.		
14. Ὁ Θεὸς ἐν τῇ φύσει, ὑπὸ Π. Σούτσου.	7	24
1. Ἡ σχολὴ	7	
2. Τὸ σχολεῖον, ὑπὸ Δ. Κ. Μισιτζῆ.	8	
Β' Θρησκεία.		
3. Ἡ γέννησις τοῦ Σωτῆρος	10	
4. Ἡ γέννησις τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὑπὸ Ἀλ. Κατακουζηνοῦ	12	
5. Πῶς πρέπει νὰ προσβῇ ευχόμεθα	12	
6. Ἡ Κυριακὴ προσευχὴ, ὑπὸ Ἀλ. Κατακουζηνοῦ.	13	
7. Ἡ σταύρωσις τοῦ Χριστοῦ.	14	
8. Ἡ σταύρωσις τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὑπὸ Ἀλ. Κατακουζηνοῦ.	15	
9. Ἡ ἀνάστασις τοῦ Σωτῆρος	16	
10. Ὁδὴ εἰς τὸ Ἅγιον Πάσχα, ὑπὸ Ἡλ. Τανταλίδου	17	
11. Ἡ Ἀνάληψις τοῦ Χριστοῦ	20	
12. Εἰς τὴν ἑορτὴν τῆς Ἀναλήψεως, ὑπὸ Ἡλ. Τανταλίδου.	24	
Γ' Διηγήματα καὶ χαρακτῆρες.		
15. Ἡ κολακεία τιμωρομένη		24
16. Παιδίον καὶ γαλῆ, ὑπὸ Ι. Ι. Πολυβίου		25
17. Πίστις εἰς τὴν φιλιαν.		26
18. Ἀμνησικακία		27
19. Ἡ μακροθυμία τοῦ Θεοῦ, ὑπὸ Ἀλ. Κατακουζηνοῦ		28
20. Ὁ πτωχός.		30
21. Ἡ ἐπιμέλεια.		31
22. Ἀφιλοκέρδεια.		33
23. Τὰ ἀληθῆ κοσμηματα τῶν μητέρων.		33
24. Τὸ ὠραιότατον μητρικὸν κόσμημα, ὑπὸ Ἀλ. Κατακουζηνοῦ.		34
25. Οἰκονομία - Ἀσωτία		36
26. Οἰδύο συμμαθηταί.		36
27. Φειδῶ χρόνου.		37
28. Κύων κυνηγετικὸς καὶ Ὑπολαῖς.		38
29. Ποντικὸς καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ, ὑπὸ Ἀλ. Κατακουζηνοῦ.		41

	Σελ.		Σελ.
30. Ἡ αὐτάρκεια.	42	55. Περὶ τοῦ κορμοῦ τῶν φυτῶν.	78
31. Ὁ Φαγόνδιος.	43	56. Περὶ τῶν φύλλων τῶν φυτῶν.	80
32. Ἡ ἀφροσύνη.	49	57. Περὶ τοῦ ἄνθους τῶν φυτῶν.	81
33. Τὰ κακὰ τῆς μέθης.	51	58. Τὰ ἄνθη.	83
34. Θεραπεία καύσεως.	51	59. Οἱ καρποί.	84
35. Εὐσέβεια υἱοῦ.	52	60. Ἡ ἐλεημοσύνη, ὑπὸ Ἀχ. Παράσχου.	88
36. Ἀσθένεια παιδός.	53	61. Τὰ ἀειθαλῆ φυτά.	89
37. Τὸ ἀσθενές παιδίον, ὑπὸ Κλέωνος Ραγκαβῆ.	55	62. Ὁ φελλός.	90
38. Καρδία ἀγαθή.	56	63. Ἑλεποποιία.	91
39. Τὸ ὄφρανοῦ, ὑπὸ Ἀχ. Παράσχου.	57	Ε' Περιγραφαί.	
40. Βάτραχος δόλιος.	59	64. Ἡ ἀνατολὴ τοῦ ἡλίου.	93
41. Αἶνιγμα.	60	65. Ἐωθινὴ εὐχή, ὑπὸ Α. Ρ. Ραγκαβῆ.	94
42. Ἐκπλήρ. ὑποσχέσεως.	61	66. Ἡ νύξ.	95
43. Ὁ τυφλός.	62	67. Τὸ ἄπειρον, ὑπὸ Π. Σούτσου.	96
Δ' Πραγματογνωδιά.		68. Αἱ φθινοπωριναὶ ἐργασίαι.	97
44. Τὰ εἰς τὴν γεωργίαν χρήσιμα ζῶα.	64	69. Ὁ χειμῶν.	99
45. Ἡ ἐξαγωγή τοῦ ἐλαίου.	65	70. Ὁ χειμῶν, ὑπὸ Ἀγ. γέλου Βλάχου.	190
46. Τὸ νόμισμα.	67	71. Τὸ ἔαρ.	101
47. Αἶνιγμα.	68	72. Τὸ ἔαρ, ὑπὸ Ἀ. Ἰ. Προβελεγγίου.	192
48. Τὰ ἐν τῶν ἀφ' ἑργαμάτων.	69	73. Ἡ ἐσπέρα.	103
49. Ἡ ἐριθρά χιών.	71	Ζ' Ἱστορία.	
50. Ὑλαὶ χρήσιμοι εἰς τὴν κατασκευὴν τῶν ἐνδυμάτων.	71	Ἀρχαιολογία.	
51. Τὸ θερμόμετρον.	73	74. Σόλων καὶ Κροίσος.	104
52. Κατασκευὴ τοῦ θερμόμετρον.	74		
53. Ἡ δαμαλὶς.	76		
54. Περὶ τῆς ρίζης τῶν φυτῶν.	77		

	Σελ.		Σελ.
75. Λυκοῦργος καὶ Ἄλκανδρος.	108	96. Ἀλώπηξ καὶ λέων, ὑπὸ Π. Ι. Φέρμπου.	138
76. Ὁ Σωκράτης τυπτόμενος.	107	97. Ὁ ρινόκερος.	140
77. Ὁ Σωκράτης ἀποθνήσκων.	107	98. Ἡ ὕαινα.	142
78. Πελοπίδας καὶ στρατιότης.	108	99. Ἡ τίγρις.	144
79. Ὁ Ἀριστείδης ἐξοστρακίζόμενος.	109	100. Ὁ ἐλέφας.	147
80. Ἀμνησικακία Περικλέους.	110	101. Ὁ δελφίν.	149
81. Ὁ Ἀριστοτέλης.	111	102. Ἡ φώκη.	150
82. Ὁ Κιγκιναῖος.	113	103. Ἡ φάλαινα.	152
83. Ὁ Φήγουλος.	114	194. Ἡ ἀλιεὶα τῆς φαλαίνης.	154
84. Ὁ Κοριολανός.	114	105. Ὁ ταῶς.	155
85. Ἡ μήτηρ, ὑπὸ Ἡλ. Τανταλίδου.	116	106. Ἡ στρουθοκάμηλος.	156
86. Ὁ Κολόμβος.	117	107. Αἶνιγμα.	157
87. Βενιαμὴν Φραγκλίνος.	119	108. Ὁ ἀετός.	158
88. Παιδιαὶ τινες τῶν ἀρχαίων. Α'.	123	109. Αἶνιγμα.	160
89. Παιδιαὶ τινές τῶν ἀρχαίων. Β'.	125	110. Ὁ κόκκυξ.	160
90. Παιδιαὶ τινες τῶν ἀρχαίων. Γ'.	126	111. Ἡ γλαῦξ.	161
Ζ' Φυσικὴ Ἱστορία.		112. Ὁ γέρας.	162
91. Ὁ λαγῶς.	128	113. Σύγκρισις τετραπόδων πρὸς τὰ πτηνὰ.	164
92. Συνέδριον λαγῶν, ὑπὸ Ι. Ι. Πολυβίου.	129	114. Ὁ κυπρίνος, ἢ ἔγγελος ὁ καρχαρίας.	164
93. Ἡ ἔλαφος.	130	115. Ἡ χελώνη.	167
94. Ὁ κάστωρ.	133	116. Χελώνη καὶ ἀετός, ὑπὸ Γ. Παμπουκῆ.	168
95. Ὁ λέων.	135	117. Ὁ κροκάδειλος.	170
		118. Ὁ βόας.	171
		119. Ὁρις ἀχάριστος ἐκ τῆς Συλλογῆς I.M.P.	173
		120. Σύγκρισις τῶν ἐρπετῶν πρὸς τοὺς ἰχθύς.	174
		121. Ἡ ἀρκίς.	174

	Σελ.		Σελ.
122. Ἡ βδέλλα.	176	14. Ἰ. Πολυβίου.	208
123. Ὁ ἀστακός.	177	149. Ἔτος Ἰουλιανόν.	209
124. Ὁ βάμβαξ.	178	150. Ἔτος Γρηγοριανόν.	210
125. Τὰ γεώμηλα.	179	151. Ὁ ἀήρ καὶ ἡ θερμότης αὐτοῦ κατὰ τὸν χειμῶνα.	211
126. Ἡ ὄρυζα.	181	152. Ὁ καθαρὸς ἀήρ.	213
127. Ἡ μήκων.	182	153. Ἐξοχὴ καὶ πόλις ὑπὸ Ἄλ. Κατακουζηνοῦ.	215
128. Ἡ δάφνη.	183	154. Τὸ φῶς.	216
129. Ἡ δρῦς.	184	155. Ὁ ὕπνος.	217
130. Τὸ ζαχαροκάλαμον.	186	156. Ἡ βαρῦτης.	218
131. Ἡ καφέα.	187	157. Αἰχῶραιτῶν πᾶγων.	220
132. Τὸ τέϊον.	188	158. Τὰ λιμνάζοντα ὕδατα καὶ οἱ ὀκνηροί.	222
133. Ὁ χρυσός.	190	159. Τὸ καθῆκον.	223
134. Ἡ πλατίνη.	191	160. Ὑπάρχουσι βρυκόλακ.;	226
135. Ὁ ψευδράργυρος.	192	161. Τὰ μεταβατικὰ πτηνὰ	228
136. Ὁ ὕδραργυρος.	193	162. Αἱ χελιδόνες ὑπὸ Ξ. Ραρτοπούλου.	229
137. Τὸ ἤλεκτρον.	193	163. Τί ζημιούμεθα καταστρέφοντες τὰς φωλεὰς τῶν πτηνῶν.	231
138. Οἱ γαιάνθρακες.	194	164. Τὰ πτερά.	231
139. Ὁ ἀσβεστόλιθος.	195	165. Ἕγμνος πρὸς τὸν Θεόν, ὑπὸ Ἄλ. Κατακουζηνοῦ.	232
140. Ἡ φυσικὴ ἱστορία.	196	Θ' Ἐπιστολογραφία.	
Η' Ποικίλα.		166. Ἐπιστολὴ Α'	234
141. Ἡλικία τοῦ ἀνθρώπου	199	167. Ἐπιστολὴ Β'	235
142. Ἡ γυμναστικὴ.	200	168. Ἐπιστολὴ Γ'	235
143. Συμβουλαί.	201	169. Ἐπιστολὴ Δ'	236
144. Παραινέσεις, ὑπὸ Ἄλ. Κατακουζηνοῦ.	202		
145. Βοηθήματα πρὸς σωτηρίαν τῶν ἀποπνιγμένων.	203		
146. Διαμαρτ. ἀδικουμένης	205		
147. Ὁ Ἰανουάριος.	207		
148. Ἡ 1η τοῦ ἔτους, ὑπὸ			

